

 วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๘ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๓๐

สัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

ออกแบบ : นายพินิจ สุวรรณบุญ
ระบายสี : นายสุเมธ พุฒพวง

“วารสารไทย” เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา นายเสฐียร พันธรังษี
บรรณาธิการ นางสุนีย์ สินธุเดชะ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวชมภูภา หงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ

นายประพัฒน์ ตริณรงค์	นายวิจิตร อวทะกุล
นายสุวิทย์ ยอดมณี	นายชาคริต จุลกะเสวี
นางคณิดา เลชะกุล	นายเย็นใจ เลหาพนิช
นายบำรุง สุขพรรณ	นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
นายบุญทัน ดอกไธสง	นางกรรณิการ์ สัจกุล
นางศิริวิทย์ เหมะจันทร์	

จัดรูปเล่ม นางสาวชมภูภา หงษ์สุวรรณ

ฝ่ายจัดการ นางสาวสุวิพร พุทธสุวรรณ
 นางอติฉินดา หงษ์พงษ์

สำนักงานวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
 สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
 อาคาร ๖ ชั้น ตึกสำนักงานประมาณ (เก่า) ชั้น 3
 โทร. ๒๕๑๕๕๕๐, ๒๕๒๗๘๒๒

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอนิพนธ์นาการแก่ประชาชนทั่วไป
 วรรณคดีและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
 ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

นายเสฐียร พันธรังษี อนุกรรมการที่ปรึกษา
 นายสุธี อากาศฤกษ์ ประธานอนุกรรมการ
 นายวิจิตร อวทะกุล รองประธานอนุกรรมการ

นายประพัฒน์ ตริณรงค์	นายชาคริต จุลกะเสวี
นายสุวิทย์ ยอดมณี	นางสุนีย์ สินธุเดชะ
นางคณิดา เลชะกุล	นายเย็นใจ เลหาพนิช
นายสถิตย เล็งไธสง	นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
นายบำรุง สุขพรรณ	นางกรรณิการ์ อัครเดชะ
นายบุญทัน ดอกไธสง	นางศิริวิทย์ เหมะจันทร์
นางกรรณิการ์ สัจกุล	นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ
นางสาวอนงค์ ณ บางช้าง	นายยศ สันตสมบัติ
นางสาวชมภูภา หงษ์สุวรรณ	นายธนวัฒน์ ศาสตราประเสริฐ
นางสาวสุวิพร พุทธสุวรรณ	นางอติฉินดา หงษ์พงษ์

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สามเจริญพาณิชย์

๒๕๔/๔๗ ถนนเจริญสุขนิทวงศ์ บางอ้อ กรุงเทพฯ โทร. ๔๒๕๔๖๕, ๔๒๕๔๖๖
 นายภักดี เอื้อจงประสิทธิ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

วารสารไทย

THAI JOURNAL

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๓๐
 หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125-572X

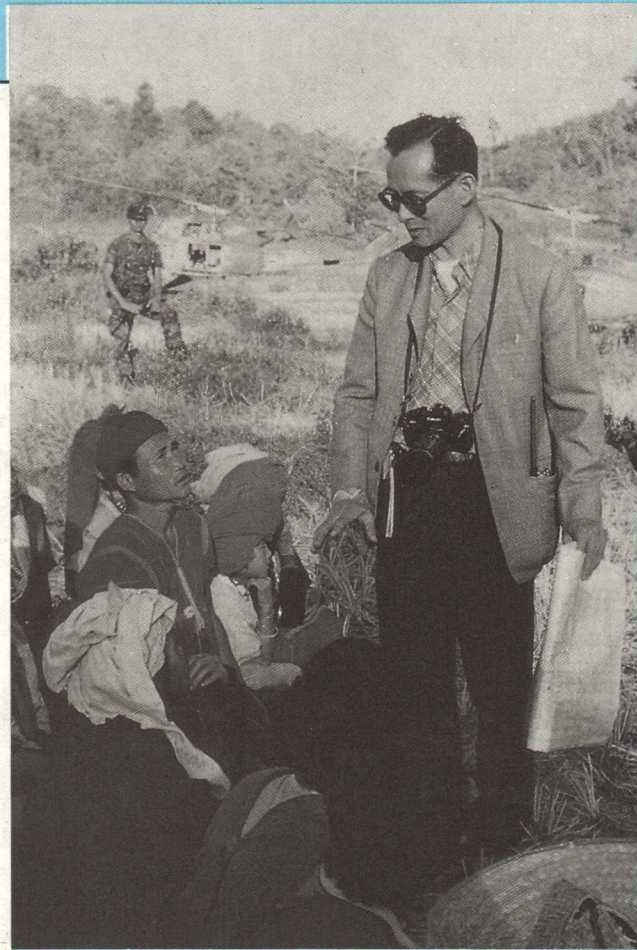
ปก :
 พระบรมฉายาลักษณ์
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เผยแพร่เพื่อเป็นอนิพนธ์นาการ
 จาก
 สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
 สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

วารสารไทย ฉบับที่ ๒๘ ของปีที่ ๗ นี้ เป็นฉบับสุดท้ายของพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นฉบับที่มีความสำคัญยิ่งที่ตรงกับวาระอันเป็นโอกาสกษัตริย์มัยมหามงคล “๕ ธันวาคม ๒๕๓๐” มหาโรกาสพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เราชาวไทยและแม้แต่ชาวต่างประเทศที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารต่างก็มีภารกิจที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและราชอาณาจักรไทย เพื่อถวายเป็นพระราชสักการะแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “พระผู้ทรงเป็นยิ่งกว่ากษัตริย์” คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ขอเชิญชวนทุกท่านร่วมกันน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายพระพรชัยโดยพร้อมเพรียงกัน

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม”
ปวงข้าพระบาทน้อมใจ
ทศพิธราชธรรมทรงครอง
จักรพรรดิราชดั่งไฉยล
ทรงพระราชภารกิจหนักหน่วง
เหนือได้ออกคกพร้อมใจ
ทรงเป็นนักพัฒนาที่เก่งกาจ
ทรงสายพระเนตรไกลเกินการณ์
ทรงเป็นที่รักแห่งทวยราษฎร์
ทรงขันติธรรมมุ่งมั่นในครรถ
พระเสด็จอินด้าวแดนใด
พระเสด็จอินไหนไทยร่มเย็น

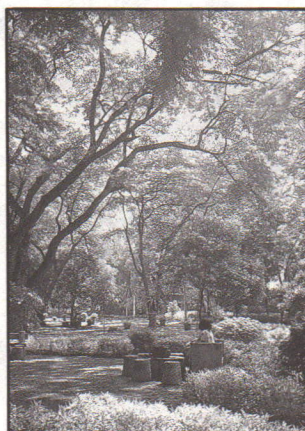
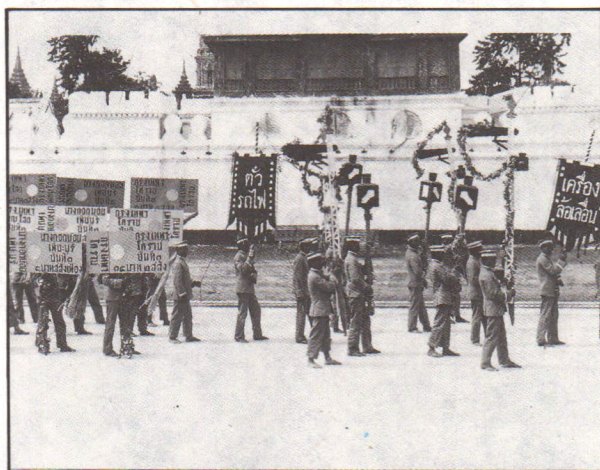
พระราชปณิธานน้อมนำพิสุทธธิด
ถวายพระพรชัยวันมงคล
ปกป้องผองไทยทุกแห่งหน
ไทยทุกคนน้อมเกล้าถวายชัย
ไทยทั้งปวงไม่ว่าถิ่นไหนไหน
“พระบิดา” ชาวไทยหาใดปาน
ทรงสามารถเกินกว่าจะกล่าวขาน
ทรงประสานน้ำใจไทยปรองดอง
ทรงประสาทสรรพสิ่งถ้วนทั้งผอง
ทรงปกครองไพร่ฟ้าให้ร่มเย็น
ปวงไทยเป็นสุขไร้ทุกข์เข็ญ
พระจึงเป็น “พ่อหลวง” ของปวงชน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้าคณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย
(สุนีย์ สินธุเดช บรรณาธิการ ประพันธ์ถวาย)

สารบัญ

พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก	๕
เกาะรถพระที่นั่งไปรังสิต	๑๑
ทรง "เรือต้น" ลูชนบท	๑๙
เหรียญเสมารัชกาลที่ ๕	๒๗
สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง กับไม้ประดับเมือง	๓๑
เชิญชวนร่วมฉลองโครงการ "น้ำพระทัยจากในหลวง"	๔๓
คณะละครสมัครเล่น แห่งบ้านปลายเนิน	๕๓
น้ำ...	๖๑
เทคโนโลยีกับชีวิตไทย	๖๕
มารยาทในการเข้าทูลละออง- ธุลีพระบาท	๗๑
ภาษาไทยของเรา	๗๕
ไบเบิลวิทยาในพุทธวิทยา (ตอนจบ)	๗๙
สารก่าจัดศัตรูพืชและสัตว์	๘๓
เกร็ดความรู้เกี่ยวกับ	
กฎหมายแรงงาน	๘๗
ธรรมะกับชีวิต	๙๐
กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ ของชาติ	๙๓
ปฏิทินของสำนักงานเสริมสร้าง เอกลักษณ์ของชาติ	๙๓
พระอนุสาวรีย์สมเด็จพระบวรราช เจ้ามหาสุรสิงหนาท	๙๖

ออกแบบ : นายสุนทร วิไล
กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

พระราชพิธี รัชมังคลาภิเษก

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอม

เกล้าเจ้าอยู่หัว จุลองพระองค์
เครื่องแบบทหารบกเต็มยศ

พระราชพิธีอันมีนามว่า
รัชมังคลาภิเษกนี้จะมีได้ด้วย
ยากยิ่งและยากที่ประชาชนจะ
ประสบพบเห็น นับแต่สมัย
สุโขทัย อยุธยา มาจนถึงรัตน-
โกสินทร์ อาจกล่าวได้ว่า**มีเป็น**
ครั้งแรกในรัชสมัยพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว เพราะนามของพระราช
พิธีเพื่งบัญญัติขึ้นในรัชสมัยนี้
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรม
หลวงวชิรญาณวโรส (สมเด็จพระ
มหาสมณเจ้า กรมพระยา
วชิรญาณวโรสในรัชสมัยต่อ
มา) ทรงคิดคำขึ้น คำจารึก
อันไพเราะที่ฐานพระบรมราชานุ
สรณ์แห่งพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ

ลานพระราชวังดุสิต แจ้งให้
ทราบถึงสาเหตุแห่งการประ-
กอบพระราชพิธี จึงขอเชิญ
ข้อความในจารึกมาดังนี้
“พระบาทสมเด็จพระ-
ปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์...
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จ
ดำรงสิริราชสมบัติมาถ้วนถึง
๔๐ ปีเต็มบริบูรณ์ เป็นรัชสมัย
ที่ยืนนานยิ่งกว่าสมเด็จพระ-
มหาราชาราชแห่งสยามประ-
เทศในอดีตกาล พระองค์กอบ
ด้วยพระราชกฤษฎาภินิหาร
เป็นอัจฉริยภาพลบรมบพิตร
เสด็จสถิตในสัจธรรมอันมั่นคง
มิได้วันไหน ทรงอธิษฐาน
พระราชหฤทัย ในทางที่จะทูล
บำรุงพระราชอาณาจักรให้สถิต

สถาพร แลให้เกิดความสามัคคี
สโมสร เจริญสุขสำราญทั่วไป
ในอเนกนิกรประชาชาติ เป็น
เบื้องหน้าแห่งพระราชจรรยา
ทรงสุขุมปรีชาสามารถสอดส่อง
วินิจฉัยในคุณโทษแห่งประเพณี
เมือง ทรงปลดปล่อยโทษ นำ
ประโยชน์มาบัญญัติ โดยปฏิบัติ
พระองค์ทรงนำหน้า ชักจูง
ประชาชนให้ดำเนินตาม ในทาง
ที่ดีงามมีประโยชน์เป็นแก่นสาร
พระองค์ทรงนำความสุขสำราญ
ให้ประชาราษฎร์สำเร็จได้ ด้วย
อาศัยดำเนินอยู่เนื่องนิจใน
พระวิริยะและขันติคุณอันแรง
กล้า ทรงอาจหาญในพระราช
จรรยามิได้ย่อท้อต่อความลำบาก
ยากเข็ญ มิได้เห็นที่ขัดขัดอันใด

อันควรขยายด แม้ประโยชน์และ
ความสุขในส่วนพระองค์ก็อาจ
ทรงสละแลกความสุขสำราญ
พระราชทานไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน
ได้โดยทรงพระกรุณาปรานี
พระองค์คือ บุรพการีของราษฎร
เพราะเหตุเหล่านี้แผ่นดินของ
พระองค์ จึงยิ่งงดด้วยความ
สถาพรรุ่งเรืองงาม มหามชนชาว
สยามถึงความสุขเกษมล่วงล้ำ
อดีตสมัยที่ได้ปรากฏมา พระองค์
จึงเป็นปิตุมาหาราชที่รักของ
มหาชนทั่วไป

ครั้นบรรลุลูกโลกขิตสมัย
รัชสมัยมั่งคั่งลาภิเษกสัมพัจฉรกาล
พระราชวงศ์อนุวงศ์เสนามาตย์
ราชบริพาร พร้อมด้วยสมณ-
พราหมณาจารย์อาณานิประ-
ชาชนชาวสยามประเทศ ทุกชาติ
ชั้นบรรดาศักดิ์ ท้าวรัฐสีมา
อาณานิจักร มาคำนึงถึงพระเดช
พระคุณอันได้พรรณนามาแล้ว
นั้น จึงพร้อมกันสร้างพระบรม
รูปนี้ประดิษฐานไว้สนองพระเดช
พระคุณ เพื่อประกาศพระ-
เกียรติยศ พระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ปิยมหาราช ให้ปรากฏสืบชั่ว
กาลปาวสาน...ที่มายุโก โหตุ
มหาราช" คำจารึกสั้นเพียง
เท่านี้

พระบรมราชานุสรณ์
ณ ลานพระราชวังดุสิต จึงเป็น
อนุสรณ์แห่งความรัก ความ
สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
อันยิ่งใหญ่ไพศาล ที่ประชาชน
ทุกหมู่เหล่าในสยามประเทศ
พร้อมใจกันบริจาคทุนทรัพย์
ตามกำลังฐานะของตน สร้าง
น้อมเกล้า ฯ ถวายแด่สมเด็จพระ

๖ วารสารไทย

พระบรมกษัตริราช ผู้เป็น
ที่รักเกิดทุนยังเนื่องในวัน
พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก
๑๑ ตุลาคม พุทธศักราช
๒๔๕๑ ชนไทยทุกเชื้อชาติ
ต่างถวายสักการะบูชา ด้วย
ความกตัญญูรู้พระคุณสืบมา
มิได้ขาด สมเด็จพระปิยมหาราช
เสด็จสวรรคต ณ ๒๓ ตุลาคม
พุทธศก ๒๔๕๓ ด้วยประการ

ฉะนั้น วันที่ ๒๓ ตุลาคมของทุก
ปีต่อ ๆ มา ได้กำหนดเป็นวัน
อนุสรณ์ของชาติ ซึ่งเหล่าอาณา
ประชาราษฎร์ผู้สำนึกในพระ-
มหากรุณาธิคุณ ได้หลั่งไหล
กันมาถวายสักการะตราบ
ปัจจุบัน เป็นงานพิธีที่ปฏิบัติ
กันทั่วพระราชอาณาจักร

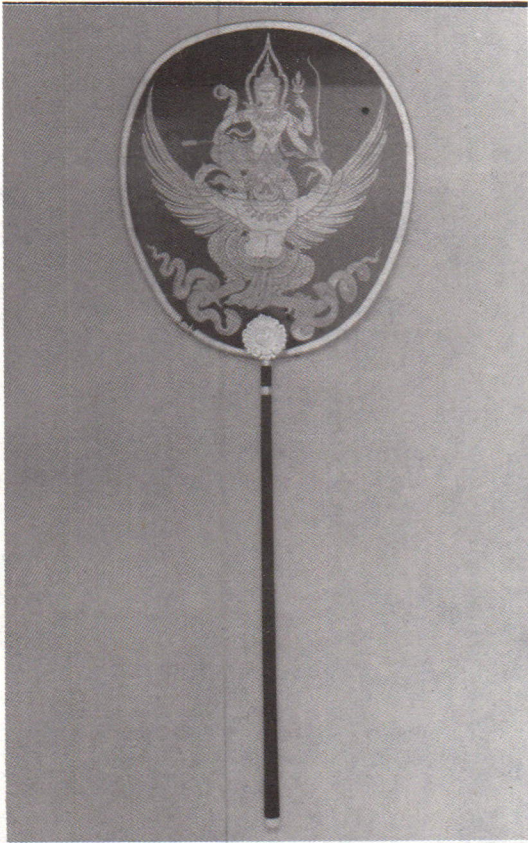
พระราชพิธีรัชมังคลา-
ภิเษกในรัชสมัยสมเด็จพระ-
ปิยมหาราชเจ้านั้น แบ่งออก
เป็น ๒ งาน

งานแรก คือ วันที่ ๒๔
พฤศจิกายน ๒๔๕๐-๓ ธันวาคม
๒๔๕๐ อันเป็นปีที่ทรงดำรง

สิริราชสมบัติปีที่ ๔๐ ใน
รัชกาล นับเท่าจำนวนปีรัชสมัย
แห่งสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒
ของพระนครศรีอยุธยา (พ.ศ.
๒๐๓๔-๒๐๗๒ ซึ่งนับได้ ๓๘
ปี แต่พงศาวดารบางฉบับว่า
๔๐ ปี) โปรดให้บำเพ็ญพระราช
พิธีที่พระนครศรีอยุธยา (ครั้ง
นั้นเรียกว่ากรุงเก่า) ขณะนั้น
พระยาโบราณบุรีรักษ์ (โ-

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จออกหน้ามุขเด็จ พระ-
ที่นั่งสรรเพชญปราสาท พระนครศรีอยุธยา เนื่องในงานพระราชพิธีรัชมังคล
ฉลองราชสมบัติที่ได้เสวยราชย์มานานถึง ๔๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๔๕๐

รณราชธานีในเวลาดต่อมา)
เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑล
กรุงเก่า ได้เป็นผู้จัดงานร่วม
กับข้าราชการ สมณพราหมณ์
ประชาชนในมณฑลและจังหวัด
ใกล้เคียง ตั้งพิธีมณฑลในพระ-
ราชวังกรุงเก่า โดยปรับแต่ง
รากฐานของพระที่นั่งสรรเพชญ
ปราสาทและพระที่นั่งสุริยาสน์

พัดตราพระครุฑพ่าห์ ซึ่งสมเด็จพระ
พระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเขียนทูลเกล้าฯ
ถวายรัชกาลที่ ๕ สำหรับงานพระราชพิธี
มงคลภิเษก พ.ศ. ๒๔๕๑

พลับพลาที่ประทับ พระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในงานพระราชพิธี
ประดิษฐาน และสมโภชพระบรมรูปทรงม้า ณ
หน้าพระลานสวนดุสิต วันที่ ๑๑-๑๓ พฤศจิกายน
ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๑)

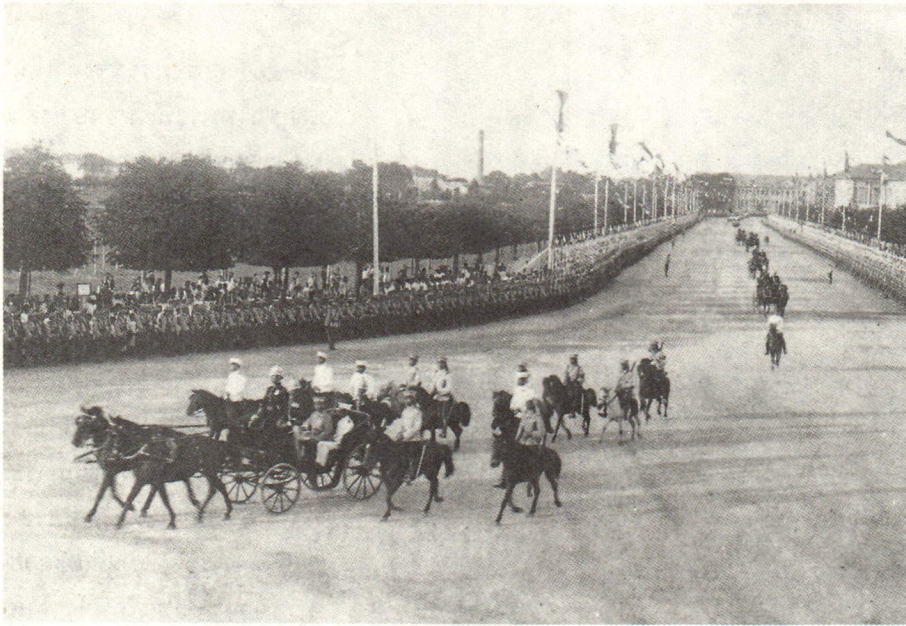

อมรินทร์ โดยสร้างตามแบบ
เดิมเป็นการชั่วคราว ตั้งพระ
ที่นั่งรัตนสิงหาศน์ราชบัลลังก์
หน้าพระที่นั่งสรรเพชญปรา
สาทสำหรับทอดพระเนตร

งานฉลอง มีมหรสพต่าง ๆ มี
ระทาดอกไม้ไฟ ฯลฯ พระราช
พิธีใน พ.ศ. ๒๔๕๐ นี้เรียกว่า
“พระราชกุศลรับมงคล”
วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน

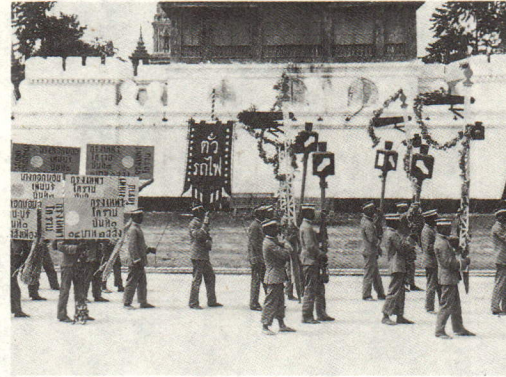
๒๔๕๐ เสด็จพระราชดำเนิน
โดยรถไฟพระที่นั่ง ราษฎรตั้ง
ปราสาทเครื่องบูชาทุกสถานที่ที่
เสด็จผ่าน เจ้านายและข้า
ราชการจากกรุงเทพฯ ล่วง
หน้าไปรับเสด็จร่วมกับข้า
ราชการมณฑลกรุงเทพฯ พร้อม
ด้วย สมณพราหมณ์ประชาชน
ที่นั่น การเสด็จ วันนี้มีพระราช
กระแสว่า เพื่อถวายสักการะ
อดีตกษัตริย์กรุงเทพฯ ตามประ
เพณีของพระเจ้าแผ่นดินผู้สว
ราชย์ใหม่และเพื่อประพาส
ตรวจตราโบราณสถานสำคัญ
ซึ่งโปรดให้ขุดแต่งอนุรักษไว้

วันที่ ๓๐ เสด็จฯ เข้าพระ
ราชวังหลวงโดยกระบวนรา
บขึ้นประทับพระที่นั่งสรรเพชญ
ปราสาทที่จัดเป็นสถานบำเพ็ญ
พระราชกุศล บรรดาสงฆ์
จังหวัดใกล้เคียงมารวมกันเฝ้า
ถวายชัยมงคล เจ้าคณะมณฑล
อ่านคำถวายพระพร มีพระราช
ดำรัสตอบแล้วเสด็จออกรัตน
สิงหาสน์ ทอดพระเนตรมหรสพ
พระยาโบราณบุรารักษ์อ่าน
คำถวายชัยมงคลในนามข้า
ราชการและราษฎรมณฑล
กรุงเทพฯ พระราชทานเหรียญ
เสมาแก่ราษฎร ทรงประเคน
พัดทอง รูปพระครุฑพ่าห์
แก่สงฆ์ ๔๐ รูป ทรงพระราช
อุทิศเป็นการส่วนพระราชกุศล
ถวายสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒
พระราชทานเหรียญรัชมณฑล
แก่เจ้านายและข้าราชการฝ่าย
หน้าฝ่ายใน ทอดพระเนตร
มหรสพและดอกไม้ไฟชนิด
ต่าง ๆ ซึ่งสงฆ์ทุกวัดที่มีส่วน
ร่วมทุนในการสร้างพระบรมรูป
ราชานุสรณ์จัดทำสนองพระเดช

ขบวนเสด็จพระราชดำเนิน จากพระราชวัง
สวนดุสิต มายังพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในงาน
พระราชพิธีรับมณฑลภิเศก พ.ศ. ๒๔๕๑

ขบวนแห่เฉลิมพระเกียรติของกรมการไฟ

พระคุณโดยมิได้คิดมูลค่าทั้ง
สามคืน งานพระราชกุศลรัช-
มงคลนี้มีการจัดทำดวงตรา
ไปรษณีย์เป็นที่ระลึกของงาน

วันที่ ๑ ธันวาคม ตอน
เช้าเชิญพระพุทธรูปต่างพระ-
องค์พระเจ้าแผ่นดินกรุงเก่า
๓๒ องค์ และกรุงธนบุรี ๑ องค์
ประดิษฐานรวมกันบนพระแท่น
เศวตฉัตร แล้วเสด็จสงฆ์ทรง
พระราชอุทิศกุศลถวาย ตอน
บ่ายสงฆ์สวดพระปริตรเป็น
ส่วนพระราชกุศลถวายอดีต
มหากษัตริย์และกรุงธนบุรี
ตอนเย็นพระราชทานเลี้ยงข้า-
ราชการ ณ พระที่นั่งสุริยาศน์
อมรินทร์ ทรงแจกเหรียญรัช-
มงคล

วันที่ ๒ ธันวาคม เสด็จ
ประทับพระที่นั่งสรรเพชญ
ปราสาท มีสังเวทเทวดา
พราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียน
สมโภชพระพุทธรูปต่างพระองค์
พระเจ้าแผ่นดินทั้งนั้น ทรงศีล
ทรงประเคนพัดและไทยธรรม
เครื่องกัณฑ์ แก่พระเจ้าน้อง-
ยาเธอ กรมหลวงวชิรญาณ-

๘ วารสารไทย

วโรรส ซึ่งถวายเทศนาหนึ่ง
กัณฑ์ ในการพระราชทาน
เลี้ยง ณ พระที่นั่งสุริยาศน์
อมรินทร์วันนี้ โปรดเกล้าฯ
ให้มีการประชุมตั้งโบราณคดี
สโมสร สำหรับสืบสวนเรียบ-
เรียงเรื่องราวของกรุงสยาม
รุ่งขึ้นวันที่ ๓ ธันวาคม เสด็จฯ
คืนสู่พระนคร

งานที่ ๒ เรียกว่า พระ-
ราชพิธีรับมณฑลภิเศก กำหนด
ขึ้นในวันที่ ๑๑-๑๘ พฤศจิกายน
พุทธศักราช ๒๔๕๑ เป็นปีที่
๔๑ ในรัชกาล เกินปีรัชสมัย
สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ แห่ง
กรุงเก่า ๑ ปี โปรดให้ประกอบ
พระราชพิธี ณ กรุงเท-
พมหานคร

รายการสำคัญที่ควร
กล่าวสำหรับพระราชพิธีนี้คือ
ตอนเช้าทรงวางศิลาฤกษ์ก่อ
รากพระที่นั่งอนันตสมาคม
องค์ปัจจุบัน พระราชทานเลี้ยง
ภัตตาหารแก่สงฆ์ แล้วพระ-
ราชทานเหรียญรัตนาภรณ์แก่
พระบรมวงศานุวงศ์และข้า-
ราชการฝ่ายหน้าฝ่ายใน พระ-

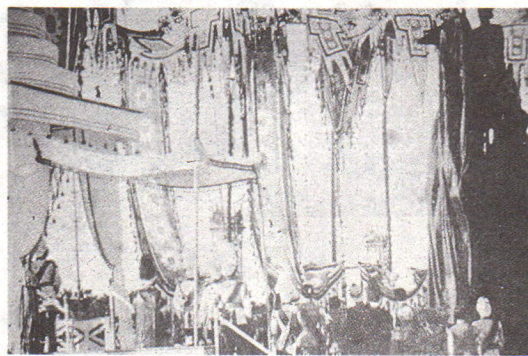

รถที่ตกแต่งประดับประดา เพื่อเข้าขบวนแห่ในงานฉลองพระราชพิธี
รับมณฑลภิเศก ร.ศ. ๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๕๑)

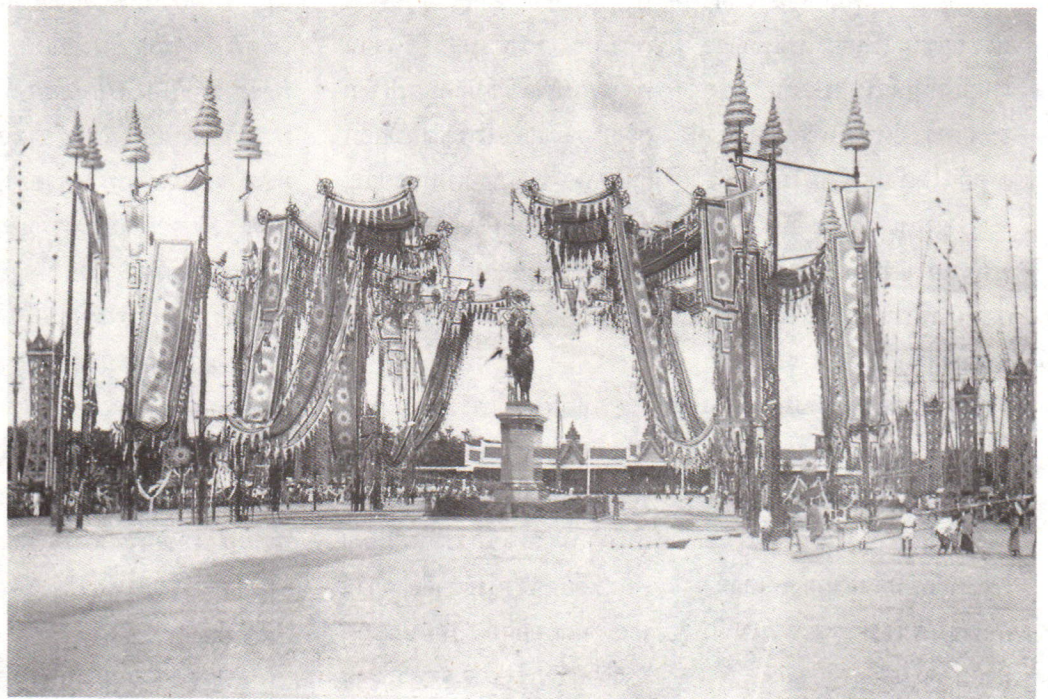
ราชทานเหรียญรัชมังกลาภิเศก
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้จัดข้าวกระตังสงถวายสงฆ์
๑๐๐ รูป ซึ่งเจริญพระพุทธรูป
มณฑลของพระบรมรูปราชานุสรณ์
ตอนบ่าย ๑๖ นาฬิกา
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎ
ราชกุมาร (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) กราบ
บังคมทูลฯ น้อมเกล้าฯ ถวาย
พระบรมราชานุสรณ์หน้า
พลับพลาที่ประทับ ณ ลาน
พระราชวังดุสิต มีพระราช
ดำรัสตอบ แล้วทรงเปิดแพร
คลุมพระบรมราชานุสรณ์ เวลา
๑๙.๓๐ นาฬิกา พระราชทาน
เลี้ยงพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ
และพ่อค้าพาณิชย์ ณ
สวนแป๊ะเต็ง พระราชวังดุสิต
แล้วทอดพระเนตรมหรสพ
และดอกไม้ไฟ สมโภชพระ
บรมราชานุสรณ์ ราษฎรจุด
ประทีปโคมไฟ แต่งบ้านเรือน
มีมหรสพสนองพระเดชพระคุณ
๓ วัน

เงินส่วนเหลือจากทุน
บริจาคสร้างพระบรมรูปน้อม
เกล้าฯ ถวายนั้น ต่อมาได้สมทบ
สร้างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานศึกษาในพระบรมนามา
ภิไธย

เรื่อง พระราชพิธีรัชมังก
ลาภิเศกในรัชสมัยสมเด็จพระ
ปิยมหาราชเจ้ากล่าวไว้
ณ ที่นี้โดยสรุป อาจขาดตก
บกพร่อง ท่านผู้สนใจอาจหา
รายละเอียดอ่านได้

(บน) สะพานที่พระราชทานพระราชทรัพย์ให้ก่อสร้าง
เป็นการบำเพ็ญพระราชกุศล เมื่อถึงคราวเฉลิมพระชนม
พรรษาทุกปีนั้น จะพระราชทานนามสะพานให้มีคำขึ้นต้น
ว่า "เฉลิม" และลงท้ายด้วยตัวเลข ตามพระชนมพรรษา
ทุกสะพาน เช่น สะพานเฉลิมโลก ๕๕ ข้ามคลองบางกะปิ
ซึ่งทรงเปิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๕๑ เนื่องใน
พระราชพิธีรัชมังกลาภิเศก จดองการที่ทรงครองราชสมบัติ
ครบ ๔๐ ปี

(ภาพกลางและล่าง)

ในงานพระราชพิธีรัชมังกลาภิเศก ซึ่งจัดขึ้นในโอกาสที่เสด็จดำรงสิริราชสมบัติครบ ๔๐ ปีนั้น พระบรมวงศานุวงศ์
ข้าราชการ คอลองพลกนิกรทั่วประเทศ รวมทั้งชาวต่างชาติที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพากันรำลึกและใคร่จะสนอง
พระมหากรุณาธิคุณ จึงได้ร่วมกันบริจาคทรัพย์ตามกำลัง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสร้างพระบรมรูปทรงม้า ประดิษฐาน
ณ ลานหน้าพระราชวังดุสิต ซึ่งได้ทรงประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๑

ท่านผู้อ่านที่นับถือ เมื่อท่านได้อ่านคำจารึกพรรณนาพระปรีชาสามารถ พระคุณลักษณะวิเศษ พระมหากรุณาธิคุณและพระเกียรติคุณ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ปิยมหาราชของชาวไทย ผู้เป็นสมเด็จพระบรมอัยกาธิราชแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชแล้ว ทุกคนย่อมประจักษ์แท้แนใจว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์พระราชนัดดาผู้ทรงพระคุณสุดประเสริฐแก่ชนไทยปัจจุบันนี้ ย่อมละม้ายแนมกันกับสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช ทุกข้อ ทุกประการ ประดุจเป็นพระองค์เดียวกัน ฉะนั้น ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นมิ่งขวัญ เป็นศูนย์รวมใจของประชาชน เป็นร่มโพธิ์ทองยิ่งใหญ่ปกเกล้าไทยประชา ยากจะหาพระมหากษัตริย์ในประเทศอื่นใดเทียบเทียมได้

ดังนั้นวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศก ๒๕๓๐ นี้ เป็นมหามงคลสมัยที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ไทยทั่วหน้าพากันปิติชื่นชม เตรียมจัดงานสมโภชเฉลิมพระเกียรติกันทั่วพระราชอาณาจักร ต่างเตรียมใจกายสนองพระเดชพระคุณเต็มกำลังของตนตั้งตาคอยชมพระบารมีในวันมหามงคลที่จะมาถึง

และก็ในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ จะเป็นปีที่ทรงดำรงสิริราชสมบัติปีที่ ๔๓ ในรัชกาล ด้วยความปลาบปลื้มและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันไพศาล รัฐบาลและ

๑๐ วารสารไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนัดดาผู้ทรงคุณสุดประเสริฐแก่ชนไทยปัจจุบันนี้ ทรงเป็นมิ่งขวัญเป็นศูนย์รวมใจของประชาชน เป็นร่มโพธิ์ทองยิ่งใหญ่ปกเกล้าไทยประชา

ชาวไทยทุกหมู่เหล่ากำลังกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดงานพระราชพิธีรัชมิ่งคลาภิเษกถวาย เพื่อสมโภชรัชสมัยอันยืนนาน เพื่อทรงเป็นมิ่งขวัญรุ่งเรืองตระการของประเทศชาติและประชาชนให้ทรงพระเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปในจิรัฐติสมัย

แต่สมเด็จพระบรมมหาธรรมิกราชเจ้าพระองค์นี้ ทรงพระทศพิธราชธรรมเจริญยิ่งนัก พระราชกระแสสำคัญที่ทรงเตือนชาวประชาคือ ความประหยัดคอดอม เคยปรากฏมาแล้วครั้งที่รัฐบาล จัดพระราชพิธีรัชดาภิเษก น้อมเกล้าฯ ถวายเมื่อเสด็จเสวยราชย์ได้ ๒๕ ปี ผู้ที่เคยอ่านหนังสือราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ ๑๕ เมษายน ๒๕๑๔ จะเห็นความตอนหนึ่งในคำนำหนังสือนั้นว่า

“...คณะกรรมการจัดงานฯ ได้กำหนดแผนงานและได้เตรียมการดำเนินงานเพื่อให้พระราชพิธีเป็นไปโดยสมบูรณ์ พระเกียรติยศ แต่เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยอาณาประชาราษฎรมิพระราชดำริว่า บ้านเมืองยังอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ ควรมุ่งพัฒนาเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนและไม่ควรจัดงานให้มโหฬารสิ้นเปลืองโดยไร้เหตุ จึงพระราชทานพระราชกระแสรับทราบแก่รัฐบาลว่า “ขอให้ทำโดยประหยัด”

ดวงพระราชหฤทัยแห่งสมเด็จพระบรมมหาธรรมิกราชพระองค์นี้ ทรงพระอนุสรณ์คำนึงถึงแต่ทุกข์สุขของพลกนิกรแห่งพระองค์ท่านอยู่ทุกเวลานาที ขอให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

เกาะรถพระที่นั่งไปรังสิต

“สุวิชา”

ฉันเป็นลูกนางพญา มีนิวาสสถานอยู่ในสวนจิตรลดา เราอยู่กันอย่างมีความสุขที่ได้ต้นจามจุรีใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านสาขาร่มครึ้ม สวนจิตรลดานี้เป็นที่อยู่ที่แสนสบายทั้งกายและใจ เราอาศัยอยู่ในนี้โดยมีอาหารการกินที่แสนจะหาง่ายบริบูรณ์ พูนสุข อยากกินเมื่อใดไปหาได้ทันที และข้อสำคัญที่สุดคือ เรามีความสุขปลอดภัยกว่าที่ใด ๆ แม้บางครั้งคนสวนจะไม่ค่อยพอใจ อยากไล่เราออกไป แต่ก็ได้แต่ทำท่าไปอย่างนั้นเอง ไม่กล้าทำจริง ๆ เพราะเรารู้ดีว่า “พระองค์ท่าน” เจ้านายที่พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ทวด ของเรา เคยฟังพระบารมีมาช้านาน ไม่โปรดการรังแกผู้ที่มาอาศัยท่านอยู่ ฉันจึงสำเร็จสำราญใจมาก บางครั้งถึงกับไปเที่ยว

แถว ๆ พระตำหนักใหญ่ ฉันไปที่ไรก็มีเรื่องสนุกกลับมาเล่าให้พี่น้องฟังทุกที จนพี่น้องยกให้ฉันเป็น “เจ้าปัญญา” ฉันเลยได้ใจไปบ่อย

วันนี้ฉันก็จะไปสังเกตการณ์เอาเรื่องสนุก ๆ มาเล่ากันอีก

“เอ๊ะ วันนี้” พระองค์ท่าน “คงจะเสด็จที่ไหนเป็นแน่” ฉันนึกในใจ เมื่อเห็นรถยนต์พระที่นั่ง มีธงมหาราชปักอยู่ข้างหน้าเพียงอยู่ที่หน้าบันไดพระตำหนักในตอนที่ฉันไปถึง

“เสด็จแล้ว” เสียงสมุหราชองครักษ์กระซิบ

แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือ “พระองค์ท่าน” ของฉัน ก็เสด็จลงมาจากพระตำหนัก พร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ

วลัยลักษณ์ และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช แล้วเสด็จขึ้นประทับรถพระที่นั่ง

ฉันตกใจแทบสิ้นสติ ตั้งตัวไม่ทัน รีบปร้อไปแอบที่ท้ายรถพระที่นั่ง แทรกตัวแอบซิดติดกับด้านในของบังโกลน ก่อนที่จะโดนมหาดเล็กที่คอยสอดส่ายตาอยู่ตาดูเสียก่อน

รถพระที่นั่งเคลื่อนออกจากพระตำหนักจิตรลดา มุ่งสู่ทิศเหนือของกรุงเทพฯ

เข้าไปเสียแล้วที่ฉันจะขยับขยายตัวไปทางไหน นอกจากแทรกตัวเข้าไปในมุมหนึ่งของบังโกลนที่กั้นฉันจากแรงลมและอันตรายใด ๆ ดีเหมือนกัน ฉันเคยฝันมานานแล้วว่าจะมีโอกาสได้ตามเสด็จ คงจะมี

เรื่องกลับไปเล่าให้พ่อแม่พี่น้องฟังกันไม่รู้จบเลยทีไร

รถวิ่งไปราวครึ่งชั่วโมง จนฉันแทบจะหมดแรงเกาะตัวไปกับบังโกลนรถแล้ว ก็พอดีขบวนรถพระที่นั่งเลี้ยวเข้าสู่สถานที่ใหญ่ที่ประตูทางเข้ามีกำแพงก่อด้วยศิลาแดง มีอักษรโรมันโลหะตัวใหญ่ ๆ ว่า ASIAN INSTITUTE OF TECHNOLOGY ซึ่งภายหลังฉันก็ได้ทราบว่า เขาเรียกเป็นภาษาไทยว่า สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย เป็นสถานศึกษานานาชาติระดับบัณฑิตศึกษา ที่มีนักศึกษาและนักวิชาการจาก ๓๐ กว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และแอฟริกา มาศึกษาอบรม มีคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ชั้นสูงจากทั่วโลกถึง ๒๐ กว่าชาติ

รถพระที่นั่งเทียบที่ตึกใหญ่ตึกหนึ่ง ซึ่งฉันรู้ภายหลังว่า เราเรียกกันว่า เอ ไอ ที เซนเตอร์ ฉันเห็นคนมากมายทั้งไทย ทั้งแขก ทั้งฝรั่ง ยืนคอยรับเสด็จกันอยู่ด้วยหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส คงจะดีใจเหมือนทุกครั้งที่ได้เห็น “พระองค์ท่าน”

ผู้ที่เป็นหัวหน้าในขบวนผู้รับเสด็จทั้งหลาย คงจะเป็นสุภาพบุรุษอาวุโสชาวไทยที่ฉันได้ยินคนเขาเรียกกันว่า คร.ณัด คอมันต์ ผู้มีตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการ และสุภาพบุรุษชาวอังกฤษในเสื้อครุยปริญญาเอกสีแดงสด ที่มีชื่อว่า ศาสตราจารย์ ดร.อลาสแตร์ นอร์ธ ผู้เป็นอธิการบดีแห่งสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย นี้

ฉันรีบปร้อไปก่อนที่จะมีใครทันสังเกต แล้วกำจัดฉันออกไปเสียจากการตามเสด็จวิธีที่ดีที่สุด คือนำหน้าขบวนเสด็จไปเลย ฉันไปเกาะอยู่บนประตูปานหนึ่ง แถว ๆ นั้น มีคณาจารย์ของสถาบันยืนรับเสด็จอยู่

“ผมตื่นเต้นจนทำอะไรไม่ถูกแล้วนะนี่” ฉันบอกแล้วว่าพี่น้องเขาเรียกฉันว่า “เจ้าปัญญา” ฉันเลยฟังภาษาฝรั่งมั่งคำรู้เรื่องกับเขาด้วย

“เสียคายนะ ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถกับสมเด็จพระเทพรัตนฯ ไม่ได้เสด็จฯ ด้วย เห็นว่าท่านงามมาก ดิฉันยังไม่เคยเห็นองค์จริงเลย” อาจารย์หญิงชาวต่างประเทศ

กระซิบกลับไปด้วยภาษาเดียวกัน

“สองพระองค์นี่ก็งามออกทรงสง่า แต่อ่อนช้อย องค์พระเจ้าอยู่หัวนี่ซี ผมพูดไม่ถูกเลย ทั้งสง่างาม น่าเคารพนับถือ น่าเกรงขาม แต่ขณะเดียวกันก็รู้สึกได้ถึงพระเมตตาธรรมของพระองค์ท่าน จริงไหมครับ” อาจารย์ต่างชาติผู้นั้นกล่าวจบก็ถวายความเคารพต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อทางพระดำเนินผ่านไปยังหอประชุมของสถาบัน

ภายในหอประชุม ฉันเห็นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ประทับอยู่บนเวที แล้วก็มีแขกผู้มีเกียรติทั้งไทย ทั้งเทศอยู่เต็มห้องประชุม

ฉันแอบไปเกาะอยู่หน้าเวทีโดยไม่มีใครทันสังเกต ถึงสังเกตเห็นฉันตอนนี้ก็ไม่มีใครกล่าวออกมาตีฉันแล้วละ ฉันก็เลยโฉบไปโฉบมาได้อย่างสบายใจ คอยดูพิธีการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

ประธานกรรมการอำนวยการ และอธิการบดีแห่งสถาบันกราบบังคมทูลเฉลิมพระเกียรติคุณ แล้วทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย “เหรียญทองเฉลิมพระเกียรติคุณแห่งสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราช ผู้ทรงพระปรีชาสามารถเลิศล้ำในการนำชนบทให้วัฒนา” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสี่ยงปรบมือถวายความยินดีตังกึกก้องหอประชุมอันเต็มไปด้วยแขกผู้มีเกียรติและคณาจารย์ ฉันได้ยินว่ากระทรวงการคลังจะออกเหรียญนี้เป็นเหรียญกษาปณ์

ใช้เป็นเงินด้วย

ต่อจากนั้น ก็มีอาจารย์ไทยร่างใหญ่ใส่แว่นตา ที่ฉันไปได้ยินคนที่นั่งแถว ๆ นั้นพูดว่า ชื่อ ศาสตราจารย์ ดร. พิสิษฐ การสุทธี เป็นอาจารย์ไทยอาวุโส กับอาจารย์อีกคนหนึ่งในตอนแรกฉันคิดว่าเป็นคนไทย เพราะรูปร่างหน้าตาเหมือน แต่ปรากฏว่าเป็นชาวฟิลิปปินส์ ชื่อว่า ศาสตราจารย์ ดร.ริคาโด พามา เป็นรองอธิการบดี ถวายพระพรเนื่องในโอกาสที่จะทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ เป็นภาษาไทยและอังกฤษตามลำดับ แล้วรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการซึ่งมาจากอินเดีย ชื่อว่า ศาสตราจารย์ ดร.กาเจนดรา ชิงห์ ก็ทูลเกล้าฯ ถวายเงินหนึ่งล้านบาทเพื่อสมทบทุนโครงการในพระราชดำริ

ฉันชอบเสื้อครุยอันทรงเกียรติที่พวกท่านทั้งหลายที่ฉันกล่าวมานั้นใส่กันมาก ฉันว่ามันทำให้พิธีดูศักดิ์สิทธิ์ดี แต่ถึงแม้ว่าฉันจะตัวน้อยเท่านี้ ฉันก็ยังขัดตากับการที่สุภาพสตรีสามคนผู้ที่คอยส่งเหรียญทองและพานสิ่งของต่าง ๆ แต่งกายกันด้วยน่านาซุด โดยมีได้สวมเสื้อครุย ทำให้ลดความ “ขลัง” ไปอย่างน่าเสียดาย

ทันใดนั้น ห้องประชุมก็เงียบกริบ เหลือแต่พระสุรเสียงของ “พระองค์ท่าน” ที่ทรงมีพระราชดำรัสตอบขอบใจแก่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย พระราชดำรัสนั้นสั้นแต่กินใจ ความลึกซึ้งซึ่งไพเราะทำความชุ่มชื่นใจให้แก่บรรดาคณาจารย์

และนักศึกษาแห่งสถาบัน ตลอดจนบรรดาแขกผู้เป็นสักขีพยานอยู่ในที่นั้น ที่ฉันทราบเช่นนั้นก็เพราะไปแอบได้ยินเขากระซิบกระซาบกัน ฉันไปไหนมาไหนได้คล่องตัว จึงไปฟังทางด้านอาจารย์บ้าง ด้านบรรดาแขกจากทางราชการบ้าง คณะทูตานุทูตบ้าง ต่างก็ชื่นชมกันทั่วหน้า ฉันฟังแล้วก็ปลื้มจริง ๆ

ทันทีที่จบกระแสพระราชดำรัส ท่านอธิการบดีในครุยสีแดงก็เชิญเสด็จไปทอดพระเนตรนิทรรศการภาพถ่ายและภาพเขียนที่ชนะการประกวดซึ่งเป็นนิทรรศการเดียวที่บรรดาผู้ไปร่วมพิธีในวันนี้มีโอกาสได้ชมทั่วกันทุกคน

ภาพถ่ายนั้นเป็นภาพ

พระราชกรณียกิจล่าสุด ฝีมือไกรทิพย์ พันธุ์วิทย์ ซึ่งฉันได้ยินเขาพูดกันว่าเป็นช่างภาพระดับอินเตอร์คนหนึ่งของไทยที่เดียว และมีภาพจากกองทัพภาคที่ ๓ และสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติมาแสดงด้วย

ฉันรีบโผผินไปก่อนขบวนเสด็จ มาเกาะอยู่ใกล้ ๆ ทางที่จะเสด็จผ่านหน้าห้องนิทรรศการ

บรรดาผู้ที่คอยรับเสด็จในห้องนิทรรศการ ตลอดจนสุภาพสตรีที่คอยถวายหนังสืออยู่หน้าห้อง ต่างก็มีท่าทางที่ตื่นเต้นกันมาก ยิ่งได้รับการบอกเล่าว่า กำลังจะเสด็จมาถึงตรงนั้นแล้ว ก็ยิ่งตื่นเต้นมาก ไม่รู้จะเอามือไม้ไว้ตรงไหน

กันดี จนฉันได้ยื่นอาจารย์ผู้หนึ่ง
แห่งสถาบัน ซึ่งยินดีคอยรับเสด็จ
อยู่ ณ ที่นั้น คือ ดร. สุวิทย์
ยอดมณี บอกว่า

“ทำให้สบายเถอะครับ
พระองค์ท่าน ทรงมีพระเมตตา
และไม่ถือพระองค์หรอก” พวก

เราจึงค่อยคลายกังวลและเมื่อ
ถึงเวลาเสด็จมาถึงก็ปฏิบัติทุก
อย่างได้อย่างเรียบร้อยงดงาม

ฉันนอนเวียนอยู่ใกล้ ๆ
ศาสตราจารย์ ดร.คาร์ล วีเบอร์
ซึ่งจะเป็นผู้ถวายคำอธิบาย
เกี่ยวกับภาพต่าง ๆ ที่แสดงอยู่

เพื่อจะคอยฟังเรื่องบ้าง ฟังไป
ฟังมากลายเป็นอาจารย์วีเบอร์
กราบบังคมทูลถามแล้วพระองค์
ท่านทรงอธิบายพระราชทาน
เสียมากกว่า

ฉันมองไปรอบ ๆ เห็น
ศาสตราจารย์ ดร.นอร์ธ กำลัง

กราบบังคมทูล ทูลกระหม่อม
หญิงเล็ก ดร.สุวิทย์ กราบบังคม
ทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
และ ดร.ถนัด กราบบังคมทูล
พระองค์หญิงฯ อยู่ทุกพระองค์
ทรงฟังด้วยความสนพระทัย
แม้ฉันฟัง ๆ ดู บางเรื่องจะไม่
ค่อยเกี่ยวกับนิทรรศการโดย
ตรงก็ตาม

อย่างไรก็ดี ทุกพระองค์
ก็ทรงสนพระทัยนิทรรศการ
มาก โดยเฉพาะภาพหนึ่ง ซึ่ง
เป็นภาพถ่ายทางดาวเทียม ฉัน
ได้ยื่นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
รับสั่งถามว่า

“นั้นรูปอะไร”

ก่อนที่ ดร.วีเบอร์ จะ
กราบบังคมทูลตอบ “พระองค์
ท่าน” ก็ทรงอธิบายอย่างเชียว
ชาญว่า

“ภาพถ่ายจากดาวเทียม
สโตน ซึ่งเก็บข้อมูลทุก ๒๐
ตารางเมตรบนผิวโลก รูปนี้ถ่าย
เมื่อปีที่แล้ว แสดงทรัพยากร
บริเวณนราธิวาส ตรงนี้ เป็นศูนย์
พิภุลทอง นี่เป็นพรมมาเลเซีย”

ทรงชันภาพสินั้น ทอด
พระเนตรภาพนั้นกันอยู่นานก่อน
ที่จะทรงพระดำเนินต่อไป

ฉันมองไปข้างหลัง เห็น
ดร.สุวิทย์ ไปกระชับกับคน
คนหนึ่งซึ่งฉันรู้จักดี เพราะเคย
เห็นหลายที่แล้ว คือ พลเอกพิจิตร
กุลละวณิชย์ ว่าถึงภาพเขาคือ
แล้ว เข้าไปกราบบังคมทูล
แต่ปรากฏว่า “พระองค์ท่าน”
ทรงอธิบายให้อาจารย์วีเบอร์
ฟังเกี่ยวกับเขาคืออย่างละเอียด
แล้ว ทรงสนพระทัย แดนที่ครั้ง
หนึ่งเคยเป็นถิ่นอันตรายที่ไม่มี
ใครกล้าโผล่เข้าไป แต่บัดนี้ได้

แปรสภาพเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
ที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง

ฉันไปเกาะรอยอยู่ที่ที่ตั้ง
แสดงภาพเขียน พอเสด็จมาถึง
ฉันก็ได้ยินรับสั่งว่า

“เห็นจากหนังสือพิมพ์บ้าง
แล้ว”

พระองค์ท่านทอดพระ-
เนตรภาพเขียนต่าง ๆ ด้วยพระ-
พักตร์ที่เต็มไปด้วยพระเมตตา
ฉันรู้สึกวาทรงมีพระอารมณ์
ดีมาก พระเนตรอ่อนโยน ทรง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้า
กัลยาณิวัฒนา เสด็จฯ ชมนิทรรศการเทิดพระเกียรติ

พอพระทัย แม้ว่าบางภาพจะ
ไม่เหมือนพระองค์ท่านนัก แต่ก็
ทรงชื่นชมที่พลสภานิกรทั้งเด็ก
ทั้งผู้ใหญ่ และเยาวชนส่งเข้ามา
ประกวด

“พระองค์ท่าน” ทรงมี
พระอารมณ์ขันอยู่เสมอ ตอน
หนึ่งฉันได้ยิน ดร.สุวิทย์ กราบ
บังคมทูล สมเด็จพระเจ้าพี่นาง
เธอฯ ว่าชอบภาพที่ได้รางวัล
ที่ ๒ มากกว่า ซึ่งสมเด็จพระ
ทรงเห็นด้วย “พระองค์ท่าน”

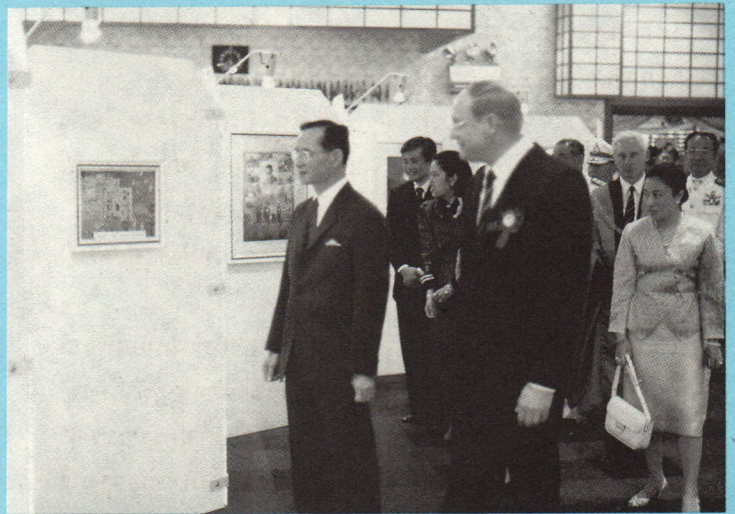
ก็ทรงหันมารับสั่งว่า “อยู่บน
ที่สูงปากเลยเบี้ยวไปหน่อย”

มาถึงภาพที่ ๓ ซึ่งเป็น
ภาพ “พระองค์ท่าน” มีแผนที่
ประเทศไทยอยู่บนพระหัตถ์
ซึ่งผู้วาดคงจะหมายความว่า
ทรงแบกภาระของประเทศไว้
ทั้งประเทศ

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ
ทูลถาม “พระองค์ท่าน” ว่า
“หนักไหม”

ทรงทำพระพักตร์เครียด

เสด็จพระราชดำเนินชมนิทรรศการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินชมภายใน
ศูนย์คอมพิวเตอร์

หนึ่ง เป็นภาพถ่าย มีมืออยู่บนดอย
แล้วพระบรมฉายาลักษณ์ของ
พระองค์ท่านอยู่เหนือเมฆ เหนือ
ฝือกที่หนึ่ง “พระองค์ท่าน” รับ
สั่งว่า “ชาวเขาเขาว่า พระเจ้า-
อยู่หัวต้องอยู่เหนือผี” แล้วแย้ม
พระสรวลอย่างทรงพระเมตตา
ก่อนที่จะเสด็จ ออกจากห้อง
บรรดาผู้ที่ร่วมกันจัด
นิทรรศการภาพถ่ายและภาพ
เขียน ต่างปลื้มปิติยิ้มกันไม่หยุด
เพราะทรงสนพระทัยและประ-
ทับในห้องนี้นานกว่าที่ใคร ๆ
คาดคิด นอกจากนั้นเลขาธิการ
มูลนิธิแห่งหนึ่งของเยอรมันได้
ขอยืมนิทรรศการนี้ไปแสดงที่
เยอรมันทันที

ระหว่างทางที่จะทรงพระ-
ดำเนินออกไปจาก เอ ไอ ที
เซนเตอร์นั้น ผ่านแถวผู้มาเฝ้า
ทูลละอองธุลีพระบาทมากมาย
ฉันก็เฝ้านติดตามไปดูเหตุการณ์
ด้วย ทรงหยุดมีพระราชปฏิ-
สันถารกับหลายคน ที่ฉันได้ยิน
ชัดเจนก็ตอนที่รับสั่งกับ ดร.
สุเมธ ตันติเวชกุล ว่า
“เงินที่ได้วันนี้ สำหรับปี
พระรามฯ”

แล้วทรงตอบว่า “หนักมาก”

อีกภาพหนึ่งมีคนมากมาย
อยู่ในภาพ ตรงมุมภาพมีคน
ตัวเล็ก ๆ อยู่ในกรอบครีว
“พระองค์ท่าน” ทรงสกิดให้
พระราชธิดา ทอดพระเนตร
แล้วรับสั่งว่า “นี่คนเล็กอยู่ที่นี้”
ทรงชี้ที่องค์พระราชธิดาและ
คนเล็ก ๆ ที่อยู่ในภาพ

มาถึงภาพที่มีคนวิจารณ์
ว่า พระเสโทมาก ก็รับสั่งว่า
“ฝนตก”

ฉันว่าภาพที่เด็ก ๆ วาด
น่าดูดี เพราะออกจากความคิด
ของเด็กเอง ความจริงฉันก็
ไม่ได้ว่าเองหรอกนะ ได้ยิน
คนเขาพูดกันอย่างนั้น “พระองค์
ท่าน” ก็ทรงสนพระทัยภาพ
ฝีมือเด็ก ๆ เหล่านี้

มีอยู่ภาพหนึ่งเป็นภาพ
“พระองค์ท่าน” ทรงช้าง ท่าน
แย้มพระสรวลแล้วรับสั่งว่า
“เคยขี่หนเดียว ที่ภูกระดึง”
รูปวาดฝีมือเด็กอีกรูป

ตั้งแต่ฉันเกิดมา พ่อกับนางพญาแม่ก็เล่าให้ฟังว่า “พระองค์ท่าน” ไม่เคยทรงนึกถึงพระองค์เองเลย ใครจะถวายอะไรมาก็เอาไปทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่หมด ไม่เคยทรงเก็บไว้เพื่อประโยชน์สุขของพระองค์เอง

ไม่ไกลจาก เอ ไอ ที เซนเตอร์ ทางสถาบันได้เตรียมสถานที่ไว้ให้ทรงปลูกต้นไม้สองต้น ต้นหนึ่งเตรียมไว้สำหรับ “พระองค์ท่าน” อีกต้นหนึ่งคู่กับสำหรับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ ทรงปลูกแทน

ต้นไม้ที่ทางสถาบันเตรียมไว้ คือ ต้นสารภี ซึ่งเป็นต้นไม้

ไทยที่มีดอกสวยและมีกลิ่นหอมหวาน

ฉันได้ยิน อธิการบดี ดร. นอร์ช พุดว่า

“แม้ เอ ไอ ที จะเป็นสถาบันนานาชาติ แต่ไม่ว่าจะทำอะไร เราก็นึกถึงสิ่งที่ไทย ๆ เสมอ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเจ้าภาพที่ดีมาก”

ต่อจากนั้นอธิการบดีก็เชิญเสด็จไปทอดพระเนตรการทดลองต่าง ๆ ทางเทคโนโลยี ซึ่งอยู่ห่างจาก เอ ไอ ที เซนเตอร์ ประมาณหนึ่งกิโลเมตร ต้องเสด็จพระราชดำเนินทางรถ

ก่อนที่จะเสด็จขึ้นรถพระที่นั่ง ฉันเห็น “พระองค์ท่าน” หันมารับสังฆชนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ว่า

“ไม่ไปเอ็กเซอไซค์กันหรือ”

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงปฏิเสธ และถวายบังคมทูลลาก่อนที่รถพระที่นั่งจะเคลื่อนออกไป ฉันรีบเกาะประจำที่ของฉันที่บังโคลนทันที

สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย เตรียมแสดงการทดลองทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ไว้ให้ทอดพระเนตรมากมายหลายอย่างจนสมองของฉันชักจะสับสนไปหมดแล้ว

ที่ฉันจำได้แน่ ๆ ก็มีวิธีการกำจัดผักตบชวา โดยวิธีเอาขึ้นมาสับ ๆ เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยแล้วโยนกลับลงไปในน้ำให้เป็นอาหารปลาบ้าง เอาไปทำปุ๋ยบ้าง เอาไปทำอะไร

ต่ออะไรอย่างอื่นอีก ฉันได้ยิน “พระองค์ท่าน” ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งกับ ศาสตราจารย์ ดร.ชิงห์ ว่า

“ผักตบชวานี้ถ้าไม่มากนักก็ช่วยทำให้น้ำไม่เน่า แต่ถ้ามากเกินไปก็ทำให้ออกซิเจนในน้ำไม่พอ ปลาตายได้ จึงต้องระวังเวลาที่ทิ้งกลับลงไปในน้ำไม่ให้มากเกินไป ทาง เอ ไอ ที คงจะหาวิธีที่ดีที่สุดได้”

พอมาถึงตรงที่เขาใช้ซีเมนต์กับทรายผสมกัน เข้าพิมพ์ออกมาเป็นก้อน ๆ ที่ฉันได้ยินเขาอธิบายว่า ก้อนพวกนี้จะยึดต่อกันได้ในตัวเรียกว่า บล็อก บิลต์ ต่อกันสร้างเป็นบ้านให้ผู้มีรายได้น้อยได้ดี โดยที่ชาวบ้านสามารถช่วยกันสร้างได้เอง ราคาหลังละไม่ถึงสามหมื่นบาท ฉันได้ยิน “พระองค์ท่าน” รับสั่งว่า “ถูกต้อง” ขณะที่ทอดพระเนตรด้วยความสนพระทัยยิ่ง

อีกแห่งที่ฉันว่าน่าสนใจคือ ตู้สำหรับเก็บมะม่วงให้คงสภาพอยู่ได้นานเป็นพิเศษโดยไม่เน่า ไม่อม ความจริงมะม่วงนี้ฉันไม่ได้สนใจตอนเป็นผลแล้วหรอก ฉันสนใจตอนออกช่อต่างหาก ตอนนั้นละหอมหวานดี แต่มนุษย์ทั้งหลายเขาชอบกัน เขาก็พยายามหาวิธีเก็บไว้กินได้นาน ๆ เขาว่าตู้เก็บนี้มีประโยชน์ต่อการส่งมะม่วงออกไปขายต่างประเทศ

อาจารย์ผู้หนึ่งแห่งสถาบันอธิบายประสิทธิภาพของตู้เก็บมะม่วงพิเศษนี้ แล้วก็เสียบปลั๊กไฟให้เครื่องเดิน แต่เจ้ากรรมจริงเพียงที่บรรดาช่างภาพทั้ง

หลาย ทั้งช่างถ่ายทอดโทรทัศน์และผู้สื่อข่าวต่างก็มาเสียบปลั๊กไฟไว้ก่อนกันมากมายจนเกิดการเกินกำลังไฟ เครื่องก็เลยไม่เดินไปชั่วครู่หนึ่ง ฉันใจเต้นกลัวอาจารย์ผู้นั้นจะเขินเพราะอยู่ต่อหน้าพระพักตร์ แต่ “พระองค์ท่าน” กลับรับสั่งโดยพลันว่า “ทำไมไม่ใช้เครื่องนั้นล่ะ” พร้อมกับทรงชี้ไปที่เครื่องยนต์พลังแสงอาทิตย์ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลนัก

การรับสั่งด้วยพระอารมณ์ขันในเวลาที่เป็น “หน้าลัวหน้าขวาน” สำหรับบางคนทำให้คนคนนั้นรู้สึกโล่งใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ ฉันคิดอย่างนั้น เพราะฉันเห็นอาจารย์ผู้นั้นถอนใจอย่างโล่งอก และแก้ไขจนเครื่องเดินได้ ฉันอยากจะทำว่า “พระองค์ท่าน” ทรงมีศิลปะในการทำให้ผู้ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่สบายใจไว้ทั้งวลได้อย่างวิเศษ

สิ่งที่ทรงสนพระทัยยิ่งอีกอย่างคือ การเพาะพันธุ์ปลา แต่ตอนนั้นฉันโฉบไปโฉบมาจนปึกล้าแล้ว เลยตามเสด็จไปไม่ค่อยไหว ได้แต่เกาะอยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลนัก จึงมีโอกาสได้ยินอาจารย์ ชิงห์ รองอธิการบดี กล่าวกับแขกรับเชิญซึ่งเป็นรัฐมนตรี ฟังว่า

“ทรงสนพระทัยการทำวิจัยที่จะนำมาใช้ได้อย่างจริงจัง ทรงเข้าพระทัยและทรงซักถามถูกจุด และพระราชทานคำแนะนำได้เป็นอย่างดี ทาง เอ ไอ ที จะปฏิบัติตามพระราชวินิจฉัยให้ได้ผลดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การวิจัยโครงการในการป้องกันน้ำท่วม”

ขอให้สำเร็จเถอะ ฉันอาศัยอยู่ในเมืองไทย รักเมืองไทย ไม่อยากให้มีภัยใด ๆ เกิดขึ้นกับบ้านเมืองทั้งนั้น ฉันจะได้อยู่อย่างสุขสบาย มีอาหารสมบูรณ์พูนสุข ตลอดไป

และแล้วก็มาถึงสถานที่ที่ “พระองค์ท่าน” ทรงสนพระทัยเป็นพิเศษ ทรงใช้เวลาอยู่ในสถานที่นี้ถึงชั่วโมงครึ่ง ที่นั่นก็คือ ศูนย์คอมพิวเตอร์แห่ง เอ ไอ ที

อาจารย์ทั้งไทยและเทศต่างก็ลัดกันเข้ามาถวายคำอธิบายเกี่ยวกับการใช้งานของคอมพิวเตอร์แบบต่าง ๆ ทรงเข้าพระทัย ทรงสนพระทัย และทรงซักถามปัญหาต่าง ๆ ดังหนึ่งทรงเป็นนักคอมพิวเตอร์พระองค์หนึ่ง

ฉันเองไม่รู้ประสาอะไรเลย แล้วก็เพลี้ยปึกเสียแล้ว ได้แต่ไปเกาะดูเหตุการณ์อยู่ตรงบานประตูบานที่เดียว จึงได้โผผินไปฟังอาจารย์ไทยที่ผู้คนเขาเรียกกันว่า อาจารย์ ดร.แก้ว คงจะเป็นผู้เชี่ยวชาญคอมพิวเตอร์มาก เห็นถวายคำอธิบายอยู่นาน แล้วตอนท้ายยังเชิญเสด็จ “พระองค์ท่าน” ให้เสด็จ มาทรงเยี่ยมศูนย์คอมพิวเตอร์อีก ฉันว่าไม่ค่อยธรรมดาเลยแต่ “พระองค์ท่าน” ก็ทรงเยี่ยมพระสรวลอย่างไม่ถือพระองค์ แล้วรับสั่งตอบว่า

“ลูกสาว (สมเด็จพระเทพรัตนฯ) เขาเก่งเรื่องนี้มากกว่า วันหลังจะให้เขามา”

ขนาดที่ทรงถ่อมพระองค์

เช่นนี้ แต่ปรากฏว่าอาจารย์ ดร.ครุฑิต มาลัยวงศ์ ซึ่งเป็นผู้ถวายคำอธิบายหลัง ๆ กล่าวเลยว่า “พระองค์ท่าน” ทรงเข้าพระทัยเป็นอย่างดีจนทรงสามารถถามปัญหาในจุดต่าง ๆ ได้อย่างละเอียด ทรงศึกษาเพื่อจะใส่ข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นภาษาบาลี และสันสกฤต ซึ่งไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน

ในที่สุดก็ล่วงเข้าเวลาสามทุ่ม “พระองค์ท่าน” จึงได้ทรงกล่าวลาอธิการบดี รองอธิการบดี และคณาจารย์ ณ ที่นั้น ทรงมีพระราชดำรัสกับอธิการบดีว่า

“อยากจะทำอยู่ต่ออีก แต่ต้องกลับบ้านเสียแล้วซิ”

ฉันเห็นดวงหน้าของแต่ละคนทั้งไทย ทั้งเทศ เปล่งประกายแห่งความปลื้มปิติอย่างสุดซึ้งหาที่เปรียบมิได้ แม้ว่าเข่าของพวกเขาบางคนอาจจะแทบทรุดแล้วก็ตาม

“พระองค์ท่าน” ทรงอำลาแล้วก็ทรงเหลียวหาพระราชธิดาและพระราชสวณีสมา “ไปไหนกันแล้ว” รับสั่งพร้อมกับแย้มพระสรวล

ปรากฏว่าทั้งสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี ต้องปลื้มพระองค์ไปทรงหาที่ประทับ เพราะทั้งสองพระองค์ทรงพระดำเนินและประทับยืนอยู่เป็นเวลาถึง ๔ ชั่วโมงกว่าบนรองพระบาทที่สูงไม่น้อยเลยทีเดียว แม้ผู้ชายสวมรองเท้าเตี้ย ๆ ยังเมื่อย แต่ผู้ที่ไม่มียาวแห่ง

(ต่อหน้า ๗๘)

ทรง “เรือตัน” สู่ชนบท

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ประทับเรือสำราญเสด็จประพาสต้นเมืองกำแพงเพชร

ประเพณี ตรีนรงค์

เรือตัน เป็นเรือพระที่นั่ง
ทรงที่มีความงดงามมาก ดังกวี
นิพนธ์บทเห่เรืออันลือชื่อของ
เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ ไชยเชษฐ-
สุริยวงศ์ ซึ่งนักกลอนและนัก
ศึกษาวรรณคดีไทยรู้จักพระ-
นามกันเป็นอย่างดี คือ เจ้าฟ้ากุ้ง
อัจฉริยกวีแห่งกรุงศรีอยุธยา
ตอนปลาย ได้ทรงพระนิพนธ์
ไว้ว่า “พระเสด็จ โดยแดนชล
ทรงเรือตันงามเฉิดฉาย” หรือบท

เรือขบวนเสด็จ พยุพัตที่หาดบ้านแสนตอ จังหวัดกำแพงเพชร วันที่ ๑๔
สิงหาคม ๒๔๔๕

พระราชนิพนธ์เห่เรือพระที่นั่ง
มหาจักรีในพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหา
ธีรราชเจ้า ซึ่งทรงไว้ว่า “พระ
เสด็จโดยแดนชล ทรงเรือตันงาม
สดศรี มหาจักรีมี เกียรติก้องทอง
สาคร”

เรือตัน ของเจ้าฟ้า
ธรรมาธิเบศ เป็นเรือที่ใช้ฝีพาย
เป็นจำนวนมาก ส่วนเรือตันของ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว เป็นเรือที่ใช้จักรกล แต่เรือต้นที่จะกล่าวถึงในบทความนี้เป็นเรืออีกชนิดหนึ่ง คือ เรือมดเก๋ง ๔ แจว ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ทรงใช้เป็นเรือพระที่นั่งทรง เพื่อเสด็จประพาสไปในชนบท ที่เรียกกันว่า “ประพาสต้น” เพื่อทรงเยี่ยมพสกนิกรในหัวเมืองอย่างใกล้ชิด ดังข้อความตอนหนึ่งในคำนำของหนังสือ “จดหมายเหตุเรือเสด็จประพาสต้นในรัชกาลที่ ๕ ครั้งแรกและครั้งที่ ๒” ของราชบัณฑิตยสภา มีว่า “การเสด็จประพาสต้นเมื่อคราว ร.ศ. ๑๒๓ เป็นการสนุกยิ่งกว่าเคยเสด็จไปสำราญพระราชอิริยาบถแต่ก่อนมา ที่จริงอาจกล่าวว่าเป็นประโยชน์แก่ราชการบ้านเมืองได้ด้วยอีกสถาน ๑ เพราะเสด็จเที่ยวประพาสปะปนไปกับหมู่ราษฎรเช่นนั้น ได้ทรงทราบคำราษฎรกราบทูลปรารภกิจสุขทุกข์ ซึ่งไม่สามารถจะทรงทราบได้โดยทางอื่นก็มาก”

คำว่า “ต้น” ในคำว่าเรือต้น นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้อธิบายความหมายไว้หลายนัย นัยหนึ่งอธิบายว่า “เนื่องในพระเจ้าแผ่นดิน เช่น ประพาสต้น กลืนต้น ม้าต้น เป็นต้น” ส่วนราชบัณฑิตยสภาอธิบายไว้ในคำนำหนังสือที่อ้างแล้วว่า “ถ้าเสด็จประพาสโดย

กระบวนเรือพระที่นั่งมดเก๋ง ๔ แจว โดยพระราชประสงค์จะมีผู้ใดทราบว่าจะออกไป จึงเรียกการเสด็จเช่นนั้นว่า ประพาสต้น คำว่า ต้น ยังมีที่ใช้อยู่เดิมต่อมาจนถึงเครื่องแต่งพระองค์ในเวลาทรงเครื่องอย่างคนสามัญ เสด็จไปประพาสมิให้ผู้ใดเห็นแปลกประหลาดผิดกับสามัญชน คำรัสเรียกว่าทรงเครื่องต้น ต่อมาโปรดให้ปลูกเรือนฝากระดานอย่างไทย เช่น พลเรือนอยู่กันเป็นสามัญขึ้น ที่ในพระราชวังดุสิต ก็พระราชทานนามเรือนนั้นว่า เรือต้น ดังนี้”

แต่ เรือต้น อันเป็นเรือพระที่นั่งทรงเพื่อเสด็จประพาสต้นของสมเด็จพระปิยมหาราช นั้น มีมูลเหตุเป็นอีกอย่างหนึ่ง แตกต่างจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว ในตอนต้น กล่าวคือ ในการเสด็จประพาสต้น เมื่อ ร.ศ. ๑๒๓ (พ.ศ. ๒๔๔๗) ปรากฏว่า เรือมดเก๋ง ๔ แจว ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนั้น ลำเดียวไม่พอบรรทุกเครื่องครัว จึงทรงซื้อเรือมาดประทุน ๔ แจว ที่แม่น้ำอ้อมจังหวัดราชบุรี ๑ ลำ โปรดให้เจ้าหมื่นเสมอใจราช เป็นผู้คุมเครื่องครัวไปในเรือนั้น เจ้าหมื่นเสมอใจราช ชื่ออัน จึงทรงดำรัสเรียกเรือลำนั้นว่า เรือต๋อน เรียกเร็ว ๆ เสียงเป็น เรือต๋อน...แต่เรือมาดประทุนลำนั้นใช้อยู่ได้หน่อยหนึ่ง เปลี่ยนเป็นเรือมดเก๋ง ๔ แจวอีกลำ ๑

(บน) ขณะกำลังเสวยพระกระยาหารระหว่างเสด็จประพาสต้นเมืองกำแพงเพชร จากซ้าย จมื่นเสมอใจราช (นายอัน)

(ล่าง) จมื่นเสมอใจราช (นายอัน) นั่งอยู่ข้างหน้าสุด ขณะกำลังเสวยอาหารกลางวัน

จึงโปรดให้เอาชื่อเรือต้นมาใช้เรียกมดเก๋ง ๔ แจว ลำที่เป็นเรือพระที่นั่งทรง

เรือต้น ของสมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า เกิดมาจากเรือต๋อน ซึ่งเรียกเร็ว ๆ เป็นเรือต้น ด้วยเหตุดังกล่าวนั้น

และเพื่อให้ท่านได้ทราบเกียรติประวัติของ “ต๋อน” ผู้ที่กล่าวถึงนั้นพอสมควร จึงขอนำชีวประวัติของท่านมาลงไว้ดังนี้

ต๋อน เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๑ อายุ ๑๓ ปี เรียนหนังสือไทยกับพระครูวินัยธร (อวน) ที่วัดกัลยาณมิตรฯ ผังธนบุรีที่อยู่ใกล้ ๆ กับบ้าน อายุ ๑๗ ปี เข้ารับราชการในกรมทหารมหาดไทยอยู่ ๕ ปี จึงได้เข้าถวายตัวเป็นมหาดเล็กพิเศษในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ก็เพราะบิดาเคยรับราชการ

เป็นมหาดเล็กพิเศษมาก่อน
 ตาอัน รับราชการเป็น
 มหาดเล็กพิเศษ ได้รับเลื่อนทั้ง
 สัญญาบัตร และรับพระราช
 ทานเบี้ยหวัดขึ้นเรื่อย ๆ ดังนี้
 พ.ศ. ๒๔๓๓ เป็น นายรอง
 พิไนยราชกิจ พ.ศ. ๒๔๓๖ เป็น

นายพิไนยราชกิจ พ.ศ. ๒๔๔๖
 เป็นหลวงศักดิ์นายเวร และ
 พ.ศ. ๒๔๔๙ เป็นเจ้าหมื่น
 เสมอใจราช หัวหมื่นมหาดเล็ก
 เวรสิทธิ์

นี่คือชีวิตของตาอัน คนที่
 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์

เป็น เจ้าหมื่นเสมอใจราช ดัง
 กล่าวไว้ในคำนำหนังสือ “จด
 หมายเหตุเรื่องเสด็จประพาสต้น
 ครั้งแรกและครั้งที่ ๒”

แต่ชีวิตของ “ตาอัน” หรือ
 เจ้าหมื่นเสมอใจราช มิได้หยุดยั้ง
 ลงเพียงนี้ ความเจริญก้าวหน้า
 ของ ตาอัน ยังก้าวต่อไป ดังเช่น
 ที่ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวง
 ชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระ
 สังฆราชเจ้า ทรงพระนิพนธ์
 ถึงพระมหากษัตริย์คุณของ
 สมเด็จพระปิยมหาราชที่มี
 ต่อตาอัน ๘ ประการ ดังนี้

๑. ทรงพระกรุณาโปรด
 เกล้าย ให้ตามเสด็จประพาส
 ยุโรป เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ และ
 พ.ศ. ๒๔๕๐ ขณะมีบรรดาศักดิ์
 เป็นนายพิไนยราชกิจ และเจ้า
 หมื่นเสมอใจราช โดยลำดับ

๒. ในการเสด็จประพาส
 ประเทศใกล้เคียง เช่น ชาว
 ลิงคโปร เป็นต้น ก็โปรดให้ตาม
 เสด็จแทบทุกครั้ง แต่การเสด็จ
 ประพาสภายในประเทศแล้ว
 โปรดให้ตามเสด็จทุกครั้งมิได้
 ขาด

๓. พระราชทานพระ
 บรมฉายาลักษณ์ที่ทรงแต่ง
 พระองค์อย่างสบาย คือ ทรง
 ฉลองพระองค์อย่างหลวม ๆ
 หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าทรงแต่ง
 อย่างสามัญ และมีลายพระหัตถ
 เลขาไว้ที่พระบรมฉายาลักษณ์
 ที่พระราชทานว่า “รูปทรงเครื่อง
 ต้น พระราชทานหลวงศักดิ์

รัชกาลที่ ๕ ทรงฉายร่วมกับเจ้านาย
และข้าราชการ ในเวลาเสด็จประพาส
ต้น

นายเวรคันผู้ที่ได้เคยตามเสด็จต้น
และเป็นต้นเหตุต้น”

๔. การเสด็จประพาสต้น
นั้น บางครั้งโปรดให้เป็นตัวแทน
พระองค์ คือโปรดให้แสดงตน
เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนพระ-
องค์ทำเป็นข้าราชการโดยเสด็จ
จนเวลาเสวยพระกระยาหารก็
โปรดให้ร่วมด้วย

๕. เมื่อพระราชทานสัญญา-
บัตรเป็นเจ้าหมื่นเสมอใจราช
ก็โปรดพระราชทานให้ที่จังหวัด
กำแพงเพชร เพราะทรงพระ-
ราชดำริว่า เมืองกำแพงเพชร
เคยเป็นเมืองกษัตริย์แต่โบราณ
และโปรดให้จัดพิธีเป็นพิเศษ

๖. ในการตรัสเรียกตา
อัน เมื่อมีบรรดาศักดิ์เจ้าหมื่น
เสมอใจราชว่า ใจเสมอ ด้วย
ความสนิทสนมหา มิได้ทรงเรียก
ว่า เจ้าหมื่นเสมอใจราช อันเป็น
บรรดาศักดิ์ที่พระราชทาน

๗. โปรดให้เป็นผู้ทอด
ผ้าพระกฐินแบบกฐินต้นแทน
พระองค์พระเจ้าแผ่นดิน ที่วัด

วิเวกอายุพัด เกะบางปะอิน
จัดขบวนแห่อย่างมโหฬาร
เรือที่ตั้งองค์กฐินจัดเป็นตัวอัน
มีเจ้านายและข้าราชการชั้นผู้
ใหญ่จัดบริหารถวายพระเป็น
ราชาองค์ละมาก ๆ

๘. โปรดให้ผู้หุงพระ-
กระยาหารเสวยเป็นพิเศษ ทรง
ใช้ให้ถวายงานในเวลาเสด็จ
ประพาสแทนหมอนวดหลวง
จนกว่าจะกลับถึงพระนคร ทรง
ไว้วางพระราชหฤทัยว่าเป็นคน
ซื่อสัตย์สุจริต และมีตำแหน่ง
เป็นมหาดเล็กไปคุมข้าราชการ
ฝ่ายในแต่ผู้เดียว ไม่ต้องมีตำรวจ
หรือพนักงานกระทรวงวังไป
กำกับด้วย

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็คง
รับราชการเจริญก้าวหน้า ได้
รับเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยา
นรฤทธิ์ราชหัช ยศชั้นจางวางตรี
กรมมหาดเล็ก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔
เป็นพระยาราชภพบริหาร
เจ้ากรมพระราชวังบางปะอิน

พ.ศ. ๒๔๖๒ และเป็นพระยา
นิพัทธราชกิจ เจ้ากรมพระราช-
สวนสุนันทา และรับพระราช-
ทานยศเป็นมหาเสวกมนตรี
พ.ศ. ๒๔๖๒ และในรัชกาล
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว ก็ได้รับพระมหา
กรุณาให้เป็นผู้แทนพระองค์
พระเจ้าแผ่นดิน ทอดกฐินไปป่า
วัดวิเวกอายุพัด ทำนองเดียวกับ
ครั้งสมัยรัชกาลสมเด็จพระ
ปิยมหาราช แต่ครั้งนั้นตาอัน
หรือ พระยานิพัทธราชกิจ เป็น
สมาชิกไปป่าในกองเสือป่าอยู่
ด้วย ขบวนกฐินไปป่าครั้งนี้
แต่งด้วยแพรและผ้าสีเขียวอัน
เป็นแบบฟอร์มของสมาชิกไปป่า

ตาอัน หรือมหาเสวกตรี
พระยานิพัทธราชกิจ ถึงแก่
อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๗๗ ด้วยโรคชรา

ได้กล่าวถึงเรื่องราวเหตุ
การณ์ รวมทั้งตัวบุคคลที่มี
บทบาทอย่างสำคัญในเรื่อง เรือ
ต้น ของพระบาทสมเด็จพระ-
จุลจอมเกล้า พระปิยมหาราช
เจ้าของเรามามากพอสมควร
ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความชัดเจน
ในหัวข้อเรื่องที่ตั้งไว้

จากนี้จะขอลำถึงพระ-
ราชกรณียกิจที่ทรง “เรือต้น”
สู่ชนบทต่อไป...

ท่านผู้อ่านคงทราบดีแล้ว
เส้นทางที่ไปสู่ชนบทของไทย
สมัยนั้น หากได้มีความสะดวก
สบายเหมือนสมัยนี้ไม่ ทาง

ขบวนเสด็จประพาสคันเมืองกำแพงเพชร (จากซ้ายไปขวา) รัชกาลที่ ๕, กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย, กรมขุนสมมตอมรพันธุ์, สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงนครานุรักษ์ฯ, กรมขุนสรรพสาครศุภกิจ, สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต, พระองค์เจ้าวุฒิไชยเฉลิมลาภ, กรมหลวงดำรงราชานุภาพ, กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระยานุวัชรรัตนราชพลภัก, พระองค์เจ้าอุรุพงษ์ศิริสมโภช ทรงขี่คอพระยาโบราณราชธานินทร์ และนายคนัง นาคเล็ก ขี่คอหมื่นเสมอใจราช (อัน)

รถไฟก็มีไปเพียงแค่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรือที่ใช้จักรกลก็มีอยู่แทบจะนับลำได้ และเล่นได้เฉพาะในแม่น้ำลำคลองใหญ่ ๆ เท่านั้น แต่ด้วยพระเมตตาคุณอันยิ่งใหญ่ไพศาล ทำให้ทรงพระราชอุตสาหะตรากตรำพระวรกายไปทุกหนทุกแห่งที่ทรงพระราชวินิจฉัยว่าควรจะได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรให้เห็นด้วยพระองค์เอง และทรงสดับเสียงของพสกนิกรในถิ่นทุรกันดารนั้น ๆ ด้วยพระกรรมของพระองค์เอง

ด้วยเรือต้น เท่าที่เห็นในหนังสือจดหมายเหตุเรื่องเสด็จประพาสคันนั้น นั้นแล้ว นับเพียงชื่อจังหวัดมีอยู่ถึง ๘ จังหวัด เช่น นนทบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม เพชรบุรี สมุทรสาคร นครปฐม สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา ในการเสด็จครั้งแรก และครั้งที่ ๒ มี กรุงศรีอยุธยา สระบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท นครสวรรค์ กำแพงเพชร ส่วนตำบล หมู่บ้าน วัดวาอารามอีกมากมาย ซึ่งท่านที่สนใจก็อาจหาอ่านได้โดยง่าย และจะได้รับ

ความรู้ความบันเทิงทั้งในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านตามชนบท ซึ่ง นายทรงอาณูภาพ (สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ) ทรงบรรยายไว้อย่างละเอียดแล้ว

ส่วนผลของการทรง "เรือต้น" ผู้ชนบทของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราชของเราในครั้งกระนั้นเป็นอย่างไร นายทรงอาณูภาพได้รับบรรยายไว้

“ฉันเคยได้เห็น
บางทีราษฎรกราบร้องทุกข์...
ทรงรับพระมาต่อว่า
ทำเอาเจ้าหน้าที่ตั้งแต่เสนาบดีลงมา
ได้รับความรำคาญใจหลายคราว
บางทีถึงต้องผลัดเปลี่ยนพนักงานปกครองบ้างก็มี”

ในจดหมายฉบับที่ ๘ มีความว่า
“พระองค์ทรงรักใคร่ใน
ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน เหมือนบิดา
รักบุตร พอพระราชหฤทัยที่จะ
คุ้นเคยคบหา และถึงเล่นหัวกับ
อาณาประชาราษฎร์โดยมิได้อือ
พระองค์ ยกตัวอย่างดังจะเห็นได้
ในเรื่องประพาสต้นนี้เป็นพยาน
การที่พระองค์ทรงสมาคมกับ
ราษฎร ไม่ใช่สักแต่ว่าเพียงจะ
รู้จักหรือสนทนาปราศรัยให้คุ้นเคย
กันเท่านั้น ย่อมทรงเป็นพระราช-
ธุระที่ตามถึงความทุกข์สุข และ
ความเดือดร้อนที่ได้รับจากผู้
ปกครองอย่างใด ๆ บ้างทุกโอกาส
ผู้ที่เคยตามเสด็จย่อมเคยได้ยิน
และทราบความอันนี้ ฉันได้เคย
เห็นบางทีราษฎรกราบทูลร้องทุกข์
เป็นข้อความซึ่งทรงพระราชดำริ
เห็นว่าเป็นความทุกข์ร้อนจริง
ทรงรับพระมาต่อว่า ทำเอาเจ้า
หน้าที่ตั้งแต่เสนาบดีลงมาได้
ความรำคาญใจหลายคราว บางที
ถึงต้องผลัดเปลี่ยนพนักงานปก-
ครองก็มีบ้าง เป็นเหตุให้การ
เสด็จประพาสเป็นคุณประโยชน์
แก่ความสุขสำราญของราษฎร
ได้อีกเป็นอันมาก ใช่แต่เท่านั้น

บรรดาราชฎที่ได้อัดไปทรง
คุ้นเคยในเวลาเสด็จประพาส
พระองค์มิได้ทรงละลืมในเวลา
ต่อมาเมื่อคนเหล่านั้นเข้ามากรุง-
เทพฯ จะเข้าไปเฝ้าแทนที่ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราช-
ทานโอกาสให้เข้าเฝ้าได้ตาม
ความปรารถนา บางทีถึงกับรับสั่ง
เรียกพวกที่คุ้นเคยเหล่านั้นว่า เพื่อน
ฉัน มีอยู่ทั้งชายหญิงแทบทุกหัว
เมืองที่ได้เสด็จประพาส เมื่อครั้ง
เสด็จยุโรป ร.ศ. ๑๒๖ ได้ทรงหา
ของฝาก มิได้เท่า เป็นตัน เข้ามา
ฝากพวกเพื่อนฉัน เมื่อพวก
เหล่านั้นทราบว่าจะเสด็จกลับ เข้า
มาเฝ้าเยี่ยม ก็ได้พระราชทาน
ของฝาก ไม่เท่าพระราชทานเลย
เป็นเครื่องยศสำหรับเพื่อนฉัน
ถือเข้าเฝ้า ullaเวลาเข้ามาเฝ้าใน
กรุงเทพฯ และเฝ้าตามหัวเมือง
เวลาเสด็จประพาสไม่ว่าที่ใด ๆ”
ในบรรดาเพื่อนฉัน ซึ่ง
เป็นผลมาจากการเสด็จประพาส
ต้น หรือทรงเรือยนต์ขึ้นบนท
ดงกล่าวนั้น มีเพื่อนฉันที่สำคัญ
คือ เล้า เฮง ฮวด หรือที่เรียกกัน
เป็นสามัญสั้น ๆ ว่า เจ็กฮวด
มหาดเล็ก กับ หมื่นปฏิพัทธภู-

นาถ หรือ นายข้าง ความโด่งดัง
ของเพื่อนต้นของสมเด็จพระ
ปิยมหาราชเจ้า คู่นี้ยังเล่าขาน
ถึงแม้ในปัจจุบัน

เล้า เฮง ฮวด หรือ เจ็ก
ฮวดมหาดเล็ก เป็นชาวดำเนิน-
สะดวก จังหวัดราชบุรี คือ อยู่
ใกล้ ๆ กับคลองดำเนินสะดวก
ปัจจุบันมีชื่อว่า บ้านวรกิดเจ็ก
ฮวดมหาดเล็ก และผู้เป็นเจ้าของ
บ้านก็คือ เชื้อสายของเจ็กฮวด
นั่นเอง การได้เป็นเพื่อนต้นของ
เจ็กฮวด นายทรวงานุภาพเล่า
ไว้ในจดหมายฉบับที่ ๒ ว่า

“... ไปถึงบ้านแห่งหนึ่ง
เจ้าของเป็นผู้หญิง กำดั่งตากหอม
กระเทียม พอเห็นเรือ ก็ร้องเชื้อ
เชิญให้แวะที่บ้าน เห็นได้ว่า แก
ไม่รู้ว่าเป็นใคร คงเข้าใจว่า
พวกขุนนางที่ตามเสด็จ ครั้นเสด็จ
ขึ้นเรือนแล้ว เพียงคลานรับ ยายผึ่ง
ยังไม่พอใจ ยังเข้าไปยกหม้อข้าว
กับกระเบาะไม้ใส่ขามกะลา มี
ผักกาดผักหมู ปลาเค็ม น้ำพริก
กับอะไรอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งแกหา
ไว้สำหรับแกลกินเองในเวลาเย็น
มาตั้งจะเลี้ยงอีก

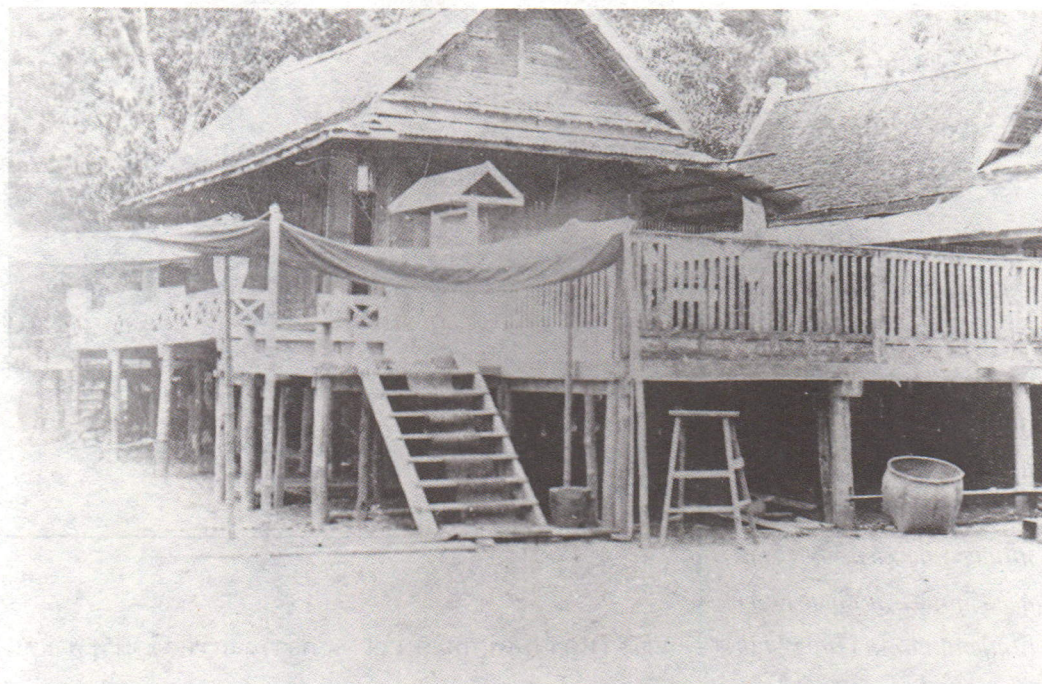
ใครเคยตามเสด็จประพาส
ไปเรเวตมาแต่ก่อนย่อมเข้าใจดี
ว่าถ้ามีช่องสนุกในการที่จะได้
ทรงสมาคมกับราษฎรเกิดขึ้นอย่าง
นี้แล้ว ที่พระเจ้าอยู่หัวของเราจะ
เว้นเป็น ไม่มี พอยายผึ่งเชิญ
พวกเราเข้าล้อมสำรับกับพระเจ้า
อยู่หัวด้วยกัน ว่ากันคนละคำ
สองคำ เจ้าเจ็กฮวดถูกยายผึ่ง

อายุราวสัก ๒๐ ปี มาช่วยยก
สำหรับคับค่อนขณะเมื่อพวกเรา
กินเลี้ยง แจกขวดมันนั่งดู พระเจ้า
อยู่หัวประเดี้ยวเอ๋ยขึ้นว่า คล้าย
นักคล้ายนักขอรับ ถามว่าคล้าย
อะไร มันบอกว่าคล้ายรูปที่เข
ตั้งไว้ตามเครื่องบูชา พอประเดี้ยว
ก็ลุกขึ้นนั่งยอง ๆ เอาผ้าปูกราบ
พระเจ้าอยู่หัว บอกว่า แน่ละ
ขอรับ ไม่ผิดละ เหมือนนัก ยายฝั่ง
ยายแพ่งเลยรู้ว่าพระเจ้าอยู่หัว แต่
ก็ได้รับพระราชทานมากอยู่ เห็น
จะหลายสิบเท่าราคาสำหรับกับข้าว
ที่ยายฝั่งเลี้ยง”

เล่า เสง ฮวด หรือ แจ็ก
ฮวด ได้รับพระมหากรุณาแต่ง
ตั้งให้เป็นมหาดเล็ก เพราะทรง
เห็นว่าเป็นคนหนุ่มที่ฉลาด ตา
แหลม ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านก็
เรียกกันว่า แจ็กฮวดมหาดเล็ก
และเลือกแกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน
ในตำบลนั้น

ส่วนหมื่นปฏิพัทธภูวนาถ
หรือ นายข้าง เป็นเพื่อนต้น ที่
ทรงพบที่บ้านบางหลวงย้ายเอียง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นาย
ทรงอนุภาพเล่าไว้ในจดหมาย
ฉบับที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม
ร.ศ. ๑๒๓ มีความว่า

“แต่เสาะแสวงหาที่ทำครัว
มาจนหัวอ่อน จึงมาพบบ้านแห่ง
หนึ่งที่บางหลวงย้ายเอียง ดูท่าทาง
ชอบกล มีสะพานและโรงยาวอยู่
ริมหน้าแม่น้ำเรือนฝากระดาน เจ้า
ของบ้านเห็นจะอาศัยทำครัวเลี้ยง
กันที่นั่นได้ จึงแวะเรือเข้าไปใต้

ถาม ได้ความว่าเป็นบ้านกำนัน
แต่ตัวกำนันไปค้าข้าว อยู่แต่
นายข้าง อำแดงพลับ พ่อตา
แม่ยายออกมาต้อนรับแข็งแรง
ตัวยายพลับเองมาช่วยทำครัวด้วย
ดูท่าทางนายข้างเห็นจะรู้
จักผู้ลากมากดีกว้างขวาง พอ
เห็นพวกเราไม่ต้องถามว่าใคร
เป็นใคร เข้าใจเอาทีเดียวว่าเรา
เป็นพวกขุนนางที่ตามเสด็จมา
ข้างหลัง บอกว่าเสด็จไปเมื่อครู่
นี้เอง เชิญให้พวกเราเข้าไปนั่ง

บนแคร่ในโรงยาว หาน้ำร้อน
น้ำชามาตั้ง แล้วเข้าไปนั่งเคียง
ไหล่สนทนากับพระเจ้าอยู่หัว
มิได้มีความรู้สึกและสงสัย ที่เรา
คาดว่าแกกว้างขวางทางรู้จัก
ผู้ลากมากดีก็สมดังถ้อยคำที่แก
เล่า ว่าแกได้เคยลงมาบางกอก
บ่อย ๆ และบุตรชายของแกก็
บวชเป็นเณรอยู่ที่วัดเบญจมบพิตร
แกรู้จักขุนน้ำขุนนางมาก ถึง
พระเจ้าอยู่หัวแกก็เคยเฝ้า มีใคร
สอดถามเข้าไปตรงนั้นว่า แกจำ

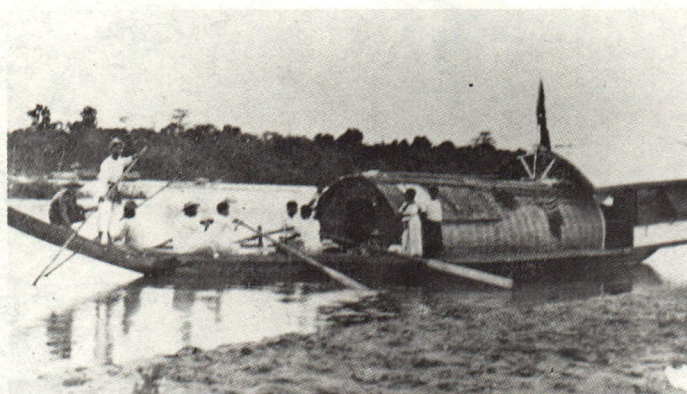
บ้านหมื่นปฏิพัทธภูวนาถ (ข้าง)
เพื่อนต้น คราวเสด็จประพาสต้นครั้งแรก
(๕ สิงหาคม ๒๔๔๕)

“คล้ายนักคล้ายนักขอรับ

ถามว่าคล้ายอะไร

มันบอกว่าคล้ายรูปที่เขตั้งไว้ตามเครื่องบูชา
พอประเดี้ยวก็ลุกขึ้นนั่งยอง ๆ
เอาผ้าปูกราบพระเจ้าอยู่หัว บอกว่า
แน่ละขอรับ ไม่ผิดละ เหมือนนัก”

พระเจ้าอยู่หัว ได้หรือไม่ แยกกลับขู่
 เอาว่าทำไมจะจำไม่ได้ เคยแพ้
 แล้ว และพระรูปก็ยังติดอยู่บน
 เรือน เลยชวนพวกเราขึ้นไปบน
 เรือน ไปนั่งคุยที่ห้องนั่งอีกพักหนึ่ง
 ประเดี๋ยว ได้ยินยายพลับเอะอะ
 ขึ้นในครัว ได้ความว่าแกเอ็ด
 หมื่นสรรพกิจ (กรมหลวงสรรพ-
 ศาสตร์ศุภกิจ) เรื่องซิมแกง แกว่า
 เป็นผู้ลากมากดีทำไมถึงซิมแกง
 ด้วยจวก เขาถือกันไม่รู้หรือ เลย
 ฮากันใหญ่ การทำครัวที่บ้าน
 นายช้างวันนี้สนุกยิ่งกว่าที่ได้เคย
 ทำมาในที่อื่น ๆ ด้วยเจ้าของบ้าน
 ทั้งผัวเมียรับแรงแข็งขอบ และ
 มิได้มีความสงสัยว่าผู้ใดเป็นใคร
 เลย เมื่อเลี้ยงดูกันเสร็จแล้ว นาย
 ช้างปรารภว่าอยากจะได้อัปมา-
 เซอร์สักกระบอกหนึ่ง เขาว่าจะ
 สั่งเสียซื้อหาต้องขออนุญาต แก
 ไม่รู้ว่าจะไปขออนุญาตที่ไหน
 ขอให้คุณ (พระเจ้าอยู่หัว) ช่วย
 เป็นธุระซื้อหาให้แกสักที ส่วน
 เงินทองราคาป็นจะสิ้นเท่าไรไม่
 เป็นไร แกจะคิดให้ ๆ เติมราคา
 อย่างวิติกเลย คุณ ก็ยินดีรับเป็น
 พระธุระที่จะให้นายช้าง ได้อัป
 มาเซอร์ดังประสงค์ เมื่อก่อนจะ
 ออกเรือจากบ้านนายช้าง พระ-
 ราชทานกระดาดชนบัตรของหนึ่ง
 ดูเหมือนเป็นเงินสักสามหรือสี่ร้อย
 บาท ตอบแทนที่นายช้างรับเสด็จ
 บางทีนายช้างจะรู้ได้ว่าใคร เมื่อ
 ตรวจชนบัตรดูจำนวนเงินมาก
 ผิดปกติที่ผู้อื่นจะให้นะในการเช่นนี้
 เมื่อเสด็จประพาสบ้าน

รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสต้นเมืองกำแพงเพชร (คนที่ ๔) ทรงพระมาลา และทรงตีกรเชี่ยงเรือ

นายช้างใคร ๆ สนุกหมด เว้น
 แต่พระยาโบราณผู้แทนเทศา
 กรุงเก่า ซึ่งไปในท้ายเรือพระ-
 ที่นั่ง ถูกบังคับให้ซ่อนตัวอยู่ใน
 ประทุน เพราะคนแถวนั้นรู้จัก
 ต้องส่งข้าวส่งน้ำ พระยาโบราณ
 เหมือนคนโทษ ต่อออกเรือแล้ว
 จึงพ้นทุกข์”

นายช้าง นอกจากจะได้
 รับเงิน ไม่เท่า และัปมาเซอร์
 ตามประสงค์แล้ว ยังได้ชื่อว่า
 เป็น เพื่อนต้น และได้รับพระ-
 ราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหมื่น
ปฏิพัทธภูณาด มีเรื่องราวที่เล่า
 กันมาแทบทุกครั้งเมื่อมีการ

กล่าวถึงการเสด็จประพาสต้น
 ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอม-
 เกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณ
 อันประเสริฐพระองค์นั้น

ประจักษ์พยานแห่งความ
 จงรักภักดีของพลกนิกรที่มีต่อ
 พระองค์ก็คือ พระบรมรูป
 ทรงม้าที่ประดิษฐานอยู่ ณ ลาน
 พระราชวังดุสิต หรือหน้า
 พระที่นั่งอนันตสมาคม กรุงเทพ
 มหานคร นายทรงอาณุภาพได้
 บันทึกไว้อย่างน่าจับใจในตอน
 ท้ายจดหมายฉบับที่ ๘ ว่า

“ผู้คนในกรุงเทพฯ ตั้งแต่
 เจ้านายตลอดลงมาจนราษฎร

ทำบุญทำทานกันมาก ที่สำคัญ
 นั้นฉันเห็นว่าที่พากันไปถวาย
 บังคมพระบรมรูปทรงม้าที่หน้า
 พระลาน ไม่ว่าใครต่อใครผู้คน
 สันหลามตั้งแต่เข้าจนกลางคืน
 เห็นจะเป็นธรรมเนียมมีดังนี้เสมอ
 ไป ที่จริงพระบรมรูปทรงม้านี้สมควร
 ควรนับว่าเป็นของวิเศษได้ ไม่
 เฉพาะแต่ที่เป็นของงดงามสง่า
 พระนคร หรือเป็นพระบรมรูป
 ส้มเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเท่านั้น
 ถ้าผู้ใดรู้เรื่องราวของพระบรมรูป
 นี้ว่าเป็นของชาวสยามทุกชั้น
 บรรดาศักดิ์ทั่วทุกหนแห่งได้เข้า
 ใ้เรียรายตามกำลังและใจสมัคร
 อย่างต่ำตั้งแต่คนละ ๑๐ สตางค์
 ก็มี สร้างขึ้นด้วยความรักใคร่
 เป็นใจเดียวกันถวายสมโภชพระ-
 พุทธเจ้าหลวง รวมเงินได้กว่า
 ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เกินราคา
 พระบรมรูปนี้สัก ๕ เท่า ใช่แต่
 เท่านั้น พระบรมรูปนี้ไ้แล้ว
 สำเร็จทันถวายพระองค์ ได้ทรง
 อนุโมทนาและประจักษ์แก่พระ-
 ราชหฤทัยว่า ความรักใคร่
 สวามิภักดิ์ของคนทั้งหลายมีมาก
 มากกว้างขวางทั่วไปเพียงไร ผู้ใด
 รู้เรื่องที่กล่าวมานี้ก็จะเข้าใจได้
 ว่าพระบรมรูปทรงม้านี้ผิดกับ
 อนุสาวรีย์ หรือวัดวาที่จะสร้าง
 ถวายเฉลิมพระเกียรติยศเมื่อพระ-
 องค์ล่วงลับไปแล้วเสียแล้ว อันจะเป็น
 ที่ระลึกและปรากฏแก่ผู้อื่น
 แต่ส่วนพระองค์เองมิได้ทันทอด
 พระเนตรเห็น”

“ได้ยินยายพลับ
 เอะอะขึ้นในครัว
 ได้ความว่าแกเอ็ดหมื่นสรรพกิจ
 เรื่องซิมแกง
 แกว่าผู้ลากมากดีทำไมถึงซิมแกงด้วยจวก
 เขาถือกันไม่รู้หรือ เลยฮากันใหญ่”

เหรียญเสมารัชกาลที่ ๕

ส.พลายน้อย

เหรียญเสมา จปร. หรือเหรียญ
เสมาพระจุลมงกุฏ

เหรียญเสมาเสด็จกลับจากยุโรป
ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐)

ได้มีผู้ถามถึงประวัติความเป็นมาของเหรียญรูปเสมา ที่มีตราพระจุลมงกุฏกับอักษรพระปรมาภิไธยย่อ “จปร” ว่า มีประวัติความเป็นมาอย่างไร และเริ่มทำพระราชทานตั้งแต่เมื่อไร

เหรียญเสมาพระจุลมงกุฏเป็นเหรียญเสมาแบบแรกที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อคราวเสด็จมณฑล

ฝ่ายเหนือ พ.ศ. ๒๔๔๔ โดยมีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานสิ่งของให้เป็นที่ระลึกอยู่แก่ตัวราษฎร จึงโปรดฯ ให้สร้างเสมาเงินเป็นลายรูปพระจุลมงกุฏกับอักษรพระนามขึ้นสำหรับพระราชทานเด็กชายหญิงตามหัวเมืองที่เสด็จไปประพาสครั้งนั้น (เสมาตราพระจุลมงกุฏกับอักษรพระนามนี้ โปรดฯ ให้สร้างด้วยทองคำสำหรับพระราชทานหม่อมเจ้า

และบุตรข้าราชการผู้ใหญ่ที่ไปตามเสด็จครั้งนั้นด้วย) ประเพณีพระราชทานแจกเสมาได้เริ่มมีขึ้นแต่ครั้งนั้นเป็นต้น*

เหรียญเสมาแบบนี้บางที่จะได้เคยสร้างมาก่อนหน้านี้แล้วก็ได้ ดังที่หม่อมเจ้าจงจิตรถนอม ดิศกุล ทรงเล่าไว้ในพระประวัติพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย มีความตอนหนึ่งว่า

“ตั้งแต่ราว พ.ศ. ๒๔๓๕

* อธิบายเรื่องเสด็จมณฑลฝ่ายเหนือในรัชกาลที่ ๕ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ได้ทรงพระกรุณาโปรดให้ทำ
เสมาพระปรมาภิไธยย่อ จปร.
ประดับเพชรขึ้น เพื่อพระราชทาน
พระราชานัดดา ก็ได้ทรงพระ-
กรุณาพระราชทานพระองค์
วิวัฒน์ เป็นพิเศษ แม้พระราช-
นัดดาก็ได้รับพระราชทานหัว
ทุกพระองค์”

จึงโปรดให้ทำเสมาเงินขึ้น
พระราชทานแก่เด็กดังกล่าว
แล้วข้างต้น ปรากฏว่าในสมัย
นั้นผู้ที่ได้รับพระราชทาน
เหรียญ จปร. พวกกันนิยมนับถือ
กันมากว่าเป็นของดีคุ้มกัน
อันตรายได้ พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้
ทรงพระราชวินิจฉัยถึงเรื่อง
เหรียญนี้ตามคำบอกเล่าของ
นายพัน ชาวเมืองนครสวรรค์
ให้การว่า

เดี๋ยวนี้ต้องผลิตกันผูก ใครขี่โรค
คนนั้น ได้ผูก ท่านแจกก็นึก
จะหาซื้ออีกอันหนึ่ง ไม่ได้เลย
“ไม่มีใครเขาขาย” และอีกตอน
หนึ่งว่า “แจกเสมาทั้งที่บ้าน
กำนันโย และที่วัดดูเป็นลือลวง
หน้ามากันเสียมาก เรื่องเสมา
ถึงที่ไหนแะแห่งไร มีแต่ผู้มีเด็ก
เต็มไปทั้งนั้น จะไม่ให้ก็สงสาร
เพราะต้องการจริง ๆ” ปรากฏ
ว่าทรงแจกจนหมด

ไขเจ็บได้ ฉะนั้นเสมาที่พบเห็น
ในปัจจุบันจึงสึกและหายาก
เนื่องจากใช้กันอยู่เป็นประจำ
ที่หลุดหายตกน้ำไปก็มาก เนื่อง
จากผู้ที่ได้รับพระราชทานเป็น
คนอยู่ริมแม่น้ำ

โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงจะได้พร้อมกันจัดตั้งศาลาอาหาร
แจกอาหารของเลี้ยงกับของเล่นแก่เด็ก แลทั้งจะได้มีการมหรสพ โขน ละคร จั้ว ลิเก แล
อื่น ๆ ที่ท้องสนามหลวง แลท้องสนามไชยให้เด็กแลทั้งผู้ใหญ่ราษฎรดูเป็นที่เพลิดเพลิน
มีความรื่นเริงทั่วกันด้วย

ให้นายอำเภอกำนัน แลผู้ใหญ่บ้าน ป่าวร้องประกาศนี้ให้ราษฎรทุกท้องที่ ทุก
แขวง ทุกตำบลทราบทั่วกัน เมื่อปีดามารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้บำรุงเลี้ยงเด็กมีความ
ปรารถนาจะให้บุตรหลาน เสน และเด็กที่เป็นญาติหรือเด็กที่เลี้ยงไว้ ได้รับพระราชทาน
เสมา ก็ให้พาเด็กทั้งหลายที่สมควรผูกเสมาได้ คือเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๙ ขวบเข้าไปรับ
พระราชทานเสมา แลรับพระราชทานของแจกแลดูการมหรสพ ณ ท้องสนามหลวงและ
ท้องสนามไชยตามวันเวลาที่กำหนด แลตำบลที่รับพระราชทานเสนานั้นมีกำหนดตั้งชุมทาง
เข้าไปท้องสนามหลวงแลท้องสนามไชยเป็นสำคัญ ๙ ตำบล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ผู้ทรงคุณธรรมอันมหาประเสริฐ จะได้เสด็จพระราชดำเนินออกประทับพลับพลา ณ ท้อง
สนามหลวงทอดพระเนตรการพระราชทานเสมา แลเลี้ยงราษฎรในเวลาบ่ายวันนั้น
ราษฎรแลเด็กทั้งหลายจะได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่สโมสรนั้นด้วย

อนึ่งเด็กทั้งหลายแลผู้ใหญ่ผู้จะพาเด็กมานั้นควรต้องนุ่งห่มให้เรียบร้อยทั่วกัน
แลควรมีร่มมากางกันแดดเวลาแดดร้อนด้วย การที่จะเข้ารับของเลี้ยงของแจกแลดูการ
มหรสพ ณ ท้องสนามหลวงแลท้องสนามไชยนั้น จะได้กำหนดเอาเด็กที่ได้รับพระราชทาน
เสมาแล้วเป็นสำคัญและยอมให้ผู้ใหญ่ผู้พาเด็กเข้าไปกับเด็กได้ โดยกำหนดเด็กคนหนึ่ง
ผู้ใหญ่เพียงคนหนึ่ง หรือผู้ใหญ่คนหนึ่งจะพาเด็กหลาย ๆ คนเข้าไปก็ได้

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๗ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒

ตามประกาศนี้ได้ความ
รู้ว่า เด็ก ๆ ในกรุงเทพมหานคร
ที่จะได้รับพระราชทานเสมา
นั้น จะต้องมียายุไม่เกิน ๙ ขวบ
ส่วนในต่างจังหวัดจะกำหนด
อย่างไรไม่ทราบ แต่เข้าใจว่า
จะเป็นเด็กเล็ก

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า
การพระราชทานเสมาและการ
พระราชทานของเลี้ยงของแจก
ตลอดจนมีมหรสพให้เด็กดู ครั้ง
นี้จะเป็นครั้งแรกในพระราช
พงศาวดารของไทย ที่พระ-

มหากษัตริย์ทรงระลึกนึกถึง
เด็กและจัดงานสำหรับเด็กขึ้น
เป็นครั้งแรก

เหรียญเสมา จปร. เป็น
เหรียญที่มีลักษณะพิเศษเหมาะ
สำหรับเด็ก คือเป็นเหรียญเงิน
บาง บั้มดูนให้ตัวหนังสือและ
ลวดลายนูนขึ้นมา นอกจากตรา
พระจุลมงกุฎและพระปรมา
ภิไธยย่อ จปร. แล้ว ก็มีอักษร
เรียงโดยรอบว่า “พระบาท
สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลง
กรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัวพระราชทาน” และตรง
ฐานเสมาหรือขอบด้านบนทำ
เป็นหลอดสำหรับเป็นที่ร้อย
เชือก

นอกจากเหรียญเสมา
จปร. ดังกล่าวแล้ว ยังมีเหรียญ

เสมาอีกแบบหนึ่ง ซึ่งได้สร้าง
ขึ้นสำหรับพระราชทานเด็ก
อีกเหมือนกัน

เมื่องานสมโภชพระบรม
รูปทรงม้า รัตนโกสินทรศก
๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) มีผู้พิมพ์
หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระ
บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวขึ้นเล่มหนึ่ง เป็นหนังสือ
เล่มเล็ก ๆ หนาเพียง ๒๒ หน้า
แต่งเป็นกลอนพรรณนาถึงสิ่ง
ที่รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างสรรค
ขึ้นไว้ในรัชสมัยของพระองค์
หนังสือเล่มนี้เข้าใจว่า
จะหาอ่านได้ยากแล้ว มีกลอน
ตอนหนึ่งซึ่งแต่งถึงตอนที่เสด็จ
พระราชดำเนินกลับจากทวีป
ยุโรปว่า

“ได้เสด็จ ไปมหานานาประเทศ

โดยทุเรศแรมร้างห่างที่หวัง
เพื่อผดุงกรุงศรีให้อัจจ
แลทราบทั้งเหตุผลชนประชา
ครั้นเมื่อกลับนับในการสำราญรื่น
ดูขุมขึ้นพร้อมประมาญทุกถ้วนหน้า
สมโภชองค์ทรงฤทธิ์พระอิสรา
แจกเสมาพวงกุมาที่อ่านเรียน
ทั้งเด็กใหญ่ในแผ่นดินสิ้นก็ได้
ต่างดีใจมาคอยรับเหมือนกับ
เหรียญ”

เหรียญเสมาที่กล่าวถึงนี้
เป็นเหรียญเสมาคนละแบบกับ
เหรียญเสมา จปร. เหรียญเสมา

คราวนี้เป็นเหรียญแบบสองหน้า แต่ใช้เจาะรูในตัวเหรียญเลยทีเดียว แล้วมีห่วงห้อยร้อยอีกทีหนึ่ง

ด้านหน้าของเหรียญเป็นพระบรมฉายาลักษณ์ครึ่งพระองค์ หันพระพักตร์ทางด้านขวา ขอบบนมีอักษรปรมาภิไธย “จุฬาลงกรณ์” ขอบล่างมีคำว่า “บรมราชาธิราช”

ด้านหลังมีอักษรเรียงจากบนมาล่างว่า

เสด็จกลับ

จาก

ยุโรป

๔๐

ร.ศ.

๑๒๖

การเสด็จประพาสยุโรปครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๒ ได้เสด็จออกจากกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๕ เดินทางด้วยเรือชักซัน บางตอนก็เสด็จรถไฟ รายละเอียดในการเสด็จประพาสปรากฏอยู่ในหนังสือ “ไกลบ้าน” นั้นแล้ว รวมเวลาประพาสครั้งนี้ ๗ เดือนครึ่ง ในการประพาสครั้งนี้เองที่ทำให้เกิดมีพระบรมรูปทรงม้า และเหรียญสมาทะระลึกเสด็จกลับจากยุโรป ร.ศ. ๑๒๖ ดังกล่าว

เหรียญเสมานี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้า

พนักงานแจกที่เมืองตราด เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๔๕๐ เป็นเมืองแรก ต่อไปได้แจกที่เกาะช้าง จันทบุรี และกรุงเทพฯ ตามลำดับ

เหตุที่เป็นดังนี้ก็เนื่องมาจากเมื่อก่อนที่จะเสด็จไปยุโรปนั้น รัฐบาลไทยกับรัฐบาลฝรั่งเศสปรึกษากันหาทางที่จะปรองดองระงับเหตุบาดหมางกันมาแต่ก่อน (ร.ศ. ๑๑๒) ด้วยเรื่องคนในบังคับฝรั่งเศสและเรื่องเขตแดน ได้ตกลงทำหนังสือกันเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ ฝ่ายไทยยอมยกเมืองพระตะบอง เมืองเสียมราฐ และเมืองศรีโสภณ อันเป็นหัวเมืองเขมรให้แก่ฝรั่งเศส ฝ่ายฝรั่งเศสยอมให้คนชาวตะวันออกในบังคับฝรั่งเศสอยู่ในอำนาจศาลไทย และยอมคืนเมืองตราดให้แก่ไทยกับทั้งยอมถอนทหารที่ได้มาตั้งอยู่ในเมืองจันทบุรีถึง ๑๒ ปี นั้นกลับไป ไม่ล่วงล้ำเกี่ยวข้องกับไทยตั้งแต่ก่อน หนังสือสัญญานี้ได้รับอนุมัติในรัฐสภาฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๖ เวลาเมื่อตกลงกันแล้วนั้น รัชกาลที่ ๕ เสด็จอยู่ในยุโรป เมื่อทรงทราบจึงมีพระราชประสงค์ว่าตอนเสด็จกลับ เมื่อออกจากเมืองสิงคโปร์มาแล้ว จะใคร่เสด็จไปเยี่ยมเยือนแสดงความยินดีต่อประชาชนชาวเมืองตราดและเมืองจันทบุรีก่อน แล้วจึงจะเสด็จเข้ามากรุงเทพฯ

ด้วยเหตุนี้เด็ก ๆ ที่เมืองตราดจึงได้รับพระราชทานเหรียญเสมามาเป็นเมืองแรก

เพื่อเป็นหลักฐานให้ทราบถึงเหตุการณ์และพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ ๕ จะขอคัดพระราชดำรัสและจดหมายเหตุที่บันทึกเหตุการณ์ตอนที่เสด็จเมืองตราดมาให้อ่านประกอบตอนหนึ่งของพระราชดำรัสมีดังนี้

“สมัยเมื่อเราต้องพลัดพรากจากเขตแดนอันเป็นที่พึงใจ ซึ่งเราได้ใส่ใจบำรุงอยู่ และเมื่อนึกถึงประชาชนทั้งหลายอันเป็นที่รักใคร่คุ้นเคยของเรา ต้องได้รับความเปลี่ยนแปลงอันประกอบไปด้วยความวิบัติไม่มากนักน้อย ย่อมมีความเศร้าสลดใจเป็นอันมาก

เพราะเหตุฉะนั้น ครั้นเมื่อเราได้รับโทรเลขจากเมืองตราด ในเวลาที่เรายู่ในประเทศยุโรป เป็นสมัยเมื่อเราได้มาอยู่ร่วมกันอีก จึงมีความยินดีอย่างมีความปรารถนาที่จะใคร่ได้มาเห็นเมืองนี้แลเจ้าทั้งหลาย เพื่อจะได้ระงับความลำบากอันใด ซึ่งจะเกิดขึ้นด้วยความเปลี่ยนแปลงแลเพื่อจะได้ปรากฏเป็นที่มั่นใจแก่เจ้าทั้งหลายว่าการทั้งปวงจะเป็นที่มั่นคงยืนยาวสืบไป เจ้าทั้งหลายผู้ที่ได้ละทิ้งภูมิลำเนาจะได้กลับมาสู่ถิ่นฐานแลที่ได้ละเว้นการทำมาหากินจะได้มีใจอุตสาหะ ทำมาหากินให้บริบูรณ์ดังแต่ก่อนแลทวียิ่งขึ้น ซึ่งเจ้าทั้งหลายคิดเห็นว่าเราเหมือนบิดาที่พลัดพรากจากบุตร จึงรับมาหานั้นเป็นความคิดอันถูกต้องแท้ ขอให้เชื่ออยู่ในใจเสมอสืบไปในเบื้องหน้าดังเช่นที่คิดเห็นในครั้งนี่ว่าเราคงจะเป็นเหมือนบิดาของ

เจ้าเสมอตลอดไป ย่อมยินดีด้วยในเวลามีความสุข และช่วยปลดเปลื้องอันตรายในเวลามีภัยได้ทุกซ์ ฯลฯ”

เมื่อจบพระราชดำรัสแล้ว ราษฎรร้องสาธุพร้อมกันด้วยความปลื้มจิตยินดี ประจักษ์ดังว่าได้นัดแนะกันไว้แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระแสงสำหรับเมืองไว้เพื่อเป็นสวัสดิมงคล ผู้ว่าราชการเมืองได้รับจากพระหัตถ์ แล้วเชิญพระแสงขึ้นพาดไว้เหนือบันไดแก้วบนโต๊ะที่บูชา ข้าราชการแลราษฎรทั้งปวงพร้อมกันไหว้ร้องถวายพระพรชัยมงคล ๓ ครั้ง พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เจ้าพนักงานประโคมปี่พาทย์

ในขณะนั้นโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานแจกเสมาทะระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินประพาสทวีปยุโรปแก่เด็กทั้งปวง

ส่วนในกรุงเทพมหานครนั้น ปรากฏว่าได้รับแจกเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๕๐ โดยถือเอาฤกษ์ตอนทหารบกยิงปืนใหญ่ขณะเสด็จสู่พระแท่นสรงมุรธาภิเษกสนาน ณ พระราชวังดุสิต เจ้าพนักงานได้ลงมือแจกเสมาของพระราชทานแก่ราษฎร ซึ่งมารับเสด็จพระราชดำเนิน ณ ศาลา ซึ่งได้

(ต่อหน้า ๗๘)

สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง กับไม้ประดับเมือง

คณิตา เลชะกุล

“เมืองที่มีต้นไม้ดอกไม้้น้อย เขารักต้นไม้ดอกไม้ เมืองที่มีเฟื้ออย่าง
เช่นเราไม่มีใครแลดู หักเคยมีมาเสียแต่เด็ก ๆ เด็กก็เอามือระต้นไม้รูค
ใบไม้เล่น...”

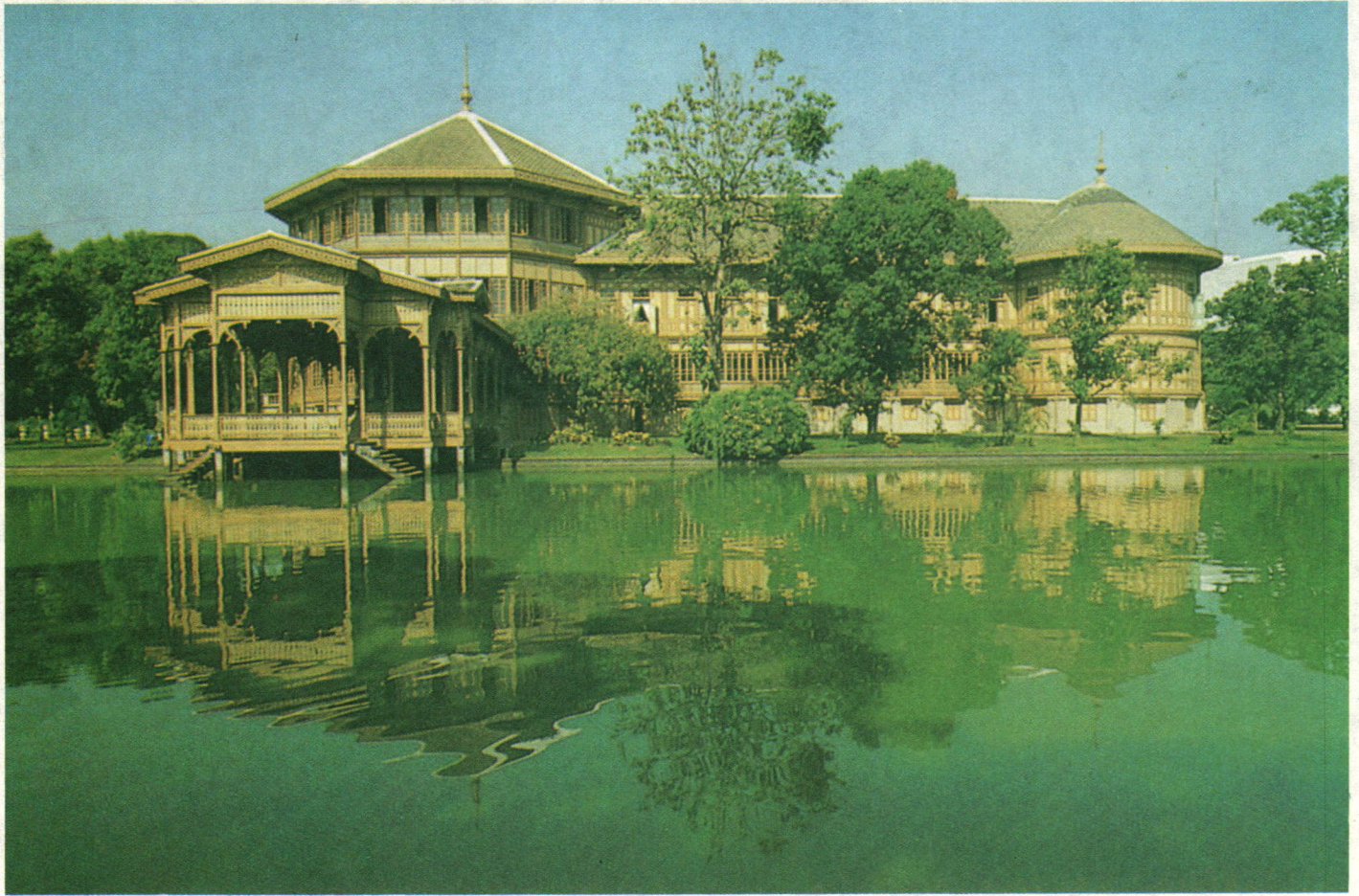
พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ เรื่อง “ไกลบ้าน”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นั้น เวลาเสด็จประพาสต่างประเทศหรือในประเทศก็ดี นอกจากจะโปรดทอดพระเนตรบ้านเมือง ทิวทัศน์ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน

พลเมือง สถานที่สำคัญ ๆ ฯลฯ อย่างละเอียดละออ เพื่อทรงนำมาปรับปรุง หรือใช้ให้เป็นประโยชน์กับเมืองไทยที่ทรงรักยิ่งกว่าสิ่งใดแล้ว ยังมีพระราชหัตถเลขาเล่าพระราชทาน

แก่ผู้ไกลชิดที่ไม่มีโอกาสได้โดยเสด็จ อีกทั้งยังโปรดในการซื้อหาข้าวของอันมีชื่อของท้องถิ่นที่เสด็จประพาส หรือไม่มีในเมืองไทยมาพระราชทานเป็นของที่ระลึก และทรงสะสม

ด้วยพระองค์เองอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากพิพิธภัณฑ์พระที่นั่งวิมมณเมศ ที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงจัดแสดงให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศชมอยู่ในปัจจุบันนี้

(บน) พระที่นั่งวิมานเมฆ พระราชวังดุสิต
(ล่าง) ต้นลิ้นจี่ มะม่วง และทุเรียนในบริเวณ
พระที่นั่งวิมานเมฆ

เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อได้ทอดพระเนตรต้นไม้ในสวนสาธารณะหรือริมทางที่เสด็จพระราชดำเนินผ่าน ก็ไม่ได้เล่าพระราชทานเข้ามายังพระนครเพียงอย่างเดียว ยังโปรดซื้อหาพันธุ์ไม้แปลก ๆ ที่เมืองไทยไม่มีเข้ามาปลูกในพระนครอีกด้วย ใครที่ชอบอ่านพระราชหัตถเลขาหรือจดหมายเหตุในการเสด็จประพาสตามที่ต่าง ๆ ของพระองค์ท่าน จะสังเกตเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าหลวงท่านโปรดธรรมชาติและพฤกษชาติเพียงไร

หลังจากเสด็จพระราชดำเนินกลับจากยุโรปครั้งแรกแล้ว สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงมีพระราชประสงค์จะทรงสร้างพระตำหนักสักแห่งหนึ่งเพื่อทรงใช้เป็นที่พักประทับแบบบ้านชนบทในบริเวณรอบนอกพระนคร เพราะมีอากาศโปร่งและพื้นที่กว้างขวางพอจัดเป็นพระราชอุทยาน ด้วยเหตุที่โปรดในการปลูกต้นไม้เป็นงานอดิเรก จึงทรงซื้อที่ดินไว้หลายแปลงด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ในเขตที่เป็นอำเภอดุสิตปัจจุบัน การสร้างสวนดุสิตครั้งนี้ พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ (นพ ไกรฤกษ์) เล่าไว้ว่า

“ได้โปรดเกล้าฯ สั่งเจ้าข้าอังกฤษซึ่งชำนาญการเพาะปลูกต้นไม้ การทำสวนตามเนเชอรัลอย่างฝรั่งคนหนึ่ง ชื่อ นายเฮนกินส์ เข้ามา ให้อยู่ในบังคับบัญชาเป็นผู้ช่วยเจ้าหมื่นสรรพเพรภักดี (พระยาบุรุษฯ) ได้จัดทำสวนเนสิรี (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งทำเนียบรัฐบาล) สำหรับ

เพาะชำต้นไม้ไว้ใช้ทั่วไปขึ้นแห่งหนึ่ง การสร้างสวนดุสิตนี้เมื่อว่าตามผังเมืองแล้ว ก็เป็นการขยายเขตชุมชนในกรุงเทพฯ ขณะนั้นออกไปใหญ่โตอีกมาก”

เดิมตัวพระนครกรุงเทพฯ นั้นแคบและยาวตามลำน้ำเจ้าพระยา เริ่มต้นประมาณจาก

ย่านการค้าบริเวณถนนเจริญกรุง และเวียงนครเขมร ในสมัยรัชกาลที่ ๕

ปากคลองบางลำภูไปทางใต้และตะวันออกเฉียงใต้ถึงถนนตก พื้นที่ที่มีคนหนาแน่นก็คือ สำเพ็ง อันเป็นที่อยู่ของคนจีนโดยมาก และก็เป็นย่านที่เจริญที่สุดด้วย พื้นที่นอกนั้นเป็นสวนผลไม้และทุ่งนา สมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตัดถนนไว้ไม่กี่สายที่ยาวที่สุด คือ ถนนเจริญกรุง ซึ่งตอนนั้นถนนหนทางยังไม่ค่อยมี ต้องใช้แม่น้ำเป็นทางคมนาคมที่สำคัญ เรือใหญ่ ๆ เข้ามาจอดตามฝั่งแม่น้ำได้สะดวก ริมแม่น้ำจึงเป็นท่าเลค้าขายและเป็นที่ตั้งสำนักงาน

ใหญ่ ๆ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้ตัดถนนเจริญกรุงจากหน้าวัดพระเชตุพนฯ ขนานไปกับแม่น้ำไปจนตกถนนตก คือ ตกแม่น้ำเจ้าพระยาพอดี ยาว ๑๐ กิโลเมตร

อันที่จริงก่อนหน้าที่จะตัดถนนเจริญกรุงนั้น พวกพ่อค้าฝรั่งก็เคยทำเรื่องราวเข้าซื้อกันยื่นต่อกรมท่าว่า ที่ตั้งห้างค้าขายทางริมแม่น้ำข้างใต้พระนคร เรือลูกค้าจะขึ้นมาค้าขายถึงพระนครต้องทวนน้ำเสียเวลาลำบาก พวกพ่อค้าต่างประเทศคิดจะลงไปตั้งห้างค้าขายที่ได้

ปากคลองพระโขนงลงไปจน
บางนา ขอให้รัฐบาลช่วย
สงเคราะห์ขุดคลอง (แต่ทำถนน)
เป็นทางลัดให้ไปมาค้าขายถึง
พระนครได้โดยสะดวก พระ-
บาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้า-
อยู่หัวจึงโปรดให้ขุดคลองต่อ
จากคลองผดุงกรุงเกษมตรง
หัวลำโพงไปจดคลองพระโขนง

๑. ทิวมะขามถนนพระราม ๕
๒. ถนนพระราม ๕ แลเห็นต้นโกสุมพิศพระ-
พุทธเจ้าหลวงแถบอยู่ด้านซ้าย
๓. โกสุมถนนพระราม ๕ ซึ่งปลูกในรัชสมัย
พระพุทธเจ้าหลวง

เอาดินที่ขุดคลองนี้ขึ้นถมทำถนน
ด้านเหนือเลียบริมคลองไปตลอด
โปรดให้เรียกชื่อคลองว่า คลอง
ถนนตรง ถนนก็เรียกว่า ถนน
ตรง บ้าง ถนนหัวลำโพง (ตาม
ชื่อทุ่งที่ผ่านไป) บ้าง เมื่อสร้าง
ให้แล้วฝรั่งพวกนั้นก็ไม่ได้ใช้
ประโยชน์ตามที่ขอ ถึงรัชกาล
ที่ ๕ โปรดให้สร้างทางรถไฟ
สายปากน้ำเลียบริมคลองด้านใต้
ริมคลองถนนตรงนี้ผู้เขียนจำได้
ว่า เคยมีต้นตาลปลูกเป็นแถว
ตั้งแต่หัวลำโพงไปตลอดถนน
ปัจจุบันนี้ทั้งคลอง ถนน และ
ทางรถไฟ กลายเป็นถนน
พระราม ๕

เมื่อสร้างถนนเจริญกรุง
แล้ว ยังโปรดให้ขุดคลองขวาง
แต่บางรักไปถึงถนนตรงที่ศาลา
แดงเอาดินถมเป็นถนนขวาง
ต่อมามีฝรั่งคิดตั้งสี่ลมนั้นที่ถนน
ขวางจึงพากันเรียกถนนนั้นว่า
ถนนสี่ลม อันเป็นย่านธุรกิจ

ท่องเที่ยวในปัจจุบัน นอกจากนี้
ยังโปรดให้ตัดถนนบำรุงเมือง
และถนนเฟื่องนครอีกด้วย

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ ๕
พระนครมั่งคั่งสมบูรณ์ขึ้นกว่า
แต่ก่อน ที่ในพระนครบ้านเรือน
แออัดยัดเยียดแน่นหนา จึงโปรด
ให้ทำถนนขยายเขตพระนคร
ให้กว้างขวางออกไปทั้งทางด้าน
เหนือ ด้านตะวันออก และด้าน
ใต้ ถนนใดมีอยู่แล้วก็ขยายให้
กว้างออก ดังประกาศในราช-
กิจจานุเบกษา เล่ม ๑๕ หน้า ๔๓๕ ตอน
หนึ่งว่า

“บ้านเมืองทุกวันนี้ ประ-
กอบการค้าขายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
ไปกว่าแต่กาลก่อน การเดินทาง
จึงต้องใช้รถใช้ม้าเพิ่มเติมขึ้น
จากการเดินเท้าโดยธรรมดาของ
ธุระต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นตามความ
เจริญของการค้าขายในบ้านเมือง
เหตุฉะนั้นถนนหลวงอันมีอยู่แต่
ก่อนบางถนนจึงคับแคบไป คน
เดินเท้าแลรถม้าต้องเดินทางร่วม
กันในถนน เป็นที่น่ากลัวความ
อันตรายแก่ผู้เดินทาง แลชักขวาง
แก่การเดินรถม้าไม่ให้เดินทาง
ได้สะดวก จึงทรงพระราชดำริว่า
สมควรจะขยายถนนหลวงซึ่งยัง
คับแคบอยู่ให้กว้างขึ้น เพื่อได้
ทำทางสำหรับเดินเท้าทั้งสอง
ข้างถนน ให้คนเดินเท้าแผนก
หนึ่ง ไม่กีดกันคนที่จะเดินรถ
ม้าแล เพื่อได้มีที่นอนรับรถคน
ให้ถนนปราศจากความเปรอะ

ถนนมะออกกาม

เปื้อน เป็นที่สะดวกสบายแก่
มหาชนที่เดินทาง หรือมีบ้าน
เรือนอยู่ริมถนนทั่วไป”

พระบาทสมเด็จพระจุล-
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้
ตัดถนนใหม่ ๆ ออกไปจากใจ
กลางพระนครมากมายหลาย
สาย อาทิ ตัดถนนสามเสนไป
จนถึงบางกระบือ เมื่อโปรดให้
ขยายสนามหลวงออกไปทาง
เหนือดังเช่นที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน
นี้แล้ว ก็โปรดให้ตัดถนนราช-
ดำเนิน “เพื่อให้บ้านเรือนแ-
ลือกสวนข้างถนนได้เป็นทำเล
ชุมนุมชน มั่งคั่งด้วยการค้าขาย
สมบูรณ์ขึ้นโดยเร็ว” และมี
ประกาศพระราชดำริว่า

“ในท้องที่แนวถนนราช-
ดำเนินที่จะตัดไปนี้ ไม่ได้ต้อง
ที่บ้านเรือนซึ่งมีหมู่มหาชนอยู่
มั่งคั่ง เป็นแต่ต้องที่สวนอันมีคน
อยู่แต่น้อยราย กับต้องในที่หลวง
เสียโดยมาก แลถนนสายนี้เป็น

ถนนตรงแนวหน้าพระที่นั่ง ซึ่ง
จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างขึ้นในสวนดุสิตนั้น จึง
สมควรจะสร้างถนนในตำบลนี้
ให้ใหญ่กว้าง ปลูกต้นไม้ตาม
แนวถนนให้เป็นทางร่มรื่นแก่
มหาชนซึ่งจะเดินทาง แลทั้งจะ
ได้เป็นถนนอันงามสง่าของ
พระนครขึ้นอีกส่วนหนึ่งด้วย”

ถนนในเขตเทศบาลนคร
กรุงเทพนั้น ส่วนใหญ่ตัดใน
สมัยรัชกาลที่ ๕ ทั้งสิ้น อาทิ
ถนนเยาวราช ถนนอุณากรรณ
ถนนพหลุฑ ถนนสี่พระยา
ถนนพญาไท ถนนราชวิถี
ถนนเพชรบุรี ถนนสุขุมวิท
ถนนพระราม ๕ ถนนสวรรค-
โลก ถนนราชวัตร ถนนนคร-
ไชยศรี ฯลฯ

พระราชกรณียกิจที่แสดง
ให้เห็นว่าโปรดต้นไม้เพียงใด
ก็คือ หลังจากสร้างสะพานและ
ตัดถนนต่าง ๆ แล้ว โปรดให้

ถนนเจริญกรุงบริเวณสี่กั๊ก
พระยาตรี ถ่ายในสมัยรัชกาลที่ ๕

ปลูกต้นไม้ประดับถนน ทรง
เอาพระทัยใส่เรื่องนี้มาก และ
ทรงพระฉันทในการเลือกพันธุ์
ไม้ปลูกให้เหมาะกับสภาพถนน
แต่ละทำเลไป มีพระราชหัตถ
เลขาว่า

“เมืองแถบตะวันออกนี้
ต้องการต้นไม้กันแดดด้วยจริง ๆ
จึงเป็นการสำคัญถ้าปลูกให้เหมาะ
จะดี”

ส่วนถนนอะไรควร
จะปลูกต้นไม้ชนิดใดนั้น ได้พระ
ราชทานแนวพระราชดำริใน
การเลือกต้นไม้ให้เหมาะกับ
ถนน เช่น ถนนพหลุฑซึ่งมี

สะพานผ่านพิภพลีลา สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ เพื่อ
เชื่อมถนนราชดำเนินใน และถนนราชดำเนินกลาง

ถนนเจริญกรุงด้านเลียบวังสราญรมย์ ถ่ายในสมัยรัชกาลที่ ๕

ดึกแถวสองฟาก พระราชทาน
ข้อคิดว่า

“ถ้าถนนแคบ ๆ เช่นนี้ใช้
ต้นไม้ตัดเช่นกับเขาปลูกในที่
หน้าโฮเต็ลริมน้ำบ้าง แต่ในที่
ประชุมคนนั่งกินข้าวริมถนน
ต่าง ๆ บ้างเห็นจะดี ต้นไม้ชนิด
นั้นเขาใช้กะขนาดยอคิดว่าจะให้
สูงเพียงใด มักจะให้สูงถึงพื้น
ชั้นที่ ๒ ถ้าที่ ๓ ของตึก แล้ว
ตัดยอดให้แผ่ออกไปแต่กิ่งที่ยอด
จนปลายกิ่งประสานกันเหมือน
คาบประภาคารงามดี ถ้าเป็นเช่นนั้น
ถนนจะร่มสบาย แต่ต้นอะไรจะ
ตัดเช่นนั้นได้บ้างไม่รู้เลย ต้นไม้
ของเรามันชวนจะโตเร็วคับถนน
แต่ถนนของเราแคบ ๆ ชัดกันอยู่
ดังนี้ ต้องคิดอ่านเลือกพันธุ์ตาม
แต่จะเหมาะ” ทรงยกตัวอย่าง
ต้นไม้ที่เขาปลูกหน้าโฮเต็ลเมือง
บูดาเปสต์ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ

สำหรับถนนสนามไชย
(ซึ่งตัดผ่านพระบรมมหาราชวัง
ด้านหนึ่งกับกระทรวงต่างประเทศ
และกระทรวงกลาโหมด้านหนึ่ง)
นั้น พระราชทานข้อสังเกตว่า

เป็นถนนที่ใช้สำหรับมีกระบวน
แห่ในงานพระราชพิธีต่าง ๆ
จึงไม่ควรจะใช้ต้นไม้ขนาดใหญ่
ปลูก จะเกะกะ ไม่สวย ควรปลูก
ต้นไม้ที่ตัดแต่งเป็นรูปต่าง ๆ ได้
ถนนเจริญกรุงบางตอน
นั้น โปรดให้ปลูกประตู่ไว้กลาง
ถนนจนถึงสามแยก แต่แล้ว
พระองค์ท่านทรงวินิจฉัยใน
ภายหลังว่า ถ้าปลูกไว้บนบาท
วิถีริมถนนทั้งสองฟากเหมือนที่
เคยทอดพระเนตรตามถนนใน
ต่างประเทศดังที่ให้ปลูกแถว
ถนนพหลุฑก็ได้ แต่จะโปรด
ให้ขุดย้ายใหม่ก็ทรงสงสาร
ต้นไม้จะเฉาตาย จึงให้หยุด
ปลูกไว้เพียงสามแยกก่อน ส่วน
ต้นหูกวางที่โปรดให้ปลูกใน
ถนนเจริญกรุง บางตอนภายหลัง
จึงปลูกบนบาทวิถีทั้งสอง
ฝั่งถนน

สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง
นั้นมีพระราชอัธยาศัยโปรด
การเสด็จประพาสยิ่งนัก เยืน
วันใดที่ว่างพระราชกิจมักจะ
เสด็จทอดพระเนตรบ้านเมือง

ไปตามถนนต่าง ๆ ทรงพบข้อบกพร่องที่ใด จะมีพระราชหัตถเลขาถึงผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องให้จัดการแก้ไขทันที

ถึง พระยาเทเวศร์วงษ์วิวัฒน์

...เรื่องต้นไม้ข้างถนนซึ่งสั่งให้ปลูกต้นมะม่วง ก็ดูไม่สู้เต็มใจ เพราะถนนนี้เป็นถนนใหญ่ ต้นมะม่วงไม่ใคร่จะโต เว้นไว้แต่ถ้าจะหาม่วงกาสดอนปลูกได้จะงามอย่างยิ่ง เพราะโตกว่ามะม่วงพรรณอื่น ๆ กลิ่นก็ฉ่ำอยู่สักหน่อยหนึ่ง แต่กินอร่อย มะม่วงพรรณอื่น ๆ เราก็คงจะไม่ได้เห็นเวลาที่ต้นมะม่วงแก่ แต่ถูกหลานเขาจะบ่นว่าเอาต้นไม้ที่ไม่ทนทานมาปลูกข้างถนน แลกลัวจะไม่ใคร่งาม เพราะจะทนฝุ่นไม่ไหว ต้นสท่อนเหนงาม แต่ไม่รู้ว่าจะโตช้าเร็วแลทนทานเพียงใด คงเอาเป็นใช้ได้ แต่ควรจะคิดว่าจะปลูกสายสามเสนเป็นต้น สท่อนตลอดขึ้นไปเหมือนรอบคลองผดุงฯจะปลูกไม้อื่น ถ้าจะปลูกไม้ไม่เหมือนกันใน ๒ ถนนนี้ ถนนริมคลองจะปลูกอย่างหนึ่ง ถนนสามเสนตั้งแต่สะพานโค้งออกไป ควรจะปลูกอย่างหนึ่งในรหว่างต้นหูกวางกับต้นประดู่ เพราะเห็นต้นหูกวางที่ริมคลองน้ำสวน พระยาเวศร์แก่เข้าใกล้แก้ง ส่วนต้นประดู่เห็นตัวอย่างที่ศาลาซึก เจ้านครหนูปลูกไว้แก่เต็มที่แล้วก็ยิ่งกระชุ่มกระชวยต้องการแต่ความรักษา แล้วแต่จะเลือกดูจะได้อันใด การที่เรงั้นแรงว่า ถ้าจะปลูกได้ไม้ไชว่า

จำต้องปลูก ถ้าต้นไม้ยังไม่พร้อมจะรอไว้ก่อนก็ได้...

สยามินทร์

ถนนสามเสนบางตอนนั้นโปรดให้ปลูกต้นโมก เสด็จฯไปทรงตรวจตราเนื่อง ๆ ทรงกำชับเรื่องการปลูกต้นไม้และการดูแลรักษานัก เพราะถ้าตายไปสักต้นสองต้น แม้จะหา มาปลูกแซมใหม่ได้ ขนาดก็จะกลั้วไม่สวย จึงทรงกวาดขึ้นเรื่องการรดน้ำต้นไม้

ถึง เสมอใจ

ด้วยเรื่องรดน้ำต้นไม้ ถ้าไม่จัดกองรดน้ำขึ้นในเร็ว ๆ นี้ เห็นต้นไม้จะไม่เจริญงอกงามได้ทันฤดูหนาว เพราะฝนก็จะแล้งเข้าทุกวัน ถ้าวันใดฝนไม่ตก ขอให้ใครก็ได้ไปรดน้ำต้นไม้ แต่ควรทำพิถีพิถันเสียว่า ต้นใหม่ปลูกใหม่ต้องรดจนกว่าจะตั้งตัวได้จะได้แตกเร็วขึ้น ต้นไม้มีมากอยู่ขอให้คิดจัดให้ดี อย่าให้เป็นฝืนต้นไม้, ไม้ไชปลูกได้

สยามินทร์

ทรงหมายความว่า ถ้าปลูก (ต้นไม้) ก็จะเจริญงอกงาม ถ้าฝืน (ต้นไม้) ก็ตาย

อีกฉบับหนึ่ง กริ้วและ

ปลูกกระดังงา และต้นกระดังงา

ทรงประชดความไม่เอาใจใส่ต้นไม้ที่ปลูก ปล่อยให้ไม้อื่นขึ้นรุกรานว่า

“ถนนสามเสนนั้นจะเปลี่ยนต้นโศกปลูกต้นผักโขมอย่างใด เห็นปลูกมาสักสามสี่เดือนแล้วเดี๋ยวนี้โตขึ้นมาก ต้นที่เข่งตะพานญวนสูงท่วมคอก และกึ่งก้านก็จะหุ้มมิดคอก ไม่ต่ำกว่าต้นโศกอยู่อีกหน่อยหนึ่ง แต่เห็นจะร่มดีกว่าต้นโศก เห็นลงไว้ที่อื่นก็อีกหลายต้น แต่ยังไม่ทั่ว ถ้าทอดลองเห็นว่าได้จริง ก็ควรจะเปลี่ยนต้นมะขามที่ถนนราชดำเนินเสียด้วย”

ถนนแต่ละสายทรงเลือก

พันธุ์ไม้ชนิดเดียวกัน ขนาดเท่า ๆ กันปลูกตลอด มิใช่เพื่อให้ความร่มรื่นแก่ผู้สัญจรอย่างเดียว แต่เพื่อความสวยงามด้วยดังจะเห็นว่าทรงพิถีพิถันเรื่องนี้เพียงใด

“ไปแลเห็นต้นมะขามตามถนนดวงตะวันปลูกตลอดแล้วดูน่ารัก เมื่อไรถนนดวงเดือนจะตลอด! สิวาต้นมะขามได้มาถึง ๒๐๐ ไปนึกกลับใจอีกอย่างหนึ่ง ออกเสียขายถนนขีวที่จะเปลี่ยนเป็นต้นป๊อบ เพราะมันอยู่ใกล้ทางรถไฟ แต่ครั้นจะใช้ต้นมะขาม ถนนนั้นเป็นถนนที่อาจต่อยาวออกไปอีก กลัวจะกลั้วกันจึงตกลงคงให้เป็นป๊อบ ขอให้ได้ลงเสียเถื่อนนั้นพร้อมกันกับคอเสื้อ ถนนราชวัตรเอาไว้งัดที่หลังที่สุด”

และอีกฉบับหนึ่ง

ถึง พระยารวรพงษ์

ใจข้าให้บังเกิดความพึงสรวนขึ้นอย่างหนึ่ง ให้นึกว่าถนนเบญจมาศมันก็ไม่ยาวอะไรนักหนา มันควรจะมันไม้ใหญ่รายได้ไม่ต้องคอยให้โต ต้นไม้ที่จะหาง่ายมีกาหลงอาประดู่สองอย่างโตเท่าไร เราก็คู๊ดได้แล้ว จะยากแต่เพียงหาได้เท่ากัน ต้นไม้ก็ประมาณสัก ๔๐ ต้นกระมัง จะหาไม้ได้ทีเดียวถ้าหาได้จะนับว่าเป็นคนเก่งยิ่งกว่าหากหาสำหรับถนนวรพงษ์หย่อมนี้มาก ถ้าประดู่ขนาดถนนจักรเพชรเท่านั้นเกือบใช้ไม่ได้ทีเดียว แต่กาหลงแล้วเก่งกว่า

เขาดินนา

เพราะหายากยิ่งขึ้นอีก

สยามินทร์

ขณะที่สวนดุสิต ซึ่งเคยเป็นที่เสด็จแปรพระราชฐาน เฉพาะวันสุทศปดาห์เพื่อทรงพระสำราญในการปลูกต้นไม้ กำลังเริ่มก่อสร้างพระตำหนักถาวรเป็นพระราชวัง และถนนหนทางก็กำลังตัดใหม่มากมาย แล้วปลูกไม้ประดับนั้น การเสด็จทอดพระเนตรความเป็นไปในพระนครก็ขยายวงกว้างออกไปด้วย มีพระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าอภัยยาเธอ กรมหลวงฑูลพิ้องเรื่องพระปล่อยให้วัดกรกรังว่า

“...หม่อมฉันไปดูการที่สวนดุสิตอยู่เกือบจะเสมอทุกวัน ตามนิสยซึ่งนั่งไม่ใคร่ได้ไปเห็นอะไรกลางทางก็คุยเขี่ยทะเลาะเล็กน้อย บัดนี้ได้สมประสงค์อย่างหนึ่ง ในการที่ขู่ท่านสุเมธ (พระสุเมธจารย์ ศรี วัดชนะสงคราม) ว่าไม่รักษาวัด ปล่อยให้ทันโพธิ์ต้นไทรขึ้นเต็มพระเจดีย์ แลถาวรวัตรก็เร็ว เคียวนี้ได้อดมือปักกวาดชำระต้นไม้เชื่อว่าคงจะกวาดขึ้นเอาให้ทันได้ ส่วนวัดพระยี่นที่สมเด็จพระพุทธมอญเจ้าของเรอทำรั้วแลปักกวาดของเรอเองก็ได้ไปสรรเสริญความอุสาหสำเร็จแล้ว...”

สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ทรงมีพระราชปรารภเรื่องจะ

บูรณะวัดราชาธิวาสไปถึงสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสว่า

“หม่อมฉันซื้อที่จะทำเป็นท่าเรือสำหรับสวนดุสิต ข้างวัดราชาธิวาส คิดจะขุดคลอง มีประตูน้ำกัน เป็นท่อน้ำเข้าในวัง จะขังน้ำให้เต็มอยู่เสมอ เรือเดินเข้าออกได้ทั้งเวลาน้ำขึ้น น้ำลง คลองนั้นจะขุดแต่ในกำแพงวังลงไปบึงอบคูด้านใต้ของวัดราชาธิวาส แต่คลองคูเดินไม่ตรงได้มาก ปากคลองปักลงไปยังใต้ ข้างหัวเลี้ยวที่จะไปหน้าวัดปักขึ้นข้างเหนือ เมื่อแก้มักให้เส้นตรง ข้างปากคลองจะกินที่วัดเข้าไปสัก ๕ วาตอนข้างชายเลน แต่เมื่อเข้ามาข้างในที่สวนซึ่งหม่อมฉันซื้อกลับคิดเข้าไปข้าง

วัดมาก กับเมื่อเวลาที่จะผ่านถนนสามเสน คลองตรงเข้ามาชนถนนใบพร ในการที่จะให้คลองนั้นเข้ามาในวังได้ จึงต้องโอนเข้าไปในชายสวนวัดข้างริมถนน ซึ่งเป็นที่คนอาไศรย เมื่อวัดที่กลบลงก็เกือบจะแลกเปลี่ยนกันได้ แต่เพื่อจะให้สิ้นรังเกียจ หม่อมฉันจะใคร่บำรุงการเล็กน้อยบางอย่าง คือจะคิดติดท่อน้ำเข้าไปหาคูในวัดให้คูในวัดมีน้ำขังอยู่เสมอ เช่น คลองในระหว่างพระอุโบสถแลกุฏิวัดเบญจมบพิตร แลอยาก

จะจัดการในพื้นที่วัดให้สะอาดหมดจดขึ้น มีถมดินที่ถมให้ราบเสมอแผ่นดิน แต่มีความห่อถอยกลัวพระจะรักษาไม่ได้ ถ้าหากว่าพระจะรักษาวัดอย่างวัดโสมนัส การที่จัดทำขึ้นนั้นก็คงที่บริบูรณ์อยู่ได้...” มีพระราชดำริจะให้ย้ายพระภิกษุมุขมุนีจากวัดเครือวัลย์ ธนบุรี ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทั้งทางศาสนา ทางช่าง และมีความอุตสาหะด้วย

มาเป็นผู้ดูแลวัดที่จะทรงบูรณะ และปรับปรุงต้นไม้ในบริเวณวัด ผู้เขียนได้อ่านพระราชหัตถเลขาที่ทรงมีไปมากับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวโรรสเรื่องจะย้ายพระจากที่อื่นมาดูแลวัดราชาธิวาสครั้งนี้แล้ว ชาบซึ่งในพระราชอัธยาศัย และวิธีการอลุ่มอะล่วยในการทำงานให้เกิดผลดีที่สุดโดยไม่ให้กระทบกระเทือนใครเลยของพระองค์

พระที่นั่งอนันตสมาคม มองจาก
ในบริเวณเขาดินนา

ท่าน เพราะขณะนั้นวัดราชา-
ธิวาสเองก็มีพระสงฆ์เป็นใหญ่
อยู่ในวัดหลายองค์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
ทรงตอบพระราชปราชญ์เกี่ยว-
กับเรื่องนี้ว่า

“...พระราชดำริห์ในอัน
จะจัดวัดราชาธิวาสนั้น เข้าที่
มาก ลองนึกดูว่าได้เข้าไปใน

วัดเช่นนั้น น่ารูสึกว่า เป็นรั-
มณีสถานนี้กระไร กฎที่จะสร้าง
ใช้ตำแหน่งของเก่า สมแก่สถานที่
แต่เป็นอันได้รักษาของเดิมไว้ดู
เป็นตัวอย่างทั้งเป็นที่อยู่สบาย
ด้วย...”

เมื่อสมเด็จพระมหาสมณ-
เจ้าฯ ไม่ทรงขัดข้องในการจะ
ย้ายพระภัทรมุขมุนีมาดูแล

รักษาวัดราชาธิวาส ก่อนอื่น
โปรดให้ “...องมือถางพื้นที่ใน
วัดนั้นทั้งหมด ตั้งต้นรักษาพื้นที่
ปลูกต้นไม้ไปก่อน การที่จะต้อง
แก้ไขยังมีมาก”

ทรงเล่าถวายสมเด็จพระ-
มหาสมณเจ้าฯ ว่า ทรงขอให้
สมเด็จพระปรมพริยัติธรรม-
ราชานุภาพ เสนาบดีมหาดไทย

๑. มุมพักผ่อนในเขาดินนา
๒. ดอกรวงผึ้ง ซึ่งพระพุทธรเจ้าหลวง ทรงโปรดนัก
๓. ดอกหางนกยูงฝรั่ง
๔. มุมหนึ่งในบริเวณเขาดินนา

ส่งพระภิกษุมุขมุนีไปดูงานที่
เพชรบุรี เพราะ
“ได้เห็นวัดใหญ่ซึ่งเป็นวัด
โมเดลอันหม่อมฉันชอบใจว่าเป็น
วัดเพนัว ให้เข้าใจทั่วทั้งไวก่อน
พระยานี้ค้างสักคืนหนึ่ง กรมหลวง
ดำรงรับไว้แล้วว่าจะจัดการให้
สำเร็จ ท่วงทีของวัดนั้นเห็นจะ
โบราณครมคร่าอยู่คงไม่เข้าตา

พวกใช้ค แต่จะเอาให้ออกปาก
ว่าดูสบายดีให้อใจได้”
ทรงมีแนวพระราชดำริ
ในการปรับปรุงวัดราชาธิวาส
ให้เป็นรมณีสถานว่า
“...จะปราบลานวัดให้
เตียน ปลูกไม้ให้ร่มครึ้ม แลยก
พระทรายบันดาศักดิ์ไปก่อในที่
นั้น ให้พื้นปนทราย ลานจัด

เตียนอย่างวัดบ้านนอก ดูซึ่งเป็น
เขตรัสีมาว่าวัดเวลานี้ พระปล่อย
ให้สัปรุปลูกศาลา เรียกว่า
สันตสมาคมคร่อมลงไปบนนั้น
เสียแล้ว เป็นที่น่าเสียดายเป็น
อันมาก แต่มีท่าทางที่จะแก้ง่าย
คือยกเลื่อนไปเสียให้พ้นจากคู
แล้วจะแต่งดูนั้นให้หายรกเรื้อว
แลช่วยชุดให้ลึกพอควร จะมีท้อ

ไขน้ำจากในลำคลองซึ่งมีประตูปิดเต็มอยู่เป็นนิตย์ ให้เข้าไปเต็มอยู่ในลำรางนั้นเป็นนิตย์ ปลุกบัวสายให้มีสีขาวสีแดง ถ้าวัดได้เช่นนี้ตัววัดนั้นจะเป็นรัมนิยสถาน เมื่อเข้าไปแล้วเห็นเป็นที่เยือกเย็นร่มรื่น...”

การย้ายพระภัทรมุขมุนีไปดูแลวัดราชาธิวาสครั้งนั้น สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงจัดกระบวนแห่ด้วยพระองค์เอง เป็นกระบวนรยยนต์ที่ทรงเกณฑ์พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการผู้ใหญ่รวมทั้งรถหลวงเข้ากระบวนแห่ ๔๒ คัน มากกว่านี้แม้แต่คันเดียวก็ไม่ได้ เพราะไม่มีที่จอด กระบวนแห่นี้จะผ่านไปให้ประชาชนชมตามถนนหลายสาย ในกระบวนมีทั้งปี่พาทย์ แตรวง และล้อเกี๊ยะ องค์สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเองเสด็จ ไปตั้งกล้องรอต่ายรูปกระบวนแห่ที่วัด คงเป็นกระบวนแห่ที่สวยงามอีกเกริกนำดูที่สุด เพราะรยยนต์ทุกด้านตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้สด (ทำนองเดียวกับรถบุปผชาติ) ใครไม่มีส่วนในการครั้งนี้คงจะเสียหน้ามาก มีพระราชหัตถเลขาทูลสมเด็จพระมหาสมณเจ้าว่า

“...รถจะขาดไปเสียหลังหนึ่งแล้ว ดูก (กรมขุนสรรพสาตรศุภกิจ) ถูกห้ามไม่ให้มาเผ้าเพราะเกิดกาฬโรคขึ้นในบ้าน

อาลาวาดใหญ่เพราะหม่อมฉันเกณฑ์ให้เป็นผู้ตกแต่งดอกไม้รถที่จะรับพระ ๔ รถ และจัดซื้อของแจก ถ้าต้องขังจะไม่ทำอะไรหมด ว่าแปลกมันจะคิด”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประทับที่พระราชวังสวนดุสิตเป็นประจำจนตลอดรัชกาล เสด็จเข้าไปประทับในพระบรมมหาราชวังเป็นครั้งคราวเท่านั้น เวลาที่มีเจ้านายต่างประเทศเสด็จเข้ามาเป็นพระราชอาคันตุกะโปรดให้เจ้านายเหล่านั้นปลุกต้นสักไว้เป็นที่ระลึกในพระราชวังสวนดุสิตทุกครั้ง

หลังจากเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรกแล้ว ได้เสด็จประพาสหัวเมืองในประเทศแหลมมลายู ชาว และเสด็จประพาสยุโรปเป็นครั้งที่ ๒ อีก ทรงเลือกหาพันธุ์ไม้แปลก ๆ เข้ามาปลูกในเมืองไทยทุกครั้ง บางพันธุ์ที่ปลูกประดับถนน

๑. ต้นสักที่พรินซ์อัลคิมาร์ ทรงปลูกสมโภชกาลที่ ๕
๒. จารึกซึ่งอยู่ที่ฐานต้นสักเขาควีนนา

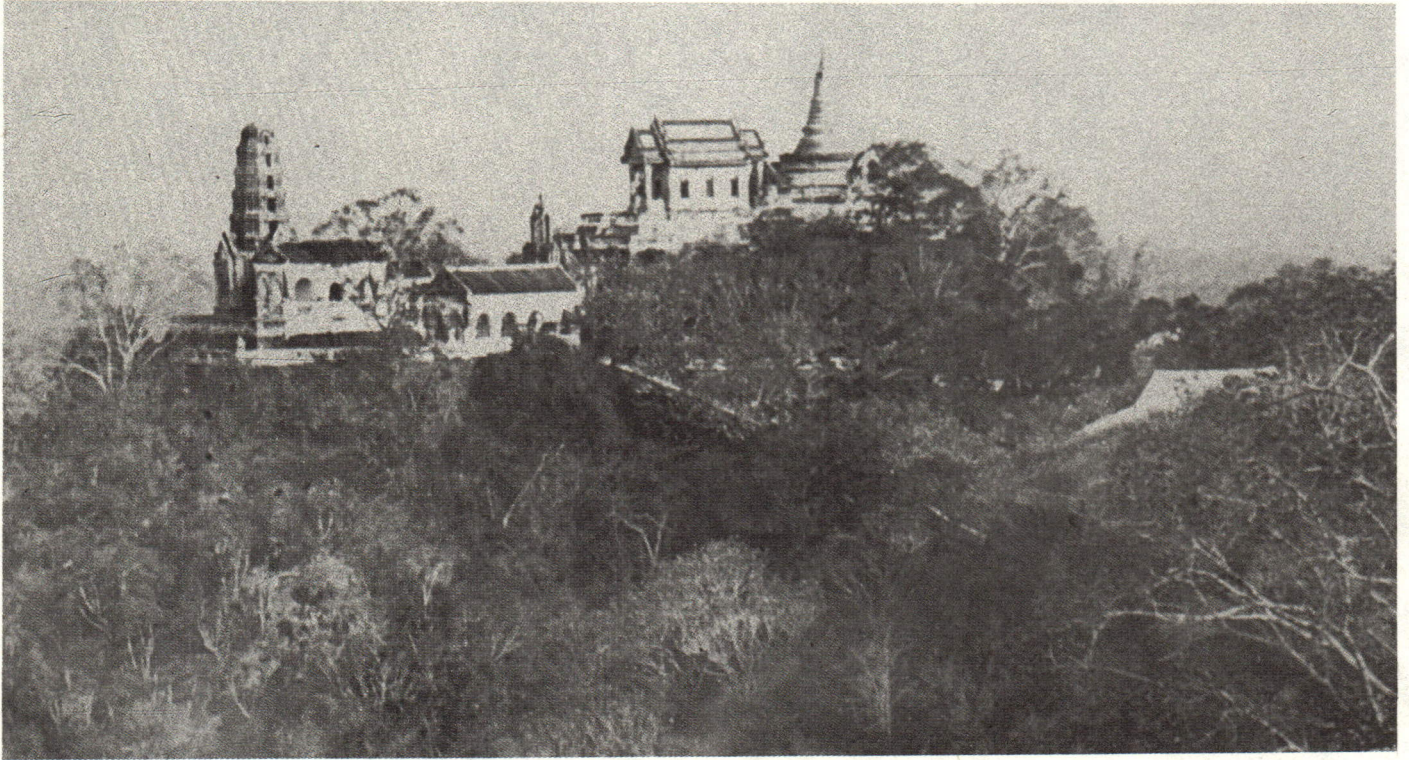

หนทางในหัวเมืองได้ เวลาเสด็จฯ หัวเมืองก็พระราชทานพันธุ์ไม้ให้ไปปลูก แล้วให้ถวายรายงานผลการปลูกให้ทรงทราบ ด้วยพระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระบรมวงศานุภาพ ทรงตัดพ้อเรื่องพันธุ์ไม้จากชาวที่โปรดให้ไปเพาะปลูกในมณฑลพิษณุโลกว่า

“มีความเสียใจที่ได้ทราบ ว่าไปเพาะ ไม้ขึ้นเสียโดยมาก แลขึ้นก็เล็กเหลือเกินดังนี้ ขอให้กรมหลวงดำรงแถมพระยาศรีสทเทพได้ดูแลต้นไม้ (ซึ่งยังเล็กอยู่ บางทีจะไม่เห็น) ที่ปลูกในระหว่างต้นมะขามถนนราชดำเนินนอกนั้น เปนเมล็ดซึ่งเพาะคราวเดียวกันกับที่ได้แจกผัก

ให้ไว้เมื่อครั้งขึ้นไปเมืองเหนือ ได้ปลูกต่อเมื่อกลับลงมาถึงกรุงเทพฯ แล้ว ก็คงจะราวกันกับที่หัวเมือง เห็นจะเป็นโดยไม่ได้รดน้ำมากกว่าอย่างอื่น จึงไม่มีใครขึ้น แต่ที่เมล็ดลืบนั่นก็มีจริงที่กรุงเทพฯ นี่ได้บ่นอยู่ว่าเพาะเสียมาก ถึงดังนั้นก็ยังได้มากกว่าหัวเมือง ที่เสียนั้นเปนด้วยผลแห่งไม้ไคร้รดน้ำ แต่นี้จะไม่ส่งต้นไม้ขึ้นไปให้เพาะหัวเมืองต่อไปอีก”

เมื่อตอนตัดถนนช่วงอี (ถนนราชวิถี) ผ่านไปทางสวนริมคลองสามเสนต่อกับท้องทุ่งพญาไทนั้น สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงโปรดให้ซื้อที่แถวทุ่งพญาไทสร้างสวนและตำหนักขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่ง แบ่งที่ทำสวนไม้ดอก ขุดคูน้ำ ปลูกบัว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้ซ่อมแซมพระนคร
คีรี (เขาวัง) ที่เมืองเพชรบุรี เพื่อทรง
ใช้เป็นประทับพักผ่อนพระราชอิริยาบถ

เลี้ยงไก่พันธุ์ต่างประเทศ และ
ทำนา ในเวลาเย็นทรงขับรถ
ไฟฟ้าออกประพาสทอดพระ-
เนตรการเลี้ยงไก่และทำสวน
ทุกเย็น ในวันที่ ๑ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๔๕๑ โปรดให้มีพระ-
ราชพิธีแรกนาขวัญประจำปี
นั้นขึ้นที่ทุ่งพญาไท

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ พระ-
บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างพระราช
วังเนวศน์ที่เมืองเพชรบุรีไว้อีก
แห่งหนึ่ง เพื่อจะประทับในตอน
ปลายพระชนมชีพ ด้วยทรง
พระราชดำริว่า เพชรบุรีเป็น
เมืองที่อุดมสมบูรณ์อยู่ไม่ไกล
ไม่ไกลพระนคร อากาศดี ภูมิ-
ประเทศถิ่นฐานเป็นที่ต้อง
พระราชอิริยาบถ ได้เริ่มงาน
สร้างสวนและสร้างพลับพลา
ที่ประทับชั่วคราวแล้วเสด็จไป
ทอดพระเนตรอยู่เสมอ สิ่ง
ที่โปรดให้จัดทำก่อนอื่นคือ ดินไม้

โปรดให้ขนดินไม้ต่าง ๆ จาก
สวนเนวศน์ที่กรุงเทพฯ รวมทั้ง
พันธุ์ไม้พื้นเมืองไปปลูก ได้
เสด็จฯ ไปทรงก่อพระฤกษ์
พระตำหนัก (ซึ่งต่อมารัชกาลที่
๖ พระราชทานนามว่า “พระ-
รามราชนิเวศน์”) ในวันที่ ๑๘
สิงหาคม ๒๔๕๓ ครั้งนั้นคง
ประทับอยู่เมืองเพชรบุรีหลาย
วัน ทอดพระเนตรการทำถนน
ขุดคู ปลูกต้นไม้ มีพระราช-
หัตถเลขาขอต้นไม้จากพระยา-
วรพงษ์ที่กรุงเทพฯ ว่า

“ข้ามีที่บ้านเพชรบุรี ตำบล
บ้านปิ่น ต้องการไม้ผลสำหรับ
ปลูก คือ มะม่วงอย่างเพาะใน
กระบอกพอยาว ๆ สัก ๑๐๐ ต้น
สะท่อนอย่างอยู่ในหม้อประมาณ
สัก ๑๐๐ ต้น ขนุนสัก ๑๐๐ ต้น
เอาขนาดเล็ก ๆ ถ้าจะบรรทุก
รถไฟจะหนักต่อหนัก หาเรือ
บรรทุกมาส่งก็ได้ ถ้าหากมา
รถไฟถูกกว่าเรือก็ให้ส่งมาทาง

รถไฟ อย่าผันไปว่าจะเล่นโต ๆ
อย่างบางกอก เพราะปีหนึ่งคง
เห็นมันโตเร็วกว่าที่ดูอยู่เสมอ”

แต่แล้วยังไม่มีโอกาสได้
ทอดพระเนตรว่า พระราชวังนี้
ร่มรื่นสวยงามสมพระราช-
ประสงค์หรือไม่ ก็เสด็จสวรรคต
เสียก่อน

ทุกวันนี้แน่นอนดีว่า ส่วน
ราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
กม. และพลกนิกรชาวไทย
เริ่มเห็นคุณค่าของไม้ประดับ
เมืองซึ่งปลูกประดับตามริม
ถนนหนทาง ว่านอกจากจะช่วย
ทำให้บ้านเมืองร่มรื่นสวยงาม
แล้ว ดินไม้ริมถนนยังช่วยกรอง
อากาศให้บริสุทธิ์ ลดมลภาวะ
ที่เป็นพิษ จึงได้มีการรณรงค์
อนุรักษ์ต้นไม้ที่มีอยู่ และปลูก
เสริมต้นที่ตายไปแล้วขึ้นใหม่
ดำเนินตามรอยพระยุคลบาท
ด้วยความสำนึกในพระมหา
กรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

“เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น”

เชิญชวนร่วมสนองโครงการ “น้ำพระทัยจากในหลวง”

ชาคริต จุลกะเสวี

ท่านผู้อ่าน “วารสารไทย”
ซึ่งอยู่ในจังหวัดภาคต่าง ๆ ของ
ประเทศไทย ในช่วงหลังจาก
ฤดูร้อนเดือนเมษายน ต่อเนื่อง
มาจนถึงเดือนสิงหาคมปีนี้ คง
จะได้ประสบกับเสียงบ่นระงม
คร่ำครวญถึงภัยที่เกิดจากความ
แห้งแล้ง ทำให้พืชผลเสียหาย
และในต่างประเทศอย่างเช่น
ประเทศกรีซเพียงประเทศเดียว
ก็ได้มีผู้คนล้มตายลงเพราะ
อากาศร้อนจัดอย่างฉับพลัน
ขึ้นนั้น เสียชีวิตไปด้วยกว่า
หนึ่งพันคนเชียวละ ยังไม่นับ
สัตว์เลี้ยงและพืชพันธุ์ธัญญาหาร
ซึ่งก็มีเป็นจำนวนมากด้วยเช่น
กัน

นับว่าภัยแล้งปีนี้ออกจะ
รุนแรงจริง ๆ

แต่สำหรับในเมืองไทย
เรานี้ก็ยังนับว่าโชคดีมากนะ
คือถ้าเราได้เปรียบเทียบกับ
ภัยแล้งที่ประเทศอื่น ๆ เราได้
รับ ต่างก็ประสบความเสียหาย
มากมายกันทั่วหน้า ไม่เว้นแม้
แต่ในสหรัฐอเมริกา และสหภาพ
โซเวียตรัสเซีย ซึ่งถือว่าเป็น
ประเทศมหาอำนาจยักษ์ใหญ่
ในช่วงระยะปีนี้เศรษฐกิจการ
เกษตรของทั้งยักษ์เล็กยักษ์
ใหญ่ทั้งหลายทั่วโลก ต่างก็ถูก
กระทบกระเทือน เสียหายมาก
น้อยโดยทั่วหน้ากันทั้งนั้นแหละ

ที่ผมว่าเมืองไทยเรายังดีกว่าที่อื่น ๆ นั้น ก็เพราะเมืองไทยของเรานี้ ยังมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระราชวงศ์ผู้ใกล้ชิดทุกพระ-

องค์ ต่างก็ได้ทรงเป็นมิ่งขวัญของปวงประชา ทั้งยังได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจ ด้วยประการต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่นำมาซึ่งคุณประโยชน์ยังความผาสุกให้เกิดแก่ปวงพสกนิกรชาวไทยโดยถ้วนหน้าตลอดมาทั้งนั้น ด้วยเดชะบุญญาบารมีของพระมหากษัตริย์เจ้า จึงช่วยให้เมืองไทยเราแคล้วคลาดจากภัยพิบัติที่ร้ายแรงดังเช่นประเทศอื่น ๆ รอดปลอดภัยมาได้เสมอ

แม้แต่ “โครงการน้ำพระทัยจากในหลวง” ที่ทางราชการได้รับสนองนำมาปฏิบัติช่วยกันเร่งแก้ไขภัยจากความแห้งแล้ง ในช่วงระยะเวลาที่เกิดฝนทิ้งช่วงที่ผ่านมาแล้วนั้น ทั้งโครงการช่วยเหลือในระยะสั้น และโครงการในระยะยาวที่จะพลิกพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง

เฉียงเหนือ รวมทั้งภาคอื่น ๆ ด้วย ให้กลับคืนสู่สภาพเป็นพื้นที่สีเขียว ที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ก็กำลังได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย ช่วยกันลงแรงแข่งขันอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่พี่น้องประชาชนทั้งชาติได้ ไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อมอย่างทั่วถึงกันด้วยทั้งนั้นแหละ

พูดถึงภัยร้อนที่เกิดจากฝนแล้งผิดปกติ ตลอดในช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้วนั้น ในเมืองไทยเราก็มีผลกระทบต่อนพืชเศรษฐกิจหลายชนิดเหมือนกัน ขนาดผู้คนซึ่งเคลื่อนไหวไปมาได้ มีวิธีการที่จะหลบความร้อนได้ตั้งมากมายหลายอย่าง ก็ยังไม่พ้นประสบภัยจากความร้อนจนถึงแก่ความตาย ก็แล้วต้นไม้พืชผลต่าง ๆ มันไม่มีขาจะเดินหลบหลีกไปไหนได้นี่ จะไม่แยอย่างไรได้ มันก็ต้องแห้งเหี่ยวตายคาที่ไปเท่านั้นเองเมื่อถูกภัยแล้งเข้าอย่างรุนแรง

ทั้งข้าวกล้าในนาหลายจังหวัด เมื่อขาดน้ำนานเข้าก็ถึงแก่อาการแห้งเหี่ยวตายไปยิ่งข้าวโพดในไร่ซึ่งเป็นที่ดินไม่ค่อยจะมีความชุ่มชื้นจากน้ำชลประทาน ต้องรอคอยความหวังจากน้ำฝนอยู่นั้น เมื่อเกิดฝนแล้งไปอย่างนั้นมันก็ตายแห้ง ๆ นะซี พี่น้องเกษตรกรเจ้าของไร่นานับร้อย ๆ รายที่เจอภาวะอย่างนี้ ทั้งต้นข้าวกล้าและต้นข้าวโพดเหล่านั้นจึงต้องยืนต้นแห้งตายคาไร่ไปต่อหน้าต่อตาอย่างนั้น มันช่างสุดแสนจะเศร้าใจเสียจริง ๆ

นะ นี่ก็เป็นบทเรียนที่เราจะต้องเตรียมแก้ไขไว้ให้ดีในปีหน้าด้วย

นอกจากข้าวไร่ในไร่ ข้าวโพดโดยตรงแล้ว ก็ยังมีข้าวจากต่างประเทศมากระหน่ำเข้าเดิมเข้าอีก คือ วงการข้าวโพดไร่ไทยเราจะต้องเตรียมรับมือหนักอีกเป็นปีที่สาม เมื่อพบว่าสต็อกข้าวโพดของสหรัฐอเมริกาที่เบ้มใหญ่ในวงการข้าวโพดของโลก ได้เปิดเผยว่าขณะนี้ยังมีข้าวโพดเหลือตกค้างอยู่ถึง ๑๒๒ ล้านตัน

แต่เดิมคาดกันว่าเราได้รับซื้อที่หน้าไซโลกรุงเทพฯ ในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม ปีนี้ ข้าวโพดไทยก็คงจะลดลงเหลือเพียงประมาณกิโลกรัมละ ๑.๙๒ บาท หรือตันละประมาณ ๑,๙๑๗ บาทเท่านั้นเอง ด้วยเมื่อข้าวโพดสหรัฐฯ ยังมีเหลืออยู่บานเบอะเช่นนี้ คงจะไม่เปิดโอกาสให้ข้าวโพดไทยเข้าไปแทรกได้เท่าไรนักหรอกนะ

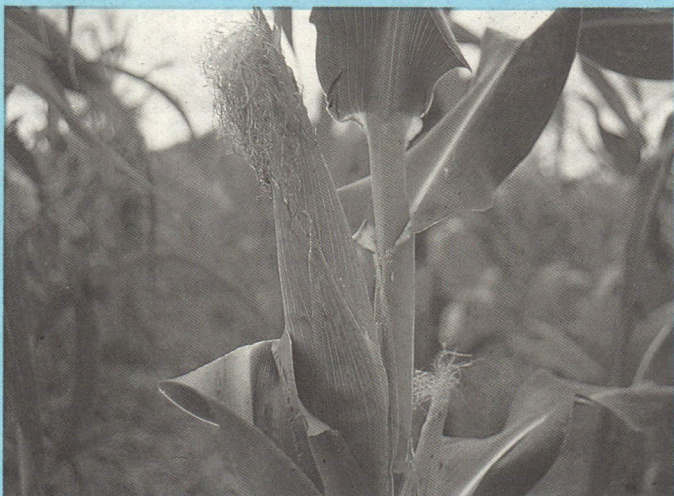
แต่ข้าวล่ำมาเร็วก็ได้มีตามมาอีกแล้วละว่า จากความผันผวนของฟ้าอากาศในปีนี้ แม้ทางสหรัฐอเมริกาเองก็ได้รับผลกระทบเสียหายมากมายเอาการอยู่ด้วยเหมือนกัน อาการแล้งฝนจนมีอากาศร้อนจัด ในแหล่งเพาะปลูกข้าวโพดหลายมลรัฐของอเมริกาก็ได้มีผลทำให้ข้าวโพดของเขาในปีนี้ต้องเสียหายไปมากมายเช่นกัน เมื่อฝนแล้งและขาดน้ำระยะนาน ๆ เข้า ไม่ว่าข้าวโพดชาติไหนมันก็มีสิทธิ์ตายได้เท่า ๆ กันทั้งนั้นแหละน่า

“โครงการน้ำพระทัยจากในหลวง”
เป็นโครงการช่วยเหลือภัยจากความ
แห้งแล้ง จะพลิกพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ รวมทั้งภาคอื่นๆ ด้วย ให้กลับคืนสู่
สภาพเป็นพื้นที่สีเขียวที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น

ดังนั้น ที่เกรงว่าสหรัฐอเมริกาจะมีข้าวโพดออกมาท่วมตลาดได้มากมายนั้น ก็คงจะเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ด้วยเขาคงไม่กล้าจะปล่อยท่วมออกมามากอย่างที่คุยไว้ เพราะจำเป็นจะต้องเก็บสำรองเอาไว้ใช้ภายในประเทศของเขา ก่อนให้เพียงพอทั้งที่ต้องเอาไว้ใช้ในการเลี้ยงปศุสัตว์ และใช้ในงานอุตสาหกรรมอาหารต่าง ๆ ที่จำเป็นมากกว่าที่จะส่งออกขายในตลาดทั่วไป ดังนั้นจึงพอทำให้ผู้ผลิตข้าวโพดไทยเราพอจะเบาใจลงได้บ้างนะ ๆ

และที่น่าดีใจอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ตลาดข้าวโพดของไทยเรายังมีความคล่องตัวดีมาก ด้วยกำลังเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อหลายประเทศอยู่

อย่างในปีนี้ ข้าวโพดไทยเราคงพอจะเล่นตัวได้ไม่ต้องกังวลตลาดโลกอย่างแต่ก่อน ทั้งนี้ก็เพราะจากภัยแล้งที่ผ่านมา ก็ได้ทำให้ผลผลิตข้าวโพดไทยเราเองก็ได้ลดต่ำลงมา จากพื้นที่ปลูกเมื่อปีก่อน ๑๓ ล้านไร่ มาในปี ๒๕๓๐ นี้คงมีปลูกลดลง

เหลือเพียงประมาณ ๑๐ ล้านไร่เศษเท่านั้น ผลผลิตก็ได้เพียงประมาณ ๓.๕-๓.๗ ล้านตันเท่านั้นเอง ไม่ถึง ๔-๕ ล้านตันอย่างที่เคยคาดกันไว้แต่ต้นฤดู

และในช่วงเดือนสิงหาคม - ตุลาคม ๒๕๓๐ นี้ ไทยเราก็มีสัญญาที่จะต้องส่งข้าวโพดออกไปขายในช่วงนี้ไม่ต่ำกว่าเดือนละ ๒ แสนตัน ในจำนวน ๒ แสนตันนี้ก็เป็นจำนวนที่เกาหลีได้ขอซื้อไว้เดือนละ ๑ แสนตัน และตลาดอื่น ๆ อีก ๑ แสนตันต่อเดือน สำหรับราคาขายที่หน้าไซโลเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคมนี้ ข้าวโพดมีราคาถึงกิโลกรัมละ ๒.๒๓-๒.๒๕ บาท ส่วนข้าวโพดบรรจุกระสอบกิโลกรัมละ ๒.๓๓-๒.๓๕ บาท ซึ่งนับว่าเป็นราคาที่แพงมากทีเดียว ทำให้โล่งใจไปได้แล้ว

นอกจากนี้ ทางรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็ได้ติดต่อมาเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ขอซื้อข้าวโพดจากไทยเราอีกประมาณ ๕ แสนตัน ในราคาเอฟโอบี กิโลกรัมละ ๑.๙๒ บาท ซึ่งเป็นราคาที่ในตอนที่เราเห็นว่าต่ำไปจึงยังไม่ยอมขายด้วยจำนวนข้าวโพดของโลกเหลือน้อยลงแล้วอย่างขณะนี้ เราจึงน่าจะทำการราคาให้สูงกว่านี้ได้ อีก ถ้าดำเนินการค้าให้ถูกวิธีและใจเย็น ๆ ก็ขายตามราคาที่ดีขึ้นได้

ด้วยจากการสำรวจล่าสุดทางกระทรวงพาณิชย์ก็ได้แจ้งให้ทราบทั่วกันแล้วว่า ผลผลิตข้าวโพดปีนี้จะได้เพียงประมาณ ๓.๗๕ ล้านตันเท่านั้นเอง ลดต่ำกว่าปีที่แล้วมาก ดังนั้นการ

ค้าข้าวโพดในปีนี้ เราจึงต้องมุ่งที่ตลาดภายในประเทศให้ได้มีใช้อย่างเพียงพอ ก่อน แล้วจึงจะส่งส่วนที่เหลือออกไปขายตลาดต่างประเทศ

ในปีนี้อาจจะต้องกันข้าวโพดเอาไว้ใช้ภายในประเทศของเราเอง ๑.๕-๑.๗ ล้านตันที่เหลืออีกประมาณ ๑.๘-๒.๐ ล้านตันจึงพอจะแบ่งขายต่างประเทศได้ เมื่อเหลือน้อยอย่างนี้ทางโรงงานอาหารสัตว์ภายในประเทศไทยเราเอง ก็คงต้องการที่จะซื้อสำรองเอาไว้ใช้เองให้มากขึ้น ดังนั้น อาจจะทำให้มีการส่งออกขายต่างประเทศได้จริง ๆ มิใช่ถึง ๑.๘ ล้านตัน แต่ที่แน่ ๆ ก็คือว่าราคาข้าวโพดในปีนี้ คงจะขยับสูงขึ้นกว่ากิโลกรัมละ ๒ บาทกว่าได้แน่ ๆ ถ้าพี่น้องเกษตรกรจะช่วยกันดูแลรักษาคุณภาพของข้าวโพดที่ปลูกไว้แล้วนั้นให้ดีอย่าให้มีสารอะฟลาทอกซินและใจเย็น ๆ อย่าด่วนรีบขายนัก ในปีนี้รับรองว่ามีคนสนใจมาแย่งกันขอซื้อข้าวโพดไทยเราแน่ ๆ

ซึ่งเรื่องรายละเอียดของนโยบายในเรื่องข้าวโพดและการตลาดนี้ ทางรัฐบาลก็ได้ติดตามควบคุมความเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิด ซึ่งก็คงจะพยายามหาช่องทางที่จะทำประโยชน์ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ให้ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ด้วยดีที่สุดละ ที่นำมาทบทวนให้ทราบไว้นี้ ก็เพื่อให้เตรียมแผนการแก้ไขในปีต่อไปให้ดีขึ้น

และก็น่ายินดีอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ที่ทางโครงการอันสืบ

เนื่องมาจาก “น้ำพระทัยจากในหลวง” ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่นั้น ได้รับการขยายผล โดยได้รับความสนับสนุนร่วมมือร่วมใจจากประชาชนทั่วประเทศเป็นอย่างดี จึงมีแนวทางที่จะแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ของพี่น้องประชาชนในฤดูแล้งปีต่อไป ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งที่ทางกองทัพบก ได้มีโครงการที่จะสร้างพื้นที่สีเขียวไปด้วยป่าไม้โตเร็วอันเป็นประโยชน์ ให้บังเกิดขึ้นโดยเร็วในภูมิภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ และในภูมิภาคอื่น ๆ ได้ด้วย

เรื่องการพัฒนาโดยการบูรณะแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งบ่อ ฤ คลอง หรือสระน้ำที่มีอยู่แล้ว ก็ได้รับการบำรุงรักษาขุดลอกให้ลึกและเรียบร้อย เพื่อให้ใช้เก็บกักน้ำได้ดียิ่งขึ้นด้วยแล้ว ก็เป็นวิธีแรกที่จะปฏิบัติตามโครงการพัฒนาอย่างว่านี้ได้

และการพัฒนาในระยะยาวนั้น ก็จะได้มีการสร้างเหมืองฝาย หรือขุดสร้างแหล่งเก็บกักน้ำแห่งใหม่ขนาดย่อมขึ้น อาจจะรวมถึงโครงการนำน้ำจากแม่น้ำโขงขึ้นมาใช้ประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้นด้วย ให้มีใช้ได้อย่างเพียงพอในทุกหมู่บ้านทุกพื้นที่ที่จำเป็น พร้อมทั้งมีการปลูกต้นไม้โตเร็วที่ให้ผลตอบแทนได้ดีให้มากขึ้นด้วย

ในโครงการระยะยาวนี้ ทางรัฐบาลก็มีนโยบายที่จะให้มีการสร้างเขื่อน สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในภูมิภาค

ที่เหมาะสม เพิ่มเติมขึ้นให้มากด้วย เท้าที่กำลังปัจจัยจะมีอำนาจให้ดำเนินการได้ ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงออกอย่างชัดเจนของรัฐบาลและกองทัพบก โดยได้รับความร่วมมืออย่างกว้างขวางจากทุกฝ่ายอย่างน่าชื่นใจยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญชวนท่านทั้งหลาย ร่วมสนองปฏิบัติตามโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงครั้งนี้ด้วยโดยทั่วกัน

ทั้งนี้ เพื่อร่วมกันต่อสู้เอาชนะความแห้งแล้ง ซึ่งปรากฏจำเริญในธรรมชาติทุกเมื่อเชือวัน ในอดีตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่นั้นให้ได้เปลี่ยนไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นให้ประชาชนได้มีน้ำกินน้ำใช้ได้อย่างเพียงพอ และให้เพียงพอเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรสาขาต่าง ๆ ด้วยจึงจะดี

นอกจากเรื่องการขุดสร้างแหล่งเก็บกักน้ำเพิ่มขึ้นโดยตรงแล้ว การพัฒนาต่อเนื่องจากโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงนี้ ยังได้มีแนวที่จะปลูกสร้างป่าไม้สีเขียวขึ้นทดแทนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นผลสำเร็จให้จงได้ เพื่อให้มีต้นไม้เพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก-มาย จะได้ช่วยรักษาความชุ่มชื้นในดินและบริเวณป่านั้นไว้ให้กลับฟื้นคืนดีได้มากขึ้นดังเช่นในอดีตอีกครั้งหนึ่ง โดยมีแหล่งกักเก็บน้ำไว้เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งถ้าทำได้อย่างนี้ก็จะมียุทธประโยชน์ในการพัฒนาบ้านเมืองของเราได้อย่างมหาศาล ทั้งในทางตรงและทางอ้อมด้วย

เมื่อมีน้ำเราก็ควรจะฉวย

โอกาสทำการเลี้ยงปลา เพื่อหาทางให้ได้มีปลาเป็นอาหารโปรตีนมาใช้บริโภคกัน ทั้งยังมีทางส่งไปขายให้มีรายได้เสริมอีกทางหนึ่งได้อย่างดี พื้นที่ใดสามารถจะกักเก็บน้ำในช่วงปลายฤดูฝนไว้ได้ ก็ควรจะหาทางจัดเก็บน้ำกันไว้ให้เต็มที่

ด้วยก็จะดี

และในช่วงเวลาที่จะมีฝนตกใหญ่ท้ายฤดูกาลปกติแล้วนี้ พี่น้องเกษตรกรที่สนใจในเรื่องการเลี้ยงปลา ก็ควรจะได้เร่งเอาใจใส่ในเรื่องการเตรียมบ่อเลี้ยงให้ดีด้วย ควรจะถือโอกาสที่น้ำในบ่อ หรือ

ในคูที่จะเลี้ยงปลานั้นยังมีน้ำอยู่น้อย ถ้าที่ไหนยังพอทำได้ ก็ควรทำการท่อน้ำออก จับปลารุ่นเก่าออกเสียให้หมดก่อน แล้วขุดลอกเลนขึ้นมาใส่โคนต้นไม้ผลริมขอบบ่อเสียบ้าง ต้นมะพร้าว มะม่วง หรือไม้ผลต่าง ๆ ที่ปลูกไว้ตามริมขอบบ่อมันชอบดินเลนกันบ่อนี้มาก เพราะมีอาหารพืชสะสมอยู่มาก พอใช้ ใส่ดินเลนให้ต้นไม้นั้นก็จะมีเจริญเติบโตได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเขียวละ เป็นของดีที่ควรกระทำได้ก่อนจะมีฝนหนักในช่วงท้าย ๆ ฤดูฝน เพื่อจะเก็บกักน้ำไว้ให้ได้ดีขึ้นด้วย

เมื่อลอกดินเลนผิวหน้าขึ้นมาแล้ว ก็ควรขุดดินแต่งขอบบ่อให้เรียบรอยยั้งขึ้นด้วยก็จะดีมาก ต่อจากนั้นถ้าจะใช้เลี้ยงปลาก็ควรใส่ปูนขาวโรยลงทั่วบ่อ เพื่อฆ่าเชื้อโรคและสัตว์น้ำเล็ก ๆ และทำความสะอาดกันบ่อนี้ก่อน ซึ่งปูนขาวนี้จะช่วยลดความเป็นกรดของดินเลนกันบ่อให้มีสภาพเป็นกลางได้ดีขึ้นด้วย แล้วตากให้บ่อนี้รับแสงแดดจัด ๆ ไว้สัก ๖-๗ วันได้ก็จะดีมาก ถ้ามีโอกาสอันยวให้

ต่อจากนั้นจึงค่อยปล่อยน้ำใหม่เข้าบ่อ ควรปล่อยน้ำเข้าผ่านเครื่องกรองด้วยสักหน่อยก็จะดี ใช้ตะแกรงลวดตาถี่พอสมควรช่วยกรองด้วยเพื่อป้องกันมิให้ลูกปลาอื่น ๆ ที่อาจเป็นอันตรายต่อปลาที่เราจะเลี้ยงใหม่นั้นเข้ามาได้ อย่างเช่น พวกลูกปลาช่อนหรือปลากินเนื้ออื่น ๆ ที่หลุดเข้ามานั้นมันโตเร็ว ลูกปลาที่จะเลี้ยงใหม่ก็อาจจะถูกเจ้าลูกปลาช่อนที่

เติบโตได้รวดเร็วขึ้น จับกินเป็นอาหารเสียหมดก็ได้ จึงต้องหาทางป้องกันไว้แต่แรกเริ่มอย่าประมาทเป็นอันขาด

เรื่องการเลี้ยงปลาในบ่อหรือในแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งหมู่บ้าน อย่างที่หลายแห่งได้ดำเนินการเป็นผลดีมาในปีที่แล้ว ก็เป็นตัวอย่างอันดีที่หมู่บ้านอื่น ๆ น่าจะเอาเป็นตัวอย่างได้ดีเขียวละ

มีอยู่หลายหมู่บ้านแล้วที่ประชาชนเข้าร่วมกันหาพันธุ์ปลามาปล่อยลงเลี้ยงในอ่างเก็บน้ำขนาดย่อม ๆ ประจำหมู่บ้านของเขา ปล่อยปลาลงแล้วก็ช่วยกันดูแล ทั้งการให้อาหารปลา ตลอดจนการเฝ้าดูแลรักษาาร่วมกันด้วยตามสมควร พอครบกำหนดที่ปลาเหล่านั้นโตพอจะจับขายได้ เขาก็จะจัดให้มีการลงแขกช่วยกันจับปลาเหล่านั้น โดยใช้OWNลากหรือใช้แหใช้สวิง ช่วยกันจับปลาเป็นที่สนุกสนานครึกครื้นมากเขียวละ จับปลาได้แล้วก็เอามาแบ่งกัน และไม่ลืมที่จะกันส่วนหนึ่งเป็นรายได้เข้ากลุ่มไว้เป็นทุนรอนดำเนินการต่อไปด้วย

ท่านผู้ฟังเชื่อไหมล่ะครับว่า แม้ขนาดในพื้นที่ซึ่งแต่ก่อนเคยขาดแคลนนํ้าขนาดหนัก อย่างเช่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เคยมีคำกล่าวกันว่า “อยู่สุรินทร์ต้องกินน้ำดำ อยู่บุรีรัมย์ต้องตําน้ำกิน” คือหมายถึงการขาดแคลนนํ้าอย่างหนักหนาสาหัสนั้น

ซึ่งคำกล่าวของชาวอีสานแต่เดิมมาในเรื่องนี้ ปัจจุบัน

นี้ก็ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนภาพที่กล่าวในอดีตนั้นแทบจะหาดูไม่ได้เสียแล้วละ ยกเว้นเฉพาะช่วงฤดูแล้งจัดผิดปกติจริง ๆ เท่านั้น ทั้งนี้เพราะได้มีการขุดสร้างบ่อน้ำและแหล่งเก็บกักน้ำเพิ่มเติมขึ้นอีกมากมาย รวมทั้งได้บูรณะขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติให้ใช้การได้เพิ่มมากขึ้นด้วย

ผมอยากจะยกตัวอย่างมาเล่าให้ฟังสักแห่งหนึ่ง เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ตำบลบ้านธาตุ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ห่างจากตัวเมืองออกไปราว ๗๐ กิโลเมตร ซึ่งที่หมู่บ้านนี้แต่เดิมเป็นหมู่บ้านที่ยากจนมาก มีอาชีพหลักในการทำนาก็ได้ผลแย่มาก แต่ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมใจกันพัฒนา จัดแปลงหนองน้ำเก่าแก่ที่แห้งแล้งตลอดมา แม้ในหน้าฝนก็ยังตื้นเขิน มีผักตบชวาและวัชพืชน้ำขึ้นอยู่มากมายนั้น

บัดนี้ ก็ได้อาศัยความร่วมมือร่วมใจของบรรดาผู้คนในหมู่บ้าน และได้รับความสนับสนุนจากบางหน่วยงานและกรมประมงด้วย จึงทำการขุดลอกหนองน้ำเก่าแก่นั้นได้สำเร็จ ขุดลอกให้ใหม่เสียลึกเขียวละ พอให้เก็บกักน้ำได้มากขึ้น และเพื่อให้ใช้เลี้ยงปลาได้ดีด้วย มีคันเป็นถนนกันรอบหนองน้ำนั้นใช้เป็นทางสัญจรได้อย่างดีด้วย

ทางกรมประมงได้ช่วยเหลือจัดส่งลูกปลาพันธุ์ต่าง ๆ มาปล่อยลงให้เลี้ยงจำนวนประมาณหนึ่งแสนสองหมื่นตัว มี

(ต่อหน้า ๔๕)

กระบวนเรือ พยุหยาตรา ชลมารค

๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๐

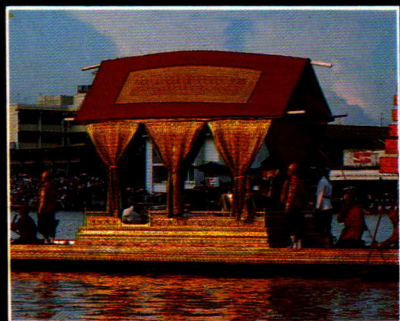
ภาพ : ชมกกา หงษ์สุวรรณ

“สุพรรณหงส์ทรงภู້ฮ้อย
งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์
ลีนลาคเลื่อนเตื่อนตาชม”

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ เป็นเรือพระที่นั่งกิ่ง ทอดบุษบกบัลลังก์ หรือ บัลลังก์กัญญา แล้วแต่งาน จัดเป็นเรือพระที่นั่งทรง หรือเรือเชิญปูชนียวัตถุ สำคัญ หรือเชิญผ้าพระกฐินในกระบวนพยุหยาตราชลมารค

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ และเรือพระที่นั่ง
อนันตนาคราช

๑. เรือครุฑเหินเหิง เป็น ๑ ใน ๘ ของเรือรูปสัตว์ ในหมู่เรือแสนยานุภาพ เล่นในริ้วในขาคู่กับเรือครุฑเตี๋ยไตรจักรในริ้วในซ้าย เรือรูปสัตว์ทุกลำ มีกระทุ้งเสา เวลาพายในกระบวนเสด็จ

๒. เรือกระบี่ปราบเมืองมาร เป็น ๑ ใน ๘ ของเรือรูปสัตว์ ในหมู่เรือแสนยานุภาพ ในกระบวนพยุหยาตราใหญ่ชลมารค เรือลำนี้เล่นในริ้ว ในซ้าย คู่กับกระบี่ราฎรอนราพณ์ในริ้วในขวา

เรือกระบี่ทั้งสองลำ ลักษณะและขนาดเป็นอย่างเดียวกัน ผิดกันแต่หัวเรือ กระบี่ปราบเมืองมาร เป็นรูปหนุมาน ส่วนหัวเรือกระบี่ราฎรอนราพณ์ เป็นรูปนิลนที มีสีกายเป็นสีดำ

๓. เรือเสือคำณสินธุ์ เป็นเรือพิฆาต นำหน้ากระบวนคู่กับเรือเสือทยานชล ในการเสด็จฯ โดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค และกระบวนราบใหญ่ในอ่าวทางเรือ

๔. เรือตั้ง ๑๖ เป็น ๑ ใน ๒๒ ลำของเรือตั้ง ใช้เข้าริ้วเป็นสายนอกในกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทั้งซ้ายขวา ทั้งกระบวนพยุหยาตราชลมารค และกระบวนราชทางเรือ มีกระทุ้งเสาด้วยทุกลำ

๕. เรือแซง เป็น ๑ ในจำนวน ๗ ลำ ที่ห้อมล้อมเรือพระที่นั่งทรงพร้อม ที่จะป้องกันพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรือแซงเหล่านี้จึงเป็นเรือที่เบา เล่นได้รวดเร็วกว่าเรือประเภทอื่นในกระบวนพยุหยาตราชลมารค

๖. เรือแดงโม เข้าริ้วในตำแหน่งเรือกลองใน เล่นนำหน้าเรือพระที่นั่งในแนวเดียวกัน เรือลำนี้เป็นเรือผู้บัญชาการกระบวนพยุหยาตรา

ตำแหน่งผู้บัญชาการกระบวนเรือพยุหยาตรา นี้ ตามโบราณราชประเพณี มีธรรมเนียมจะต้องมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งทุกครั้งที่มีการเสด็จ ฯ

“น้ำพระทัยจากในหลวง”
(ต่อจากหน้า ๔๘)

ทั้งปลาอีสก ปลานวลจันทร์
ปลานิล ปลาตะเพียนขาว ชาว
หมู่บ้านธาตุกิติใจ ที่ต่อไปนอก
จากจะมีน้ำใช้แล้ว ยังมีความ
หวังที่จะได้ปลาที่เลี้ยงไว้เอา
มากินกันได้ด้วย จึงมีการจัด
ตั้งเป็นคณะกรรมการของหมู่บ้าน
ขึ้นดำเนินการเรื่องนี้ จัด
แบ่งหน้าที่กันดูแลรักษาปลาที่
เลี้ยงไว้เป็นอย่างดี

ใช้เวลาเพียงประมาณ
๘ เดือนเท่านั้นเอง ปลาในหนอง
น้ำนั้นก็มิขขนาดตัวโตขึ้นเต็มที่
ความที่มีปลาชุมมากนี้ถึงขนาด
ชาวบ้านเขาเล่าให้เราฟังว่า แม้
แต่ควายซึ่งเคยลงอาบน้ำในบึง
นั้นก็ไมกล้างน้ำ เพราะกลัว
ปลาทอดเอานั่นเอง ต้องวิ่งแจ้น
หนีปลาขึ้นจากน้ำมาต้อย ๆ อย่าง
นี้ก็มี

เมื่อพบว่ามิปลาทูชุม
มากและโตเต็มที่แล้ว คณะ
กรรมการก็ใช้วิธีขายบัตรให้
ผู้สนใจลงทอดแหจับปลานี้ด้วย
เป็นจำนวนถึง ๓,๐๐๐ คน ลง
จับปลาด้วยเครื่องมือต่าง ๆ จน
เต็มบึงไปหมด ปลาโตเต็มที่
บางตัวหนักไม่ต่ำกว่า ๒ กิโล
กรัม จับกันอย่างสนุกครึกครื้น
อย่างไม่เคยมีมาก่อนเลยละ
ปลาที่จับได้นี้ก็ชาวบ้านด้วย
กันนั้นแหละที่ได้ช่วยกันซื้อ
กลับบ้าน ที่เหลือก็ส่งไปขาย
ในเมือง ทำเงินได้ปีละหลายแสน
บาทเชียยละ นับว่าเป็นตัวอย่าง
ของความร่วมมือที่ดีมาก

ความดังของหมู่บ้านธาตุ
ที่เลี้ยงปลาร่วมกันจนได้ผล

สำเร็จอย่างดั่งนี้ ทำให้หมู่บ้าน
อื่น ๆ อีกหลายแห่งได้ถือเอาเป็น
ตัวอย่าง พวกกันเลี้ยงตามอย่าง
หมู่บ้านนี้บ้าง และมีชื่อเสียง
โด่งดังไปไกลจนถึงต่างประเทศ
คือได้มีผู้สนใจจากประเทศ
ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น
และไต้หวัน เดินทางมาขอดูงาน
ที่หมู่บ้านนี้ด้วย หมู่บ้านนี้จึง
ดังไม่ใช่เล่นเลย

จากความแห้งแล้งเพราะขาดน้ำ แต่พอได้ร่วมมือร่วมใจกันปรับปรุงแก้ไขหนองน้ำธรรมชาติที่มีดินเลนอยู่ ให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้มากขึ้นแล้วเช่นนี้ ประกอบกับการปลูกต้นไม้โตเร็วเพิ่มขึ้นด้วย สภาพความแห้งแล้งก็บรรเทาเบาบางลงไป ชาวบ้านเริ่มเห็นตัวอย่างว่าที่ดินนั้นถ้าปรับปรุงให้ดีก็สามารถจะกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ จึงมีผู้ขุดบ่อเพิ่มเติมกันมากขึ้น และมีการเลี้ยงปลากันตามอย่างกันต่อไป ทำให้อำเภอรตนบุรี ของจังหวัดสุรินทร์ที่เคยแห้งแล้งขนาดหนัก ได้กลับกลายเป็นแหล่งเลี้ยงปลาออกขายอำเภออื่น ๆ ได้ด้วย ไม่ได้แห้งแล้งอย่างแต่ก่อนอีกแล้วละ

พอมีน้ำการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์อื่น ๆ ก็จะทำให้ง่ายเข้า มีการปลูกต้นไม้ผลและไม่ยืนต้นมากขึ้น ความร่มเย็นจากต้นไม้ก็มีมากขึ้นกว่าเดิม จึงมีส่วนช่วยให้เกิดความชุ่มชื้นมากขึ้น และโอกาสที่จะได้รับน้ำฝนก็จะมากขึ้นตามไปด้วย เป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ได้เป็นอย่างดี

บางท่านอาจจะสงสัยเรื่อง

อาหารปลา จะต้องให้พิเศษ
แบบที่เลี้ยงกันอยู่ในเมืองตาม
ฟาร์มปลาใหญ่ ๆ หรือจะปล่อย
เลี้ยงแบบธรรมชาติก็ได้

ก็ขอตอบชี้แจงว่า ที่
สุนทรได้ใช้วิธีอย่างง่ายที่สุด

คือ ปลอยปลาหลายชนิดตะ
กันไป ให้มันหากินในระดับ
ต่าง ๆ มีทั้งปลาเยือก ปลานวล-
จันทร์ ปลาตะเพียนขาว และ
ปลานิล พวกที่เลี้ยงง่าย ๆ นี้
เป็นพื้น ปลาเหล่านี้ส่วนใหญ่
มันกินตะไคร่และไรน้ำ รวมทั้ง
ผักหญ้าขायน้ำที่มีอยู่ในธรรม-
ชาติ รวมทั้งเศษอาหารและมูล
ของปลาผิวน้ำ ใช้เป็นอาหาร
หลักของมันอยู่แล้วนั่นด้วย

ที่ผู้เลี้ยงจะช่วยมันบ้าง ในการเลี้ยงปลาอย่างง่าย ๆ นี้ ก็ใช้วิธีเพาะไร่น้ำให้เกิดมาก ๆ ขึ้น ก็จะเป็นอาหารของปลา ทั้งหลายได้ดีมาก การเพาะ ไร่น้ำก็ทำได้ไม่ยาก วิธีง่าย ๆ วิธีหนึ่งก็คือ ให้เอาฟางมากอง สุมเข้าข้างตลิ่งตามมุมหรือ ขอบบึง หรือบ่อนั้น หาไม้ไผ่ มาปักกันเป็นคอกไว้ไม่ให้ฟาง ลอยออกไป แล้วเอาปุ๋ยมูลวัว

มูลควายที่พอจะหาได้เอามาใส่กองทับฟางลงไป เอาปูนขาวใส่ลงไปหน่อย แล้วเอาฟางทับใส่มูลสัตว์และปูนขาวทับลงไปอีก ทำเป็นชั้น ๆ อย่างนี้ข้างบนสุดถ้าจะให้ดีควรจะเอา

ท่อนไม้หนักสักหน่อย ดอกเป็นกากบาทวางทับบนกองฟางนั้น ให้มันอัดกันแน่นจมลงปริ่ม ๆ น้ำ ทำไว้ให้มันหลาย ๆ กอง สักหน่อยก็จะดีถ้าเป็นป่อใหญ่ ๆ วิธีง่าย ๆ อย่างว่านี้ ก็ได้เปลี่ยนฟางและมูลสัตว์นั้นให้กลับกลายเป็นไร่น้ำจำนวนมาก พอให้เป็นอาหารของปลาในบึงน้ำนั้น เปลี่ยนมาเป็นปลาที่เติบโตขึ้นจำนวนมากมายให้จับไปขายเปลี่ยนเป็นเงิน

เป็นทองได้สบายไป ด้วยวิธีนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เลี้ยงปลาในบ่อที่ขุดใหม่ก็ได้ดีเช่นเดียวกัน

คือถ้าคนเรามีความขยันและมีระเบียบวินัยของความร่วมมือที่ดีต่อกันเสียอย่าง ความสำเร็จในการหารายได้มาสู่ครอบครัว ก็จะมีผลสำเร็จได้ดีขึ้นอย่างแน่นอน ซึ่งก็จะช่วยให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างน่าพอใจเสียละ

ถัดจากเรื่องปลาในน้ำแล้ว ลองหันมาดูพืชสำคัญ ๆ บนบกดูบ้าง

เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๐ ที่ผ่านมานี้เอง ทางคณะกรรมการวิจัยและพัฒนากรมวิชาการเกษตร ก็ได้ประชุมพิจารณารับรองพันธุ์พืชใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอีกหลายชนิด ซึ่งก็น่าสนใจทั้งนั้นแหละ

คืออย่างเช่น มะม่วงหิมพานต์ มะพร้าวลูกผสมมันฝรั่ง ข้าวพันธุ์น้ำลึก และข้าวสาลี ซึ่ง ดร.ยุกติ สาริกะภูติ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ในฐานะประธานคณะกรรมการพิจารณา ได้เปิดเผยว่าพันธุ์พืชใหม่ที่ได้ผ่านการรับรองพันธุ์แล้วในครั้งนี้ และได้ตั้งชื่อเป็นพิเศษ คือ มีเลข “๖๐” ตามท้ายชื่อพันธุ์ทุกชื่อ เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์พระประมุขของพวกเราด้วย

ซึ่งพันธุ์พืชที่ได้ผ่านการรับรองพันธุ์จากคณะกรรมการฯ เป็นพันธุ์พืชใหม่เฉลิม

พระเกียรติ “๖๐” แล้ว มีเจ็ดชนิดด้วยกันดังนี้ คือ

พืชพันธุ์แรก คือ “มะม่วงหิมพานต์ศรีสะเกษ ๖๐-๑” เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงและให้ผลทุกปี เมื่อต้นปีอายุครบ ๑๐ ปีจะให้ผลผลิตเฉลี่ย ๒๒.๒ กิโลกรัมต่อต้น ในขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยของมะม่วงหิมพานต์ทั้งประเทศเท่ากับ ๖.๑ กิโลกรัมต่อต้น ผลแห้งหรือเมล็ดดิบ (nut) ของมะม่วงหิมพานต์ จะมีสีเทาขนาดใหญ่ปานกลาง น้ำหนักหนึ่งกิโลกรัมจะมีจำนวนเมล็ดดิบ ๑๖๐ เมล็ด และจำนวนเมล็ดเนื้อใน ๕๙๒ เมล็ดต่อหนึ่งกิโลกรัม ซึ่งจัดเป็นเกรด ๓ ของโลก ด้านทานต่อโรคพืชที่สำคัญได้ดี เช่นพวกโรคยางไหล โรคผลเน่าแห้ง และมีการระบาดของลายของแมลงศัตรูพืชน้อยกว่าพันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์มะม่วงหิมพานต์จากต่างประเทศ แต่พันธุ์นี้เป็นพันธุ์เบา มีอายุตั้งแต่ออกช่อดอกถึงเก็บเกี่ยวเพียง ๙๑ วัน ทำให้ประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ดีขึ้นด้วย

พืชที่สอง คือ “มะม่วงหิมพานต์ศรีสะเกษ ๖๐ เบอร์ ๒” เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงให้ผลทุกปีและเมื่ออายุครบ ๑๐ ปี จะให้ผลผลิตเฉลี่ย ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น ผลแห้งหรือเมล็ดดิบ (nut) มีสีน้ำตาลปนแดง ขนาดใหญ่และหนา น้ำหนัก ๑ กิโลกรัมจะมีจำนวนเมล็ดดิบ ๑๔๐ เมล็ด และจำนวนเมล็ดเนื้อใน ๕๕๗ เมล็ดต่อหนึ่งกิโลกรัม จัดเป็นมะม่วงหิมพานต์เกรด ๓ ของโลกเสียละ ทั้งยังมีความ

ด้านทานต่อโรคและแมลงที่สำคัญได้ดีด้วยเช่นเดียวกัน เป็นมะม่วงหิมพานต์พันธุ์เบา อายุตั้งแต่ออกช่อดอกถึงเก็บเกี่ยว ๑๐๓ วันเท่านั้นเอง พันธุ์นี้จึงได้รับความนิยมมาก เหมาะที่จะปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างดี

พืชที่สาม คือ “มันฝรั่งฝาง ๖๐” เป็นมันฝรั่งพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงงอกที่สม่ำเสมอ ผลผลิตได้เฉลี่ยถึงประมาณ ๔.๔ ตันต่อไร่ สูงกว่าพันธุ์ที่เคยปลูกเป็นการค้าในปัจจุบันถึงประมาณ ๓๐-๕๐% กล่าวคือ พันธุ์มันฝรั่งปัจจุบันให้ผลผลิตประมาณ ๑.๖๗ ตันต่อไร่ เท่านั้นเอง

ส่วน “มันฝรั่งพันธุ์ฝาง ๖๐” นี้ สามารถปรับตัวได้ดีในประเทศไทย มีระยะพักตัวยาว ทำให้เก็บรักษาได้ดีในสภาพโรงเรือนเก็บแบบธรรมชาติ มันฝรั่งพันธุ์ฝาง ๖๐ นี้เป็นพันธุ์เบา มีอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ ๙๐-๑๐๐ วัน มีความต้านทานต่อโรคใบไหม้และโรคใบมันจากเชื้อไวรัสได้ดี เปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้ง ๒๑% เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับบริโภคสดได้ดีมาก

พืชที่สี่ คือ “มะพร้าวชุมพรลูกผสม ๖๐” เป็นมะพร้าวลูกผสมระหว่างพันธุ์ไทยต้นสูงและพันธุ์เวสท์อาฟริกกันต้นสูง เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง คิดเป็นน้ำหนักมะพร้าวแห้งสูงถึง ๖๒๘ กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าพันธุ์เดิมที่นำมาผสม ตกผลได้เร็ว มะพร้าวพันธุ์ชุมพรลูกผสม ๖๐ นี้จะเก็บผลผลิตได้ในปีที่ ๕ หลังจากปลูก มีผลขนาดใหญ่

ตรงกับความต้องการของตลาดในประเทศ ทนทานต่อความแห้งแล้ง และยังไม่ปรากฏโรคและแมลงศัตรูที่ร้ายแรง มีเปอร์เซ็นต์น้ำมันสูง อยู่ระหว่าง ๖๓-๖๔ เปอร์เซนต์

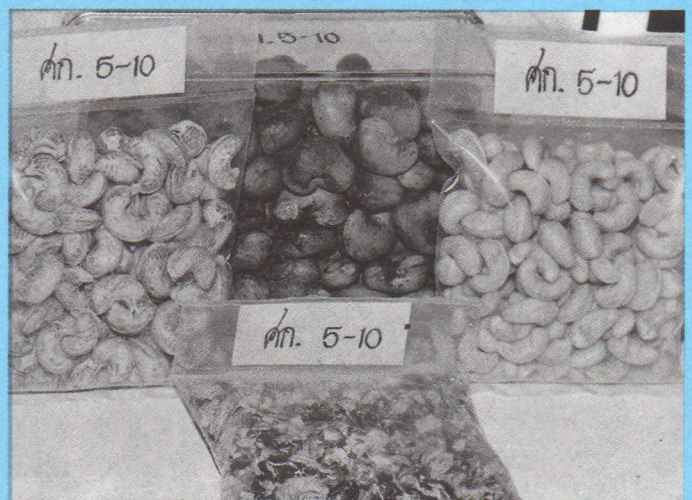
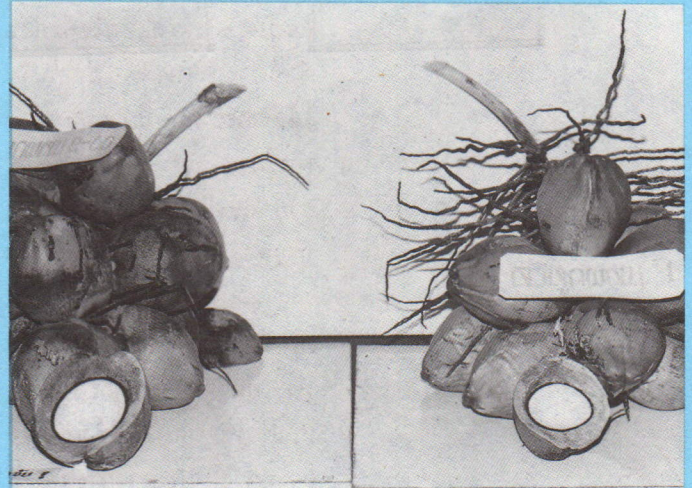
พืชที่ห้า คือ “ข้าวน้ำลึกหัตตรา ๖๐” ข้าวน้ำลึกหมายถึงข้าวที่ปลูกในนาซึ่งมีระดับน้ำลึกประมาณ ๕๐-๑๐๐ เซนติเมตร ซึ่งปัจจุบันผลผลิตของข้าวน้ำลึก เช่น ข้าวพันธุ์ กข ๑๗ และพันธุ์ กข ๑๙ ได้ผลผลิตค่อนข้างต่ำ แต่ข้าวน้ำลึกพันธุ์หัตตราพันธุ์ใหม่นี้ ซึ่งเป็นข้าวพันธุ์ผสมระหว่างพันธุ์ขาวนาเงย ๑๑ และพันธุ์ซี ๔-๖๓ ให้ผลผลิตได้สูง และมีคุณภาพเมล็ดดี คือให้ผลผลิตเฉลี่ย ๔๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ เป็นข้าวที่มีท้องไข่น้อย สามารถทนแล้งได้ดี คุณภาพข้าว “พันธุ์น้ำลึกหัตตรา ๖๐” นี้เมื่อหุงเป็นข้าวสุกค่อนข้างนุ่ม เหมาะสำหรับปลูกในภาคกลางที่มีระดับน้ำลึกสูงสุดไม่เกิน ๑๐๐ เซนติเมตร และในพื้นที่บางแห่งซึ่งเคยปลูกข้าวนาสวน แต่มีปัญหาเรื่องระดับน้ำลึกเกินไปเหล่านั้นได้อีกด้วย

พืชที่หก คือ “ข้าวสาลีฝาง ๖๐” เป็นข้าวสาลีสำหรับทำขนมปังที่ให้แป้งชนิดเอนกประสงค์ เหมาะสำหรับใช้ทำได้ดีทั้งคูกี้ บิสกิต ปาท่องโก๋ “ข้าวสาลีฝาง ๖๐” มีเปอร์เซ็นต์โปรตีนในแป้ง ๑๐-๒๐ เปอร์เซนต์ ทนร้อนและอากาศแห้งแล้งได้ดี เป็นโรคราสนิมได้น้อย

การปลูก “ข้าวสาลีฝาง ๖๐” ในสภาพธรรมชาติ พบว่า

ควรปลูกในแหล่งที่มีฤดูหนาวสั้น เพราะข้าวสาลีพันธุ์นี้มีความสามารถในการทนร้อนและอากาศแห้งแล้งได้ดี มีความต้านทานต่อโรคราสนิมได้ดี จึงให้ผลผลิตสูงกว่าข้าวสาลี

มะพร้าว “ชุมพรลูกผสม ๖๐” (ซ้าย) เปรียบเทียบมะพร้าว “สวีลูกผสม ๑” (ขวา)

มะม่วงหิมพานต์ศรีสะเกษ ๖๐-๒

“พันธุ์สะเมิง ๑” และ “พันธุ์สะเมิง ๒” มีอายุการเก็บเกี่ยว ๙๕ วัน เท่านั้นเอง จึงนำปลูกอย่างยิ่งในภาคเหนือซึ่งมีทำเลที่เหมาะสม

พืชที่เจ็ด คือ “ข้าวสาลีแพร์ ๖๐” เป็นข้าวสาลีสำหรับใช้ทำขนมปังเช่นเดียวกัน แต่ “ข้าวสาลีแพร์ ๖๐” นี้ให้แป้งชนิดหนักปานกลาง จึงเหมาะ

สำหรับใช้ทำชาละเปา ขนมปัง มีเปอร์เซ็นต์โปรตีนในแป้ง ๑๒-๑๓% ควรปลูกในแหล่งที่มี ฤดูหนาวสั้น "ข้าวสาลีพันธุ์แพร่ ๖๐" นี้มีความสามารถในการ ทนแล้งได้ดี และให้ผลผลิตสูง กว่าข้าวสาลีพันธุ์สะเมิง ๑ และ สะเมิง ๒ เจริญเติบโตดี ก่อน ข้างด้านทานต่อโรคราสนิม ได้ดีเช่นกัน มีอายุมากกว่า พันธุ์ฝาง ๖๐ เล็กน้อย คือมี อายุ ๙๗ วัน แต่เมล็ดจะโตกว่า ข้าวสาลีพันธุ์ฝาง ๖๐ เล็กน้อย

พันธุ์พืชใหม่เหล่านี้ ล้วน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มะม่วงหิมพานต์ ซึ่งเป็นพืช ความหวังใหม่ของวงการเกษตร ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ ๖ ที่ สามารถจะใช้ปลูกทดแทนพื้นที่ ปลูกมันสำปะหลัง ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของไทยนั้น กรมวิชาการเกษตรได้มีนโยบาย ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก ในขณะนี้ได้ผลิตต้นกล้าพันธุ์ มะม่วงหิมพานต์ทั้ง ๒ พันธุ์ใหม่ นั้นและต้นที่เสียยอดแล้ว เพื่อให้เกษตรกรได้ต้นพันธุ์ที่มี คุณภาพดีไปปลูก เพื่อให้ได้ ผลผลิตที่สูงและมีคุณภาพดี เป็นที่ต้องการของตลาดทั้ง ภายในและต่างประเทศด้วย แล้ว

ส่วนพืชอื่น ๆ นั้น ไม่ว่าจะเป็น "มะพร้าวลูกผสม ๖๐" มันฝรั่ง "พันธุ์ฝาง ๖๐" หรือ ข้าวสาลี "พันธุ์ฝาง ๖๐" และ "พันธุ์แพร่ ๖๐" นั้น กรมวิชาการ เกษตรก็พร้อมที่จะดำเนินการ โดยได้ร่วมมือกับกรม

ส่งเสริมการเกษตร หรือภาค เอกชนที่สนใจเพื่อส่งเสริมต่อไป หากพี่น้องเกษตรกรทราบใด สนใจ ก็เชิญติดต่อขอทราบ รายละเอียดเกี่ยวกับพันธุ์พืช ใหม่เหล่านี้ได้เสมอ ที่กรมวิชาการ เกษตร เกษตรกลาง บางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ หรือจะจดหมายถามมาทาง คอลัมน์ "เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น" วารสารไทย ดิถีปัญหาการ ทำเนียบรัฐบาล กทม. ก็ได้ เช่นกัน เรายินดีจะช่วยประสาน งานให้ได้เสมอ

และถ้าจะปลูกพืชพันธุ์ ซึ่งควรจะคัดเลือกเอาแต่พืช พันธุ์ดีลงปลูก ก็คงจะช่วยให้ เจ้าของหรือเกษตรกรผู้ประ กอบการนั้น สามารถจะได้รับ ผลสำเร็จเป็นอย่างดีขึ้น ดังนั้น ท่านผู้ประกอบการจึงควรใช้ ดุลพินิจในการเลือกพืชพันธุ์ปลูก โดยจะต้องพิจารณาให้ดีด้วย ก็จะช่วยให้ประสบความสำเร็จ ประสงค์ได้อย่างดี

ขณะนี้ทางกรมวิชาการ เกษตร ก็ได้ประกาศรับรอง พันธุ์พืชใหม่อีก ๑๔ พันธุ์ เพื่อ ร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องใน วโรกาสมหามงคลเฉลิมพระ- ชนมพรรษา ครบ ๕ รอบ พันธุ์ พืชใหม่นี้เป็นพันธุ์ที่มีคุณสมบัติ ดีเด่นกว่าพันธุ์เดิมที่เกษตรกร ใช้ปลูกอยู่ทั่วไป คาดว่าหลังจากเผยแพร่พันธุ์ไปแล้ว จะเป็น ที่ยอมรับของเกษตรกรและ เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างสูง

ดร.ยุกติ สาริกะภูติ อดีต อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ซึ่ง ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองปลัด

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เปิดเผยว่า เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ศกนี้ คณะกรรมการ วิจัยและพัฒนาของกรมวิชา การเกษตร ได้ประชุมพิจารณา รับรองพันธุ์พืชใหม่ ๆ เพิ่มเติม ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้รับรอง พันธุ์พืชใหม่อีก จำนวน ๑๔ พันธุ์

แบ่งเป็นพืชไร่ ๘ พันธุ์ ได้แก่ ถั่วเหลือง พันธุ์เชียงใหม่ -๖๐ งาขาวพันธุ์มหาสารคาม -๖๐ ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น ๖๐-๑ และพันธุ์ขอนแก่น ๖๐-๒ ปอแก้วคิวบาพันธุ์ขอนแก่น-๖๐ ถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท-๖๐ มัน สำปะหลังพันธุ์ระยอง-๖๐ และ ข้าวฟ่างพันธุ์สุพรรณบุรี-๖๐

นอกนั้นเป็นพันธุ์ข้าว ๖ พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ข้าวเจ้า สุพรรณบุรี-๖๐ พันธุ์ข้าวเจ้า ปทุมธานี-๖๐ พันธุ์ข้าวเจ้า ชุมแพ-๖๐ พันธุ์ข้าวเจ้าพัทลุง-๖๐ พันธุ์ข้าวเจ้าพิษณุโลก ๖๐-๑ และพันธุ์ข้าวเจ้าพิษณุโลก ๖๐-๒

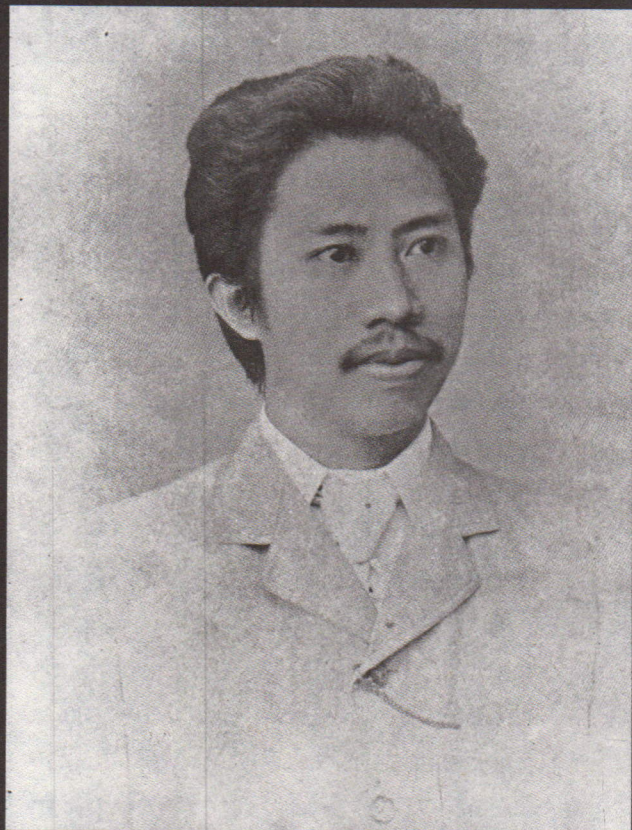
ซึ่งพันธุ์พืชใหม่แต่ละพันธุ์ นี้พอจะสรุปคุณสมบัติดีเด่น ต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

ถั่วเหลืองพันธุ์เชียงใหม่ -๖๐ เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง กว่าพันธุ์เดิมที่แนะนำคือ พันธุ์ สจ.๔ อยู่ถึง ๑๗ เปอร์เซ็นต์ มีจำนวนฝักต่อต้นดกมาก เมล็ด ก่อนข้างโต เป็นที่ต้องการของ ตลาด ด้านทานโรคราสนิมได้ดี มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้นประมาณ ๙๐-๙๕ วัน เหมาะสำหรับปลูก ในภาคเหนือทั้งในฤดูฝนและ ฤดูแล้ง

งาขาวพันธุ์มหาสารคาม- (ต่อหน้า ๗๖)

คณะละครสมัครเล่น แห่งบ้านปลายเนิน

ดร.กรรณิการ์ สัจกุล

(บน) สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
(ล่าง) “บ้านปลายเนิน”

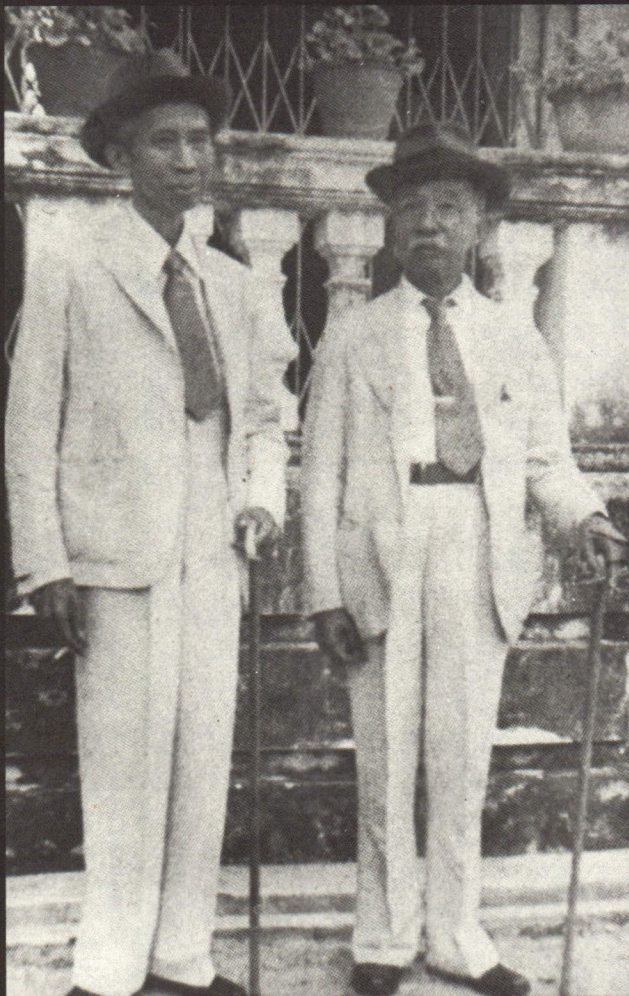
เอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของคนไทยซึ่งสืบทอดเป็นมรดกของชาติมากกว่า ๑๐๐ ปีแล้วนั้น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองและเป็นเครื่องชี้ความเป็นคนไทย หน้าที่ในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ ทางศิลปวัฒนธรรมเป็นของคนไทยทั้งชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้ช่วยกันสร้างสรรค์ ปรับปรุง ประสมประสานและสืบทอดมรดกไทยอันล้ำค่า มาจนให้ไว้เป็นสมบัติของลูกหลาน ในยุคปัจจุบันอันเป็นยุคที่สังคมค่อนข้างสลับซับซ้อน แวดล้อมอยู่ด้วยเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้า ขบวนการการถ่ายทอด ช่างรักษาเป็นสิ่งที่คนไทยยังดำเนินต่อไปไม่หยุดยั้ง เพื่อจะได้สร้างสรรค์ความเป็นไทย ที่บรรพชนได้ทำหน้าทีนี้ไว้สำหรับลูกหลานไทยอย่างดีตลอดมา

การทำหน้าที่สืบทอดมรดกไทยท่ามกลางยุคของเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมจากสังคมอื่น เป็นสิ่งที่ทำได้

ไม่ยากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายทอดให้ความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรมไทยให้แก่เยาวชนให้บังเกิดความซาบซึ้งในศิลปไทย จนมีจิตสำนึกที่จะช่วยกันจรรโลงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบไป เป็นสิ่งที่นายกรัฐมนตรีเป็นอย่างยิ่ง

ตำหนัก “บ้านปลายเนิน” หรือที่ชาวบ้านรู้จักกันในนาม “วังคลองเตย”^{*} นั้น นอกจากจะเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นพิพิธภัณฑที่รวบรวมผลงาน ศิลปะ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์แล้ว ยังเป็นสถานที่ที่เยาวบุรุษและเยาวสตรียุคปัจจุบันยังได้มีโอกาสได้รับการฝึกฝนนาฏศิลป์ไทย ตามแบบฉบับประเพณีโบราณ โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคณะอาจารย์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร และได้มีโอกาสแสดงละครประจำปีครั้งใหญ่ และถือเป็นการ “สอบไล่” ไปในตัว ในวันที่ ๒๘

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และ สมเด็จพระยาบรมราชานุภาพ

เมษายน ซึ่งเป็นงาน “วันนริศ”^๒ ในนามของ “คณะกรรมการสมัครเล่นบ้านปลายเนิน”

ในงาน “วันนริศ” ของทุกปี คณะละครชุดนี้ จะเล่นละครที่เรียกว่า “ละครดึกดำบรรพ์” ซึ่งเป็นบทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาบรมราชานุภาพทั้งสิ้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ โปรดการร้องรำทำเพลง มาแต่ยังทรงพระเยาว์ ได้ทรงศึกษาวิชาดนตรี จนสามารถแต่งเพลงได้ และทรงเคยคิดจัดการเล่นดนตรีไทยแบบใหม่ ๆ ขึ้นหลายอย่าง เช่น การเล่นคอนเสิร์ต (Concert) และการบรรเลงประกอบภาพนิ่ง (Tableau vivomt) จนเป็นที่รู้จัก และนิยมของประชาชนว่า ทรงพระปรีชาสามารถในงานด้านนี้ และยังได้ทรงจัดการแสดง tableau vivomt ถวายสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ครั้งหนึ่งด้วย

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๔ เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ อธิบดีกรมมหรศฯ ไปยุโรป ได้ไปชมละครโอเปร่าของฝรั่ง ก็ชอบใจมาก จึงมาชวนสมเด็จพระ

เจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ได้ทรงร่วมมือกันจัดเล่นละครไทยแบบโอเปร่า คือ เป็นละครที่ใช้ฉากและแสงสีประกอบ ทั้งจัดให้ตัวละครขับร้องเพลงประกอบด้วยดนตรีที่ไพเราะ โดยสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ทรงดัดแปลงวิธีการเล่นละครนอกและละครในให้กระชับเข้าด้วยวิธีดัดทำร่า น่าพาทย์ ออกเสียบ้างให้เหลือแต่น้อย ตัดบทร้องที่กล่าวถึงการแสดงกิริยาออก เพราะละครก็ทำท่าให้เข้าใจอยู่แล้ว บทพูดที่ไพเราะก็ทรงดัดแปลง ให้ใช้ร้องด้วยเพลงลำนำต่าง ๆ ที่เหมาะแก่บท นอกนั้นใช้เจรจาเพื่อให้รู้ละครแบบใหม่ที่ทรงประดิษฐ์ขึ้นนี้ เริ่มเล่นในโรงละครของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ ซึ่งตั้งชื่อโรงละครที่สร้างใหม่ ว่า “ดึกดำบรรพ์” ด้วย ละครดึกดำบรรพ์เล่นอยู่ที่โรงละครของเจ้าพระยาเทเวศร์นี้ ๑๐ ปี จนกระทั่งเจ้าพระยาเทเวศร์มียอาการป่วยทุพพลภาพจึงได้เลิกโรงละครนั้นไป

ละครดึกดำบรรพ์ที่เล่นในงาน “วันนริศ” ต่อเนื่องมา

เด็ก ๆ กำลังฝึกซ้อมรำละครใน "โรงละคร" โดยมีคุณครูผู้ฝึกสอนคอย
ฝึกสอนอย่างใกล้ชิด

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ นั้นได้
แก่ เรื่อง อิเหนา ศรปนา
สังข์ศิลป์ชัย คาวี พระมณีนพชัย
อุณรุท ซึ่งล้วนแต่เป็นบทพระ-
นิพนธ์ ของสมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยา
นริศรานุวัดติวงศ์ ทั้งสิ้น

การเล่นละครสมัครเล่น
ของบ้านปลายเนินยุคแรกนั้น
เกิดจากพี่น้องและลูกหลานของ
ราชสกุล ได้หัดเล่นกันขึ้น แสดง
ถวายในงานวันประสูติเจ้านาย
ตามโอกาส ภายหลังเมื่อ พ.ศ.
๒๕๐๖ หม่อมเจ้าหญิงดวงจิต
จิตรพงศ์ พระธิดาองค์ใหญ่
ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา
นริศรฯ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมช่วย
จัดละครตลอดมา มีชันษาครบ
๖๐ ม.ร.ว. เอมจิตร จิตรพงศ์
จึงได้ชักชวนญาติและพี่น้อง
มารำถวายในวันนั้น หลังจาก
นั้นก็ได้มีการชักชวนให้มาฝึก
พ้อนรำต่อเนื่องกันมา โดยมี
ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนีย์
ได้ช่วยหัดให้ และต่อมาได้จัด
ส่งคุณครูจากวิทยาลัยนาฏศิลป์
ที่ปลดเกษียณราชการแล้วมา
ช่วยกันฝึกสอน

ในที่สุด "คณะละครสมัคร

เล่น" ได้ค่อยเป็นรูป เป็นร่าง
ขึ้นมาและได้ลงโรงครั้งแรกเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๑๓ จนปัจจุบันเวลา
ล่วงเลยมา ๒๐ ปีเศษแล้ว คณะ
ละครสมัครเล่นบ้านปลายเนิน
สามารถลงโรงแสดงระบำชุด
ต่าง ๆ รวมทั้งแสดงโขน และ
ละครในงาน "วันนริศ" ของ
ทุก ๆ ปี และยังได้แสดงถวาย
สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร
เพื่อหารายได้สมทบทุน มูลนิธิ
สิรินธรฯ อีกด้วย

ทุกเช้าวันเสาร์ ถ้าใคร
ผ่านมาทาง "วังคลองเตย" จะ
ได้เห็นเยาวชนทั้งหญิงทั้งชาย
มีตั้งแต่รุ่นจิ๋ว อายุ ๔ ขวบ จน
ถึงรุ่นใหญ่ ทะยอยเข้ามายัง
"โรงละคร" ที่อยู่ภายในบริเวณ
วังด้วยหน้าตาเรีงแรมใส
ทุกคนตรงเข้าไปไหว้คุณครู
ผู้สอนด้วยกิริยาเรียบร้อย การ
กราบขอบพระคุณคุณครูหลัง
จากที่ทํานองทั้งหลายได้ช่วยนุ่
โจงกระเบนสีแดง เพื่อเตรียม
การฝึกรำนั้น ก็ทำได้อย่าง
งดงามน่าชม นับว่า เยาวชน
ทั้งหลาย นอกจากจะได้มาเรียน
นาฏศิลป์ไทยแล้ว ยังได้มาเข้า
ค่ายรับการอบรมกิริยามารยาท

การฝึกซ้อมท่าต่าง ๆ ของโยน
ใน "โรงละคร"

แบบไทย ๆ ได้อีกส่วนหนึ่งด้วย การฝึกพ้อนรำนั้น จะเริ่มด้วยการรำ "เพลงช้า เพลงเร็ว" ซึ่งถือเป็น "เพลงครู" นักเรียนจะถูกฝึกท่ารำเบื้องต้น พร้อมกันทั้งหมด ต่อจากนั้น คุณครูก็จะจับแยกเป็นรุ่นจี้ว รุ่นใหญ่ ตามแต่พื้นฐาน และระยะเวลาของการฝึก หลังจากผ่านการรำ "แม่ท่า" แล้วก็จะเป็นการรำหน้าพาทย์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่หน้าพาทย์ธรรมดา หน้าพาทย์เชิด หน้าพาทย์เสมอ และหน้าพาทย์ตระนิมิตร ตามลำดับ แต่จะได้ "ซุ่มซุ่ม" ช้าหรือเร็ว อย่างไหน ขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

ส่วนเด็กที่เรียนโยนเป็น ดัวักษ์ ดัวลิง คุณครูรวมพ โพธิเวส ครูฝึกมือหนึ่งของ วิทยาลัยนาฏศิลป์ได้กรุณาเล่าให้ฟังว่า นอกจากเริ่มด้วยท่า เบื้องต้นเหมือนพวกเป็น "พระนาง" แล้วยังต้องมีท่าตอบเข้า ถองสะเอว เดินเสา และถีบ เหลี่ยม ส่วนดัวลิงนั้น ยังต้อง แยกไปฝึก ท่าฉีกขา และหก คะเมนต่างหากด้วย

ครูผู้สอนทุกท่าน หน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใส สนุกสนานกับการสอน ทั้งร้อง ทั้งเต้น และกระโดดไปพร้อม ๆ กับเด็ก อยู่ตลอดเวลา และด้วยเหตุนี้ กระมังที่ทำให้เด็ก ๆ ไม่เบื่อ และจะสังเกตได้ว่าจำนวนเด็ก ๆ ที่เข้ามารับการฝึกฝนนาฏศิลป์ไทย ก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี การฝึกฝนจะค่อย ๆ เข้มข้นตามลำดับ เมื่อใกล้จะถึงงาน "วันนริศ" คือ วันที่ ๒๘ เมษายน ของทุก ๆ ปี เด็ก ๆ จะถูกฝึกให้รู้จักและเรียนรู้เรื่อง ความอดทน ความมานะพยายาม ความมีวินัย ความร่วมมือและความพร้อมเพรียง บรรดา คุณครูทุกท่านก็จะทุ่มเท และเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังใจ ให้กับการฝึกโยนละครที่จะเล่นในวันนั้นอย่างเต็มที่ ไม่ว่า จะเป็นท่าร้ายรำ ท่าทางที่แสดง ความรู้สึก บทร้อง และคำพูดต่าง ๆ เพราะทุกคนมีจุดมุ่งหมาย และจุดมุ่งมันอย่างเดียวกัน เพื่อ งานวันนั้นจะได้ออกมาเป็นผล สำเร็จทั้งดงาม เพื่อเชิดชูนาฏศิลป์ไทยนั่นเอง

ในงาน "วันนริศ" แยก

“พระตาเน็ก” ซึ่งใช้เป็นประกอบพิธีกรรม “ไหว้ครู” โขนละครไทย โดยมิกะ อาจารย์มนตรี ตราโมท เป็นครูผู้ประกอบพิธี

ผู้มีเกียรติทั้งหลายจะทยอยกันเข้ามาจับจองที่นั่งรอบ ๆ สวนหลังพระตำหนัก บริเวณที่ใช้ในการแสดงคือ บริเวณสวนทั้งหมดเป็นการแสดงกลางแปลง ใช้ฉากธรรมชาติ การแสดงมักจะเริ่มด้วย การแสดงดนตรีดีกดำบรรพ์ และนาฏศิลป์ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคที่ได้รับ “ทุนนริศ” ประจำปีนั้น ๆ ผู้ที่ออกมารำรำ จะมีทั้งตัวพระ ตัวนาง ทั้งยักษ์ และลิง ทำให้นึกถึงเนื้อเรื่องระบำ อาศิรวาท ของนักเรียน “ทุนนริศ” ใน “วันนริศ” ๒๕๒๗ ซึ่งอาจารย์มนตรี ตราโมท เป็นผู้แตงนั้นมีใจความว่า

“มนุษย์กับยักษ์มาวันนี้	มิได้มีรอนราญเช่นกาลก่อน
ต่างมาด้วยสามัคคีที่สุนทร	ร่วมบันเทิงสไมสนริศวราช
ปวงข้าพเจ้าเหล่าครุฑทุนนริศ	มันคงจิตสำนึกพระคุณการุณสาร
ซึ่งได้ทรงกรุณาโปรดประทาน	ทุนในการศึกษาข้าทั้งปวง
ขอสมเด็จกรมพระยาศิลปี	ประทับถันพิมานแมนในแดนสรวง
อุดมทิพย์บริวณศฤงคารปวง	พระเกียรติช่วงโชติในไตรโลกา...”

พิธีไหว้ครู
 เป็นการแสดงการว้ต่อครู
 ผู้ประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยาให้
 ส่วนพิธีครอบหมายถึง
 ผู้ที่ได้รับการครอบนั้น
 ได้เริ่มความเป็นศิลปินโดยสมบูรณ์

ต่อจากนั้น จะเป็นการแสดงระบำของคณะละครสมัครเล่น ตั้งแต่รุ่นจิ๋ว กลาง และใหญ่ แต่ที่ขาดไม่ได้คือ โขนรุ่นจิ๋ว และเล็ก ชุดนี้มักได้รับการปรบมือเป็นพิเศษให้กับยักษ์และลิงจิ๋ว ๆ พระราม พระลักษมณ์ ซึ่งได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี ต่อจากนั้นจะเป็นละครดึกดำบรรพ์ จากบทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส และมักจะจบด้วยระบำถวายพระพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระราชวงศ์ แสดงโดย ลูกศิษย์ ของวังคลองเตยรุ่นใหญ่ งานเสร็จสิ้นลงอย่างงดงามและประทับใจ ผู้ชมไม่รู้ลืมทุกครั้งไป คณะละครทั้งหมดจะได้พัก ๒ เดือนเต็ม หลังจากเสร็จงาน “วันนริศ” และจะเริ่มต้นการ “ฝึกฝน” และ “ขับเคี่ยว” กันใหม่ตั้งแต่วันเสาร์แรกของเดือนกรกฎาคมเป็นต้นใหม่

แต่สิ่งที่จะอดจะกล่าวไม่ได้ ณ ที่นี้ก็คือ เมื่อเปิดภาคของการ “ฝึกฝน” ไปได้สักระยะหนึ่งทาง “วังคลองเตย” จะจัดให้มี พิธีกรรม “ไหว้ครู”

โขนละครไทย ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญสูงสุด ของผู้เป็นนาฏศิลปิน โดยใช้สถานที่บนพระตำหนัก เป็นที่ประกอบพิธี พิธีไหว้ครูเป็นการแสดงการว้ต่อครู ผู้ประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยาให้ ส่วนพิธีครอบหมายถึง ว่าผู้ที่ได้รับการครอบนั้นได้เริ่มความเป็นศิลปินโดยสมบูรณ์

ในการปกครอง “พิธีไหว้ครู” นี้ คณะละครสมัครเล่นจะได้รับพระกรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบไม่ได้จากสมเด็จพระเจ้าพ้ามหาจักรีสิรินธร พระผู้ชาวไทยทั่วประเทศตระหนักดีถึงความอาทรห่วงใย ที่พระองค์ทรงมีต่อศิลปและวัฒนธรรมไทยทุกสาขา รวมทั้งนาฏศิลป์และดุริยางค์ ศิลปินทุกผู้ทุกนามทั่วประเทศ ได้ซาบซึ้งและตระหนักถึงน้ำพระทัย และพระกรุณาธิคุณ ขอนี้จึงมีทั้งแรงบันดาลใจ มีความตั้งใจมุ่งมั่น ในการที่จะธำรงรักษามรดกไทยอันล้ำค่า และนำห่วงแหนไว้เป็นสมบัติของลูกหลานไทยสืบไป และปณิธานนี้ได้สืบทอดลงมายัง “คณะละคร

สมัครเล่น แห่งบ้านปลายเนิน” โดยพระทายาทของสมเด็จพระ- เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา นริศรานุวัดติวงศ์ “พระบิดา ของศิลปแห่งชาติ” แล้ว

๑ วังคลองเตย เป็นที่ประทับ
ของพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยา
นริศรานุวัดติวงศ์ หลังจากที่พระองค์
ได้ประทานวังเก่าคือ วังริมท่าพระ
ถนนหน้าพระลาน ที่พระบาทสมเด็จพระ
นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประทับ
อยู่แต่ก่อน โอนให้รัฐบาลใช้เป็นมหา
วิทยาลัยศิลปากร มาตั้งแต่ พ.ศ.
๒๕๐๑ สำหรับวังคลองเตย หรือ
ตำหนัก “บ้านปลายเนิน” นั้นได้ทรง
ซื้อที่ดินมา ริมนนพระราม ๔ ตำบล
คลองเตย และสร้างเป็นที่ประทับตาก
อากาศ ภายหลังโปรดประทับอยู่ที่นั่น
ตลอดพระชนมายุ ปัจจุบันเป็นที่พำนัก
ของพระทายาทในราชสกุลจิตรพงศ์

๒ งาน “วันนริศ” เริ่มจัดให้
ขึ้นเป็นครั้งแรก ณ ตำหนัก “บ้าน
ปลายเนิน” ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ใน
วันที่ ๒๔ เมษายน ซึ่งตรงกับวัน
ประสูติ ได้เปิดโอกาสให้ผู้มีเกียรติ
เข้าชมรูปภาพฝีพระหัตถ์ และการ
แสดงละครดึกดำบรรพ์ โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อหาเงินสมทบ “ทุนนริศ”
ซึ่งจัดตั้งขึ้นไว้เพื่อใช้ในการส่งเสริม
การศึกษาด้านศิลปเป็นประจำทุกปี

๓ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ.
๒๔๑๑-๒๔๕๓) วัฒนธรรมตะวันตก
แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทยมาก
มายหลายอย่าง รวมทั้งนาฏศิลป์และ

ดนตรีต่างมีผู้นำมาใช้ประสมประสาน
กับของไทยหลายแบบหลายประการ
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ซึ่ง
ทรงรับหน้าที่ช่วยจัดงานรับรองแขก
เมืองอยู่เนือง ๆ จึงทรงคิดจัดงานกา
ยบันเทิงสั้น ๆ ขึ้นในในราชการ เช่น
การแสดงคอนเสิร์ตเพื่อให้ได้ชมเครื่อง
ดนตรีไทยต่าง ๆ และได้เห็นได้ฟัง
ตัวอย่างการบรรเลงของไทยที่มีท่วงที
ลีลาแตกต่างกัน ทรงอาศัยการบรรเลง
เพลง Suite ของฝรั่งเป็นแนวความคิด
นำคำกลอนในวรรณคดีที่เคยนิยม
กันมาแต่ก่อน เช่น เรื่อง อิเหนา มา
ตัดแต่งให้สั้น แล้วต่อเติมเชื่อมกันมิให้
เสียเนื้อความบรรเลงเป็นเพลงทำนอง
ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมติดต่อกัน
เป็นเรื่อง ผู้ฟังมักเรียกการบรรเลงชนิด
นี้ว่า “ละครมิด” คือฟังแล้วเหมือน
ดูละคร แต่ไม่เห็นตัวแสดง ต่อมา
พระองค์จึงค่อยปรับมาเป็น “ละคร
ดึกดำบรรพ์”

๔ มูลนิธิสืบนาคะ เป็นมูลนิธิที่ได้
ก่อตั้งขึ้นเพื่อจัดหาทุนทรัพย์เป็นค่ายา
และค่าเครื่องเวชภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะ
ให้การรักษายาบาลแก่พระภิกษุ
สามเณรอาพาธภายใน “มหาวิทยาลัย
สงฆ์ ตั้งอยู่ที่ ถนนพหลโยธิน ตำบล
สนับทึบ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา
ทุกวันจันทร์ วันพฤหัสบดี และวันเสาร์
จะมีคณะนายแพทย์และท่านผู้มีจิต
เป็นกุศลอาสาสมัครออกไปช่วยบริการ
ตรวจโรค รักษาพยาบาล และเปิด
การรักษาแผนกอายุรกรรม และทันต
กรรม ให้กับพระภิกษุสามเณร ตลอด
จนประชาชนทั่วไปไม่ต่ำกว่า ๓๐
คน จนถึง ๑๐๐ คน ขึ้นไป นอกจาก

นั้นมูลนิธิยังมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริม
การศึกษาอบรมวิชาพยาบาล ส่งเสริม
พระพุทธศาสนา และเพื่อก่อสร้างและ
บูรณะซ่อมแซมสถานพยาบาลอีกด้วย

๕ ในการใช้ฉากธรรมชาตินั้น
มีเรื่องเล่ากันว่า ในการเลี้ยงรับรอง
เลวณ็อฟฟูลิน แห่งอิตาลี ซึ่งเสด็จ
ประพาสที่หนองบัว สระบุรี เมื่อ พ.ศ.
๒๔๕๑ นั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา
นริศฯ ได้ทรงคิดแปลงทละครเรื่อง
มณีพิชัย จากบทพระราชนิพนธ์ใน
รัชกาลที่ ๒ เป็นบทละครสั้น ๆ แบบ
ละครนอก ในครั้งนั้นเล่ากันว่า ทรง
กะให้สร้างศาลาป่าเล็ก ๆ ขึ้นหลัง
หนึ่งเป็นที่แสดงละครที่หน้าพลับพลา
ที่ประทับแบบของแขกเมือง ให้ผู้ม
ห่มไม้ธรรมชาติเป็นฉากจุกคอบไฟให้
สว่างไสวแต่พอควร ประกอบด้วยการ
แสดงพื้นเมือง เช่น แอ่วแคน
และเซิ้งต่าง ๆ อีกด้วย

๖ ทุนนริศรานุวัดติวงศ์ เป็น
ทุนที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงพระองค์
ท่าน ให้เป็นทุนการศึกษาทางศิลป
ทุกสาขา ความเป็นมาของการจัดตั้ง
ทุนนี้เริ่มต้นเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.
๒๕๐๖ คณะกรรมการแห่งชาติ ว่า
ด้วยองค์การศึกษา สหประชาชาติ
ได้ลงมติซึ่งสอดคล้องกับความต้องการ
ขององค์การศึกษา ว่าควรจัดให้มีการ
ฉลองวันประสูติ ครบ ๑๐๐ ปี
ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ในฐานะ
ที่ทรงเป็นบุคคลสำคัญของชาติ จึง
ได้เสนอเรื่องไปยังรัฐบาล คณะรัฐมนตรี
ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานฉลอง
วันประสูติ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการเป็นประธาน ในการฉลอง

ครั้งนั้น มีการจำหน่ายหนังสือ การ
แสดงละครบทพระนิพนธ์ จำหน่าย
บัตรผ่านประตูเข้าชมงานฉลอง มี
เงินรายได้ ๒๓,๓๑๒.๐๐ บาท คณะ
กรรมการจัดงานฉลองฯ เห็นว่าควร
ตั้งเป็นทุนการศึกษาทางศิลปขึ้น และ
ความมีคณะกรรมการจัดทุนนี้ให้เป็น
ไปตามประสงค์ของคณะกรรมการ
จัดงานฉลองฯ จึงได้เสนอ กระทรวง
ศึกษาธิการให้ตั้งคณะกรรมการจัดทุน
นริศรานุวัดติวงศ์ขึ้นชุดหนึ่งเพื่อค
ำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทุน โดยมี ม.อ.
เป็นมาลากุล เป็นประธานกรรมการ และ
หม่อมเจ้าดวงจิต จิตรพงศ์ ทรงเป็น
กรรมการที่ปรึกษา ต่อมาเมื่อมีการ
จัดงาน “วันนริศ” ขึ้นในวันที่ ๒๔
เมษายน ของทุก ๆ ปี จนมียอดเงินสูง
ขึ้นเรื่อย ๆ ในที่สุด คณะกรรมการ
ได้พิจารณาเปลี่ยนสภาพเป็นมูลนิธิ
ที่มีชื่อว่า “มูลนิธินริศรานุวัดติวงศ์”
ในปี ๒๕๒๖ โดยมีสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงรับเป็นประธานกรรมการกิตติม
ศักดิ์ของมูลนิธิ

จำนวนนักเรียนที่ได้รับ “ทุน
นริศ” นั้น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และ
ขยายสาขาวิชาทางศิลปมากขึ้น ซึ่ง
ผู้รับทุนมาจากสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
ดุริยางคศิลป์ไทย คีตศิลป์ไทย ศิลปไทย
ศิลปประจำชาติ ภาพพิมพ์ มีจำนวน
ทั้งสิ้นประมาณ ๒๐๐ คน นับตั้งแต่
เริ่มต้น

น้ำ.....

ธนวัฒน์ ศาสตร์ประเสริฐ

น้ำ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทั้งมวล ไม่ว่าจะเป็น คน สัตว์ พืช น้ำจึงมีความหมายต่อชีวิต คนเราต้องการน้ำเพื่อดื่ม และชำระล้างทำ

ความสะอาดร่างกาย น้ำมีความจำเป็นต่าง ๆ ต่อพืชเพื่อการเจริญเติบโต ประเทศไทยมีฝนตกเป็นปริมาณมาก มีน้ำอุดมสมบูรณ์ มองไปที่ใดก็เห็นมีน้ำอยู่ทั่วไปตามห้วย หนอง

คลอง บึง

เนื่องด้วยอาชีพหลักของราษฎรในประเทศ ได้แก่ การทำเกษตรกรรม สิ่งสำคัญและจำเป็นในการประกอบเกษตรกรรมจึงได้แก่น้ำ พื้นที่เกษตรกรรมบางแห่งขาดแคลนน้ำที่จะใช้ในการเพาะปลูกและใช้ในการอุปโภคบริโภค บางแห่งน้ำหลากท่วมสวนไร่นาของราษฎร ทำให้พืชไร่ได้รับความเสียหาย น้ำจึงมีทั้งประโยชน์มหาศาลและโทษมหันต์ในคราวเดียวกัน น้ำให้ความชุ่มชื้นแก่มวลแมกไม้พื้นดินและแผ่นฟ้า น้ำดับความกระหายแก่มวลมนุษย์และชีวิต น้ำเป็นความต้องการอย่างที่สุดของราษฎรในชนบท ไม่ว่า น้ำกิน น้ำใช้ในชีวิตประจำวัน หรือน้ำเพื่อการเกษตร เชื้อน ฝ้าย คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ และการเก็บระบบรักษาน้ำในรูปแบบต่าง ๆ ในท้องที่อันกันดารแห้งแล้งจึงบังเกิดขึ้นมาโดยตลอด

คำว่า “น้ำ” นั้นมีความหมายอย่างลึกซึ้ง สามารถเปรียบกับจิตใจของมนุษย์ได้อย่างดี เด่นดังเช่น “เล่าจื้อ” ปรารภญี่แห่งเมืองจันทราว่าไว้เมื่อหลายร้อยปีว่า

“ผู้นำที่ฉลาดก็เหมือนน้ำขอให้พิจารณาน้ำ น้ำทำความ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ทอดพระเนตรโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยเรือ ต.ดงมะไฟ และโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยเพ็ก ต.ห้วยยาง อ.เมือง จ.สกลนคร

“ผู้นำที่ฉลาดก็เหมือนน้ำ
ขอให้พิจารณาน้ำ

น้ำทำความสะอาดและให้ความสดชื่น
แก่บรรดาสิ่งต่าง ๆ
โดยปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง
และไร้ความลำเอียง
น้ำไหลลึกลงใต้พื้นผิวของสิ่งต่าง ๆ
อย่างเสรี และไร้ความกลัว”

เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรภูมิประเทศในเขตพื้นที่ ต.พังขว้าง อ.เมือง บ้านหนองปลาตุ๊ก อ่างเก็บน้ำห้วยทรายตอนบน จ.สกลนคร

สะอาดและให้ความสดชื่นแก่บรรดาสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง และไร้ความลำเอียง น้ำไหลลึกลงใต้พื้นผิวของสิ่งต่าง ๆ อย่างเสรี และไร้ความกลัว”

โดยธรรมชาติแล้วน้ำจะไหลจากที่สูงไปสู่ที่ต่ำ และซึมแทรกอยู่ในทุกอณูของสรรพสิ่งทั้งหลาย น้ำพระทัยองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ น้ำทิพย์ที่หยาดโลมอยู่ในหัวใจ

และความรู้สึกของพสกนิกรชาวไทยทั้งปวง พระองค์ท่านห่วงใยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ชาวไทยทุกคน ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนตำบลใด ในสังคมเมืองหรือท้องถื่นทุ-

กันดารห่างไกลต่างอยู่เย็นเป็นสุขโดยถ้วนหน้าด้วยพระบารมีของพระองค์

พระองค์ท่านได้ทรงแสดงให้เห็นว่าประเทศชาติจะสามารถเฟื่องฟูขึ้นได้และประชาชนจะสามารถมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ถ้าหากว่าประมุขของประเทศมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่รู้จักการให้และการแบ่งปัน โครงการ **“น้ำพระทัยจากในหลวง”** จึงได้อุบัติขึ้นจากการดำเนินการของฝ่ายกองทัพบก ซึ่งเป็นการสนองตอบตามพระราชดำริเพื่ออำนวยความสะดวกช่วยเหลือประชาชน โดยมี พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. เป็นผู้อำนวยการศูนย์ช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภาวะฝนแล้ง และ พล.ท.อรุณ

ประวัติธรรม ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายกิจการพลเรือน ในฐานะรองผู้อำนวยการฯ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ แก่ปัญหาภาวะฝนแล้งใน ๑๗ จังหวัดภาคอีสาน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

สำหรับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ากองทัพบกกำลังดำเนินการจัดรถแจกจ่ายน้ำออกแจกจ่ายน้ำดื่มอุปโภคบริโภคแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันกรมวิทยาศาสตร์ทหารบกได้ร่วมกับกองทัพอากาศและกรมตำรวจจัดทำฝนเทียมขึ้น การที่กองทัพบกตัดยอดเงินงบประมาณของกองทัพบกจำนวน ๓๐๐ ล้านบาท เพื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปพัฒนาภาคอีสานตามโครงการของผู้บัญชาการทหารบก

ซึ่งได้กล่าวไว้อย่างเปิดเผยว่า กองทัพบกจะสร้างสรรค์จังหวัดต่าง ๆ ทางภาคอีสานซึ่งแห้งแล้งให้เป็นเมืองเขียวชอุ่มภายในเวลาไม่ช้า

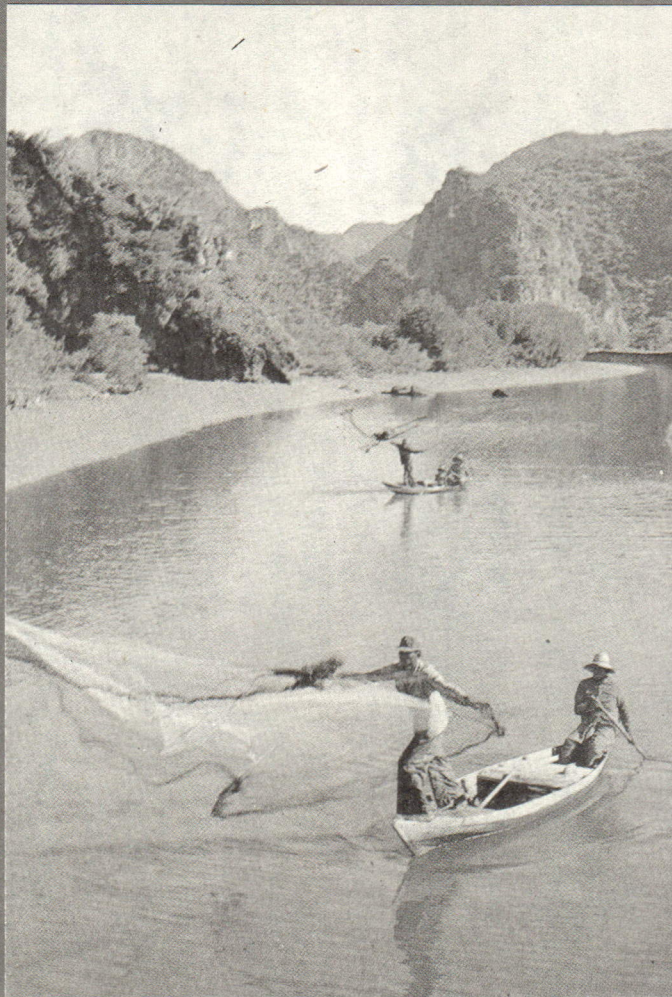
ความจริงเป็นที่รู้กันอยู่แล้วว่า จังหวัดต่าง ๆ แทบทุกจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นภาคหนึ่งของประเทศไทยที่มีความก้นดกรแห้งแล้งและขาดน้ำซึ่งเป็นอุปสรรคทุก ๆ อย่าง อันจำเป็นแก่ชีวิตและการครองชีพ จึงทำให้จังหวัดต่าง ๆ หลายจังหวัดในภาคอีสานกลายเป็นจังหวัดที่ยากจน

ฝนแล้งในภาคอีสานนั้นเชื่อว่าจะมาแล้งในปีนี้ แต่แล้งติดต่อกันมาถึง ๓ ปี ทำให้น้ำในหนองบึงและในบ่อขุดแห้งไปหมด แม้แต่น้ำในเขื่อนก็ลดแห้งลงไปมาก เคยมีสมเด็จพระราชาคณะรูปหนึ่งกล่าวไว้ว่า คนอีสานนั้นฝนแล้งปีหนึ่งทนได้ สองปีก็ยังไม่ทนได้ แต่ถ้าสามปีติดต่อกันแล้วก็ทนไม่ได้ เขาจะอพยพทั้งบ้านเรือนและไร่นาเข้าไปหาที่อยู่ใหม่ ปีนี้เข้าปีที่ ๓ ที่เกิดความแห้งแล้งอย่างยิ่งยวด ในช่วง ๒ เดือนที่ผ่านมาถ้าท่านได้ดูทีวี ก็จะเห็นข่าวกองทัพบกกำลังใช้รถยนต์คันใหญ่ขนน้ำเอาไปให้ชาวบ้านที่กำลังอดน้ำอยู่หลายจังหวัดในภาคอีสานเกือบทุกคัน หากดูตามขนาดของรถที่ใช้ขนน้ำไปช่วยเหลือชาวอีสานก็พอจะ

คาดเดาได้ว่าหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ ที่อดน้ำพอใช้ไปอีกนาน และถ้าหากยังแจกจ่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนไปจนกว่าฝนจะตกลงมา

ป้ายที่แขวนข้างรถน้ำมีข้อความว่า **“น้ำพระทัยในหลวง”** หากได้พิจารณาอย่างลึกซึ้งจริง ๆ แล้วย่อมจะดื่มด่ำเข้าไปในหัวใจผู้ที่เดือดร้อนเป็นอย่างมาก ได้เห็นประจักษ์ชัดว่าน้ำพระราชหฤทัยจากพระเจ้าอยู่หัวผู้ซึ่งทรงทราบในรายละเอียดของความทุกข์สุขของราษฎรของพระองค์ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดหรืออยู่ที่ไหนที่กองทัพบกเขียนป้ายเช่นนั้น หากจะพอเดาได้ก็เพื่อที่จะให้ทุกคนได้รู้ว่าเป็นน้ำที่มาจากพระราชหฤทัย ทุกคนที่ได้รับน้ำนั้นจะต้องได้รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาเป็นล้นพ้นด้วยสัญญาของตนเอง ไม่ต้องมีใครออกไปพูดจาสั่งสอนทำนองประชาสัมพันธ์เพื่อให้ได้หน้าได้ตาเหมือนกับหน่วยงานบางหน่วย

กองทัพบกทำงานคราวนี้ทำด้วยความถูกต้อง สมกับเป็นทหารของพระเจ้าอยู่หัวจริง ๆ กล่าวคือไม่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า ไม่มีนายทหารผู้หนึ่งผู้ใดไปยืนเก้ ๆ กัง ๆ ที่มีมือชี้ไม้ในตอนแจกน้ำกับราษฎร ทำให้เห็นได้ว่าการทำงานของกองทัพบกนั้นเป็นการทำจริงได้ผลจริง ไม่ใช่ทำเล่นเพื่อประจบใครหรือ

อ้างว่ารักดีต่อราษฎร

จากเหตุนี้เองทำให้เข้าใจว่า ถึงเวลาแล้วที่กองทัพบกจะเข้าร่วมมือกับรัฐบาลในการ

พัฒนาภาคอีสาน ซึ่งได้เกิดความแห้งแล้งทุก ๆ ปี ให้กลายเป็นจังหวัดที่เขียวชอุ่มไปด้วยพันธุ์พฤษภษาเพราะลำพังแต่รัฐบาลที่จะดำเนินการฝ่ายเดียวทางจังหวัดภาคอีสานนั้นไม่ทันการณ์และทันต่อความประสงค์ของประชาชน กองทัพบกจึงเอาเงินงบประมาณของกองทัพบกเองไปลงทุนก่อนเป็นจำนวน ๓๐๐ ล้านบาท และอาจจะเฉลี่ยเงินงบประมาณของกองทัพบกให้เป็นประจำทุก ๆ ปี จนกว่าภาคอีสานจะเขียวชอุ่มไปทั่วทั้งภาค หากว่าโครงการนี้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผืนแผ่นดินอีสานที่เคยแห้งแล้งและแร้นแค้นก็จะกลายเป็นแผ่นดินที่ชุ่มฉ่ำประดุจน้ำพระทัยจากในหลวง เต็มไปด้วยพืชพันธุ์อันเขียวชอุ่มมีความอุดมสมบูรณ์ทัดเทียมกับภาคอื่น เมื่อถึงเวลานั้นประชาชนชาวอีสานก็จะไม่ทิ้งถิ่นหนีตายไปอยู่ในหัวเมืองใหญ่ ชีวิตที่ต้องผืนร้ายดินรนเพื่อความอยู่รอดของผู้บักดำไท่หวานย่อมจะผ่านไปด้วยดี

ชีวิตที่แร้นแค้น

ชีวิตที่คอยยากปากแห้ง

ชีวิตที่ต้องสู้อย่างเล็ด

ตากระเด็น

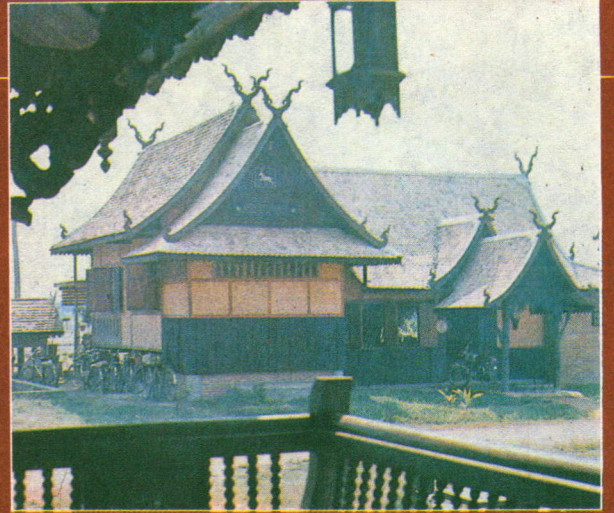
ชีวิตเหล่านี้จะไม่มีให้

ได้พบเห็นอีกบนแผ่นดินอีสาน แต่จะกลายเป็นเพียงตำนานเก่า ๆ ที่จะนำมาเล่าขานสืบต่อไปให้ลูกหลานของชีวิตคนบนแผ่นดินแห่งนี้เท่านั้น

เทคโนโลยีกับชีวิตไทย

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช*

เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มียู่
คู่กับชีวิตไทยตั้งแต่โบราณกาล
แต่มีได้เรียกกันว่า “เทคโนโลยี”
เพราะเป็นคำใหม่ซึ่งเพิ่งจะ
ปรากฏเป็นทางการครั้งแรกใน
พจนานุกรมไทย ฉบับราช-

* รองผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

บัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕
คนส่วนมากในอดีตรู้จักเทค-
โนโลยีในฐานะ “วิชาช่าง” ต่าง ๆ
ช่างไทยในสมัยโบราณได้ฝาก
ฝีมืออันน่าพิศวงไว้เป็นมรดก
ของชาติ ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน
นี้หลายเรื่อง

เทคโนโลยีด้านสถาปัตย-
กรรม อันเป็นมรดกของไทย

มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์
น่าประทับใจทั้งชาวไทยและ
ชาวต่างประเทศ ที่จังหวัด
นครปฐม บรรพบุรุษไทยได้
สร้างพระมหาเจดีย์ใหญ่ที่สุด
ในประเทศ โดยมีต้องอาศัยเสา
เข็มเป็นฐานตั้งในปัจจุบัน เพราะ
ไม่มีเครื่องตอกเข็มหรือจักรกล
เช่นในปัจจุบัน แต่พระปฐม-

ลักษณะที่สำคัญของเรือนไทยคือ
สามารถถอดออกได้เป็นชั้น ๆ
และนำมาประกอบกันใหม่ได้อีก
เพราะไม่มีการใช้ตะปู
แต่ใช้ระบบการเข้าไม้ที่แนบเนียน และสลักไม้แทน

เจดีย์ก็สามารถตั้งตระหง่าน
อยู่ได้นับพันปี โดยไม่มีที่ท้าว
จะทรุดหรือเอียง ที่จังหวัดพระ-
นครศรีอยุธยา แม้จะเหลือแต่
ทรากรปรักหักพังของประสาท
ราชมณเฑียร โบสถ์ วิหารของ

พระราชวังโบราณ แต่สิ่งเหล่านี้นั้น สะท้อนให้เห็นความยิ่งใหญ่
ที่เคยมีในอดีต ซึ่งศรีปราชญ์
เปรียบเทียบว่า เหมือนย้ายจาก
สวรรค์มาไว้บนพื้นดิน ดังโคลง
ว่า

“อยุธยาคล่มฟ้า
อำนาจบุญเพรงพระ
เจดีย์ละอออินทร์
ในทาบทองแล้วเนื้อ

ลงดิน แลฤา
ก่อเกื้อ
ปราสาท
นอกโสม”

ความสำเร็จทางเทคโนโลยีด้านสถาปัตยกรรมที่น่าภูมิใจ คือ เรือนไทย คนที่เคยอาศัยในเรือนไทยจะทราบดีว่า อยู่สบาย ไม่ร้อน เพราะระบายลมได้ดีมาก หลังคาทรงสูงช่วยระบายอากาศร้อนขึ้นไปข้างบน ทำให้ข้างล่างเย็นสบาย นอกจากนั้น เรือนไทยยังมิได้ถูกซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนได้เป็นอย่างดี ในบริเวณที่เป็นที่ราบลุ่มภาคกลาง เมื่อถึงฤดูน้ำหลากก็ไม่เดือดร้อนต้องหนีน้ำ เพียงแต่ขึ้นไปอยู่บนเรือนก็หมดปัญหา เพราะปลูกให้สูงพอที่น้ำจะท่วมไม่ถึง แต่ลักษณะที่สำคัญของเรือนไทยที่นับว่าเป็นความสำเร็จทางเทคโนโลยีการก่อสร้างของบรรพบุรุษไทย คือ เรือนไทยสามารถถอดออกได้เป็นชิ้น ๆ และนำมาประกอบกันใหม่ได้อีก เพราะไม่มีการใช้ตะปู แต่ใช้ระบบการเข้าไม้ที่แนบเนียน และสลักไม้แทน ในขณะที่เฟอร์นิเจอร์ถอดได้นั้นถือกันว่าเป็นของใหม่ของคนยุคปัจจุบัน แต่คนไทยกลับมีบ้านถอดได้มานานหลายร้อยปีแล้ว นำเสียดายเพียงอย่างเดียว คือ ยังไม่มีใครพัฒนาต่อ

เมื่อกล่าวถึงช่างในอดีตแล้ว จะเว้น “ช่างสิบหมู่” เสียมิได้ โบราณได้แบ่งช่างออกเป็นหมวดหมู่ หรือประเภทต่าง ๆ หลายประเภท แต่มิได้หมายความว่าช่างไทยทั้งหมดมีเพียงสิบประเภทเท่านั้น เข้าใจว่ามีมากกว่าสิบประเภท สมเด็จ

พระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงกล่าวถึงช่างสิบหมู่ไว้ว่า “ช่างสิบหมู่เป็นแต่ชื่อกรมที่รวบรวมช่างไว้ มีสิบหมู่ด้วยกัน ไม่ใช่ช่างในบ้านเมืองมีแค่สิบอย่างเท่านั้น” พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ซึ่งทรงรับผิดชอบคุมช่างสิบหมู่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงพระนิพนธ์โคลงบอกชื่อช่างสิบหมู่ไว้ว่า

“เขียน, กระดาษ, แกะ, หุ่น, ปั้น,
กลึง, หล่อ, ไม้สูง, สลัก,

ปูน, รัก, นุฮา
ช่างไม้

ซึ่งถ้านับแยกตามโคลงจะได้ ๑๓ ช่าง มิใช่ ๑๐ ช่าง มีผู้เข้าใจว่า เดิมอาจจัดไว้เพียง ๑๐ หมู่ ต่อมาภายหลังมีการเพิ่มหมู่ช่างขึ้นใหม่ แต่มิได้เปลี่ยนชื่อกรม คือ ยังคงเรียกด้วยความเคยชินว่า “กรมช่างสิบหมู่” ก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญที่จะกล่าวถึงในที่นี้มิใช่เรื่องชื่อ แต่เป็นคุณภาพของงานช่างไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า งานจากฝีมือช่างไทยเป็นงานประณีต ละเอียดอน มีลักษณะการสร้างสรรค์สูงเยี่ยม เป็นงานคุณภาพที่ควรแก่การชื่นชมยินดีและภาคภูมิใจอย่างแท้จริง เป็นเอกลักษณ์ของไทยที่สำคัญประการหนึ่ง

ควรทราบว่า “งานช่าง” ดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็น “เทคโนโลยี” แต่ทว่า “เทคโนโลยี” มีความหมายกว้างกว่า “งานช่าง” คือ ครอบคลุมกิจกรรม

ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงกล่าวถึงความหมายของเทคโนโลยีเป็นภาษาง่าย ๆ ว่า หมายถึง “การรู้จักนำมาทำให้เป็นประโยชน์” ตามความหมายนี้ งานช่างเป็นเทคโนโลยี แต่เรื่องอื่น ๆ ที่ไม่ใช่งานช่างก็เป็นเทคโนโลยีด้วย เช่น ความรู้ในการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การขยายพันธุ์พืชและสัตว์ การแปรรูปพืชและสัตว์ไปเป็นอาหาร ตั้งแต่อาหารสด อาหารแห้ง อาหารหมัก-ดอง ไปจนกระทั่งอาหารกระป๋อง หรืออาหารสำเร็จรูปต่าง ๆ ตัวอย่างทั้งหมดนี้ เป็น “เทคโนโลยีการเกษตร” ซึ่งเชื่อมโยงกับ “เทคโนโลยีอาหาร” และ “เทคโนโลยีอุตสาหกรรมอาหาร” ยังมีตัวอย่างเทคโนโลยีประเภทอื่น ๆ อีก เช่น

เทคโนโลยีการแพทย์

- การวินิจฉัยโรค, การผ่าตัด,

กายภาพบำบัด, เกษศาบำบัด ฯลฯ

เทคโนโลยีการสาธารณสุข

- การป้องกันและแก้ปัญหาโรคระบาด, การส่งเสริมอนามัยประชาชน, การวางแผนครอบครัว ฯลฯ

เทคโนโลยีการคมนาคม

- การเดินรถ, การบิน, การติดต่อโดยโทรศัพท์, การติดต่อโดยสัญญาณผ่านดาวเทียม ฯลฯ

เทคโนโลยีการดนตรี -

- การเล่นดนตรีแบบต่าง ๆ เช่น ดนตรีไทย; ดนตรีสากล, การเล่นแบบเดี่ยวหรือเป็นวง ฯลฯ

เทคโนโลยีสังคม - การ

- ประชาสัมพันธ์, การจัดการ, สหกรณ์, การจัดการศึกษา, กฎหมาย, การปกครอง, การตลาด, การโฆษณา ฯลฯ

เทคโนโลยีระดับสูง -

- คอมพิวเตอร์, การสื่อสารระบบเลเซอร์, หุ่นยนต์, ซูเปอร์คอนดักเตอร์, นิวเคลียร์ฟิวชัน

ถ้าจะพยายามไล่ตามฝรั่ง
ให้ทันในการก้าวหน้าแล้ว
เราจะต้องพยายามทำให้ได้ในเวลาเพียง ๑๐ ปี
แต่ฝรั่งนั้น เขามีเวลาค่อย ๆ ทำกันมาตั้งหลายร้อยปีแล้ว

เทคโนโลยีเหมาะสม - ห้างหุ้นล้ม, เครื่องสูบน้ำใช้เท้าเหยียบ, บ้านอิฐดินซีเมนต์, เชื้อนยาง, บ้านไม้ไผ่ขัดตะกือปูน, การผสมพันธุ์ปลาปัก ฯลฯ

เทคโนโลยีโบราณ - การใช้ม้าเร็วสื่อสาร, ยาสมุนไพร, จักสาน, การทอผ้าพื้นเมือง, การต่อสู้ต่าง ๆ เช่น มวยไทย ฟันดาบ ยุทธหัตถี, นวดแผนโบราณ, การปักเข็ม (หรือฝังเข็ม), ไสยศาสตร์, โหราศาสตร์ ฯลฯ

เทคโนโลยีทุกประเภท ทั้งตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วหรือ ยังไม่ได้กล่าวถึง อาจแยกออกได้เป็น ๒ องค์ประกอบ คือ ส่วนแรกเป็นส่วนที่มี “รูปธรรม” ภาษาอังกฤษเรียกว่า “hardware” มีลักษณะเป็นเครื่องจักร, อุปกรณ์, เครื่องมือ หรือ ชิ้นส่วนที่เป็นวัตถุ กับอีกส่วนหนึ่งมีธรรมชาติเป็น “นามธรรม” คือ เป็นความรู้ ภาษาอังกฤษเรียกว่า “software” ซึ่งอยู่ในสมองของผู้มีเทคโนโลยีนั้น แต่อาจถ่ายทอดเก็บไว้ในวัตถุได้ เช่น โปรแกรมที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ ซึ่งบันทึกลงในแถบหรือจานแม่เหล็ก หรือ magnetic tape/disc โน้ตเพลงที่

เขียนไว้ในกระดาษ แบบแปลนบ้านบนกระดาษพิมพ์เขียว หรือตำรายาสมุนไพรในสมุดข่อย เป็นต้น เทคโนโลยีจะมีสภาพสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ต้องมีทั้งรูปธรรมและนามธรรมประกอบกัน เช่น การเล่นดนตรีจะต้องมีเครื่องดนตรี ซึ่งเป็นรูปธรรมและโน้ตเพลงหรือความรู้ในการเล่นเพลงนั้น ๆ ซึ่งเป็นนามธรรม จะมีเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งก็เล่นไม่ได้ และถ้าเล่นเป็นวง ก็ต้องมีความรู้ในการนำวงดนตรีด้วย สำหรับดนตรีไทย แม้ไว้ในสมัยก่อนจะไม่มีโน้ตเพลง แต่อาศัยการถ่ายทอดความรู้ด้วยการจำ และเล่นจนเกิดความชำนาญ ซึ่งเรียกว่า “ถ่ายทอดเทคโนโลยี” ในส่วนที่เป็น software จากครูไปสู่ลูกศิษย์ ส่วนการผลิตเครื่องดนตรี เช่น ระนาดฆ้อง ซออู้ ฉิ่ง ฯลฯ ก็มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตจากครูไปสู่ลูกศิษย์เช่นเดียวกัน

เทคโนโลยีในการเล่นดนตรีก็ดี หรือเทคโนโลยีในการผลิตเครื่องดนตรีก็ดี ตลอดจนเทคโนโลยีอื่น ๆ ทุกประเภท เป็นสิ่งที่รู้จักกันในสมัยก่อนว่า “วิชา” หรือ “วิชาชีพ” ซึ่งแปลว่า “ความรู้” นั่นเอง และเป็นความ

รู้ที่คนโบราณหวงแหน หรือ “หวงวิชา” วิชาในภาษาโบราณ ความจริงก็ตรงกับคำว่า “เทคโนโลยี” ในปัจจุบันนั่นเอง ใครมีเทคโนโลยีคนนั้นก็ต้องหวงแหน เพราะเทคโนโลยีมีค่าเป็นเงินเป็นทอง สามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัวได้ เป็นตัวทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มในการผลิตสินค้า และบริการที่ขายให้แก่ลูกค้า

อย่างไรก็ดี เทคโนโลยีไม่จำเป็นจะจำกัดอยู่เฉพาะ “การผลิต” เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับ “การรู้จักนำมาทำให้เป็นประโยชน์” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งอาจสรุปเป็นภาษาชาวบ้านว่า เทคโนโลยี คือ “ทำเป็น” ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ความรู้เกี่ยวกับ “วิธีทำ” หรือ “กระบวนการ” ซึ่งเป็นนามธรรมกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำเป็น ซึ่งเป็นรูปธรรม การทำเป็นอาจแบ่งได้เป็น ๕ ระดับ เรียกว่า “ขีดความสามารถทางเทคโนโลยี ๕ ระดับ”

๑. ความสามารถในการเลือกสรร เป็นความสามารถ

ระดับต่ำสุดทางเทคโนโลยี เริ่มตั้งแต่เรื่องง่าย ๆ เช่น รู้จักเลือกซื้อผลไม้ที่มีคุณภาพจากการดูสีเปลือก รู้จักเลือกพืชสมุนไพรมาใช้แก้โรคต่าง ๆ รู้จักเลือกวัตถุดิบในการปรุงอาหาร รู้จักเลือกซื้อรถไถนา รู้จักเลือกวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจน รู้จักเลือกซื้อเครื่องบินรบบสมรรถนะสูง เป็นต้น ผู้ที่มีความสามารถระดับแรกทางเทคโนโลยีจะต้องมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้น แต่ไม่จำเป็นต้องลึกซึ้งถึงระดับแก้ไข ดัดแปลง หรือพัฒนาใหม่ เพียงแต่รู้หลักการและวิธีใช้ก็เพียงพอแล้ว

๒. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถระดับสูงถัดจากการมีความรู้ทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับเทคโนโลยี คือ มีความรู้ลึกซึ้งซึ่งเข้าใจระบบการทำงานและกลไกต่าง ๆ เป็นอย่างดี จนสามารถวิเคราะห์ปัญหา ข้อขัดข้อง เมื่อเกิดมีขึ้น ตลอดจนสามารถแก้ไข ซ่อมแซมให้กลับคืนดีดังเดิมได้ เช่น รู้จักซ่อมรถไถนา ซ่อมโรงงานอุตสาหกรรม ซ่อมเครื่องบิน ฯลฯ

๓. ความสามารถในการดัดแปลงหรือปรับปรุง เป็น

นายสนอง รุติประ

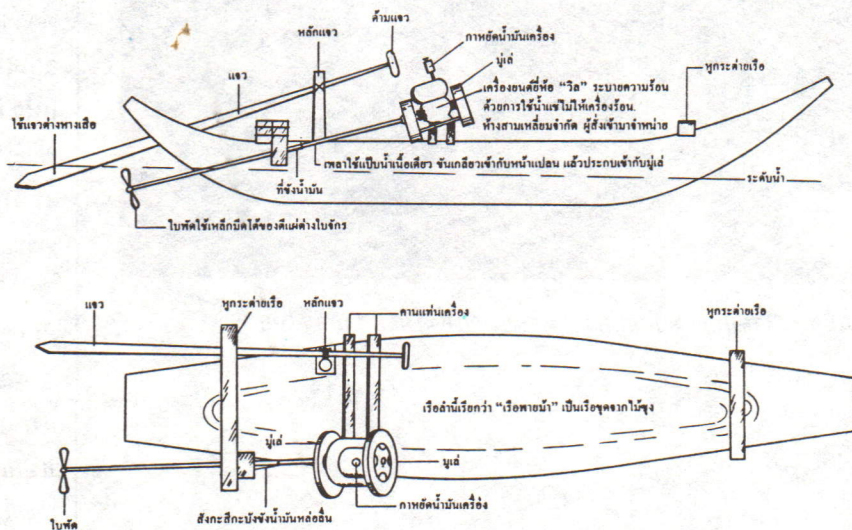
ความสามารถสูงกว่าการแก้ปัญหาขัดข้องของเทคโนโลยี คือ สามารถดัดแปลงเทคโนโลยีเดิมให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น หรือพลิกแพลงมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการ คนไทยมีความสามารถ

ในเรื่องนี้มาก ดังเช่นนักประดิษฐ์ ชื่อ นายสนอง รุติประ ได้ประดิษฐ์เรือหางยาวลำแรกของโลกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยนำเรือพายมา มาดัดตั้งเครื่องยนต์จุดระเบิดขนาด ๒.๕ แรงม้า ต่อเพลายาว ๒ เมตร ครึ่งไปยังใบจักร ๒ แฉก ใช้แจวติดกับหลักแจวทำเป็นหางเสือเรือกว้าง ๑.๒๐ เมตร ยาว ๕ เมตร บรรจุผู้โดยสารได้ ๑๐ คน (ดังรูป)

๔. ความสามารถในการสร้างทั้งระบบ เป็นความสามารถที่สูงกว่าการดัดแปลงหรือปรับปรุง เพราะเป็นการสร้างเพียงบางส่วนเท่านั้น ส่วนการสร้างทั้งระบบเป็นความสามารถที่สูงกว่า เช่น ในปัจจุบันในโรงงานประกอบ

รถยนต์ในประเทศไทย สามารถประกอบรถทัวร์ปรับอากาศที่มีคุณภาพเท่าเทียมต่างประเทศได้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สามารถผลิตเครื่องฟอกอากาศที่มีคุณภาพเท่าเทียมต่างประเทศโดยไม่จำเป็นต้องซื้อเครื่องจากต่างประเทศมาดัดแปลง เป็นตัวอย่าง

๕. ความสามารถในการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นความสามารถสูงสุดทางเทคโนโลยี คือ สามารถคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ เช่น เครื่องจักรกล วัสดุชนิดใหม่ หรือกระบวนการ/วิธีการใหม่ ซึ่งยังไม่มีมาก่อนในโลกได้ เช่น การผสมเทียมปลาบึก ซึ่งเป็นปลาน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในโลก

เรือหางยาวลำแรกของโลก พ.ศ. ๒๔๗๖

กระทรวงวิทยาศาสตร์ได้สร้างแบบจำลองเอาไปโชว์ในงานเอ็กซ์โป ๘๕ ประเทศญี่ปุ่น และกระทรวงคมนาคมก็จะเอาไปโชว์ในงานเอ็กซ์โป ๘๖ ที่ประเทศแคนาดา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย”

สำเร็จเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยคณะนักวิจัยไทย มีนายเสน่ห์ ผลประสิทธิ์ เป็นผู้ดำเนินการ เป็นเรื่องที่ไม่เคยมีใครทำสำเร็จมาก่อน เป็นต้น

จะเห็นว่าขีดความสามารถทางเทคโนโลยีทั้งห้าระดับนั้นคนไทยมีอยู่แล้ว แม้ว่าจะกระจายไปในสาขาต่าง ๆ กัน ซึ่งแสดงว่าชาวไทยไม่ด้อยกว่าชาติใดในโลก ในเรื่องความสามารถทางเทคโนโลยี ซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณ จนกระทั่งปัจจุบัน หากได้รับการสนับสนุนส่งเสริมอย่างเหมาะสมและเพียงพอจากทางรัฐบาล ก็เป็นที่แน่นอนว่า เราจะสามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีในวันหนึ่งข้างหน้า การส่งเสริมที่เหมาะสมในที่นี้คือการจัดให้มีทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าจากต่างประเทศ เป็นการเรียนลัด หากทำได้ก็เท่ากับสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย” ซึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงกล่าวถึงพระองค์ท่านใน “เจ้าชีวิต” ไว้ว่า

“...เมื่อทรงอ่านภาษาอังกฤษได้แล้ว ก็ทรงทราบสถานการณ์ในโลกจากหนังสือภาษาอังกฤษที่ได้ทรงอ่าน จึงทรงทราบว่า ถ้าจะพยายามไล่ตามฝรั่งให้ทันในการก้าวหน้าแล้ว เราจะต้องพยายามทำให้ได้ในเวลาเพียง ๑๐ ปี แต่ฝรั่งนั้นเขามีเวลาค่อย ๆ ทำกันมาตั้งหลายร้อยปีแล้ว...”

ในโอกาสที่สำนักงาน
เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
จะจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง **“สมบัติ
ของผู้ดี”** ของท่านเจ้าพระยา
พระเสด็จสุเรนทราธิบดี ออก
เผยแพร่อีกครั้งหนึ่งนั้น อนุ-
กรรมการจัดทำเอกสารและ
บทความเพื่อสวดิบุคคลสำคัญ

ประเพณี เพียงแต่รับราชการ
ฉลองเบื้องพระยุคลบาทใน
ราชสำนักมานาน พอรู้บ้างว่า
อะไรควรไม่ควร จึงรับนโยบาย
แห่งคณะอนุกรรมการ ฯ นั้น
จัดทำคำชี้แจงเรื่อง **“มรรยาท
ในการเฝ้าทูลละอองธุลีพระ-
บาท”** ขึ้น ภายในขอบเขตที่ผู้
เขียนทราบ และนี่ก็ออกว่าได้
เคยเห็นมีผู้ปฏิบัติผิดมรรยาท
ในการเฝ้า ฯ มาแล้วอย่างไร
บ้างเท่านั้น

ดำเนิน เจ้าหน้าที่จะเชิญเข้า
ไปนั่งหรือยืนเฝ้า ฯ ในพระที่นั่ง
ตามตำแหน่งเฝ้า ฯ ผู้มีตำแหน่ง
ทางการเมืองเป็น รัฐมนตรี
สมาชิกรัฐสภา องคมนตรี ข้าราชการฝ่ายพลเรือน ทหาร
ในแต่ละฝ่ายมีตำแหน่งเฝ้า ฯ
แยกกัน และเฝ้า ฯ ลดหลั่นกัน
ตามยศและเครื่องราชอิสริยา-
ภรณ์ของบุคคลในแต่ละฝ่าย

๔. การเฝ้า ฯ แบบนั่งเฝ้า
เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญให้นั่งที่ใด

มารยาทในการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ม.ร.ว. แสงสุรย์ ลดาวัลย์

ในอดีต ได้พิจารณาเห็นว่าใน
ปัจจุบันนี้พระบาทสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระ-
มหากรุณา พระราชทานพระ-
บรมราชวโรกาสให้ข้าทูลละออง
ธุลีพระบาท และบุคคลทั่วไป
เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ได้โดยกว้างขวางและบ่อยครั้ง
จึงปรากฏว่าได้มีผู้ใช้มรรยาท
ในการเฝ้า ฯ เป็นไปในทางที่
ไม่ถูกต้องต่อธรรมเนียมประ-
เพณีของไทยอยู่บ่อย ๆ เลยมี
มติมอบหมายให้ผู้เขียนจัดทำ
คำอธิบายเกี่ยวกับมรรยาทใน
การเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ขึ้น เพื่อตีพิมพ์ต่อท้ายเรื่อง
สมบัติของผู้ดี ผู้เขียนต้องขอ
ออกตัวว่า ไม่เชี่ยวชาญในราช

การเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในงานต่าง ๆ ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ผู้เข้าเฝ้า ฯ พึงแต่ง-
กายให้ถูกต้องตามหมายกำหนด
การตามบัตรเชิญ หรือตามที่
ทางผู้จัดงานนัดหมาย

๒. ในงานพระราชพิธี
พระราชกุศล รัฐพิธี หรือใน
งานที่ทางราชการจัด การเฝ้า ฯ
ควรเป็นอย่างไรโบราณท่านใช้
ว่า เฝ้า ฯ โดยอนุกรม คือ เรียง
กันตามลำดับตำแหน่ง ชั้นยศ
และเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๓. การเฝ้า ฯ ในพระที่-
นั่ง เมื่อผู้เฝ้า ฯ ไปถึงเจ้าหน้าที่
จะเชิญให้นั่งที่ทองพระโรง หรือ
ปะรำรับรองภายนอกก่อน ต่อ
เมื่อจวนได้เวลาเสด็จพระราช

แล้วไม่ควรเปลี่ยนที่นั่งตามความ
พอใจ และควรนั่งให้เต็มแถว

ผู้ได้รับเครื่องราชอิสริ-
ยาภรณ์สูง มีควรลดลงมานั่ง
เก้าอี้แถวหลัง เพราะผู้ได้รับ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่ำกว่า
จะไม่กล้าขึ้นไปนั่งหน้าแม้จะมี
ที่ว่าง งานในพระที่นั่งนั้นถ้า
แถวหลังเต็มแถวหน้าว่าง มอง
ดูจากที่ประทับจะไม่งดงาม
ยิ่งกว่านั้นเมื่อเก้าอี้หลัง ๆ เต็ม
เพราะผู้มีตำแหน่ง ยศ และ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงลดลง
มานั่งเสียแล้ว ผู้มียศหรือได้รับ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์รองลง
ไปก็ไม่สามารถเข้านั่งเฝ้า ฯ ใน
พระที่นั่งได้ ต้องไปเฝ้า ฯ ที่
ปะรำนอกพระที่นั่ง เป็นการ

ขัดขวางผู้มียศ ตำแหน่ง และ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรอง
ลงมาโดยใช้เหตุ

ภริยาที่มาเผ่าย พร้อม
สามี นั่งข้างสามี หรือถ้าที่นั่ง
แถวนั้นเต็มแล้วก็ควรลดลงนั่ง
หลังสามี แต่ถ้าภริยาได้รับ
พระราชทานเครื่องราชอิสริ-
ยาภรณ์จุลจอมเกล้า จะไม่นั่ง
กับสามี หรือสามีมิได้มาเผ่าย
จะไปนั่งเผ่าย รวมกับข้าทูล
ละอองธุลีพระบาทฝ่ายใน เบื้อง
หลังที่ประทับพระราชวงศ์ก็ได้

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้เชิญให้
เข้าประจำที่ในพระที่นั่ง ก่อน
อื่นท่านควรถวายคำนับพระ-
มหาเศวตฉัตรและพระราช
อาสน์ที่ประทับของพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นกิจ
แรก แล้วจึงนั่งหรือยืนตาม
ตำแหน่งเผ่าย ที่เจ้าหน้าที่ชี้บอก

ผู้เผ่าย บางท่านที่ประ-
สงค์จะเข้าไปนั่งกราบพระมหา
เศวตฉัตรหรือพระราชอาสน์
ใกล้ที่ประดิษฐานพอควร แล้ว
จึงกลับมานั่งหรือยืนตามตำแหน่ง
เผ่าย ที่เจ้าหน้าที่แจ้งให้
ทราบไว้ก็ยอมกระทำได้

๕. เมื่อได้เข้าไปนั่งอยู่
ในพระที่นั่ง พลับพลา หรือพิธี
มณฑลแล้ว แม้จะยังไม่เสด็จ
พระราชดำเนินถึงก็ไม่ควรที่จะ
นั่งไขว่ห้าง และใช้แขนพาด
พนักเก้าอี้เขย่าวหรือสูบบุหรี่
ต้องเคารพสถานที่และปฐมนิย-
วัตถุประจำสถานที่ เช่น พระ-
มหาเศวตฉัตร หรือปฐมนิยวัตถุ
สำหรับพิธี เช่น พระพุทธรูป
เป็นต้น

๖. ในสมัยก่อนในงาน
พระศพเจ้านายชั้นสูงที่เป็นงาน

เสด็จพระราชดำเนิน ทางเจ้า
ภาพจัดทั้งหมากพลู บุหรี่ ตั้ง
โต๊ะไว้รับรองแขกตามมรรยาท
ของเจ้าภาพ ผู้เขียนไม่เห็นมีผู้
สูบแขกบางคนที่ทำนอกสูบบุ-
หรี่นานไม่ได้ ท่านก็ออกมา
สูบนอกห้องพระโรง

๗. ก่อนเสด็จพระราช
ดำเนินสู่พิธีมณฑล เจ้านาย
ชั้นสูงเสด็จถึง ผู้เผ่าย ควรยืน
ถวายคำนับ แต่ถ้าเจ้านายชั้น
สูงพระองค์ที่ทรงศักดิ์สูงกว่า
เสด็จประทับอยู่ก่อนแล้ว เจ้า
นายที่ทรงศักดิ์ต่ำกว่าเสด็จ ผู้
เผ่าย ก็ไม่จำเป็นต้องถวาย
เคารพต่อเจ้านายที่ทรงศักดิ์ต่ำ
กว่า เช่น ถ้าในงานนั้นสมเด็จพระ
บรมโอรสาธิราชเสด็จ
ถึงก่อนสมเด็จพระเทพรัตน-
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
และ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
เสด็จถึงภายหลัง ผู้เผ่าย ก็มี
ต้องถวายความเคารพสองพระ-
องค์ที่เสด็จ ถึงภายหลัง

๘. เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวเสด็จพระราช
ดำเนินถึง ผู้เผ่าย ยืนในท่า
สุภาพ (คือไม่เอามือไขว่หลัง)
แล้วถวายความเคารพเป็น ๓
ชั้นตอน

ตอนแรก เมื่อเสด็จพระ-
ราชดำเนินเข้าสู่พระที่นั่ง หรือ
เสด็จขึ้นสู่พลับพลาพิธีมณฑล
หรือเสด็จผ่านถวายคำนับครั้ง ๑

ตอนที่สอง เมื่อเสด็จไป
ทรงจตุรพักตยืนนมัสการพระ-
พุทธรูปปฏิมากร จตุรพักตถวาย
บังคมพระบรมอัฐิสมเด็จพระ-
บูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าแล้ว
เสด็จออกมาทรงคำนับผู้เผ่าย

ซึ่งผู้เผ่าย จะต้องพร้อมกัน
ถวายคำนับในตอนนั้น โดยต้อง
ระมัดระวังอย่าให้ทรงคำนับ
ก่อน มิฉะนั้นจะเป็นการถวาย
คำนับตอบท่าน ไม่เป็นการ
ถวายคำนับรับเสด็จ

ตอนที่สาม เมื่อเสด็จ
ประทับพระราชอาสน์แล้ว ก่อน
ที่ผู้เผ่าย จะทูลทูลลงนั่ง ต้อง
ถวายคำนับอีกครั้งหนึ่ง

๙. ในระหว่างพิธี ถ้า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
ทรงลุกจากพระราชอาสน์ไป
ปฏิบัติพระราชกรณียกิจประ-
การใดก็ตาม เช่น เสด็จไปทรง
ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม
หรือทรงทอดผ้า สดับปกรณ์
หรือทรงประเคนพัดยศแก่พระ-
ภิกษุสงฆ์ ผู้เผ่าย ทุกท่านจะ
ต้องยืน จนกว่าจะทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจแล้วเสร็จ
เสด็จกลับประทับพระราชอาสน์
เรียบร้อยแล้ว จึงถวายคำนับ
แล้วนั่งลง

๑๐. งานพระราชพิธีใด
ก็ตามที่มีการอ่านประกาศ
พระบรมราชโองการ เช่น
ประกาศพระบรมราชโองการ
สถาปนาพระอิสริยยศศักดิ์พระ-
ราชวงศ์ หรือสถาปนาสมณ-
ศักดิ์ ผู้เผ่าย ต้องยืนขึ้นสดับ
พระบรมราชโองการ จบแล้ว
จึงถวายคำนับแล้วนั่งลง

๑๑. ขณะประทับพระ-
ราชอาสน์อยู่ ผู้เผ่าย ท่านใด
มีความจำเป็นจะลุกขึ้นจากที่นั่ง
ไปเพื่อกิจใดก็ตาม ต้องยืนขึ้น
ถวายคำนับก่อน จึงออกไป
การเดินออกไปก็ไม่พึงหันหลัง
ไปยังที่ประทับ ควรถอยหลัง
ออกไปในระยะอันควรเสียก่อน

ในตอนกลับเข้านั่งที่เดิม ต้องถวายคำนับก่อนนั่งทุกครั้งไป

๑๒. เมื่อโปรดเกล้าฯ ให้เข้าร่วมปฏิบัติการใด เช่น ปฏิบัติพระสงฆ์เวลารับพระราชทานฉันหรือทอดผ้า สดับปกรณ์ บังสุกุล ต้องถวายคำนับทั้งก่อนและหลังปฏิบัติ

๑๓. เมื่อประธานสงฆ์ถวายอดิเรก ต้องนั่งสำรวจมจนแล้วก็นั่งนิ่งห้ามยกมือไหว้ เพราะการถวายอดิเรกนั้น ท่านถวายแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ หรือผู้ที่โปรดเกล้าฯ ให้ปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ที่เสด็จฯ และไปเป็นประธานในงานเท่านั้น ไม่ได้เป็นการให้พรสำหรับคนทั่วไป ถ้าไปรับสมอ้างว่าเป็นพรที่พระท่านประสาทแก่ตน ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่น่าเกลียดอย่างไม่ควรอภัย

๑๔. ไม่พึงบังควรสวมแว่นตาดำเข้าทูลละอองธุลีพระบาท ไม่ว่าจะเป็นในงานพระราชพิธีหรือในที่โหรือน ถ้าตาเจ็บก็ไม่ควรเข้างาน แต่ในกรณีอันจำเป็นหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าเข้าเฝ้าฯ เฉพาะพระพักตร์ ก็ควรกราบบังคมทูลให้ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ผู้เขียนเคยใส่แว่นตาสีแก่ป้องกันแสงเข้าเฝ้าฯ เฉพาะพระพักตร์ เพราะตาเจ็บ ก่อนอื่นผู้เขียนได้กราบบังคมทูลว่า “ทีไรใส่แว่นสีแก่เข้าเฝ้าฯ คราวนี้เพราะตาเจ็บ เป็นการไม่ต้องด้วยขนบประเพณีพระราชอาญาไม่พ้นเกล้าพันทนกระหม่อม” ทรงแย้ม

พระสรวล ตรัสว่า ไม่เป็นไร ผู้เขียนก็สบายใจที่ได้ตระหนักว่าพระราชทานอภัยมิได้ทรงถือสา

๑๕. ขณะนั่งเฝ้าฯ อยู่ในพระราชพิธีมณฑลเฉพาะพระพักตร์นั้น ถ้าสมเด็จพระสังฆราช หรือสมเด็จพระราชาคณะประธานสงฆ์ ท่านเดินผ่านผู้เฝ้าฯ ในระยะใกล้ เพื่อไปขึ้นอาสนสงฆ์ หรือธรรมาสน์ ผู้เฝ้าฯ จะยกมือไหว้เป็นการเคารพก็ทำได้ ตอนที่ท่านเดินผ่านกลับก็เคารพได้เช่นเดียวกัน แต่ให้หนึ่งไหว้อยู่กับที่ ไม่ควรลุกจากที่นั่งไปไหว้หรือไปกราบ

๑๖. ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าทูลละอองธุลีพระบาทที่ตามเสด็จ แม้จะห่างไกลพระองค์สักหน่อย ก็ยังถือว่าอยู่ในกระบวนเสด็จฯ มิบังควรทำความเคารพทักทายผู้เฝ้าฯ สองข้างทางเสด็จฯ ต้องเคร่งครัด สำรวมเหมือนกับเป็นผู้อยู่ในแถวอันมีระเบียบ ผู้เฝ้าฯ สองข้างทางเสด็จฯ ก็เหมือนกัน ไม่ควรเคารพหรือทักทายผู้ตามเสด็จฯ ให้ท่านต้องเกิดความสำนึกว่าเขาเคารพเรา ๆ ต้องตอบ มิฉะนั้นจะเสื่อมรยาท

๑๗. การยืนเฝ้าฯ ด้านหน้าพระวิสูตรในการเสด็จออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาที่ดี ในรัฐพิธีเปิดประชุมรัฐสภาที่ดี ภายหลังที่พระราชทานกระแสพระราชดำรัสตอบ หรือกระแสพระราชดำรัสเปิดสภาแล้ว เจ้าพนักงานจะรักรับปิดพระวิสูตร แทบทุกครั้งพอจบเพลง

สรรเสริญพระบารมี ก็จะมีเสียงพูดจาแซ่ซี้ในหมู่ผู้มาเฝ้าฯ ด้านหน้าพระวิสูตรนั้น ที่จริงภายในพระวิสูตรโดยเฉพาะในงานออกมหาสมาคมในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะยังคงประทับรอจนกว่าเจ้าหน้าที่จะยกอฉัตรมาเทียบให้เสด็จลงจากพระราชบัลลังก์ เมื่อเสด็จลงแล้วก็จะเสด็จไปทรงปราศรัยกับเจ้านายที่มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทก่อน แล้วจึงเสด็จขึ้น เสียงแซ่ซี้ภายนอกจึงเป็นการรบกวนมาก ผู้เฝ้าฯ ภายนอกพระวิสูตรน่าจะสำรวมสงบปากสงบคำอยู่นอกนอกพระที่นั่งแล้วจึงคุยกันก็จะดี งานเสด็จออกมหาสมาคมจะได้มีคุณค่าคู่ควรแก่พระเกียรติยศยิ่งขึ้น

๑๘. การเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้แยกทำคำอธิบายไว้ต่างหาก ซึ่งจะหาดูได้จากหนังสือรวมเรื่องและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับราชสำนัก ซึ่งสำนักพระราชวังได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไว้แล้ว

๑๙. ในกรณีที่ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาให้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ขอได้โปรดคำนึงอยู่เนืองนิตย์ว่าได้ทรงมันพระราชหฤทัยแล้วว่า ผู้ได้รับนั้น ๆ ได้ทำคุณประโยชน์ต่อแผ่นดินและต่อเบื้องพระยุคลบาทมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งยังเป็นผู้ประพฤติตนไว้ชอบ ประกอบแต่คุณงาม

ความดี อาจรักษาเกียรติศักดิ์แห่งตนเองและวงศ์สกุลให้รุ่งเรืองเป็นประโยชน์แก่แผ่นดินได้ตลอดไป จึงพระราชทานพระมหากรุณาพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้เป็นบำเหน็จ

เนื่องจากเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ พระผู้สร้างมีพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นเกียรติยศพิเศษแก่ผู้ได้รับพระราชทาน จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีเครื่องประกอบเกียรติยศนอกเหนือจากดวงตราอันเป็นเครื่องประดับในการแต่งกาย เช่นโปรดให้มีเครื่องยศสำหรับพระราชทานควบกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์บางชั้น

นอกจากนั้นยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บุตรชายคนใหญ่ได้รับพระราชทานตรา (ตติยจุลจอมเกล้า) สิบตระกูลบิดา ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ด้วยดังนี้

เมื่อได้รับพระราชทานปฐมจุลจอมเกล้าพิเศษ ผู้สืบสายโลหิตที่เป็นชายจะได้รับพระราชทานตราตติยจุลจอมเกล้าสิบตระกูลตั้งแต่บิดายังมีชีวิตอยู่ เมื่อบุตรที่ได้รับตราสิบสกุลสิ้นแล้ว ผู้เป็นหลานก็จะได้รับพระราชทานตราตติยานุจุลจอมเกล้าสิบตระกูลต่อไป จนกว่าจะหมดผู้สืบสายโลหิตที่เป็นชาย

เมื่อได้รับพระราชทานปฐมจุลจอมเกล้าฝ่ายหน้า ผู้สืบสายโลหิตที่เป็นบุตรชายคนใหญ่จะได้รับพระราชทานตราตติยจุลจอมเกล้าสิบสกุล

แต่เมื่อบิดายังมีชีวิตอยู่เพียงชั่วเดียว เมื่อสิ้นบุตรผู้สืบสกุลก็เป็นอันสิ้นสุดการสืบสกุลสายนั้น

และเมื่อได้รับพระราชทานตติยจุลจอมเกล้าพิเศษฝ่ายหน้าหรือตติยจุลจอมเกล้าฝ่ายหน้า ผู้สืบสายโลหิตที่เป็นชายจะได้รับพระราชทานตราตติยจุลจอมเกล้าสิบสกุลเมื่อบิดาสิ้นแล้วและสืบสกุลได้เพียงชั่วเดียว

สำหรับผู้ได้รับพระราชทานตราจุลจอมเกล้าฝ่ายใน แม้ท่านจะมีได้กำหนดให้มีการรับพระราชทานตราสืบสกุลได้แต่ก็โปรดเกล้าฯ ให้มิใช้คำแนะนำให้นามว่าคุณหญิงหรือท่านผู้หญิงได้ตามชั้นแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้พระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ โปรดให้สร้างพระราชทานโดยมีการออกกฎหมายกำหนดจำนวนของดวงตราแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไว้ว่าชั้นนั้น ๆ มีจำนวนเท่าใด จะเกินกว่านั้นไม่ได้ ผู้มีโอกาสดำเนินการได้รับพระราชทานในปีหนึ่ง ๆ จึงมีเพียงจำนวนน้อย ประมาณ ๑ ใน ๑๐๐ ของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกและมงกุฎไทย และโดยเหตุที่มีพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นเกียรติพิเศษแก่ผู้ได้รับพระราชทาน พิธีการพระราชทานจึงจัดเป็นพิธีเต็มยศ ให้ผู้เข้ารับพระราชทานเข้ารับต่อพระหัตถ์ ท้ามกลางแห่งมหาสมาคมที่แวดล้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี รัฐมนตรี ข้าราชการผู้ใหญ่ และสมาชิกแห่งเครื่องราชอิสริ-

ยาภรณ์จุลจอมเกล้า เสร็จการพระราชทานแล้วทุกท่านจะต้องนำดอกไม้ธูปเทียนไปสักการบูชาพระพุทธรูปมหามณีรัตนปฏิมากรและถวายบังคมพระบรมรูปสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า เพื่อดำเนินปฏิบัติปฏิบัติตามว่าจะตั้งหน้าปฏิบัติราชการแผ่นดินด้วยความจงรักภักดีและซื่อสัตย์สุจริต

ดังได้กล่าวมาแล้วแต่ต้น จะเห็นได้ว่า เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษยิ่งใหญ่อและมีเกียรติอย่างยิ่ง ผู้ได้รับพระราชทานจึงมีความปรีดาปราโมชเป็นพิเศษเมื่อมีโอกาสได้รับพระราชทาน การยินดีปรีดานั้นเป็นการสมควร แต่ก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตของมรรยาทที่ดี อย่าให้ถึงสรวลเสาะรักซิกซี้เข้าหาญกัน ขณะได้รับเชิญขึ้นไปยืนเผ้าฯ ตามตำแหน่งบนพระที่นั่งแล้วและเมื่อเสด็จออกประทับพระราชอาสน์ท่ามกลางมหาสมาคม ไม่ว่าท่านจะยืนแถวหน้าหลังต้องสวัสดีให้สมกับที่มีเกียรติได้เข้าเผ้าฯ ท่ามกลางมหาสมาคมในพิธีสำคัญนี้ ไม่สมควรเข้าหาญสะกิดผู้กำลังจะเดินจากตำแหน่งเผ้าฯ เพื่อเข้ารับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์โดยเด็ดขาด

๒๐. ในการเผ้าฯ ปรากฏอยู่บ่อยครั้งว่าผู้เผ้าฯ แต่งกายผิด เช่น ใส่อินทูลกลับ งานครึ่งยศสวมกางเกงขาว งานเต็มยศสวมสายสะพายผิด จึงขอเตือนว่าน่าจะได้ระมัดระวังแต่งกายให้ถูกต้องตามแบบแผนขนบธรรมเนียมโดยเคร่งครัด

ภาษาไทยของเรา

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุรยา

การใช้ สาส์น สาส์น สาร

ก. คำว่า สาร ออกเสียงว่า สาร คำนี้โบราณใช้โดยปริยาย หมายถึง จดหมายทางราชการ (ของผู้มียศศักดิ์สูง) เช่น พระราชสาส์น (พระราช) สมณสาส์น (สมเด็จพระสังฆราช) สาส์นสมเด็จพระ (ชื่อหนังสือ)

ข. คำว่า สาส์น ออกเสียงว่า สาด เป็นคำเดียวกับข้อ ๑ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ กำหนดตัวการันต์ให้อยู่ที่พยัญชนะ น ตามวิธีใช้ตัวการันต์ว่าคำที่ไม่ต้องการออกเสียงนั้น ให้ถูกต้องตามหลักการใช้คำที่นำมาจากภาษาบาลี และสันสกฤต ดังนั้นคำว่า สาส์น (सान) จึงไม่ใช้ในปัจจุบัน

ค. คำว่า สาร พจนานุกรมฯ ๒๕๒๕ บอกความหมายไว้ ๔ ข้อ คำ สาร (อ่านว่า สาร) ในที่นี้คงจะหมายถึงข้อหนึ่งคือหนังสือ จดหมาย ถ้อยคำ มีที่ใช้ เช่น สารตรา (หนังสือสำคัญแสดงสิทธิตามกฎหมาย) สื่อสาร (สื่อกันด้วยถ้อยคำหรือหนังสือ) เสียงสาร เพลงยาวเก่า ใช้คำ สาร หมายถึง หนังสือ (รัก) เช่น “ยลสารอักษรแสดง สดับเตือนระคายคำ”

การออกเสียงชื่อจังหวัดซึ่งเป็นคำสมาส เช่น ราชบุรี ให้ออกเสียงว่า ราช-

บุรี จำเป็นเพียงใด

“ราชบุรี” เป็นคำสมาสก็ต้องออกเสียงอ่านอย่างคำสมาสให้ถูกต้อง ให้เสียงของคำเชื่อมกัน เพื่อบอกความหมายของคำและให้เป็นคำเดียวกัน แต่คนไทยมีลักษณะพิเศษที่นำวัฒนธรรมของชาติอื่นมาใช้โดยปรับปรุงให้เป็นที่พอใจพอตาพอใจ จะเป็นด้านภาษาหรือด้านอื่นใดก็ตาม การอ่านและการเขียนคำของภาษาอื่นที่ยืมมาใช้ในภาษาไทยนั้น บางทีก็ใช้ตรงตามภาษาเดิม บางทีก็แปรเปลี่ยนไป พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เรียกลักษณะพิเศษของคนไทยในทางการใช้ภาษาว่า อัจฉริยภาพทางภาษา บางคำจึงไม่ถือว่าผิดหลักภาษา

ดังนั้นชื่อเมือง จังหวัดอำเภอต่าง ๆ ที่เป็นคำสมาสจึงออกเสียงตรงบ้าง ไม่ตรงบ้าง โดยเฉพาะคำเกิน ๓ พยางค์ก็มักตัดออกเสียพยางค์หนึ่ง เช่น ราชบุรี (ราช-ชะ-บุรี) อ่านว่า ราชบุรี ชนบุรี (ชะ-นะ-บุรี) ออกเสียงว่า ชนบุรี ชลบุรี

(ชะ-ละ-บุรี) ก็ว่า ชนบุรี แต่พ่อกุญ เพชรบูรณ์ โคตรบูรณ์นั้น คงจะเป็นที่พอหู จึงนิยมเรียกถูกต้อง อาจเป็นเพราะมีพยางค์กลางเป็นคำถ่วงคำหน้าหลังไพเราะอยู่แล้ว ไม่ฟังขัดหู คำ ๒ พยางค์ที่เห็นไม่ไพเราะ ไม่สะดวกปาก เช่น นกจอก นกจาบ นกจิบ ก็เติมคำถ่วงโดยลากพยัญชนะ ก ตัวสะกดของ น (นก) มาออกเสียง ๓ พยางค์ เป็น นก-กะ-จอก (แผลงเป็น กระจอก ฯลฯ) นก-กะ-จาบ นก-กะ-จิบ พูดง่ายปากขึ้น

ดังนั้นการเรียกชื่อเมืองที่เป็นคำสมาส มักเป็นคำใช้สะดวกปาก กันมานานดังเหตุผลที่กล่าวมา แต่ก็มีบางเมืองที่เป็นคำสมาส ชัยนาท ชัยภูมิ แต่นิยมออกเสียงเรียกเมืองไช-นาท แต่ ไช-ยะ-ภูมิ ก็มี ส่วน นครศรีธรรมราช ๕ พยางค์ นราธิวาส ๔ พยางค์ นั้นภาษาปากตัดเหลือคำเดียวไปนคร ไปนรา (เพราะเดิมยังไม่เป็นเมือง เป็น บางนรา ตำบลชายทะเล) ครูเก่า ๆ ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทย จึงกล่าว

ว่าเรื่องชื่อเมืองนี้ ยากจะบังคับให้อ่าน ให้เรียกได้ถูกต้องตามวิธีอ่านคำสมาส คำว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ดูจะได้เถียงกันจนอยู่ระยะหนึ่งว่า อ่านอย่างสมาส ฟังเป็นภาษาแขก รัวลัน

พระยาอุปกิตติปลสาร และพระวรเวทย์พิสิฐ เขียนตำราหลักภาษาไทย กล่าวถึงวิธีอ่าน ท่านเรียกไว้วิธีหนึ่งว่าอ่านตามความนิยม พระยาอุปกิตฯ ได้นำคำที่ไม่อ่านตามหลักของภาษามาแสดงไว้มากหลายคำ และท่านได้กล่าวถึงเครื่องหมายคำเสียง คือ ตัวการันต์ว่า ถ้าคำสมาสคำใดยาวไป ใช้แต่งคำกลอนไม่สะดวก เช่น ทิพยเนตร (๔ พยางค์) ต้องการเพียง ๓ พยางค์ ก็ใช้การันต์ด้วย เป็นทิพย์เนตร ก็จะอ่านเป็น ทิพ-พะ-เนตร ได้ ท่านผู้หนึ่งถึงแก่กรรมไปแล้วเล่าว่า คำ “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” นั้นเจ้าของคำ (รัชกาลที่ ๖) ท่านทรงฆ่าตัว ณ ด้วยตัวการันต์ ออกเสียงเป็น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จริงเท็จอย่างไร น่าจะดูในศิลาพระฤกษ์ที่ทรงวางรากตึกสถาบันนี้

ดังนั้นการที่จะอ่านชื่อจังหวัดที่เป็นคำสมาส ให้ถูกต้องตามวิธีอ่าน ก็แล้วแต่ท่านผู้อ่านจะพิจารณาตามคำแนะนำของราชบัณฑิตยสถานกำหนดไว้

“น้ำพระทัยจากในหลวง”
(ต่อจากหน้า ๕๒)

๖๐ เป็นงาพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ร้อยเอ็ด-๑ และให้ผลผลิตใกล้เคียงกับงาพันธุ์พื้นเมืองชัยบาดาล แต่มีขนาด

ของเมล็ดโตกว่า สีและขนาดของเมล็ดตรงตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ ต้นโปร่งแตกกิ่งน้อยทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตขึ้นได้โดยเพิ่มจำนวนต้นต่อไร่สูงขึ้น มีความต้านทานต่อโรคเน่าดำ เหมาะอย่างยิ่ง

สำหรับปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น
๖๐-๑ เป็นถั่วลิสงที่เหมาะสมสำหรับการกระเทาะเมล็ดและสกัดน้ำมัน ให้ผลผลิตสูงเท่ากับพันธุ์ไทนาน ๙ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่แนะนำให้ปลูกอยู่ในปัจจุบัน แต่มีขนาดของเมล็ดโตกว่า เยื่อหุ้มเมล็ดสีชมพู เส้นลายบนฝักเห็นได้ชัดเจน มีจำนวนเมล็ด ๒ เมล็ดต่อฝัก เหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่ปลูกทั่วไปได้ดี

ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น
๖๐-๒ เป็นถั่วลิสงที่เหมาะสมสำหรับรับประทานเมล็ด ในรูปของถั่วต้ม ถั่วคั่ว ให้ผลผลิตฝักสดและฝักแห้งสูงกว่าพันธุ์สข.๓๘ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่แนะนำในปัจจุบัน มีขนาดของฝักโตยาวและค่อนข้างตรง เยื่อหุ้มเมล็ดสีชมพู เส้นลายบนฝักเห็นได้ชัดเจน มีจำนวนเมล็ด ๓-๔ เมล็ดต่อฝัก ซึ่งเป็นลักษณะถั่วต้มและถั่วคั่วที่ตรงตามความต้องการของตลาดดีมาก เหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่ปลูกทั่วไป

ปอแก้วคิวบาพันธุ์ขอนแก่น-๖๐ เป็นพันธุ์ที่ไม่มีหนามที่ลำต้น ทำให้ดูแลรักษาเก็บเกี่ยวได้ง่ายกว่าพันธุ์เดิม ตอบสนองต่อปุ๋ยได้ดี ให้ผลผลิตสูงใกล้เคียงกับพันธุ์เดิม ด้านทานต่อโรคโคนเน่าและเพลี้ยจักจั่นได้ดี เหมาะสำหรับปลูกเป็นพืชก่อนปลูกข้าวและปลูกก่อนพืชไร่อื่น ๆ แต่ไม่เหมาะที่จะปลูกบนที่ดอน

ถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท-๖๐ เป็นพันธุ์ที่มีอายุการเก็บเกี่ยว

สั้นประมาณ ๕๕ วัน ต้นเตี้ยและตั้งตรง ทนทานต่อการหักล้ม มีฝักอยู่เหนือทรงพุ่ม ทำให้ดูแลและเก็บเกี่ยวได้สะดวก ให้ผลผลิตสูงในฤดูฝนและใช้สำหรับเพาะถั่วงอกได้ดี คือ จะไม่ทำให้ต้นถั่วงอกมีสีม่วงเหมาะสำหรับปลูกในภาคกลางและภาคเหนือ ทั้งในต้นและปลายฤดูฝน และยังเหมาะสำหรับปลูกเป็นพืชก่อนปลูกข้าว และพืชอื่นได้อีกด้วย

มันสำปะหลังพันธุ์ระยอง
-๖๐ เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับผลิตเป็นแป้งมันสำปะหลัง มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น คือเก็บเกี่ยวได้ตั้งแต่อายุ ๘ เดือน ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์มาตรฐานระยอง ๑ ทั้งอายุ ๘ เดือน และ ๑๒ เดือน เมื่อเก็บเกี่ยวอายุปกติ การเกิดหัวรวมกันแน่นทำให้ง่ายต่อการขุด และมีความต้านทานต่อโรคและแมลงในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับพันธุ์ระยอง ๑

ข้าวฟ่างพันธุ์สุพรรณบุรี
-๖๐ เป็นพันธุ์ที่มีเมล็ดสีแดงตรงตามความต้องการของตลาด เป็นพันธุ์ผสมเปิด คือเกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองได้ ไม่ต้องซื้อพันธุ์ใหม่ทุกปี และเมล็ดพันธุ์มีราคาถูกกว่าพันธุ์ลูกผสม มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้นประมาณ ๙๐-๑๐๐ วัน ต้นเตี้ยหักล้มน้อย เก็บเกี่ยวง่าย มีปริมาณสารแทนนินต่ำเพียง ๐.๑๖๔ เปอร์เซ็นต์ (แทนนินคือสารที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของสัตว์) และมีคาร์โบไฮเดรตสูง จึงเหมาะสำหรับนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๔๕๐-

๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่

พันธุ์ข้าวเจ้าสุพรรณบุรี-

๖๐ เป็นข้าวนาสวนปลูกในฤดูนาปรังให้ผลผลิตเฉลี่ย ๗๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าพันธุ์ กข.๗ และ กข.๒๑ คุณภาพเมล็ดดี เมล็ดยาวเรียวยาวสม่ำเสมอ ดีมาก เมล็ดสีเป็นทองไข่น้อย คุณภาพการสีดี สีเป็นขาว ๑๐๐ เปอร์เซนต์ได้ คุณภาพการหุงต้มรับประทานดีเช่นเดียวกับพันธุ์ กข.๒๓ ตอบสนองต่อปุ๋ยในระดับเศรษฐกิจดี ด้านทานต่อโรคใบสีส้ม เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและเพลี้ยจักจั่นสีเขียวดีกว่าพันธุ์ กข.๗ และด้านทานต่อโรคใบไหม้ดีกว่าพันธุ์ กข. ๒๓ เหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่ทำนาในเขตชลประทานภาคเหนือ ทั้งฤดูนาปีและนาปรัง

พันธุ์ข้าวเจ้าปทุมธานี-

๖๐ เป็นข้าวนาสวน ปลูกในฤดูนาปี มีกลิ่นหอมคล้ายข้าวขาวดอกมะลิ-๑๐๕ แต่ข้าวสุกไม่่วน ไม่เหนียวแฉะ คุณภาพเมล็ดดี เมล็ดเรียวยาว เลื่อมเป็นมัน แกร่ง และเป็นทองไข่น้อย เหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวเป็นสินค้าออกและบริโภคภายในประเทศ

พันธุ์ข้าวเจ้าชุมแพ-๖๐

เป็นข้าวนาสวน ปลูกในฤดูนาปี ให้ผลผลิตสูงในที่ลุ่มสภาพนาดี และเมื่อเสถียรภาพในการให้ผลผลิตดี ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๔๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ ดังตัวได้เร็วหลังปักดำและทนทานต่อการทำลายของหนู ซึ่งเป็นศัตรูในการทำนาของภาคตะวันออก-

เฉียงเหนือมาก มีความต้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และค่อนข้างจะต้านทานต่อเพลี้ยจักจั่นสีเขียวและเพลี้ยกระโดดหลังขาว ทนดินเค็มได้ดีปานกลาง เหมาะสำหรับปลูกในที่ลุ่มสภาพนาดีน้ำฝน ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และไม่เหมาะสำหรับปลูกในที่นาดอน

พันธุ์ข้าวเจ้าพัทลุง-๖๐

เป็นข้าวนาสวน ปลูกในฤดูนาปี ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๔๕๗ กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าพันธุ์พื้นเมืองอื่น ๆ คุณภาพเมล็ดดีกว่าพันธุ์ กข.๑๓ มีเปอร์เซนต์เมล็ดสีน้อย เมล็ดมีน้ำหนักดี คุณภาพข้าวสุกใกล้เคียงกับพันธุ์ช่อจังหวัด ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เกษตรกรในภาคใต้นิยม ทนแล้งได้ดีในระยะแตกกอ เหมาะสำหรับปลูกในสภาพนาที่อาศัยน้ำฝน ในภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก ตั้งแต่นครศรีธรรมราช สตูล พัทลุง สงขลา และปัตตานี

พันธุ์ข้าวเจ้าพิษณุโลก

๖๐-๑ เป็นข้าวนาสวนปลูกในฤดูนาปี ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๕๕๗ กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าพันธุ์ข้าวดอกมะลิ-๑๐๕ ประมาณ ๑๒% คุณภาพการสีดี สีเป็นขาว ๑๐๐% ได้ มีขนาดเมล็ดยาวได้มาตรฐาน คุณภาพการหุงต้มและรับประทานดีเท่าเทียมกับพันธุ์ข้าวดอกมะลิ-๑๐๕ แต่่วนกว่าและไม่หอม ด้านทานโรคกาบใบเน่า และโรคขอบใบแห้ง ได้ดีกว่าพันธุ์ กข.๒๗ และข้าวดอกมะลิ-๑๐๕ ด้านทานแมลงบั่วได้ดี เหมาะสำหรับปลูกในท้องที่สภาพนาดีน้ำฝน ในภาคกลางตอนบน ที่มีระดับ

น้ำปานกลางประมาณ ๕๐-๗๕ เซนติเมตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องที่ที่มีแมลงบั่วระบาดมาก

พันธุ์ข้าวเจ้าพิษณุโลก

๖๐-๒ เป็นข้าวนาสวนปลูกในฤดูนาปรัง ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๗๕๖

กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าพันธุ์ กข.๑ พันธุ์ กข.๗ กข.๑๑ และ กข.๒๓ คุณภาพการสีดี ขนาดเมล็ดยาวเท่ากับ กข.๗ สามารถสีเป็นขาว ๑๐๐ เปอร์เซนต์ได้ คุณภาพการหุงต้มและรับประทานดีกว่าพันธุ์ กข.๑ มีความต้านทานต่อโรคใบไหม้ โรคใบสีส้มและโรคกาบใบเน่า ดีกว่าพันธุ์ กข.๑ กข.๗ และ กข.๒๓ ด้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ดี เหมาะสำหรับปลูกในเขตที่มีระบบชลประทานดี

พันธุ์พืชใหม่ผ่านการ
รับรองพันธุ์ทั้งหมดนี้ กรม
วิชาการเกษตร จะทำการผลิต
เมล็ดพันธุ์หลักเพื่อมอบให้กรม
ส่งเสริมการเกษตร นำไปทำ
เป็นพันธุ์ขยายเพื่อเผยแพร่ออก
สู่เกษตรกรโดยเร็วที่สุด และ
คาดว่าจะช่วยเพิ่มผลผลิตต่อไร่
ให้สูงขึ้น รวมทั้งจะแก้ปัญหา
ด้านโรคและแมลงศัตรูพืช ตลอด
จนช่วยให้ได้ผลผลิตต่อไร่ให้
สูงขึ้น รวมทั้งจะแก้ปัญหาด้าน
โรคและแมลงศัตรูพืช ตลอดจน
ช่วยให้ได้ผลผลิตตรงตามความ
ต้องการของตลาดทั้งในและต่าง
ประเทศต่อไปได้ดีขึ้น หาก
เกษตรกรสนใจก็เชิญติดต่อ
ขอทราบรายละเอียดเกี่ยวกับ
พันธุ์พืชใหม่เหล่านี้ ได้ที่กรม
วิชาการเกษตร เกษตรกลาง
บางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

หรือจะติดต่อผ่านทาง
คอลัมน์ “เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น” วาร-
สารไทย สำนักงานเสริมสร้าง
เอกลักษณ์ของชาติ ทำเนียบ
รัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐ ก็ได้
เรายินดีจะบริการและนำราย-
ละเอียดให้แก่ทุกท่านที่สนใจ
ได้เสมอ

เกาะรถพระที่นั่งไปรังสิต (ต่อจากหน้า ๑๔)

ความอ่อนเพลียเลยแม้แต่น้อย
ก็คือ “พระองค์ท่าน” นั้นเอง
อธิการบดีนอร์ธ ถึงกับปรารภ
ว่า

“ดูเหมือนว่า “พระองค์
ท่าน” ยังทรงสดชื่นและทรง
กระฉับกระเฉงเหมือนเมื่อตอน

เสด็จมาถึงเลย น่าแปลกจริง ๆ”
ฉันเองรีบบินหิวไปที่
รถพระที่นั่ง แล้ววิ่งหล่นลง
ไปอยู่ในซอกบังโคลนแน่นิ่งไป
ทันใด

ฉันดีใจที่ได้เห็นพระปรีชา
สามารถของ “พระองค์ท่าน”
อีกด้านหนึ่งนอกจากที่ฉันเคย
ได้ยินได้ฟังมา วันนี้ฉันเหนื่อย
มาก แต่เป็นการเหนื่อยที่แสน
จะคุ้มค่า ฉันยังรู้สึกเช่นนั้น แล้ว
บรรดานักศึกษาและคณาจารย์
แห่งสถาบัน เอ ไอ ที หรือ
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
จะมียิ่งปลื้มมากกว่าฉันอีก
หลายเท่าหรือ

ฉันมีบุญจริงที่เป็นฝั่ง
หลวงที่ได้อาศัยอยู่ใต้พระบรม-
โพธิสมภาร สมเด็จพระมหา-
กษัตริยาธิราช ผู้ทรงพระ-
ปรีชาสามารถเลิศล้ำในการนำ
ประเทศไทยให้พัฒนา

เหรียญเสมารัชกาลที่ ๕ (ต่อจากหน้า ๓๐)

สร้างขึ้นเพื่อการแจกที่มีเป็น
ระยะไปตั้งแต่ท้องสนามหลวง
ตลอดถนนราชดำเนินนอก การ
แจกเหรียญเสมานี้ทางราชการ
สมัยนั้นได้ถ่ายรูปไว้เป็นหลัก
ฐาน จะเห็นเด็กและผู้ใหญ่จับ
กลุ่มกันคอยรับแจกอยู่ข้างถนน
มีทหารยืนรักษาความสงบอยู่
เป็นระยะ ๆ

เหรียญเสมาพระบรมรูป
นี้ได้โปรดให้สร้างมาแต่ยุโรป
มีพระราชประสงค์จะให้
เป็นของพระราชทานฝากบุตรธิดา
ชาวพระนคร โปรดฯ ให้ส่ง
เสมาเข้ามาถึงกรุงเทพฯ ก่อน

เสด็จกลับจะได้แจกในวันเสด็จ
พระราชดำเนินถึงพระนครเลย
ทีเดียว แต่เมื่อเหตุการณ์เปลี่ยน
ไปจึงทรงพระราชทานแก่เด็ก
ที่ตรวด เกาะช้าง และจันทบุรี
ก่อนดังกล่าวแล้ว

เหรียญเสมานี้ภายหลัง
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานสมาชิกสโมสร
อันตปรีกฐิณ เมื่อวันที่ ๒๑
พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๖ ด้วย
นับเป็นครั้งแรกที่ผู้ใหญ่ได้รับ
พระราชทานเหรียญเสมา
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ทรงพระนิพนธ์ไว้ว่า สมาชิก
ที่ได้รับพระราชทานไป บาง
คนเห็นว่าเสมาเป็นของสำหรับ
ผูกคอเด็ก เอาไปผูกลูกหลาน
ก็มี เป็นแต่เอาไปเก็บไว้เป็น
ที่ระลึกก็มี แต่มีบางคนเห็นว่า
เสมาเป็นของสำหรับผูกคอ
ใครได้พระราชทานก็ควรจะ
ผูกคอ จึงมีเจ้านายบางพระองค์
และข้าราชการบางคนผูกเสมา
ทองขาวที่ได้รับพระราชทาน
กันนั้นไว้ข้างในเสื้อติดตัวต่อมา
อยู่มากาลวันหนึ่ง เมื่อ

เวลาล่วงมาหลายเดือน พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จประพาสสำราญพระราช
อิริยาบถทางคลองบางใหญ่
แขวงจังหวัดนนทบุรี เสด็จ
ประทับทำเครื่องเสวยกลางวัน
ที่วัดแห่ง ๑ บรรดาผู้ที่ไปตาม
เสด็จที่ช่วยกันทำเครื่องต่าง
ทอดเลื้อยขึ้นนอกออกแขวนไว้
ทอดพระเนตรเห็นเสมาทองขาว
ที่ผูกติดตัว จึงดำรัสว่าไม่รู้เลย
ว่าจะผูกเสมากัน คิดแต่ว่าจะให้
ไว้พอเป็นที่ระลึก ถ้าจะผูกกัน

จริงอย่างนี้ก็จะให้เสมาทองคำ
อาศัยเหตุนั้น จึงพระราช-
ทานเสมาทองคำซึ่งทรงสร้าง
มาสำหรับพระราชทานเด็กที่มี
บรรดาศักดิ์สูงเช่นพระองค์เจ้า
และหม่อมเจ้านั้น แก่พระบรม
วงศานุวงศ์และข้าทูลละออง
ธุลีพระบาท อันเป็นผู้ที่สนิท
ชิดชอบพระราชอัธยาศัย ทั้ง
ฝ่ายหน้าและฝ่ายใน เรื่องที่
กล่าวมานี้เป็นต้นประเพณีที่
ผู้ใหญ่จะผูกเสมากันมาจนกาล
ทุกวันนี้

เหรียญเสมาพระบรมรูป
หรือเหรียญที่ระลึกเสด็จกลับ
จากยุโรป ร.ศ. ๑๒๖ ถึงจะเป็น
เหรียญพระราชทานแก่เด็กก็
จริง แต่เป็นเหรียญที่ระลึก
สำคัญอันหนึ่ง และผู้ปกครอง
เด็กถือว่าเป็นสิริมงคล ลูกหลาน
ใครได้รับพระราชทานไปผู้
ปกครองก็ให้ผูกคอติดตัวอยู่
เป็นนิตย์ ที่ไม่ได้ถึงกันขอขม
ซื้อหาไปผูกลูกหลานในเวลา
เกิดไข้เจ็บด้วยประสงค์สวัสดิ-
มงคลก็มี จึงนับว่าเป็นเหรียญ
เสมาที่ได้รับความนิยมเช่น
เดียวกับเหรียญเสมา จปร.

นอกจากนั้นเหรียญเสมา
ทั้งสองชนิดดังกล่าวย่อมเป็น
เครื่องแสดงให้เห็นว่า พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงระลึกถึงพลนิกรอยู่ตลอด
เวลาไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กอย่างไร
ก็ทรงเมตตาเป็นห่วงสงสาร
เหรียญเสมารัชกาลที่ ๕ จึง
เป็นของขวัญสิ่งแรกที่พระ-
มหากษัตริย์ได้พระราชทาน
แก่เด็กโดยเฉพาะ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

มีพุทธมนต์อีกบทหนึ่ง พระสงฆ์ท่านใช้บริกรรมใน ขณะพิจารณาร่างกายของคน มีชีวิตใกล้จะตาย เรียกว่าคาถา ต่ออายุ เป็นคำบาลีว่า อจิรวต ยัม กายโย ปฐวี อธิเสสสุตติ จุชโท อเปตวิญญาโน นิรตถัง กลิงฺครี แปลว่า อีกไม่นาน ร่างกายนี้จักปราศจากวิญญาณ ถูกทอดทิ้งทับถมแผ่นดิน เหมือน ก่อนไม่ค้นหาประโยชน์ไม่ได้

เป็นอันว่านักปราชญ์ฝ่าย ไบเบิลวิทยา ใช้ปัญญาซ่อม ธรรมชาติไว้ภายในเทว- ศาสตร์ ตรงตามธาตุวิภังคสูตร ในพุทธวิทยา

ต่อมาถึงเรื่อง พระเจ้า ทรงเป่าลมเข้าไปในจมูกมนุษย์ ที่ทรงสร้าง แล้วมนุษย์ก็เกิด จิตวิญญาณ ตรงนี้เป็นความรับ ความที่กล่าวว่า มนุษย์เกิดจาก ธาตุ ๖ ประกอบกันในจำนวน ธาตุทั้ง ๖ มีวิญญาณธาตุ (จิต วิญญาณ) คือ ธาตุรู้รวมอยู่ด้วย เป็นอันว่าข้อสงสัยตรงนี้หมดไปได้อีกเปลาะหนึ่ง

ยังเหลืออีก ๒ - ๓ เปลาะ แต่ขออนุญาต รวมไว้เป็นเปลาะ เดียว เพราะเป็นปัญหาเนื่อง ถึงกัน

จ. เรื่องตั้งชื่อมนุษย์หญิง ชาย

เหตุใด มนุษย์ผู้ชายคน แรกของพระเจ้า จึงชื่อว่า อาดัม มนุษย์ผู้หญิงชื่อ อีฟ หรืออีวา แล้วเพราะเหตุใด มนุษย์ ๒ คนนี้ ต้องเป็นผัวเมีย กันด้วย ต่างคนต่างอยู่ อย่าง สุนทรภู่ท่านว่า "อคข้าวคอกกะ เจ้าชีวิตวาย ไม่ตายคอกเพราะ อคสิเนหา" ไม่ได้หรืออย่างไร

คำตอบนี้ ได้อาศัยความ รัก รู้ความถูกต้องของนัก- ปราชญ์ศาสนาวิทยาหลายท่าน ท่านหนึ่งชื่อ John Davis, Ph., D., D.D. ศาสตราจารย์ วิชาศาสนาและเทววิทยา มหา- วิทยาลัยพรินซ์ตัน เขียนไว้ใน Dictionary of the Bible พิมพ์ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๘

ท่านผู้นี้อธิบายคำ Adam และ Eve หรือ Eva เอนไปหา รากศัพท์ แสดงให้เห็นเป็น ทำนองว่า มาจากภาษาบาลี หรือสันสกฤต โดยการแปล คำว่า อาดัม ว่า Human being หรือ อาตมัน (คำใน คัมภีร์พระเวทของพราหมณ์) และแปลคำ Eve (หรือ อีวา) ว่า Life คือ ชีวิต (อีวา - ชีวา?)

อธิบายนี้ ต้องขอสรุปเป็น ข้อยุติของตนเอง ว่ารูปแห่งความ เป็นโลก คือ พิกพ ที่เราอาศัย มี อยู่เพราะสิ่ง ๒ สิ่งประกอบกัน ได้แก่ Human being (อาดมัน) กับ Life (ชีวา) ถ้าไม่มีสิ่งทั้ง

ไบเบิลวิทยา ใน พุทธวิทยา

ศาสตราจารย์ เสฐียร พันธรั้งมี

สอง โลกก็ไม่เป็นรูปที่เราเห็น
นักปราชญ์เทววิทยา อีก
ท่านหนึ่งชื่อ M.C.Tenney
รวบรวม Pictorial Bible
Dictionary พิมพ์ที่ลอนดอน
ค.ศ. ๑๙๖๓

ท่านผู้นี้อธิบายคำ Adam
โดยอ้างอิงศัพท์เดิมมาจากคำ
Adam เป็นภาษาเฮบรู หรือ
มาจากคำ Adam ภาษากรีก
แปลได้ตรงกัน ๒ ความหมาย
คือ ground และ taken out
of the red earth โดยสรุปแปล
ว่าพื้นดิน หรือแผ่นดิน มีสีแดง
(ดินแดง) นั่นเอง ส่วนคำ Eve
แปลว่า Life เช่นเดียวกัน

นักปราชญ์อีกคนหนึ่ง
ชื่อ Vergilius Firm เขียนไว้ใน
Ancyclopaedia of Religion
พิมพ์ที่ลอนดอน ค.ศ. ๑๙๕๖

สารานุกรม เล่มนี้อ้าง
คำ Adam ว่ามาจากคำ Adamah
ภาษาเฮบรู แปลว่า "แผ่นดิน"
(แต่คำ Eve ไม่ยอมเก็บ)

ตกลง ยุติปัญหาเรื่องนี้
ได้ว่า นายดิน กับ นางสาว
ชีวิต แต่งงานกัน สรุปได้ความ
ว่า ถ้าไม่มีดิน ก็ไม่มีชีวิต หรือ
ถ้าไม่มีชีวิต แผ่นดินก็แตก
ระแหง

ฉ. เรื่องความพินาศของ มนุษย์

ยังเหลือความตามไบเบิล
วิทยาอีกเรื่องเดียว ที่มีความ

สำคัญเป็นสุดท้าย ในบทความ
นี้ คือ เรื่อง ความพินาศของ
มนุษย์ ซึ่งคัมภีร์ใช้คำว่า (Fall
of Man)

เทวศาสตร์ ตามความ
ในคัมภีร์ไบเบิล เล่าเรื่องตอน
นี้ไว้ว่า พระเจ้าทรงสร้างสวน
ไว้แห่งหนึ่งชื่อ เอเดน ทรงบันดาล
ให้มีผลไม้ นานาพรรณ ทั้งไม้ผล
ไม้ดอก ทำนองเป็นสวนสวรรค์
รับสั่งให้มนุษย์ชายหญิงทั้ง
สองเข้าไปอาศัยอยู่ในอุทยาน
ทรงอนุญาตให้เก็บผลไม้ทั้ง
หลายที่ยังความเจริญให้แก่ชีวิต
ของตน (Tree of Life) ได้ตาม
ความพอใจ ยกเว้นต้นไม้ชนิด
หนึ่งคือ ต้นไม้ที่ให้ความดีและ
ความชั่ว (Tree of Knowledge
of good and evil) ทรงกำชับ
ว่า ถ้ากินกินวันใด ตายวันนั้น
ทำไม ?

ในอนุบท ๒๔ ของบท
ที่ ๓ คัมภีร์ เยเรมียัส (คัมภีร์เก่า
เล่มแรก) เล่าเรื่องเวลาเริ่มต้น
แห่งความพินาศของมนุษย์เป็น
ลำดับว่า

วันหนึ่ง มีซาตานตน
หนึ่ง แปลงเป็นงู เลื้อยมาใกล้
ต้นไม้ กล่าวคำล่อลวงนางชีวิต
ให้กินผลไม้ไม่ต้องห้าม นางตอบ
แก่งูว่า พระเจ้าทรงห้ามไว้ ถ้า
ไม่เชื่อฟังจะต้องตาย งูพยายาม
ลวงให้นางหลงว่า อานิสงส์ของ
การกินผลไม้ ดาที่มืด จะกลับ
สว่าง ความคิดที่เคยอับจะกลับ

เป็นปัญญา รู้จักความดีและความชั่วทุกอย่าง (Then your eyes shall be opened and you shall be as gods, Knowing good and evil)

นางชีวิต ทนอดอันของงูไม่ไหว ก็ละเมิดคำสั่งพระเจ้า กินผลไม้ต้องห้ามเข้าไป ตาทั้งสองของนางพลันสว่างขึ้น นึกถึงสามิตามฐานะของภรรยาที่ดี ยืนส่วนที่เหลือให้นายดินกินเข้าไปด้วย ตาทั้งสองของผัวเมีย (มนุษย์คู่แรกของโลก) ก็เปิดสว่าง รู้ความดีความชั่วขึ้นมาแต่เวลานั้น

เรื่องนี้ ทรงรู้ถึงพระเจ้าทรงพระพิโรธ สาปแช่งไว้ทั้งงูและคน ทรงบริภาษงูว่า เป็นสัตว์ชั่วร้ายกว่าสัตว์ทั้งสองแล้วทรงสาปให้งูต้องเลื้อยไปด้วยท้อง ต้องกินผงคลีดินเป็นอาหารไปตลอดชีวิต และให้เป็นศัตรูกับคนต่อไปสิ้นกาลนาน

ส่วน ๒ ผัวเมีย ถูกพระเจ้าสาปให้อาบเหงื่อต่างน้ำ ต่างรับความทุกข์ยากทนทำมาหากินไปจนแผ่นดินกลบหน้า (ดูเราท่านทั้งหลายเป็นตัวอย่างก็แล้วกัน)

เป็นอันหมดความตามเทวศาสตร์ในไบเบิลวิทยา เหลือแต่ทางธรรมศาสตร์ ที่นักปราชญ์ไบเบิลสอนธรรมะไว้ให้เห็น

น่าจะเป็นดังนี้

เรื่องต้นไม้ต้องห้าม ซึ่งคัมภีร์กล่าวว่า ต้นไม้แห่งความรู้ดีรู้ชั่ว พระเจ้าทรงห้ามไม่ให้ ๒ ผัวเมียปลดเอามากิน ถ้าไม่เชื่อ ขึ้นกินเข้าไปจะถึงความพินาศ แต่งูกลับพูดจาหวานล่อมโอโลมเมียของนายอาดาม ไม่ให้เชื่อพระเจ้า กล่าวเท็จว่าผลไม้ นั้น มีรสอร่อยหนักหนา กินแล้วทำให้เกิดสติปัญญา หูตาสว่าง นางนั้นเชื่อ งูกินผลไม้เข้าไป ได้ผลคือความอ่อย หูตาเปิดสว่าง มองเห็นความตระการของโลก เมื่อนายอาดามกินตามเมียเข้าไปอีกก็เกิดความชุ่มชื่นใจ นัยน์ตาเปิดสว่าง รู้รสเผ็ด รู้ความมันเค็มตามกันไป

ความตรงนี้ ทำให้มองเห็นธรรมชาติหลักพุทธวิทยา ที่นักปราชญ์ท่านสอนไว้ ๓ เรื่อง คือ

เรื่องจิต เรื่องอายตนะ และเรื่องผู้มีโมหะอยู่ในโลก

เรื่องจิต ขอย้อนไปหา คัมภีร์ไบเบิล ในอนุบท ๒๕ ของบทที่ ๒ (เยเนซิส) มีความว่าสามิภรรยาผู้ซึ่งมีร่างกายเปลือยเปล่าอยู่ ไม่มีความรู้สึกอาย (they were both naked and were not ashamed)

ความตรงนี้ หมายถึงวาระแห่งจิตที่ยังไม่เตียงสา ยังไม่รู้ดีไม่รู้ชั่ว เป็นดวงจิตบริสุทธิ์

ไม่มีอุปกิเลสเครื่องทำให้เศร้าหมอง มีราคะ โมหะ เป็นต้น

จิตเป็นตัวคิดตัวรู้ น่าจะเป็นอันเดียวกับวิญญาณธาตุ (ดูข้างต้น) ซึ่งเรามักเรียกพร้อมกันไปว่า จิตวิญญาณ แต่ในอนัตตลักขณสูตร พระธรรมเทศนาภคินที่ ๒ ของพระพุทธเจ้าท่านใช้สูงกว่าวิญญาณ ดังมีความในตอนท้ายว่า จิตของพระเบญจวัคคีย์ วิมุตติหลุดพ้นจากอาสวะทั้งปวง จิตมีภาวะเกิด ๆดับ ๆ คือ บางคราวจับอารมณ์ แต่บางคราวปล่อยอารมณ์ เปรียบเหมือนวนารจับปลายกิ่งไม้สลับกันไปไม่มีหยุด (วชิรสูตร ตักกนิบาตอังคุตรนิกาย)

ในพระบาลี ท่านแสดงว่า จิตเป็นธรรมชาติประภัสสร คือ ผ่องใส บริสุทธิ์ แต่ต้องเศร้าหมองไป เพราะอุปกิเลสที่จรมา (จากสันตติแห่งอายตนะ) แต่อาจพ้นอุปกิเลสไปได้ (ถ้าไม่มีสันตติของอายตนะ) ดังพระบาลีว่า ปภัสสรमितํ ภิกขเว จิตตํ, ตัญญุ โข อาคันตุเก อุปกิเลสเหติ อุปกิลิฏฐํ...อาคันตุเกหิ อุปกิเลสเหติ วิปสมุตตํ (ธรรมบทพุทธนิกาย)

เมื่อพิจารณาเรื่องจิตได้ดังนี้ น่าจะสรุปเรื่องไม่มีความอายของอาดามและอียาได้ว่ามนุษย์เมื่อเริ่มเกิด จิตยังประ-

ภัสสร ผ่องใส ไม่เพียงสา ไม่ มีอุปกิเลส เครื่องเศร้าหมอง เข้ามาพองพาน เท่ากับนัยน์ตา (ซึ่งไม่ใช่ตาเนื้อ) ยังปิด สันติ แห่งอายตนะยังไม่มี กิเลสยังไม่เกิด ความรู้ตัวรู้ชั่วยังไม่ปรากฏจนกระทั่งพากันบริโภค ผลไม้ต้องห้ามเข้าไปแล้ว จึงมีความรู้ตัวรู้ชั่วเกิดขึ้น

ความจริงนี้ สรุปลงให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่งว่า การไม่เชื่อฟังคำสั่งของพระเจ้าเท่ากับไม่ยอมปฏิบัติตามธรรม จิตที่เคยบริสุทธิ์ (เพราะตายังไม่เห็นอะไรเลย) ก็รับกิเลส (เพราะตาเปิด) พินาศตั้งแต่เวลานั้น

เรื่องอายตนะ อายตนะ แปลว่า ที่ต่อ หรือ เครื่องติดต่อ คือต่อให้มีกิเลส หรือเป็นเครื่องต่อทำให้อุปกิเลสเข้ามาหาตัว มี ๒ ประเภท คือ อายตนะภายนอกประเภทหนึ่ง ได้แก่ รูป (รูป), เสียง (สัทธะ) กลิ่น (คันธะ) รส (รส) โผฏฐัพพะ (สิ่งที่ถูกต้องได้ด้วยกาย) และ ธรรมะ (เรื่อง-อารมณ์)

อายตนะภายใน ได้แก่ ตา (จักขุ) หู (โสต) จมูก (ฆานะ-จมูกที่ได้กลิ่น ส่วนจมูกที่ไม่ได้กลิ่นเรียกนาสิก) ลิ้น (ชีวาหา) กาย (กายะ) และใจ (মনะ)

ตาต่อกับรูป, หูต่อกับเสียง จมูกต่อกับกลิ่น ลิ้นต่อกับรส กายต่อกับโผฏฐัพพะ (คือ

การสัมผัส) ใจต่อกับธรรมะ (คืออารมณ์)

ธรรมชาติ หรืออายตนะภายนอกกับภายในเหล่านี้ หากต่อกันเข้าแล้ว ตาเห็นรูปเข้าแล้ว หูฟังเสียงเข้าแล้ว จมูกสูดดมกลิ่นเข้าแล้ว ลิ้นได้ลิ้มรสเข้าแล้ว กายได้สัมผัสกันเข้าแล้ว และใจเกิดอารมณ์สัมผัสมาแล้ว ถ้าคุณสมบัติไว้ดี มีอุเบกขาธรรม จิตจะผ่องใสอยู่ได้ ถ้าควบคุมสติไว้ไม่ได้ ก็เปิดทางให้อุปกิเลส มีราคะ โทสะ และโมหะ เป็นต้น เข้ามานอนเนื่องอยู่เป็นสันดาน

ข้างฝ่ายอาดตามกับอิวาคู่ผัวตัวเมีย ขณะยังไม่ละเมิดบริโภคผลไม้ นัยน์ตาก็ยังไม่เปิด จิตยังประภัสสรอยู่ กิเลสก็ไม่เกิด

แต่ครั้นทนต่อคำหาว่านหว่านล้อมของงูร้ายอยู่ไม่ได้ ก็ละเมิดมโนธรรม (ของความ เป็นลูกพระเจ้า) ชักชวนกันบริโภคผลไม้ต้องห้ามขึ้นด้วย กันแล้ว นัยน์ตาจึงเปิดสว่าง รูปมากระทบตาเกิดกิเลส เสี่ยงมากกระทบหู เกิดความพอใจ กลิ่นโชยเข้าจมูก เกิดกิเลส รสกระทบลิ้น เกิดความอร่อย กายต่อกายสัมผัสกัน เกิดความอบอุ่น อารมณ์เข้ากระทบมโน ต่อจากนั้นวิญญานธาตุ คือ ธาตุรู้ตัวรู้ชั่ว ก็ทำหน้าที่ต่อไป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า

กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระสังฆมิตตรองคที่ ๑๐ ของ กรุงรัตนโกสินทร์ ทรงยกพระ บาลีจากคัมภีร์ธรรมบททุกทก นิภาย รจนาท่านพระพุทโธ ฆาจารย์ มาทรงแสดงเป็น ธรรมวิจารณ์ไว้ว่า

เอต ปัสสธิม โลก

จิตต ราชรูปม

แปลว่า ท่านทั้งหลายจง

มาเถิด มาดูโลกนี้อันวิจิตร พิสดาร ตระการเหมือนราชรถ ทรง (มีรูป มีเสียง มีกลิ่น มีรส และสัมผัส เป็นอภิวรรณ)

ยัตถ พาลา วิสีทนต์

นัตถิ สังโก วิฆานต

ณ ที่นี้แหละ เหล่าคนโง่ พากันหมกมุ่นอยู่ แต่ผู้รู้หาข้อง อยู่ไม่

ผู้ใดหลง รูป หลงเสียง หลงกลิ่น หลงรส หลงสัมผัส และอภิวรรณทั้งหลาย ก็จัด ถึงภาวะพินาศ (Fall of Man) ดังคำสาปอันพระเจ้า (ธรรม-ชาติ) แข่งชักเอาแก่อาดามและ อิวานั้นแล

บทสรุป

นอกจากเรื่องที่กำลังกล่าวมา นักปราชญ์เซมิติกกลุ่มนี้ไบเบิล วิทยา นี้ ยังรจนารื่องการล้าง โลก เรื่องสวรรค์ เรื่องนรก และอื่น ๆ ไว้อีกมาก ซึ่งเราคง จะมีเวลาช่วยกันพิจารณาเทว- ศาสตร์เหล่านี้ เพื่อความเข้าใจ

เป็นไมตรีของเราทั้งหลาย ใน โอกาสต่อไป

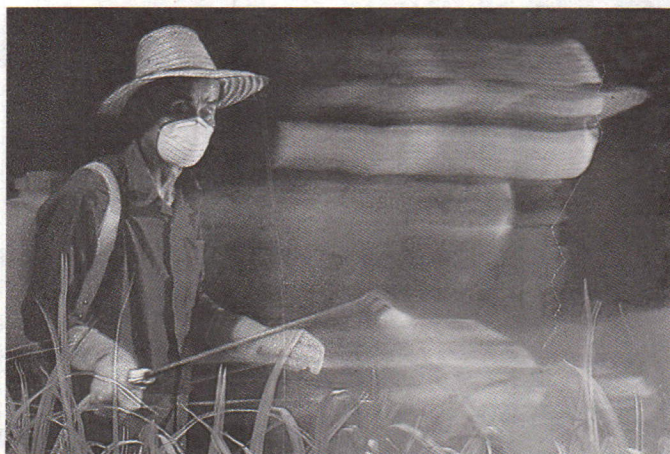
ที่สุดแห่งบทความวันนี้ ขอรับความจริงไว้เสียด้วยว่า เรื่องเกี่ยวกับเทวศาสตร์ หาใช่มีแต่ในไบเบิลวิทยาเท่านั้น ไม่ นักปราชญ์ฝ่ายพุทธศาสนา ท่านก็รจนาสวนหนึ่งของพุทธ- วิทยา มีเทวศาสตร์เป็นเปลือก ที่จะต้องปกอยู่ไม่น้อย

แม้แต่วรรณคดีชั้นสูง หลายเรื่องของไทย เช่น ไตร- ภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ ของพญาไทย แสดงเรื่องโลก นรก และสวรรค์ เป็นต้น ราม- เกียรติ พระราชนิพนธ์ของ สมเด็จพระพุทธเลิศหล้า แสดง เรื่องอำนาจของตัณหา ยักษ์ ขโมยนางสีดา ด้วยราคะเข้า ครอบงำ ฯลฯ เป็นวรรณกรรม ยิ่งใหญ่ แสดงให้เห็นธรรมและ อธรรม เรื่องพระอภัยมณี พระ อภัยมณีไปเรียนการเป่าปี่ ทำว สู้ทศนาราชบิดาหล้าบาดาลเสีย ป่นปี้ แท้จริงสุนทรภู่ท่านสอน ธรรมะไว้ในเพลงปี่นั้นด้วย

การณ์จะเป็นอย่างไร ทั้งเทวศาสตร์ในไบเบิลวิทยา และในพุทธวิทยา ไม่ว่าจะเป็น ส่วนมีธรรมะซ่อนอยู่หรือไม่ ก็มีสวนเป็นมรดกทางวัฒน- ธรรมและศิลปกรรมที่บรรพ- บุรุษได้สร้างไว้ แต่งไว้ ให้เรา ได้ย้อนกลับไปศึกษาสังคมใน อดีตได้ในปัจจุบัน

สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์

ในปัจจุบัน สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านเกษตรกรรม สาธารณสุข และตามบ้านเรือน จึงควรได้รู้จักและระมัดระวังเกี่ยวกับสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

ความปลอดภัยในการใช้

สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ ประการ

๑. เกษตรกร
๒. ประชาชน
๓. การควบคุมทางกฎหมาย

๑. เกษตรกรผู้ผลิต

๑.๑ หลักในการเลือกใช้สารที่มีความเป็นพิษต่ำ

๑.๑.๑ เลือกใช้สารที่มี

ความเป็นพิษต่ำ

๑.๑.๒ เลือกสารที่มีความปลอดภัยต่อคนและสัตว์

๑.๑.๓ เลือกสารที่มีฤทธิ์เฉพาะ เพื่อกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ให้ตรงกับชนิด

๑.๑.๔ เลือกใช้ความเข้มข้นต่ำสุดที่ยังให้ประสิทธิภาพ

๑.๒ วิธีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์

๑.๒.๑ เรียนรู้วิธีการใช้สารพิษอย่างละเอียดจากฉลากหรือผู้รู้

๑.๒.๒ สวมเสื้อผ้าป้องกันขณะใช้สารพิษ

๑.๒.๓ เวลาใช้สารพิษควรอยู่นอกลม

๑.๒.๔ หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสารพิษ ถ้าสารพิษ

การใช้ จึงเก็บพืชผลได้

๑.๒.๗ อาบน้ำทุกครั้งหลังจากการใช้ยาฉีดพ่นฆ่าแมลง และซักล้าง เสื้อผ้า เครื่องป้องกันที่ใช้ในการปฏิบัติงานทุกครั้งหลังการใช้

๑.๒.๘ ห้ามล้างภาชนะบรรจุหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ลงในแม่น้ำ หรือแหล่งน้ำที่ใช้บริโภค

๑.๒.๙ ห้ามนำภาชนะที่บรรจุสารพิษมาใส่อาหารหรือของใช้อื่น

๑.๒.๑๐ ภาชนะบรรจุสารพิษ เมื่อใช้หมดแล้วต้องทำลายทิ้ง อาจโดยการฝังดิน, เผาไฟ ยกเว้นกระป๋องฉีดอัดก๊าซ

๑.๒.๑๑ เก็บสารพิษทุก

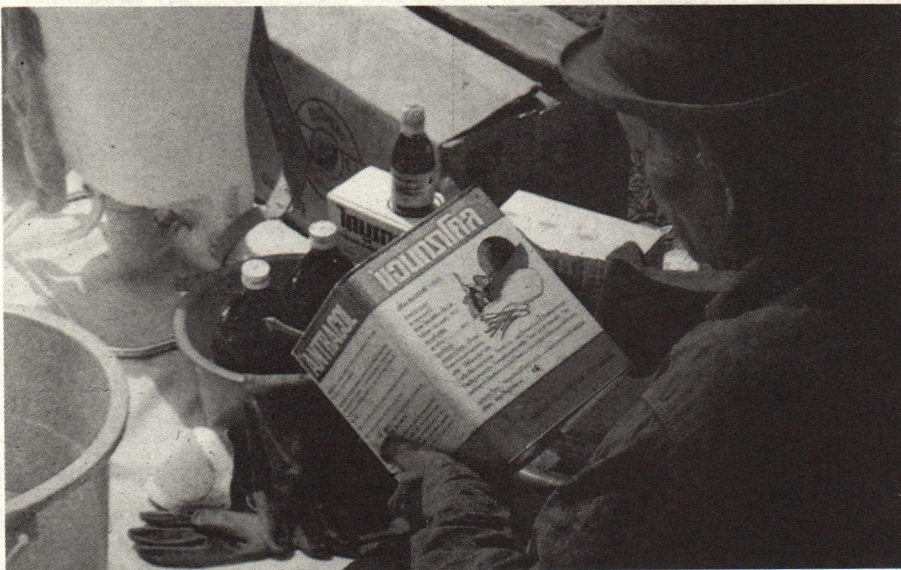
๒.๑.๑ อ่านฉลากศึกษาวิธีใช้ให้ละเอียด และปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลากนั้น

๒.๑.๒ ระหว่างฉีดหรือพ่นยาฆ่าแมลง ต้องหลีกเลี่ยงการสูดหายใจเอายาฆ่าแมลงเข้าไป อาจใช้ผ้าปิดจมูกและปาก และควรอยู่นอกลม

๒.๑.๓ หลังจากฉีดหรือพ่นยาฆ่าแมลงในบ้านเรือน ควรปิดห้องไว้ระยะหนึ่ง ไม่ต่ำกว่า ๒๐ นาที แล้วจึงเปิดห้องให้โล่ง ทิ้งไว้สักระยะหนึ่งเพื่อให้ละอองของยาฆ่าแมลงที่กระจายอยู่ในบรรยากาศบริเวณนั้นเจือจาง หลังจากนั้น ควรทำความสะอาดพื้นห้องเพื่อกำจัดแมลงที่ตาย และยาฆ่าแมลงที่ตกค้างอยู่ตามพื้นห้อง

๒.๑.๔ ไม่ใช้ยาฆ่าแมลงในห้องที่มีเด็กเล็ก หรือผู้ป่วยอยู่ ในบริเวณที่มีอาหารหรือกำลังประกอบอาหารอยู่

๒.๑.๕ ควรล้างมือ หน้า อาบน้ำ หรือเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้ง หลังจากฉีด หรือพ่นยา

ก่อนใช้สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ควรเรียนรู้วิธีการใช้สารพิษอย่างละเอียดจากฉลากให้เข้าใจเสียก่อน และปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลากนั้น

เปื้อนผิวหนังให้ล้างทำความสะอาดโดยเร็ว

๑.๒.๖ ใช้ยาฆ่าแมลงในปริมาณที่เหมาะสม และทิ้งช่วงเวลา ภายหลังการฉีดพ่นยาแล้วเป็นเวลานานตามข้อกำหนด

ชนิดไว้ในที่ซึ่งเด็กหยิบไม่ถึง ไม่วางรวมกับอาหารหรือยาที่ใช้รับประทาน

๒. ประชาชน

๒.๑ การใช้ยาฆ่าแมลงในบ้านเรือน

ฆ่าแมลงแล้ว

๒.๑.๖ ควรใช้ยาฆ่าแมลงในบ้านเรือนเมื่อจำเป็นเท่านั้น

๒.๑.๗ เก็บให้พ้นจากมือเด็ก เปลวไฟ ความร้อนสูง และแยกเก็บจากของกิน ของใช้อื่น

๒.๒. หลักในการเลือกซื้อพืชผัก

๒.๒.๑ อย่าเลือกซื้อผักที่มีใบสวยงามนัก ควรให้มีรูพรุนบ้าง เพราะรูพรุนแสดงว่าชาวสวนฉีดพ่นยาบ่อย

๒.๒.๒ ควรเลือกซื้อผัก

หรือลอกเปลือกชั้นนอกของผักออก เช่น กะหล่ำ ถัาลอกใบ ออก ๔-๕ ชั้น จะปลอดภัยมากกว่า เพราะใบชั้นนอกจะมีสารพิษตกค้างมากกว่าใบชั้นใน

๒.๓.๔ ล้างผักแล้วหนึ่ง

๓. การควบคุมทางกฎหมาย

สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ จัดเป็นวัตถุมีพิษ ตามกฎหมาย หากเป็นวัตถุมีพิษที่ใช้ในการเกษตร ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงเกษตร วัตถุมีพิษที่ใช้ในอุตสาหกรรม

การสวมหน้ากากหรือใช้ผ้าปิดจมูกและปาก เพื่อป้องกันสารพิษและเวลาใช้สารพิษ ควรอยู่เหนือลม

ประเภทกินใบมากกว่าผักประเภทกินหัว เพราะผักกินหัวจะสะสมพิษไว้มากกว่าผักกินใบ

๒.๒.๓ ควรเลือกรับประทานผักที่มีการฉีดพ่นยาฆ่าแมลงน้อยที่สุด เช่น หน่อไม้กระถิน ผักบุ้ง ตำลึง ยอดแค ชะอม ยอดสะเดา หัวปลี ถั่วงอก ดอกโสน ผักเสี้ยน มะรุม เป็นต้น

๒.๒.๔ ผักและผลไม้ที่ลอกเปลือกได้ ควรลอกเปลือกก่อนรับประทาน

๒.๓ คำแนะนำวิธีการลดปริมาณยาฆ่าแมลงในพืชผัก

๒.๓.๑ ล้างด้วยน้ำสะอาด โดยใช้น้ำมาก ๆ และล้างหลาย ๆ ครั้ง จะลดปริมาณสารพิษหรือยาฆ่าแมลง ที่ตกค้างมากับผักได้ประมาณ ๑๐-๑๒%

๒.๓.๒ ล้างผักด้วยน้ำยา ล้างผัก จะลดปริมาณยาฆ่าแมลง ที่ตกค้างลงได้ประมาณ ๒๕%

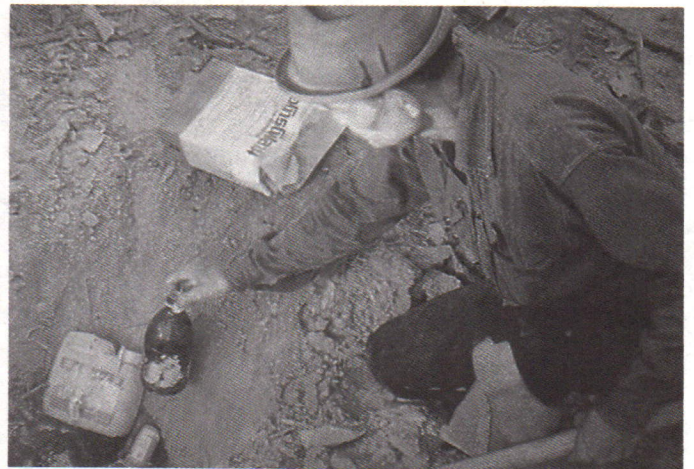
๒.๓.๓ การลอกเปลือก

จะลดปริมาณสารพิษลงได้

๒.๓.๔ ล้างด้วยโซเดียมไบคาร์บอเนต (โซดาบิง ขนมห้าง) ๑ ช้อนคาว ต่อน้ำ ๑ กระละมัง (ประมาณ ๔ ลิตร) แช่ผัก จะลดปริมาณสารพิษลงได้ ๕๐% ถ้าผสมในน้ำอุ่น จะลดได้มากขึ้น

๒.๓.๖ ล้างผักด้วยน้ำร้อน จะลดปริมาณสารพิษได้ประมาณ ๕๐% แต่ถ้าต้มน้ำที่ลวกผักเป็นแกงจืด ยาฆ่าแมลงจะอยู่ในน้ำแกง

๒.๓.๗ ถั่วแห้งทุกชนิด ควรล้างน้ำให้สะอาดก่อนนำมาใช้ปรุงอาหาร และถ้าต้องต้ม ควรทิ้งน้ำต้มครั้งแรก เพื่อให้ยาฆ่าแมลงที่ตกค้างบนถั่วหลุดไป

ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรมวัตถุมีพิษ นอกจากที่กล่าวมาแล้วให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข

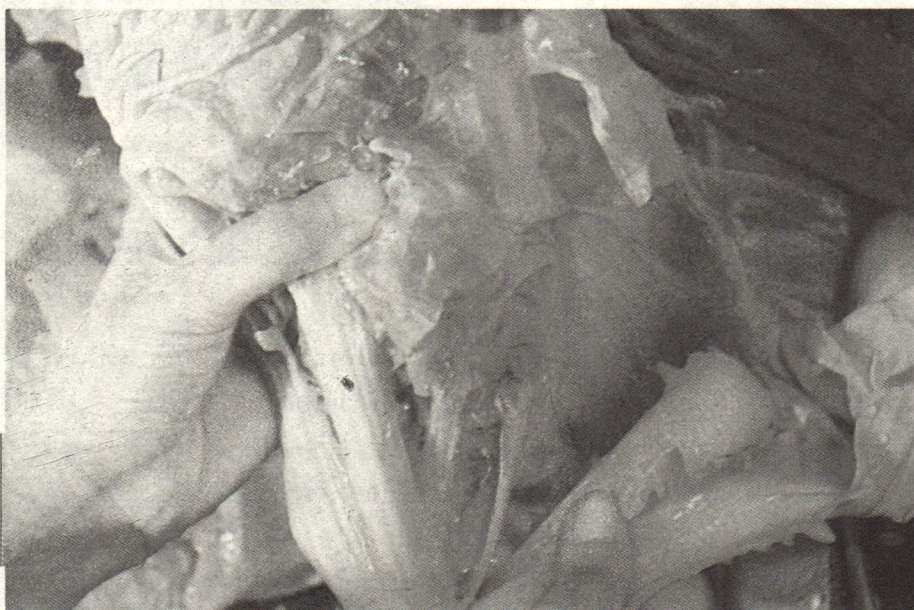
การขอขึ้นทะเบียนวัตถุมีพิษ ตามพระราชบัญญัติวัตถุมีพิษ พ.ศ. ๒๕๑๐ กระทรวง

กษัตริย์สารพิษ เมื่อใช้หมดแล้วต้องทำลายทิ้ง อาจโดยการฝังดินหรือเผาไฟ ยกเว้นกระป๋องฉีดอีกต่าง

กระทรวงสาธารณสุข ออกตามความแห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ฉบับที่ ๗๑ (พ.ศ. ๒๕๒๕) เรื่องมาตรฐานอาหารบางชนิดที่มีสารพิษตกค้าง โดยกำหนดมาตรฐานที่อาจมีสารพิษตกค้างได้ในปริมาณที่กำหนด ในอาหารต่อไปนี้

๑. พืชผัก
๒. ผลไม้
๓. ธัญพืช
๔. เมล็ดถั่วแห้ง

ผักทุกชนิดก่อนบริโภคควรนำมาล้างให้สะอาดเสียก่อน

สาธารณสุขต้องแจ้งรายการดังต่อไปนี้

๑. ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญและปริมาณของวัตถุมีพิษ รวมทั้งชื่อและปริมาณของสิ่งอื่นที่เป็นส่วนประกอบของวัตถุมีพิษ
๒. ชื่อสามัญและชื่อทางเคมีของสารออกฤทธิ์ หรือชื่อทางวิทยาศาสตร์ของสารออกฤทธิ์ที่มีใช้เคมีภัณฑ์
๓. รายละเอียดเกี่ยวกับ

คุณสมบัติและผลการทดสอบฤทธิ์ คุณสมบัติและพิษ

๔. ภาชนะบรรจุและขนาดบรรจุ
 ๕. วิธีวิเคราะห์วัตถุมีพิษ
 ๖. ฉลาก
 ๗. ใบแทรกกำกับวัตถุมีพิษ (ถ้ามี)
 ๘. รายการอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- นอกจากนี้ยังมีประกาศ

๕. ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์

๖. เนื้อสัตว์
๗. ไข่
๘. สัตว์น้ำ
๙. นมสด

อันตรายจากสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ส่วนใหญ่จะแสดงอาการเป็นพิษต่อระบบประสาทของสิ่งมีชีวิต อาการที่เกิดอาจเป็นชนิดรุนแรง หรือ

(ต่อหน้า ๕๒)

เกร็ดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน

สถิตย์ เล็งไธสง

เย็นวันหนึ่ง ตาเบ้า คนบ้านเดียวกันมาอยู่กรุงเทพฯ ตั้งแต่สมัยเป็นหนุ่มด้วยกัน ได้มาหาผมที่บ้าน หน้าตาซีมเซร้า พอเข้าประตูมาผมรีบทักก่อนว่า

“เป็นอะไรไปน้องเบ้า” ตาเบ้าทอดตัวลงนั่งที่เก้าอี้ใกล้กับตัวที่ผมนั่งอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ แล้วพูดขึ้นช้า ๆ ว่า

“ลูกผมถูกไฟดูดตาย ครับ พี่ ที่หนองแขม นายจ้างไม่ให้ค่าชดเชยอะไรเลย”

“เขาเรียกว่าทดแทนมิใช่หรือน้องเบ้า - สองอย่างนี้ไม่เหมือนกัน”

“ผมได้ยินเขาเรียกผมก็เลยเรียกตาม เงินอะไรผมก็ไม่ว่าหรอกขอให้ได้ ก็ลูกผมนี้พี่ ไรเล่นคำอยู่ได้” ตาเบ้าพูดแกมอารมณ์ ผมต้องรีบลุกไปหาน้ำมาให้แกดื่มดับไม่ไหวก่อนที่ลูกสาวของผมยกน้ำมาผมนั่งลงแล้วพูดพลบใจ

“พี่เสียใจด้วยนะน้องนะ ขอให้ถือเสียว่าเป็นของธรรมดา แม้แต่ตัวเราเองก็ไม่พ้น เอานี้ดื่ม น้ำเสียก่อนแล้วค่อยคุยกัน

ว่าแต่ศพจัดการยังไปไปแล้ว” ตาเบ้าคลายความเครียดลงไปบ้าง น้ำตาซีมออกมาเห็นได้ชัด แล้วพูดออกมาด้วยเสียงอันแหบแห้งว่า

“ผมเพิ่งรับศพออกมาจากโรงพยาบาลเมื่อเช้านี้ สวดสัก ๓ วันก็ว่าจะเผา”

“พี่ว่า พรุ่งนี้เบ้าไปขอใบรับรองจากโรงพยาบาล แล้วไปขอรับเงินที่กรมแรงงานนะ เบ้าจดทะเบียนกับแม่เขาหรือเปล่า”

“ไม่ได้จัด”

“งั้นเอาแม่เขากับภริยาเขาไปด้วย”

“แล้วมีเงินอะไรอีกพี่ผมขอความรู้ด้วย ไหน ๆ ได้มาแล้ว โชคดีจึงได้พบพี่”

“เงินอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า เงินชดเชย”

“มันต่างกันกับเงินทดแทนยังไคร้ครับ”

“เงินชดเชยนั้นเป็นเงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างประจำ ซึ่งนายจ้างเลิกจ้างโดยไม่มี ความผิด”

“ถ้าลูกจ้างลาออกได้ไหมพี่”

“ไม่ได้หรอก ต้องนายจ้างเป็นผู้เลิกจ้างโดยที่ลูกจ้างไม่มีความผิด ถ้าอยู่ในระหว่างทดลองงาน ๖ เดือนอย่างนี้นายจ้างเขาไม่พอใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงให้ออกก็ได้เหมือนกัน”

“แล้วเงินทดแทนที่ลูกผมได้นี้มันเป็นเงินยังไคร้ครับ อี้ย ผมถามก็ไม่ค่อยจะเป็น ขอโทษด้วย”

“เงินทดแทนนี้ก็สมชื่อเป็นเงินที่จ่ายให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิได้รับ เช่น พ่อแม่ลูกเมียของเขา เพราะเหตุที่ลูกจ้างเป็นอันตราย เจ็บป่วย หรือล้มตายเนื่องจากการทำงาน เช่น หูหนวก ตาบอด เครื่องจักรตัดมือขาด รวมทั้งค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำ งาน และค่าปลงศพด้วย”

“ใครเป็นคนจ่าย ครับ”

“ตามหลักนายจ้างเป็นคนจ่าย แต่กรณีที่สถานประกอบการมีพนักงานตั้งแต่ ๒๐ คนขึ้นไป

หลวงจ่ายจากเงินกองทุนค่าทดแทน”

“ได้มาจากไหนครับ”

“กองทุนที่ว่านั่นนะรี ได้มาจาก ๓ ทาง คือ นายจ้างจ่าย สมทบทางหนึ่งละ รัฐบาลให้เงินอุดหนุนอีกทางหนึ่ง และได้จากเอกชนผู้ใจบุญให้อีกทางหนึ่ง”

“ดีนะว่า ลูกผมตายเนื่องจากการทำงาน แล้วพวกที่ตายนอกหน้าที่ก็ตายฟรีซิเนพี่”

“ไม่หรอก ถ้าเจ็บป่วยล้มตายเนื่องจากโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงาน เช่น พวกทำงานโรงงานแบตเตอรี่ ได้รับสารตะกั่ว จึงเจ็บป่วย หรือตาย ก็มีสิทธิได้รับค่าทดแทนเหมือนกัน แม้แต่เจ็บป่วย ล้มตาย เพราะโรคอย่างอื่น ซึ่งเป็นโรคที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดก็ได้รับเหมือนกัน”

“โรคที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดนั้นมิใช่ไรบ้างพี่”

“อี้ย มีเป็นร้อยมัง เช่น

โรคที่เกิดจากสารหนู ตะกั่ว
แมงกานีส ฟอสฟอรัส เบนซีน
ไนโตร โปรท โครเมียม คอปเปอร์
ไดซัลไฟด์ โรคแอนแทรกซ์ ยังมี
อีกมากมาย ทางที่ดี ใครมี
เรื่องก็ให้ไปปรึกษากรมแรงงาน
หรือแรงงานจังหวัดได้ ว่าเข้า
ข่ายหรือเปล่า”

“ใครมีสิทธิได้บ้าง ผม
ไม่ได้จดทะเบียนกับแม่เขาจะมี
สิทธิได้หรือเปล่า”

“บ้านะ ไม่ได้แน่ แต่แม่
เขาได้ รวมทั้งลูกและเมียเขา
ด้วย ถ้าจดทะเบียนนะ เขาให้
ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่เมียนั้น
จะได้ระหว่างที่ยังไม่มีผัวใหม่”

“ถ้ามีใหม่โดยไม่จดทะเบียน
ได้ไหม”

“ไม่ได้ เพียงอยู่กินกับ
ชายอื่น กฎหมาย-ก็ไม่ให้แล้ว”

“ลูกได้จนโตหรือยังพี่”

“ได้ชั่วระยะเวลาที่ทาง
การกำหนด แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี
แต่ถ้าเรียนหนังสือก็ได้รับระหว่าง
ที่ยังเรียนอยู่ ส่วนบุตรที่ทุพพล
ภาพหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สม
ประกอบ ไม่จำกัดอายุ”

“แล้วคนอื่นได้ไหม”

“คนอื่นจะมีสิทธิได้ก็แต่
เมื่อไม่มีพ่อแม่ลูกเมียที่กล่าว
มาแล้ว และบุคคลนั้นอยู่ใน
ความอุปการะของผู้ตายด้วย
และจะต้องได้รับความเดือดร้อน
เพราะการตายนั้นด้วย”

“แล้วจะไปยื่นไปขอเอา
กับใคร”

“มันมี ๒ กรณีอย่างที
พี่พูดให้ฟังไปแล้วนั่นแหละ คือ
นายจ้างจ่ายเองกรณีคนงาน
ไม่ถึง ๒๐ คนนั้น กรณีหนึ่ง
กับ หลวงจ่ายจากกองทุนเงิน

ทดแทนอีกกรณีหนึ่ง”

“กรณีลูกผมนี่คนงาน
เยอะ กองทุนฯ จ่ายแน่ จะไป
ยังไงมายังไงผมไม่ค่อยเข้าใจ”

“ฟังพี่ก่อนนะ กรณีที่
นายจ้างต้องจ่ายเองกรณีแรก
นะ ถ้าเขายอมจ่ายดี ๆ ตาม
กฎหมายก็แล้วไป แต่โดยมาก
มักจะงอแง ถ้านายจ้างงอแง
ก็ไปหาเจ้าพนักงานเงินทดแทน
แห่งท้องที่ที่นายจ้างมีสำนักงาน
หรือ หน่วยงานตั้งอยู่ ส่วนกรณี
ของน้องนี่ต้องไปหาเจ้าพนักงาน
แน่ พนักงานเงินทดแทนนั้น
ต่างจังหวัดได้แก่แรงงานจังหวัด
ส่วนในกรุงเทพฯ เป็นเจ้าหน้าที่
ของกรมแรงงาน ที่ตั้งอยู่ข้าง
กระทรวงมหาดไทยนั่นเอง เขา
ช่วยดีออก”

“ได้เท่าไรครับ ค่าทำศพ
ไม่เห็นพี่พูดถึงเลย”

“ค่าทำศพก็ได้สามเท่า
ของค่าจ้างเฉลี่ยรายเดือน แต่
ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท ถ้าไม่มี
ผู้ขอเป็นผู้จัดการศพ นายจ้าง
จะต้องเป็นผู้จัดการเอง”

“แล้วที่บาดเจ็บไม่ถึงตาย
ล่ะ ได้อะไรบ้าง”

“ได้ค่ารักษาพยาบาล
หนึ่งละ ค่าพักฟื้นที่ที่ว่าตอน
ต้นนั้น และค่าทดแทนด้วย”

“ค่ารักษาพยาบาลได้
เท่าไรครับ”

“ได้เท่าที่จ่ายจริงตาม
ความจำเป็น แต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐
บาท เมื่อลูกจ้างร้องขอ นาย
จ้างจะต้องจ่ายทันที”

“ระหว่างป่วย ได้ค่าจ้าง
เต็มไหม”

“ได้ค่าทดแทน ซึ่งมีหลาย
อย่าง แล้วแต่ลักษณะของการ

ป่วยเจ็บ ระยะเวลาที่ต่างกันไป
อย่างลูกจ้างทุพพลภาพ อาจได้
นานถึง ๑๐ ปี และได้ถึง ๖๐%
ของค่าจ้างโดยเฉลี่ย ต้องดู
ประกาศกระทรวงมหาดไทย
อย่างมือขาด หรือเพียงเป็นไข้
หยุดงานวันสองวัน ก็ได้ไม่
เท่ากัน”

“ได้ครั้งเดียวหรือยังใจ
ครับ”

“ถ้าเจ้าน้ำที่จ่ายจะดู
ตามความเหมาะสม แต่ถ้า
นายจ้างจ่ายแล้วแต่จะตกลงกัน
ปกติจ่ายเป็นรายเดือนเพื่อจะได้
ยังชีพ ถ้าลูกจ้างจะเอาเพียง
ครั้งเดียวก่อนใหญ่ นายจ้างมี
สิทธิที่จะชักส่วนลด ตามอัตรา
ที่กฎหมายวางไว้ด้วย”

“เออพี่ ลูกจ้างประจำที่
พูดมานี้ รวมทั้งลูกจ้างที่ทำงาน
ของพี่ด้วยหรือเปล่า พวกภารโรง
ทั้งหลาย หรือพวกคนขับรถ
เหล่านี้เขาก็ลูกจ้างประจำ
เหมือนกัน”

“ไม่รวมลูกจ้างของทาง
ราชการหรอกนะ ลูกจ้างของ
ราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เทศ
บาล สุขาภิบาล หรือองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดพวกนั้นก็
ไม่เข้า อีกอย่างหนึ่ง กระทรวง
มหาดไทยอาจจะกำหนดงาน
บางประเภทให้อยู่ในช้อยกเว้น
ไม่ให้ลูกจ้างของเขาได้รับความ
คุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน
ก็ได้ และไม่รวมถึงลูกจ้างใน
บ้าน เช่น คนใช้ของเรา”

“เห็นพี่ว่าลูกจ้างประจำ
เท่านั้นได้สิทธิต่าง ๆ ที่ว่ามานี้
น่าสงสารลูกจ้างชั่วคราวนะ”

“ลูกจ้างชั่วคราว หากได้
ทำงานมาแล้วติดต่อกันไม่น้อย

กว่า ๑๒๐ วันก็มีสิทธิเหมือน
กัน”

“นายจ้างต้องส่งเงินเข้า
สมทบกองทุนเงินทดแทนเสมอ
ไปหรือพี่”

“ปกติต้องส่ง ถ้ามีคน
งานถึง ๒๐ คนนะ แต่ถ้านาย
จ้างได้เอาประกันภัยลูกจ้าง
แล้วให้ลูกจ้างเป็นผู้รับประโยชน์
ก็ขอยกเว้นได้”

“ผมว่าน่าจะบังคับให้
หมดนะพี่นะ ถ้าไม่เอาประกัน
ลูกจ้างก็ให้นายจ้างนำเงินเข้า
กองทุน แล้วพวกที่คนงานไม่
ถึง ๒๐ คนนี้ ทางกรมฯ มีทาง
ช่วยบ้างหรือเปล่าพี่”

“ไม่ว่าลูกจ้างจะมากหรือน้อย
พวกประสบเหตุร้ายป่วย
เจ็บหรือตาย ผู้มีสิทธิได้เงิน
ทดแทนก็ไปหาพนักงานเงิน
ทดแทนได้”

“เขาอยู่ที่ไหนบ้างครับ
ตามอำเภอมีไหม”

“มีที่กรมแรงงานกับที่
แรงงานจังหวัด ที่อำเภอไม่มี”

“เขามีอำนาจแค่ไหน”

“น่าจะเรียกว่ามีหน้าที่
มากกว่ามีอำนาจ คือ เมื่อราษฎร
ไปยื่นขอรับเงินค่าทดแทน เขา
จะสอบสวนดู ถ้าเห็นว่าลูกจ้าง
มีสิทธิได้รับเงินทดแทนก็จะสั่ง
ให้นายจ้างช่วย ถ้าเห็นว่าไม่มี
สิทธิ เช่น ลูกจ้างเจ็บป่วยล้มตาย
เนื่องจากทะเลาะวิวาทกัน ซึ่ง
เป็นเรื่องนอกหน้าที่ อย่างนี้
เจ้าพนักงานก็จะแจ้งคำสั่งให้
ผู้ขอทราบ ฝ่ายนายจ้างหรือ
ลูกจ้างก็ได้ ถ้าไม่พอใจก็อาจ
อุทธรณ์คำสั่งนั้นต่ออธิบดีกรม
แรงงานใน ๓๐ วัน และเมื่อ
อธิบดีฯ สั่งอย่างไร คู่กรณีก็

ไม่พอใจก็ฟ้องศาลแรงงานได้”

“ศาลแรงงานมีเพียงศาลเดียวในกรุงเทพฯ แล้วถ้าเมื่อมีการฟ้องจ้างเชียงใหม่พิพาทกับนายจ้างจะทำอย่างไร”

“ก็ยื่นที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่ได้ ศาลแรงงานกลางนี้แหละจะยกขบวนกันไปพิจารณาคดีที่เชียงใหม่เอง”

ตาเบาหัวเราะแล้วพูดว่า “มันจะคุ้มกันหรือพี่”

“ก็ไม่รู้ละ เขาทำกันอย่างนั้น พี่เห็นว่าน่าจะออกกฎหมายให้ใช้กฎหมายแรงงานในศาลจังหวัดเหมือนเวลานี้เราใช้กฎหมายศาลแขวงในศาลจังหวัด”

“เงินเดือนข้าราชการ หรือบำนาญบำเหน็จอะไรพวกนี้ เห็นพี่เล่าให้ฟังเมื่อก่อนนี้ว่าไม่อยู่ในข่ายบังคับคดี เจ้าหนี้เอามาชำระหนี้ไม่ได้ แล้วเงินทดแทนนี้ได้รับความคุ้มครองอย่างเดียวกันหรือเปล่า ยังมีน้อยอยู่แล้ว”

“กฎหมายให้ความคุ้มครองมาก จะว่ามากกว่าบำเหน็จบำนาญก็ได้ เพราะว่าต้องจ่ายโดยไม่มีเงื่อนไข นอกจากจะไม่อยู่ในข่ายการบังคับคดีแล้ว นายจ้างจะหักไว้ให้หนี้ต้นไม่ได้ เช่นก่อนตาย ลูกจ้างเบิกค่าแรงเกินไป ๒ เดือน ยังไม่ทันจะได้ใช้ก็มาตายลงอย่างนี้ นายจ้างจะหักค่าจ้าง ๒ เดือนนั้นจากเงินทดแทนที่จะต้องจ่ายให้แก่บิดามารดา บุตรภริยาของลูกจ้างไม่ได้เลย”

“พี่อย่าเพิ่งเหนื่อยนะครับ ผมอยากทราบเรื่องเงินชดเชยที่พี่พูดไว้บ้างครับ”

“เงินชดเชยนี้นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างประจำ ในกรณีเลิกจ้าง ลาออกไม่ได้นะ หรือทำผิดแล้วถูกไล่ออกก็ได้”

“ได้เท่าไรครับ”

“ถ้าทำงานไม่ครบ ๑ ปีก็ได้เท่ากับค่าจ้าง ๓๐ วัน ถ้าทำมาครบ ๑ ปีแต่ไม่เกิน ๓ ปีได้เท่ากับค่าจ้าง ๙๐ วัน หรือ ๓ เดือนนั้นแหละ ถ้าเกิน ๓ เดือนไปก็เท่ากับค่าจ้าง ๑๘๐ วัน หรือ ๖ เดือน”

“ถ้ากำหนดเวลาจ้างกันไว้ ๓ ปี ครบ ๓ ปีแล้วให้ออกได้ค่าชดเชยหรือเปล่าครับ”

“อย่างนี้ตามกฎหมายไม่ได้ มีอะไรอีกไหม” ผมถาม

“ผมเห็นพวกคนงานตามบริษัทใหญ่ ๆ เขาถูกออก เขาได้เงินมากกว่า ๓ เดือน ๖ เดือนที่พี่ว่านั่นตั้งเยอะ”

“พี่ก็พูดไม่หมดเปลือกบริษัทใหญ่ ๆ ส่วนมากเขาจะมีระเบียบว่าด้วยการสงเคราะห์คนงานที่เลิกจ้าง ถ้าคนงานได้รับเงินสงเคราะห์เช่นนั้นแล้ว ก็หมดสิทธิที่จะได้รับชดเชยแต่จะต้องไม่น้อยกว่าเงินชดเชยที่กล่าวมาแล้ว ส่วนใหญ่มากกว่านะ โดยเฉพาะบริษัทต่างประเทศ ลูกจ้างบางคนทำงานนาน ๆ ตอนออกได้เงินเป็นล้าน ระหว่างทำงานเขาจะสะสมเตรียมไว้ให้ลูกจ้างก็สบายไม่แพ้ข้าราชการ”

“ผมอยากจะถามอะไรพี่อีกมาก แต่จะต้องกลับไปดูความเรียบร้อยทั่วๆ”

พูดจบตาเบาก็เล่าจากผมไป

พอใจให้ลุซ

แม้มิได้เป็นดอกกุหลาบหอม
แม้มิได้เป็นจันทร์อันสกา
แม้มิได้เป็นหงส์ทระนงค์ดี
แม้มิได้เป็นน้ำแม่คงคา
แม้มิได้เป็นมหาหิมาลัย
แม้มิได้เป็นวันพระจันทร์เพ็ญ
แม้มิได้เป็นต้นสนระหง
แม้มิได้เป็นนุชสุดสะอ
อันจะเป็นสิ่งใดไม่ประหลาด
ถือสันโดษทำประโยชน์ในชีวิ

ก็จงยอมเป็นเพียงลดาขาว
จงเป็นดาวดวงแจ่มแอร่มตา
ก็จงรักเป็นในริที่พระรา
จงเป็นธาราใสที่ไหลเย็น
จงพอใจจอมปลวกที่แลเห็น
ก็จงเป็นวันแรมที่แจ่มจาง
จงเป็นพงอ้อสะบัดไม้ขัดขวาง
จงเป็นนางทมิฬไร้ไริ่ความดี
กำเนิดชาติติตรามตามวิถี
ให้สมที่เกิดมาน่าชมเอย

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

ธรรมะ กับ ชีวิต

สัจจะ

ถ้าทุกคนแข็งขันมันสัจจะ
 ชื่อต่อตนต่อหน้าที่ในชีวิต
 สังคมไทยคงจะสุขปลุกใจขึ้น
 ดรุณไทยคงปรีดาทั่วหน้ากัน

แว่วเสียงธรรม

แว่วเสียงธรรมกรอกหูอยู่ทุกเช้า
 ยุ่งกับโลกซุลมุนและวุ่นวาย
 ลองตั้งใจฟังธรรมนำไปคิด
 เห็นช่องทางหนีทุกข์ปลุกปัญญา

ศรัทธา

มีศรัทธาอย่างเดียวเฉลียวจิต
 เมื่อใดจิตมีปัญญามาประจำ
 มีปัญญาเห็นธรรมอำไพแสง
 เลือกวิถีดำเนินเดินสายกลาง

ไม่เลยละคุณธรรมประจำจิต
 ชื่อต่อมิตรต่อชาติศาสน์ราชัน
 ประชาไทยคงจะรีนหฤหรรษ์
 มาเถิดมามุ่งมั่นเกิดธรรมนี้

ถ้าธรรมเข้าถึงใจไม่เสียหลาย
 นำเหนียวหนายอ่อนจิตระอิดระอา
 ก็แจ้งจิตในคติที่กัฏฐา
 ชีวิตผาสุกเย็นเพราะเห็นธรรม

ทางชีวิตเราอาจพลาดถล่ำ
 จึงจะนำชีวิตไปได้ถูกทาง
 มุ่งแสงความจริงสิ่งต่างต่าง
 ไม่อ้างว่างเปลี่ยวจิตเพราะชิตธรรม

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ (ต่อจากหน้า ๘๖)

ชนิดเรื้อรังก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

๑. ชนิดและปริมาณของสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ที่ได้รับ

๒. ได้รับความพิษทางปาก (อาหาร) ผิวหนัง หรือทางหายใจ

๓. ปริมาณสารตกค้างที่สะสมอยู่ในร่างกาย

๔. ออกฤทธิ์ที่ระบบประสาทส่วนใด

นอกจากนี้ เชื่อกันว่าพิษที่สะสม เป็นสาเหตุให้เกิดมะเร็งในมนุษย์ได้

อาการเกิดพิษ แบบเฉียบพลัน

การสัมผัสทางผิวหนัง เป็นบริเวณกว้าง หรือการกินเข้าไป

๑. อาการทั่วไป จะอ่อนเพลีย และเหนื่อยล้ามาก

๒. ผิวหนัง อาจระคายเคือง ไหม้ เหนือออกมา หรือผิวหนังมีสีเปลี่ยนไป

๓. ตา อาจคัน ไหม้ น้ำตาไหลผิดปกติ เห็นภาพไม่ชัด ม่านตาหดแคบ หรือขยายกว้าง

๔. มีรอยไหม้ในปากและคอ มีน้ำลายมาก คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ท้องเสีย

๕. ปวดศีรษะ มึนงง สับสน กระวนกระวาย กล้ามเนื้อบิดเกร็ง เดินเซ พูดไม่ชัดหมดสติ

๖. ไอ ปวดและแน่นหน้าอก หายใจลำบากและมีเสียงวี๊ดในคอ

การปฐมพยาบาล

เมื่อมีผู้ได้รับสารพิษต้องรีบทำการปฐมพยาบาล ขึ้นกับลักษณะของการเกิดพิษดังนี้

๑. เมื่อได้รับเข้าไปโดยการกิน (ทางปาก)

๑. พยายามทำให้ผู้ป่วยอาเจียนโดยการล้วงคอ หรือให้ดื่มน้ำเกลืออุ่น ๑ แก้ว (เกลือ ๑ ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำอุ่น ๑ แก้ว) หรือให้ดื่มน้ำเชื่อมไอบีแคค ๑ ช้อนโต๊ะ ตามด้วยน้ำ ๑ แก้ว

๒. ลดการดูดซึมสารพิษในทางเดินอาหาร โดยให้รับประทานผงถ่าน แอคติเวเต็ด ชาร์โคล ขนาด ๒ ช้อนโต๊ะ ผสมน้ำ ๑/๔ แก้ว หรือไข่ขาวดิบ ขนาดที่ใช้ เด็ก ๔ ฟอง ผู้ใหญ่ ๘ ฟอง (ห้ามให้ผงถ่านพร้อมน้ำเชื่อมไอบีแคค เพราะผงถ่านจะดูดซับไอบีแคค และไม่เกิดการอาเจียน)

๓. พยายามทำให้ผู้ป่วยถ่ายเอาสารพิษนั้นออกจากร่างกายโดยการให้ยาถ่าย

๔. ทำให้ผู้ป่วยอบอุ่นด้วยผ้าห่ม ห้ามใช้ความร้อนโดยตรง

วิธีการในข้อ ๑-๓ ห้ามใช้ในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

๑. เมื่อผู้ป่วยชักหรือหมดสติ

๒. ผู้ป่วยกลืนกินสารที่มีฤทธิ์กัดกร่อนพวก กรด ด่าง หรือ ผลิตภัณฑ์พวกน้ำมัน เช่น น้ำมันก๊าด น้ำมันเบนซิน

๒. เมื่อผู้ป่วยได้รับพิษจากการสูดดม

๑. รีบนำผู้ป่วยไปยังบริเวณที่มีอากาศบริสุทธิ์ ถ่าย

เทสดวก

๒. คลายเสื้อผ้าให้หลวม

๓. พยายามควบคุมอุณหภูมิร่างกายของผู้ป่วย ถ้าผู้ป่วยรู้สึกร้อนให้เช็ดตัวด้วยผ้าชุบน้ำเย็น ถ้าผู้ป่วยรู้สึกหนาวให้ห่มผ้า

๓. เมื่อผู้ป่วยได้รับสารพิษทางการสัมผัส

๑. ทางตา

๑.๑ รีบล้างตาทันทีโดยเปิดเปลือกตาให้น้ำสะอาดไหลผ่าน ประมาณ ๑๕ นาที

๑.๒ อย่าใช้ยาล้างตา หรือผสมสารเคมีในน้ำล้างตา

๒. ทางผิวหนัง

๒.๑ ถอดเสื้อผ้าที่เปื้อนเปื้อนสารพิษออก

๒.๒ รีบล้างทำความสะอาดผิวหนัง ด้วยน้ำและสบู่ธรรมดา อย่าขัดถูผิวหนัง เพราะจะทำให้สารพิษดูดซึมเข้าผิวหนังได้ง่าย

๒.๓ เช็ดตัวผู้ป่วยให้แห้ง และห่มผ้าให้ผู้ป่วย

๒.๔ ถ้าสารเคมีทำให้ผิวหนังไหม้ ใช้ผ้าบาง ๆ ที่นุ่มและสะอาดคลุมผิวหนังไว้ อย่าทาขี้ผึ้ง ไขมัน ยา หรือยาอื่น ๆ ที่แผล

คำเตือน

การปฐมพยาบาลที่กล่าวมาทุกวิธี หากอาการยังไม่ดีขึ้น ต้องรีบนำส่งแพทย์โดยด่วน พร้อมกับภาชนะบรรจุ เช่น กระป๋อง ขวด ของของสารเคมีที่ทำให้เกิดพิษไปให้แพทย์ดูด้วย

กองเผยแพร่และควบคุม

การโฆษณา

มีนาคม ๒๕๓๐

หนังสืออ้างอิง

๑. วิจิตร บุญยะโหดระ, ศจ. นพ. “อุบัติเหตุ” คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพฯ : บริษัท นวชนก, ๒๕๒๗

๒. กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข “คู่มือ การรักษาอาการเกิดพิษ และวิธีการปฐมพยาบาลเมื่อได้รับอันตรายจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์”

๓. อมรชัย หาญผดุงธรรมะ นพ. “พิษภัยจากสารเคมีในบ้าน” นิตยสารใกล้หมอ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๘

กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

ข่าวเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ

การจัดงานมหกรรมดนตรี ๔ ภาค

คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และประเมินผลงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ร่วมกับ ธนาคารทหารไทย จัดงานมหกรรมดนตรี ๔ ภาค กับเอกลักษณ์ไทย ขึ้นในระหว่างวันที่ ๑๖-๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๐ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย การจัดงานครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะหารายได้เข้าสมทบทุนของมูลนิธิเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ โดยจะมีการแสดงดนตรีของภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ทั้ง ๔ ภาค

อนึ่ง ในงานดังกล่าวนี้ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ได้จัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบรมราชวงศ์ทุกพระองค์ รวมทั้งผลงานของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ เพื่อให้ผู้มาร่วมงานได้มีโอกาสชมด้วย

การผลิตสื่อทางวิชาการ

หนังสือภาษาไทย

๑. วารสารไทย ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๖
๒. พระร่มเกล้าของชาวไทย

ภาพ

๑. พระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
๒. พระบรมฉายาลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
๓. ภาพพระราชกรณียกิจ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ศิริวัลย์ เหมะจันทร์

ปฏิทินกิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๑ ต.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "จากฟ้า...สู่ดิน" เรื่อง สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี กับตำรวจตระเวนชายแดน	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๘ ต.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ "รักแผ่นดินไทย" เรื่อง รัชกาลที่ ๕	เวลา ๑๙.๓๐ - ๒๐.๐๐ นาฬิกา สถานีโทรทัศน์ช่อง ๘ ลำปาง เวลา ๒๓.๐๐ - ๒๓.๓๐ นาฬิกา

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๘ ต.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง เรือในพระราชพิธีกรฐิน	สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ - ๑๙.๔๕ นาฬิกา ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
๑๖-๑๘ ต.ค. ๓๐	สอช.ร่วมกับธนาคารทหารไทย จัดงานมหกรรมดนตรี ๔ ภาค กับเอกลักษณ์ไทย	
๑๗ ต.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ "รักแผ่นดินไทย" ชุด ๕ รัชกาล	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ สุราษฎร์ธานี เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ นาฬิกา
๑๘ ต.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง นายพลเอก เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์	สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๑๘ ต.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ "รักแผ่นดินไทย" เรื่อง การยกทัพทาง ชลมารคในสมัยรัชกาลที่ ๑	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ ขอนแก่น เวลา ๑๒.๓๐ - ๑๓.๐๐ นาฬิกา
๑๙ ต.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ "รักแผ่นดินไทย" ชุด รัชกาลที่ ๔	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๘.๓๐ นาฬิกา
๒๑ ต.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง ปุชนิยนาวิศรีประเทศ	สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๑ ต.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ "รักแผ่นดินไทย" เรื่อง พระมหากษัตริย์ ในระบอบประชาธิปไตย	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ ภูเก็ต เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๘.๓๐ นาฬิกา
๒๑ ต.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "มรดกของชาติ" เรื่อง พระบรมรูปทรงม้า	สถานีวิทยุ ร.ด. เวลา ๒๐.๓๐ - ๒๑.๐๐ นาฬิกา
๒๓ ต.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "มรดกของชาติ" เรื่อง พระบรมรูปทรงม้า	สถานีวิทยุ กรป.กลาง เวลา ๐๖.๑๕ - ๐๗.๐๐ นาฬิกา
๒๓ ต.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง เอกอัครราชทูตปณณิก ที่โลกสดุดี	สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๕ ต.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง สยามินทร์เสด็จนอก	สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ - ๑๙.๔๕ นาฬิกา
๒๘ ต.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ อสมท. เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๘.๓๐ นาฬิกา
๑๒ พ.ย. ๓๐	รายการวิทยุ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง บอกข่าวไทยอาดูร	สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ - ๑๙.๔๕ นาฬิกา
๑๕ พ.ย. ๓๐	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง รัชกาลที่ ๖	สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๑๘ พ.ย. ๓๐	รายการวิทยุ "มรดกของชาติ" เรื่อง เครื่องจักสานพื้นบ้าน ของไทย	สถานีวิทยุ ร.ด. เวลา ๒๐.๓๐ - ๒๑.๐๐ นาฬิกา

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๑๙ พ.ย. ๓๐	รายการวิทยุ "จากฟ้าสู่ดิน" เรื่อง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ - ๒๐.๐๐ นาฬิกา
๒๕ พ.ย. ๓๐	รายการโทรทัศน์ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง เพชรน้ำเอกดุสิตธานี	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ อสมท. เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๘.๓๐ นาฬิกา
๒๕-๒๗ พ.ย. ๓๐	สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ จัดปฐมนิเทศข้าราชการที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ครั้งที่ ๙	ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่ ถนนศรีอยุธยา
๒๗ พ.ย. ๓๐	รายการวิทยุ "มรดกของชาติ" เรื่อง เครื่องจักสานพื้นบ้านของไทย	สถานีวิทยุ กรป.กลาง เวลา ๐๖.๑๕ - ๐๗.๐๐ นาฬิกา
๒๗ พ.ย. ๓๐	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จต่างประเทศ	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๙ พ.ย. ๓๐	รายการวิทยุ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง ผู้ก่อคุณงามความดี	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๕ ธ.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง ร้อยกรองเฉลิมพระเกียรติ ร.๕	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๗-๑๔ ธ.ค. ๓๐	สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ป. จัดนิทรรศการเนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	ณ หอประชุม ป.ป.ป. และอาคารสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน
๑๐ ธ.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง ขมสวนหลวง ร.๕	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ - ๑๙.๔๕ นาฬิกา
๒๐ ธ.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง คณะองคมนตรี	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๓ ธ.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง บารมีพระล้านเกล้า	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ อสมท. เวลา ๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ นาฬิกา
๒๔ ธ.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๗ ธ.ค. ๓๐	รายการวิทยุ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง เรายังรักบึงมะลิ	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๖ ธ.ค. - ๓ ม.ค. ๓๑	สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมนิคมไทย จัดงานเทศกาลเที่ยวเมืองไทยเสริมสร้างเอกลักษณ์ไทย และงานแสดงเครื่องบินดินเผาแห่งชาติ	ณ บริเวณสวนอัมพร

พระอนุสาวรีย์

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท

พระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ประดิษฐานอยู่ ณ บริเวณลานหน้าพระวิหารโพธิ์ลังกา วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ด้านทิศตะวันออก กรุงเทพมหานคร พระรูปหล่อด้วยโลหะรมดำ ขนาดเท่าครึ่งพระองค์จริง ในฉลองพระองค์พระบรมวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ ประทับยืนบนแท่นฐานประกอบพระแสงควบคู่พระทัยขึ้นจบตั้งสัตยาธิษฐานถวายเป็นพุทธบูชาต่างเครื่องราชสักการะ ผู้ออกแบบและปั้นคือ นายแหลมสิงห์ ดิษฐพันธ์ ผู้สร้างคือ สมาคมศิษย์เก่าวัดมหาธาตุ มีพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นประธาน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราช

ดำเนินทรงเปิดพระอนุสาวรีย์ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท เป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก ผู้เป็นต้นพระบรมราชจักรีวงศ์ กับพระอัครชายาประสูติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๒๘๖ ณ นิवासสถานหลังป้อมเพชร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทรงเข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ได้เป็น นายสุตจินดา เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเข้าศึกใน พ.ศ. ๒๓๑๐ แล้ว ทรงหลบหนีออกจากกรุงไปพบกับพระบรมเชษฐาธิราช (รัชกาลที่ ๑) ที่บ้านอัมพวา แล้วเดินทางต่อไป สวามิภักดิ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ร่วมกู้ชาติจนสำเร็จ และรับราชการต่อมาตลอด

รัชสมัย และรับราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ อีกเป็นเวลา ๒๐ ปี สวรรคตเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๓๖๐

สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ทรงเป็นนักรบ ผู้เกรียงไกรออกศึกปราบอริราชศัตรูกู้กรุงศรีอยุธยา แผ่นพระบรมฉายาภาพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ๑๖ ครั้ง ตั้งแต่ค่ายโพธิ์สามต้นปราบบรรดาก๊กต่าง ๆ ที่ตั้งตนเป็นอิสระ ปราบพม่าที่บางกุ้ง จนกระทั่งถึงปราบจลาจลในกัมพูชา ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นสูงสุดคือ เจ้าพระยาสุรสีห์พิณวาทิราช ผู้สำเร็จราชการเมืองพิษณุโลก และหัวเมืองฝ่ายเหนือ มีพระนามสมัญญาว่า “พระยาเสือ”

ในแผ่นดินพระบาทสม-

เด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงออกศึก ๘ ครั้ง ตั้งแต่ปราบพม่าในศึก ๙ ทัฟ ปราบพม่าที่ท่าดินแดง ขับไล่พม่าออกจากดินแดนล้านนาไทย เป็นต้น ทรงได้รับสถาปนาเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ตำแหน่งมหาอุปราช องค์รัชทายาท นอกจากงานราชการสงครามที่สร้างวีรกรรมให้เป็นแบบอย่างแก่นักรบของชาติในภายหลังแล้ว ยังทรงพระปรีชาสามารถในงานช่างเป็นเลิศ และทรงพระราชศรัทธาในพระบวรพุทธศาสนา มั่นคง ทรงสร้างวัดและบูรณะปฏิสังขรณ์ให้คงความเป็นศรีสง่าแก่พระมหานครเช่น วัดมหาธาตุ วัดชนะสงคราม เป็นต้น

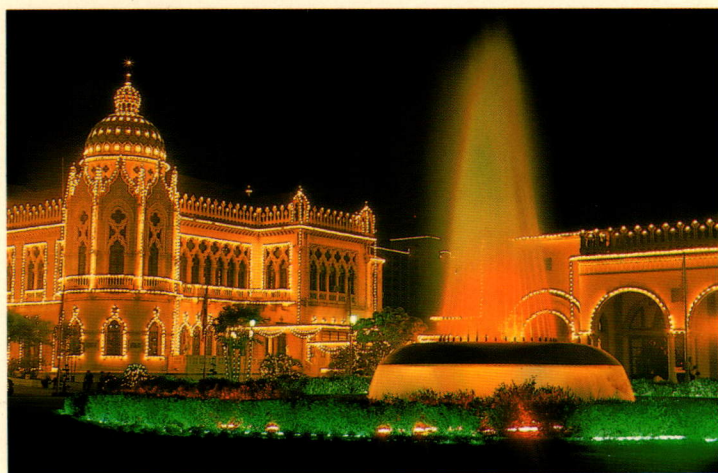
ประพัฒน์ ตรีณรงค์

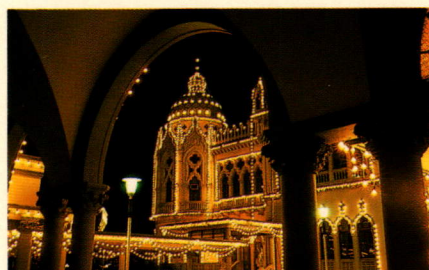
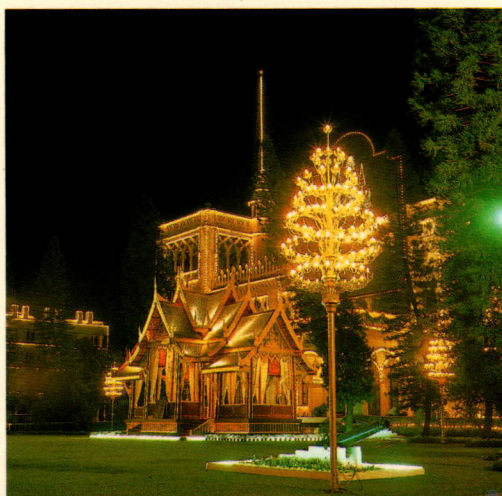

สมเด็จพระบวรราชเจ้า
กรมพระราชวังบวร
มหาสุรสิงหนาท (บุญมา)
ผู้ทรงอุทิศพระวรกายตลอดพระชนม์ชีพ
เพื่อกอบกู้เอกราช ดำรงไว้ซึ่งศาสนาเป็นไท
ให้คงอยู่ตราบนานกาล

ภาพ : ชมฤกา หงษ์สุวรรณ

ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล

ภาพ : ชนุกา หงษ์สุวรรณ